bilim ve sosyalizm yayınları

7

ÜÇÜNCÜ BASKI

PROLETARYA DEVRİMİ VE DÖNEK KAUTSKY

LENİN

V.İ. Lenin'in "Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky" adlı broşürüyle "İkinci Enternasyonalin Çöküşü" ve "Oportünizm ve İkinci Enternasyonalin Çöküşü" adlı broşürlerini içine alan bu kitabın Bilim ve Sosyalizm Yayınları arasında birinci baskısı "Proletarya İhtilâli ve Dönek Kautsky" adıyla 1969 Şubatında yayınlandı. Çevirinin sorumlusu Arif Gelen TCK.nun 142. maddesine aykırılık savıyla kovuşturmaya uğradı, bir süre de tutuklandı. Dava, Ankara İkinci Ağırceza Mahkemesi'nin 1969/170 esas sayılı beraat kararını kesinleştiren Yargıtay onamasıyla sonuçlandı. Kitabın Kasım 1974'te ikinci, Aralık 1976'da da bu üçüncü baskısı yapıldı.

PROLETARYA DEVRİMİ VE DÖNEK KAUTSKY

İKİNCİ ENTERNASYONALİN ÇÖKÜŞÜ — OPORTÜNİZM VE İKİNCİ ENTERNASYONALİN ÇÖKÜŞÜ — PROLETARYA DEVRİMİ VE DÖNEK KAUTSKY

Yazan
V. İ. LENİN

Çeviren
ARİF GELEN

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ ENTERNASYONALİN ÇÖKÜŞÜ ... 77
OPORTÜNİZM VE İKİNCİ ENTERNASYONALİN ÇÖKÜŞÜ 63
PROLETARYA DEVRİMİ VE DÖNEK KAUTSKY ... 77
Giriş ... 77
Kautsky, Marx'ı nasıl bir kötü liberal yaptı? ... 79
Burjuva ve proleter demokrasi ... 91
Sömürenle sömürülen arasında eşitlik olabilir mi? 99
Sovyetler devlet örgütü olma yürekliliğini gösteriyorlar ... 106
Kurucu Meclis ve Sovyet Cumhuriyeti ... 113
Sovyet Anayasası ... 121
Enternasyonalizm nedir? ... 131
"Ekonomik çözümleme" yoluyla burjuvaziye hizmet 145
Açıklayıcı notlar ... 171

İKİNCİ ENTERNASYONALİN ÇÖKÜŞÜ

ENTERNASYONALİN çöküşü, bazan konunun yalnızca biçimsel bir görünüşü anlamında kabul ediliyor, yani savaşçı ülkelerin sosyalist partileri arasında bağlantının kesilmesi, uluslararası bir konferansın, ya da Uluslararası Sosyalist Büro'nun[1] vb. toplanmasının olanaksızlığı gibi görünüyor. Küçük tarafsız ülkelerdeki bazı sosyalistlerin, hattâ belki de bu ülkelerdeki resmî partilerin çoğunluğunun, aynı zamanda oportünistlerle bunların savunucularının görüşü budur. Bu davranış, şükranla karşılanması gereken bir içtenlikle, Bund'un 8 sayılı enformasyon bülteninde[2], V. Kosovsky'nin Rus basınında savunulmuştu. Bültenin yayınlayıcıları, yazarla hiçbir görüş ayrılıkları bulunmadığını belirtmişlerdi. Umut edelim ki, Kosovsky'nin, savaş kredileri lehinde oy kullanan Alman sosyal demokratlarını haklı gösterecek kadar ileri gittiği milliyetçilik savunması sonunda, bir işçinin Bund'un burjuva - milliyetçi karakterini anlamasına aynı ölçüde yardım etsin.

Sınıf bilincine varmış işçiler için sosyalizm, küçük -burjuva yatıştırmasını ve milliyetçi muhalefet çabaları-

nı örtmek için elverişli bir perde değil, ciddi bir inançtır.

Enternasyonal'in çöküşüyle, bu işçiler, inançları konusunda, resmî sosyal demokrat partilerin çoğunluğu tarafından yapılan utanç verici ihaneti, Stuttgart ve Basel uluslararası kongrelerinde yapılan konuşmalardaki ciddî açıklamaların çoğuna yapılan ihaneti, sözkonusu kongrelerin kararlarındaki açıklamalara olan ihaneti anladılar. Bu ihaneti ancak, görmek istemeyenler, ya da bunu görmeyi çıkarlarına uygun bulmayanlar sezemezler. Sorunu bilimsel bir açıdan belirlemek istersek, yani modern toplumdaki sınıf ilişkileri açasından ele alırsak, sosyal demokrat partilerin çoğunun, hepsinden önce de Alman Sosyal Demokrat Partisinin (İkinci Enternasyonal'in en büyük ve en etkin partisi) önde gelen kişilerinin, hükümetleri ve burjuvazisiyle birlikte proletaryaya karşı cephe aldığını söylemek zorundayız. Bu, en özlü bir çözümlemeyi gerektiren, tarihsel önemde bir olaydır. Çoktandır kabul edilmiştir ki, her türlü korkunçluğuna ve sefalet getirici niteliğine karşın, savaşlar, sonunda az çok önemli bir yarar sağlarlar; bozuk, işe yaramaz, insanlığa ilişkin kuruluşlarda ölü olan şeyi bütün açıklığıyla ortaya koyar, açığa vurur ve yıkarlar. 1914 - 15 Avrupa savaşı, uygar ülkelerin gelişmiş sınıfına, onlardaki partiler içinde nasıl çirkin ve iğrenç bir yaranın meydana geldiğini, bazı kaynaklardan nasıl dayanılmaz bir berbat kokunun çıktığını kuşkusuz yansıtmaya başlamıştı.

I.

Avrupa'nın başlıca sosyalist partilerinin bütün inançlarını ve görevlerini unuttuğu bir gerçek midir? Kuşkusuz bu, ne hainlerce, ne de onlara karşı dostça ve hoşgörüyle davranmaları gerektiğini bilen ya da sanan kişilerce açıkça tartışılmıştır. İkinci Enternasyonal'e katılmış "yetkililer" ve onların Rus sosyal demokratları arasındaki yandaşları için hoş kaçmamakla birlikte, ger-

çekleri olduğu gibi görmek ve asıl deyimleriyle belirtmek zorundayız. İşçilere gerçeği anlatmalıyız.

Sosyalist partilerin şimdiki savaştan önce ve savaşı beklerken görevlerini ve taktiklerini nasıl gördüklerini gösteren gerçekler var mıdır? Vardır elbette. 1912'de Basel Uluslararası Sosyalist Kongresinin, aynı yıl yapılan Alman Sosyalist Partisinin Chemnitz Kongresinde alınmış kararı ile[3] sosyalizmin unutulmuş ideallerinin bir anımsatması olarak birlikte yayınladığımız bir kararı vardır. Geniş savaş aleyhtarlığı propagandasını ve bütün ülkelerdeki uyarıcı yazını özetleyen bu karar, savaş ve savaşa karşı taktikler üzerindeki sosyalist görüşlerin en iyi ve tam, en ciddî ve düzgün bir sunuluşudur. Bir kimse, dünkü Enternasyonal'in bütün yetkililerinin ve bugünkü sosyal şovenizmin —Hyndman, Guesde, Kautsky, Plekhanov— bu kararını okuyucularına anımsatmak cesaretini gösterememiş olmalarını, bir ihanetten başka türlü tanımlayamaz. Bunlar bu konuda ya ses çıkarmaz, ya da (Kautsky gibi) ikinci derecede önemli kısımları aktarır ve gerçekten önemli olan her şeyi unuturlar. Bir yanda en "sol" ve en devrimci kararlar, bir yanda bu kararların en utanmazca unutuluşu, ya da görmezlikten gelinişi — işte bu, Enternasyonal'in çöküşünün en çok göze çarpan belirtilerinden biri; aynı zamanda da bugün ancak çok seyrek görülecek bir saflıkla, eski ikiyüzlülüğü sürdürme gibi hilekârca bir isteğe kendini kaptırmış olanların, sosyalizmin yalnızca kararlarla "düzeltileceğine" ve "doğru çizgiye getirilebileceğine" inanacaklarını belirten en güçlü kanıttır.

Ancak dün, hattâ denebilir ki, savaştan önce, Hyndman, emperyalizmin savunuculuğuna yöneldiğinde, bütün "saygıdeğer" sosyalistler onu, üzerinde hiç kimsenin tiksinti verici bir tondan başka türlü sözedemiyeceği dengesiz bir sapık diye gördüler. Bugün bütün ülkelerin en önde gelen sosyal demokrat liderleri, yalnızca ufak görüş farkları ve tutum yönünden ayrılmakla birlikte, tamamen Hyndman'ın durumuna düştüler. "Yoldaş" Kautsky'den başka türlü (yoksa bu bir dalkavuk-

luk mu?) sözederken —ya da hiç sözetmezken— "Bay" Hyndman üzerine nefretle yazan Nashe Slovo[4] gibi kişilerin uygar cesaretini nitelemekte ya da değerlendirmekte az çok uygun düşecek parlemanter bir deyimi bulmak güç. Böyle bir davranış sosyalizme ve genel olarak bir insanın inançlarına saygıyla uyuşabilir mi? Hyndman şovenizminin sahte ve yıkıcı olduğuna inanıyorsanız, eleştirilerinizi ve saldırılarınızı, böylesi görüşlerin daha etkili ve daha tehlikeli savunucusu olan Kautsky'ye yöneltmeniz gerekmez mi?

Guesde'nin görüşleri, yakınlarda, belki başka hiçbir yerde rastlanmayacak ayrıntılarıyla Guesdist Charles Dumas'ın *Bizim İstediğimiz Barış* başlıklı bir broşüründe ortaya kondu. Broşürün başlık sayfasında kendisini "Chef du Cabinet de Jules Guesde" diye tanımlayan bu kişi, sosyalistlerin eski yurtseverce bildirilerini olduğu gibi "aktarıyor" (Alman sosyal şovenisti David de vatanın savunulması üzerindeki en son broşüründe aynı şeyi yapıyor), ama şovenist kabalıklarıyla olağanüstü kirli bir hava yayan, buna karşılık Manifesto üzerinde hiç sözetmeyen Plekhanov'un Basel Manifestosuna değinmekten kaçınıyor. Kautsky, aynen Plekhanov gibi davranıyor: Basel Manifestosundan aktarma yaparken, belki de sansür kurallarını bahane ederek, bütün devrimci pasajları (yani asıl canalıcı noktaları) atlıyor. Koydukları sansür hükümleriyle sınıf savaşımından ve devrimden sözedilmesini yasaklayan polis ve askerî makamlar, sosyalizme ihanet edenlerin zamanında yardımına koşmuşlardır.

Acaba Basel Manifestosu, her türlü kesin tarihsel ve taktik kapsamdan yoksun, yalnızca, doğrudan bugünkü açık savaşa dayanan boş bir dilek değil mi?

Gerçek olan, bunun tersidir. Basel kararı, bütün kararlardan daha belirli kapsamda, daha dolgun bir söylevdir. Bu karar, şimdi çıkmış olan savaştan, 1914 - 15'te alevlenen emperyalist kavgalardan sözediyor. Balkanlar konusunda Avusturya ile Sırbistan arasında, Arnavutluk vb. konusunda Avusturya ile İtalya arasında, genel pazarlar ve sömürgeler konusunda İngiltere ile Alman-

ya arasında, Ermenistan ve İstanbul konusunda Rusya ile Türkiye vb. arasında çıkmış olan bütün anlaşmazlıklar, şimdiki savaştan önce Basel kararında sözkonusu edilmiştir. "Büyük Avrupa Devletleri" arasında yapılan *şimdiki* savaşın *"en ufak bir ölçüde halkın çıkarına olduğunun ileri sürülemeyeceği"* bu kararda vardır.

Bizce çok iyi bilinen, birisi rusça yazan, öteki de işbirlikçileri tarafından rusçaya çevrilmiş olan en tipik ve yetkili sosyalistlerden ikisini ele alırsak; Plekhanov ile Kautsky şimdi (Axelrod'un yardımıyla) savaş için "genel gerekçelerin" her türlüsünü arıyorlarsa; bilgiç bir görünüşle ve Marx'tan birçok yanlış deyimlemeler çıkararak, "daha önceki savaşlara," 1813 ve 1870 savaşlarına (Plekhanov), ya da 1854 - 71, 1876 - 77, 1897 savaşlarına (Kautsky) değiniyorlarsa; böylesi savlar doğrusu ancak sosyalist inancın hiçbir etkisi, sosyalist bilincin hiçbir ışığı olmadığı zaman ciddiye alınabilir. O zaman onların yaptığını eşsiz bir düzenbazlıktan, ikiyüzlülükten ve sosyalizmin ırzına geçmekten başka türlü adlandıramayız. O zaman Alman Partisinin Yürütme Konseyi, Kautsky'yi dürüst eleştirdiği için Mehring ile Rosa Luxemburg'un yeni dergisini (Die Internationale) bırakalım lânetlesin. Bırakalım Vandervelde, Plekhanov, Hyndman ve ortakları, Müttefik Devletler polisinin yardımıyla muhaliflerine aynı biçimde davransınlar. Biz yalnızca, liderlerin ihanetten başka bir şey denemiyecek bir yön seçtiklerini gösterecek olan Basel Manifestosu'nu yeniden basmakla karşılık vereceğiz.

Basel kararı bir ulusal savaştan, ya da örnekleri Avrupa'da görülmüş, hattâ 1789 - 1871 dönemi için tipik sayılan halk savaşlarından, sosyal demokratların hiçbir zaman belirtmedikleri devrimci bir savaştan değil, *şimdiki* savaştan sözeder. Bu, "kapitalist emperyalizmin" ve "hanedan çıkarlarının" iki grup savaşçı devletin Avusturya - Macaristan ve İngiliz - Fransız - Rus devletlerinin izlediği "fetih politikası"nın sonucudur. Plekhanov, Kautsky ve ortakları, bütün ülkelerin burjuvazisinin bencil yalanını yinelerlerken işçileri bile bile aldatıyorlar. Burjuvazi, sömürgeler için bu emperyalist ve

yağma savaşını halkın savaşı olarak tanımlamak, iki tarafa da bir savunma savaşı gibi göstermek için tüm gücüyle çaba gösteriyor. Bu savaşı haklı göstermek isterken, emperyalist olmayan savaşların tarihsel örneklerini ele alıyor.

Şimdiki savaşın emperyalist, yağmacı ve proleter düşmanı karakteri sorunu, salt teorik aşamada kalmaktan çoktandır kurtulmuş bulunuyor. Emperyalizmin bütün ana özellikleri, bunamış ve cançekişen burjuvazi tarafından dünyanın bölüşülmesi ve "küçük" ulusların köleleştirilmesi için açılmış bir savaşım olarak, teorik alanda değerlendirilmiştir. Bütün ülkelerin yaygın sosyalist basınında, bundan çıkan sonuçlar üzerinde binlerce kez durulmuştur. Örneğin, "müttefik" devletlerden birinin temsilcisi olan Franz Delaisi, *Yaklaşan Savaş* (1911) adlı broşüründe, Fransız burjuvazisine de değinerek, şimdiki savaşın yağmacı niteliğini basit deyimlerle açıklamıştır. Ama iş bununla kalmıyor. Basel'de, bütün ülkelerin proleter partilerinin temsilcileri, emperyalist nitelikte bir savaşın yakın olduğu konusunda sarsılmaz inançlarını hep birlikte açıkça ortaya koymuşlar, bundan taktik sonuçlar çıkarmışlardır. Bundan dolayı, ulusal ve uluslararası taktikler arasındaki fark konusunda (bak: *Nashe Slovo*, no. 87 ve 90'da Axelrod'un *en son mülâkatı*) yetersiz bir tartışmayı safsata olarak hemen reddetmeliyiz. Bu bir safsatadır; çünkü emperyalizmin geniş kapsamlı bilimsel çözümlemesi tektir. Yalnızca bu çözümleme sözkonusudur ve aslında bilimin kendisi kadar sınırsızdır. Kapitalist emperyalizme karşı uygulanacak, milyonlarca nüsha sosyal demokrat gazetede ve Enternasyonal'in kararında ortaya konan sosyalist taktik ilkeleri tamamen ayrı bir şeydir. Sosyalist partiler tartışma kulüpleri değil, savaşım halindeki proletaryanın örgütleridirler. Düşmanın üstüne belli sayıda alay yürümüşse, bunları hain olarak adlandırmalı ve ayıplamalıyız. "Herkes emperyalizmi aynı biçimde anlamaz", şovenist Kautsky ve şovenist Cunow bu konuda ciltlerce yazabilirler; sorun "yeterince tartışılmamıştır" vb. vb. gibi ikiyüzlü kanılara kendimizi kaptır-

mamalıyız. Kapitalizmi, yağmacı niteliğinin bütün görünüşleri içinde olduğu kadar, tarihsel gelişmesinin ve ulusal yönlerinin en son noktasına dek de tam ve tüm derinliğiyle incelemek mümkün değildir. Bilginler ve özellikle bilgiçlik taslayanlar, ayrıntılar üzerinde savlar ileri sürmekten hiç vazgeçmiyeceklerdir. Bu durum karşısında, kapitalizme karşı sosyalist savaşımı bırakmak ve bu savaşıma ihanet etmiş olanlara karşıkomaktan vazgeçmek saçma olur. Kautsky, Cunow, Axelrod ve benzerlerinin bizden istediği başka nedir ki?

Savaş çıkınca, Basel kararını incelemeye ve onun yanlış olduğunu tanıtlamaya hiç kimse yanaşmadı.

II

Ama belki de saygın sosyalistler, savaşın devrimci bir durum yaratacağını ileri süren Basel kararını başlangıçta desteklediler. Peki, devrimin olanaksızlığını tanıtlayan olaylar onları haksız çıkarmadı mı?

Cunow ("Partinin Çöküşü" adlı broşüründe ve bir yazı dizisinde), burjuva kampına sığınışını buna benzer bir safsatayla haklı göstermeye çalıştı. Başta Kautsky olmak üzere bütün öteki sosyal şovenistlerin hemen bütün yazıları, böyle "savlarla" doludur. Cunow, devrim umutlarının hayal olduğunun anlaşıldığını, bu hayallerle savaşım vermenin bir marksiste düşmeyeceğini ileri sürüyor. Ama bu Struvist, Basel Manifestosu'nu imzalayanların hepsinin paylaştığı "hayaller" konusunda tek söz söylemiyor. Dürüst bir insan gibi hareket edip suçu Pannekoek ve Radek gibi aşırı solculara yükleyebilirdi.

Basel Manifestosu'nu kaleme alanların, bir devrim patlak vereceğini içtenlikle beklediklerini, ama olayların onları yalanladığını, bir savın özü olarak gözden geçirelim. Basel Manifestosu diyor ki: 1) Savaş ekonomik ve politik bir buhran yaratacak; 2) işçiler savaşa katılmayı bir cinayet, kapitalistlerin kârı, "haneden onuru ve gizli diplomatik anlaşmalar uğruna birbirini vurma"

gibi bir cinayet kabul edecekler, savaş işçilerde "kıvılcım ve başkaldırma" isteği uyandıracak; 3) "halkı ayaklandırmak ve kapitalizmin yıkılışını çabuklaştırmak için" bu buhrandan ve işçilerin kızgınlığından yararlanmak sosyalistlerin görevidir; 4) bütün "hükümetler" ancak "tehlikeyi göze alarak" bir savaşa girişebilirler; 5) hükümetler "bir proleter devrimden korkmaktadırlar"; 6) hükümetler Paris Komünü'nü (yani iç savaşı), Rusya'daki 1905 devrimini vb. anımsamalıdırlar. Bütün bunlar tam anlamıyla açık düşünlerdir. Devrim olacağının güvencesi değildirler, ama gerçeklerin ve eğilimlerin kesin bir tanımlamasını ortaya koyarlar. Ama bu düşünler ve savlarla ilgili olarak, beklenen devrimin hayal olduğunun anlaşıldığını kim söylerse, devrim konusunda marksist bir davranış değil, Struvist ve polis dönmesi bir davranış gösteriyor demektir.

Bir devrim durumu olmadan devrimin mümkün olamayacağı marksistler için tartışma götürmez bir gerçektir. Ayrıca, her devrim durumu da devrime götürmez. Genel olarak, bir devrim durumunun belirtileri nelerdir? Şu üç önemli belirtiyi ileri sürersek, her halde yanılmış olmayız: 1) Egemen sınıflar için değişikliğe gitmeden egemenliği sürdürmek mümkün olmazsa; "üst sınıflar" arasında şu ya da bu biçimde bir buhran, egemen sınıfın politikasında baskı altındaki sınıfların hoşnutsuzluğuna ve parlamasına yolaçacak bir çatlamaya götüren bir buhran ortaya çıkarsa. Bir devrimin olması için, genellikle "alt sınıfların eski biçimde yaşamak istememesi" yeterli değildir. "Bu sınıfların eski biçimde yaşayamayacak durumda" bulunması da gereklidir. 2) Baskı altındaki sınıfların sıkıntısı ve gereksinimi, olağandan daha öteye varmışsa. 3) Yukarıdaki nedenlerin bir sonucu olarak, "barış zamanında" kendilerinin soyulmasına hiç ses çıkarmadan razı olan, ama sıkıntılı zamanlarda hem buhranın her türlü koşullarında, hem de "üst sınıflar"ın kendileri tarafından bağımsız tarihsel eyleme itilen yığınların etkinliğinde önemli bir artış varsa.

İstemin dışındaki bu nesnel değişiklikler olmaksızın,

yalnız tek tek gruplar ve partiler değil, tek tek sınıflar da, genel bir kural olarak, devrim yapamazlar. Bu nesnel değişikliklerin hepsine birden devrim durumu denir. Böyle bir durum 1905'te Rusya'da ve bütün devrim dönemlerinde Batı'da vardı. Devrim durumu, o sıralarda devrim patlak vermemesine karşın, geçen yüzyılın altmış yıllarında Almanya'da, 1859 - 61 ve 1879 - 80'de Rusya'da da vardı. Peki niçin vardı? Çünkü her devrim durumu, devrim olmasını sağlamaz. Bir devrim ancak, yukarıda belirtilen nesnel değişikliklerin yanında öznel bir değişikliğin de, yani bir buhran döneminde bile itilip düşürülmedikçe hiçbir zaman yıkılmayan eski hükümeti yıkacak (ya da yerinden uzaklaştıracak) kadar *güçlü* bir devrimci *sınıfın* devrimci yığın savaşımı vermeye yetenekli olması halinde çıkabilir.

Devrim konusundaki marksist görüşler bunlardır. Bu görüşler, çok çok geliştirilmiş, bütün marksistlerce kesinlikle kabul edilmiştir. Biz Ruslar için bunlar, 1905 olayıyla çok çarpıcı bir biçimde doğrulanmıştır. O halde, 1912'de Basel Manifestosu bu konuda ne tahmin etti, 1914 - 15'te ne oldu?

Bu Manifesto, kısaca "bir ekonomik ve politik buhran" diye nitelediği bir devrim durumunun ortaya çıkacağını sandı. Böyle bir durum ortaya çıktı mı? Elbette çıktı. Şovenizmi, Cunow, Kautsky, Plekhanov ve ortakları gibi ikiyüzlülerden daha içtenlikle, açıkça ve dürüstçe savunan sosyal şovenist Lensch, şöyle söyleyecek kadar ileri gitti: "Geçirmekte olduğumuz şey, bir tür *devrimdir*" (*Alman Sosyal Demokrasisi ve Savaş* adlı broşürünün 6. sayfası, Berlin, 1915). Politik bir buhran vardır. Hiçbir hükümet yarınından güvenli değildir; malî çöküşe, toprak kaybına, ülkesinden kovulmaya karşı güvenlik altında değildir. (Belçika Hükümetinin sürgün edilişi gibi). Bütün hükümetler bir volkan üzerinde uyuyorlar. Hepsi kendileri için yığınların, insiyatif ve kahramanlık göstermesini istiyor. Avrupa'nın politik rejimi tümüyle sarsılmıştır. Büyük politik değişiklikler dönemine girdiğimizi (İtalya'nın savaş ilân ettiği gün de yazdığım gibi, çok derinlere girmekte olduğu-

muzu) hiç kimse yadsıyamaz. Savaş ilânından iki ay sonra, Kautsky (2 Ekim 1914, Die Neue Zeit'ta), "hükümetlerin hiç böyle güçlü olmadıklarını, ama savaşın çıkışı anında partilerin de hiç böylesine zayıf olmadıklarını" yazdı. Onun bu yazdıkları tarih biliminin tahrifine bir örnekti. Kautsky bunu, Südekum'ları ve öteki oportünistleri hoşnut etmek için yapıyordu. Her şeyden önce, hükümetler, savaş zamanında olduğu gibi, egemen sınıfların bütün partileriyle anlaşma gereksinimini bu kadar çok duymamışlar, ya da ezilen sınıfların iktidara "barışçı" biçimde teslim olmasını gerekli görmemişlerdi. İkincisi, "savaşın başlangıcında" olsa bile, özellikle zafere çabuk ulaşacağını umut eden bir ülkede hükümet çok güçlü görünür. Dünyada hiç kimse, bir savaşın başlamasıyla birlikte sırf bu yüzden bir devrim durumu umut etmemiştir. Hele şimdi bu umut daha da zayıflamıştır.

Bir Avrupa savaşının geçmişteki savaşlardan daha sert olacağını herkes biliyor, görüyor ve kabul ediyordu. Savaşı görmüş olanlar bunu daha geniş ölçüde anlamışlardır. Ateş yayılmaktadır. Avrupa'nın politik kuruluşları gittikçe sarsılmaktadır. Yığınların sıkıntıları korkunçlaşıyor, hükümetlerin, burjuvazinin ve oportünistlerin çabaları, bu sıkıntıları söndürecek yerde daha da körüklüyor. Belli kapitalist grupların elde ettikleri savaş kârları şaşılacak kadar yüksektir ve çelişmeler son derece ağırlaşmaktadır. Yığınların içten içe kızdığı, toplumun ezik ve bilisiz tabakasının iyi ("demokratik") bir barış için belli belirsiz özlemi, "alt sınıflar" arasında hoşnutsuzluğun başladığı hep birer gerçektir. Savaş ne kadar çok uzarsa ve ağırlaşırsa, hükümetler de olağanüstü çaba ve özverilik istedikleri yığınların etkinliğini o kadar çok kendileri için kullanacak, kullanmak zorunda kalacaklardır. Savaşın yaşanması, tarihte herhangi bir buhranın; herhangi bir büyük felâketin ve insan yaşamındaki anî bir değişimin yaşanması gibi, bazı insanları sersemletir ve çökertir, ama bazılarını da *uyandırır ve harekete getirir*. Konuyu genişliğine alırsak ve tarihi bir tüm olarak kabul edersek, ikinci tür insanların sa-

yısı ve gücü —durumdan duruma azalma ve düşmeyle ilgili bireysel olaylar dışta tutulursa— birinci türden büyüktür.

Bütün bu sıkıntıların "birden" sona ermesi ve çelişmelerin artması biryana, barışın sağlanması birçok bakımlardan sıkıntıları daha da çoğaltır ve bunları halkın geri yığınlarının çoğunluğu ansızın hisseder.

Kısacası, gelişmiş ülkelerin ve Avrupa'nın büyük devletlerinin çoğunda bir devrim durumu meydana gelir. Bu bakımdan, Basel Manifestosu'nun önceden verdiği haberler aynen doğrulanmıştır. Cunow, Plekhanov, Kautsky ve ortaklarının yaptığı gibi, bu gerçeği dolaylı ya da dolaysız olarak reddetmek, ya da görmezlikten gelmek büyük bir yalan, işçi sınıfını aldatmak ve burjuvaziye hizmet demektir. Biz *Sotsial Demokrat*'ta (sayı 34, 40 ve 41), devrimden korkanlara —küçük-burjuva hıristiyan papazlara, etkin kişilere ve milyoner gazetelerine— Avrupa'da bir devrim durumu belirtilerinin bulunduğunu kabule zorlayan gerçekleri gösterdik.

Bu durum uzun zaman sürecek mi? Ne ölçüde ağırlaşacak? Bir devrime götürecek mi? Bu, bizim bilmediğimiz, kimsenin bilemiyeceği bir şey. Bunun yanıtı ancak, devrimci coşkunun gelişmesi sırasında kazanılan deneyimlerle ve ileri sınıf, proletaryanın devrimci eyleme geçişiyle verilebilir. Bununla ilgili olarak "hayaller"e kapılmak, ya da kapılmamak konusunda bir şey söylemenin gereği yoktur. Çünkü şimdiye dek hiçbir sosyalist, bu savaşın (bundan sonrakinin değil), bugünkü devrim durumunun (yarınkinin değil), bir devrim doğuracağı güvencesini vermemiştir. Bizim burada tartıştığımız bütün sosyalistlerin kaçınılmaz ve temel görevi, bir devrim durumunun bulunduğunu yığınlara açıklamak, bunun genişliğini ve derinliğini anlatmak, proletaryanın devrim bilincini ve devrimci kararlılığını uyandırmak, devrimci eyleme geçmesine yardım etmek, ve bu amaçla devrim durumuna uygun örgütler kurmaktır.

Sosyalist partilerin görevinin bu olduğu konusunda şimdiye dek hiçbir yetkili ve sorumlu sosyalist kuş-

kulanmaya cesaret edememiştir. Basel Manifestosu, "hayallerin" hiçbirini yaymaksızın ve barındırmaksızın, sosyalistlerin, halkı harekete getirmek ve canlandırmak (Plekhanov, Axelrod ve Kautsky gibi onları şovenizmle uyutmamak) kapitalizmin yıkılışını hızlandırmak için buhrandan yararlanmak, Komün ve 1905 Ekim - Aralık örneklerini kılavuz almak görevinden açıkça sözetmiştir. Şimdiki partilerin bu görevi yerine getirmeyi başaramayışları, ihanet, politik ölüm, kendi rollerini yadsıma ve burjuvaziye teslim olma anlamına gelir.

III.

Ama nasıl oldu da, İkinci Enternasyonal'in en seçkin temsilcileri ve liderleri sosyalizme ihanet ettiler? Bu ihanete "teorik" bir gerekçe bulmak için gösterilen çabaları inceledikten sonra ileride konu üzerinde ayrıntılarıyla duracağız. Ve, sosyal şovenizmin ana teorilerinin niteliklerini göstermeye çalışacağız. Plekhanov (İngiliz - Fransız şovenistlerinin savlarını yineler, Hyndman ve yandaşlarına katılır) ve Kautsky (çok daha büyük teorik derinlikte, daha "ince" savlar ileri sürer), bu şovenizmin temsilcileri olarak kabul edilebilir.

Belki bunların en ilkeli "kim-başladı" teorisidir. Bu şöyle tanımlanabilir: Biz saldırıya uğradık ve kendimizi savunuyoruz. Proletaryanın çıkarları, Avrupa'da barışı bozanların lâyık oldukları işlemi görmelerini gerektirir. Bu, bütün hükümetlerin yayınladığı bildirilerin, burjuvazinin feryatlarının ve tüm dünyadaki bayağı basının yeniden ısıtılıp öne sürülmesidir. Üstelik Plekhanov, bu yıpranmış kabalığı, kaçınılmaz entrikacılığını "diyalektiğe" batırarak süslüyor. Belirgin durumu ortaya koyabilmek için, diyor, her şeyden önce buna kimin başladığını bulmalı ve onu cezalandırmalıyız; yeni bir durum ortaya çıkıncaya dek bütün öteki sorunlar bekleyecektir (bak: Plekhanov'un broşürü, *savaş*, Paris 1914 ve *Golos* no. 86, 87'de Axelrod'un aynı savları). Plekhanov diyalektik üzerinde safsatalar ileri sürme sporunda yeni

bir rekor kırdı. Bu safsatacı, birçok "savlardan" bir tanesine yapışıyor. Uzun zaman önce, dünyadaki herhangi bir şeyi tanıtlamak için "savların" her zaman bulunabileceğini en iyi biçimde kavrayan Hegel olmuştur. Diyalektik, belli bir sosyal olgunun gelişiminde, dıştan da üretim güçlerinin ve sınıf savaşımının temel itici gücüne dayandırılmasında çok yanlı bir araştırmayı gerektirir. Plekhanov, Alman sosyal demokrat basınından bir söz alıp öne çıkarıyor: Savaştan önce bizzat Almanlar, Avusturya ve Almanyanın "savaşa başladığını" kabul ettiler, diyor. İşte bu kadar. Rus sosyalistlerinin, Galiçya'nın, Ermenistan'ın vb. fethi için planlar ortaya attıkları gerçeğine hiç dokunmuyor. Son otuz yılın ekonomik ve diplomatik tarihini incelemek için bile küçücük bir zahmette bulunmuyor. Tarih kesinlikle gösteriyor ki, sömürgelerin ele geçirilmesi yabancı ülkelerin yağma edilmesi, daha üstün rakiplerin kovulması ve mahvedilmesi, şimdi savaşmakta olan her iki devletler grupunun güttüğü politikanın belkemiğidir*.

* Sosyalist pozu takınmaktan çekinmeyen İngiliz barışseveri Brailsford' un The War or Steel and Gold (Londra, Mart 1914) adlı kitabı çok öğreticidir. Yazar, ulusal sorunların artık ikinci plana geçtiğini ve çözümlendiğini (s. 35), günün konusunun bu olmadığını, "modern diplomasinin tipik sorununun" (s. 36) Bağdat demiryolu, buna ilişkin sözleşmeler, Fas madenleri ve benzerleri olduğunu açıkça belirtiyor. "Avrupa diplomasisinin yeni tarihinde en dikkate değer olayların", sömürge bölgelerinin paylaşılması ve Paris borsasındaki Alman hisselerinin fiyatı ile ilgili bir anlaşmaya dayanılarak Almanya ile uyuşulması konusunda Caillaux'un çabalarına (1911 ve 1913'te) karşı Fransız yurtseverlerinin ve İngiliz emperyalistlerinin savaşması olduğunu ileri sürüyor. İngiliz ve Fransız burjuvazisi böyle bir anlaşmayı önlemiştir (s. 38 - 40). Emperyalizmin hedefi, zayıf ülkelere sermaye ihracıdır (s. 74). İngiltere'de bu sermayenin getirdiği kâr 1899'da 90 - 100 milyon sterlin arasındadır (Giffen) ve 1909'da 140 milyon sterlindir (Paish). Ayrıca, Lloyd George son bir konuşmasında bu şârın 200 milyon sterline çıktığını hesaplamıştır. Çirkin entrikalar, Yüksek Türk memurlarına rüşvet vermek, İngiliz aristokrasisinin gençlerine Hindistan'da ve Mısır'da uydurma işler bulmak, izlenen başlıca yollardır (s. 85 - 87). Yazar, küçük bir azınlığın silâhlardan ve savaştan kazanç sağladığını, bu azınlığı "toplumun" ve zenginlerin desteklediğini, oysa barış taraftarlarının ardında dağınık insanların bulunduğunu yazıyor (s. 93). Bugün barıştan ve silâhsızlanmadan sözeden bir barışseverin yarın savaş sözleşmelerine bağlı bir partinin üyesi olduğu görülüyor (s. 161). Üçlü Antant kazanırsa, Fas'ı gaspedecek, İran'ı paylaşacak. Üçlü ittifak kazanırsa, Trablus'u alacak, Bosna'da etkinliğini artıracak ve Türkiye'yi egemenliği altına alacak (s. 167). 1906 Mart'ında, Londra ve Paris Rusya'ya milyarlar verdiler ve Çarlığın özgürlük hareketini kırmasına yardım ettiler (s. 225 - 28).

Plekhanov'un burjuvaziyi hoşnut etmek için utanmazca tahrif ettiği diyalektiğin savaşla ilgili ana tezi, "*savaş, politikanın başka araçlarla* (yani kuvvetle) *sürdürülmesi*" biçimindedir. Savaş tarihinin en büyük yazarlarından biri olan ve düşünceleri Hegel tarafından dile getirilen Clausewitz'in* tanımı böyledir. İlgili devletlerin —ve bu ülkelerdeki *çeşitli sınıfların*— belli bir dönemde güttüğü politikanın sürdürülmesini savaş olarak kabul eden Marx'la Engels'in görüşü de hep bu olmuştur.

Plekhanov'un ham şovenizmi, Kautsky'nin daha kurnaz ve oynak şovenizminin oturduğu teorik temel üzerindedir. Kautsky, bütün ülkelerin sosyalistlerinin "kendi" kapitalistlerinin yanına sığınması için dua ederken, şu savları ileri sürüyor:

Vatanını savunmak herkesin hakkı ve görevidir. Gerçek enternasyonalizm, benim ulusumla savaş halinde olanlarla birlikte, bütün ülkelerin sosyalistleri için tanınan bu haktan meydana gelir... (Bak: **Die Neue Zeit**, 2 Ekim 1914 ve aynı yazarın öteki yapıtları.)

Bu eşsiz yargı sosyalizmin öylesine tarifsiz bir karikatürüdür ki, buna verilecek en iyi yanıt bir yanda Wilhelm II ile Nikola II'nin, öte yanda Plekhanov ile Kautsky'nin portrelerinin bulunduğu bir madalya yapmak olabilir. Onların söylediği gerçek enternasyonalizmin anlamı, "vatanın savunulması" adına Alman işçilerinin

---

Bugün İngiltere, İran'ın boğazını sıkmak için Rusya'ya yardım ediyor (s. 229). Rusya, Balkan Savaşını kışkırttı (s. 230).

Bunların hiçbiri masal değil. Herkesçe bilinen şeylerdir ve tüm dünyadaki sosyal-demokrat gazetelerde binlerce kez yinelenmiştir. Savaşın ön-gününde bir İngiliz burjuvası bütün bunları olabildiğince açıkça görebilir. Bu basit ve herkesçe bilinen gerçeklerin dayandığı temele karşılık, Almanya'nın suçu konusunda Plekhanov'un ve Potresov'un geliştirdiği teoriler nasıl büyük bir saçmalık, nasıl kötü bir ikiyüzlülük, nasıl açık birer yalandır! Kautsky'nin silâhsızlanma "olanakları" ve kapitalizm altında sürekli bir barışla ilgili teorisi de aynı şeydir.

* Karl von Clausewitz, Vom Kriege adlı yapıtı, 1. cilt, s. 28, III. cilt, s. 139 - 40 : "Herkes bilir ki, savaşların tek nedeni hükümetlerin ve ulusların politik ilişkileridir. Ancak savaşın başlangıcında, genellikle insan, bu ilişkilerin kesildiğini ve kendi yasalarına göre işleyen tamamen yeni bir durum meydana geldiğini sanır. Tersine biz, savaşın, başka araçların karıştığı politik ilişkilerin sürdürülmesinden başka bir şey olmadığı savındayız."

Fransız işçilerine, Fransız işçilerinin Alman işçilerine ateş etmesinin zorunlu olarak haklı gösterilmesidir.

Bununla birlikte, Kautsky'nin yargısındaki teorik önermeler yakından incelenince, Clausewitz'in seksen yıl kadar önce alay ettiği, yani savaş çıkınca uluslar ve sınıflar arasında meydana gelen bütün tarihsel politik ilişkilerin kesildiği ve yepyeni bir durumun ortaya çıktığı yollu garip bir düşünce kendini gösterecektir. "Yalnızca" saldırganlık ilişkileriyle, kendini savunma "yalnızca" "vatanın düşmanlarını" ortadan kaldırma ilişkileri vardır. Yeryüzündeki insanların yarısını meydana getiren birçok ulusun başlıca emperyalist uluslar tarafından ezilmesi, bu ülkelerin burjuvazisinin yağmayı paylaşma konusundaki yarışı; kapitalistlerin işçi sınıfı hareketini parçalama ve bastırma isteği, Plekhanov ile Kautsky'nin görüş alanından ansızın tamamen kaybolmuştur. Oysa onlar kendileri, savaştan önce yıllarca bunları asıl "politika" olarak niteliyorlardı.

Bununla ilgili olarak, sosyal şovenizmin bu iki sergerdesinin asıl büyük savı, Marx ve Engels'e yapılan yanlış atıflardadır. Plekhanov, Prusya'nın 1813 ulusal savaşını ve Almanya'nın 1870 ulusal savaşını anımsatıyor. Kautsky de büyük bir bilgiçlikle, Marx'ın 1854 - 55, 1859 ve 1870 - 71 savaşlarında kimin başarısının (yani hangi burjuvazinin başarısının) daha çok arzu edildiğini incelediğini, marksistlerin 1876 - 77 ve 1897 savaşlarında aynı şeyi yaptıklarını ileri sürüyor. Sofistler her dönemde, değişik durumlarla ilgili örnekleri ilke olarak belirtme alışkanlığındadırlar. Onların değindikleri geçmişteki savaşlar, burjuvazinin uzun yıllardır süren ulusal hareketlerindeki "politikanın bir uzantısı"dır. Bu hareketler düşman boyunduruğuna ve mutlakiyete (Türkiye'de ve Rusya'da) karşı ortaya çıkmıştır. O zamanlar önemli olan tek şey, burjuvazinin yeğ tutulacak başarısıydı. Marksistler, halkın kinini büyütmek için başlangıçta bu tip savaşlara halkı teşvik etmişlerdir. Marx 1848'de ve sonraları Rusya'ya karşı savaş isterken, Engels 1859'da Almanları ezen Napolyon III'e ve Rus

Çarlığına karşı Almanya'nın ulusal kinini hareketc getirirken böyle yapmıştır*.

Feodalizm ve mutlakiyetle savaşım "politikasının uzantısı" —özgürlük için savaşımda burjuvazinin politikası— ile bir bitkinlik "politikasını" yani emperyalist burjuva, yani tüm dünyayı yağma etmiş bir burjuva, feodal toprak sahipleriyle bağlaşma halinde proletaryayı yıkmaya girişen gerici bir burjuva politikasını karşılaştırmak, tebeşirle peyniri karşılaştırmaya benzer. "Burjuvazinin temsilcilerini"; Robespierre, Garibaldi ve Zhelyabov'u, burjuvazinin Millerand, Salandra ve Guchkov gibi temsilcileriyle karşılaştırmaya benzer. Kendi burjuva "vatanı" için konuşmaya tarihsel bir hakkı bulunan ve feodalizme karşı savaşımda yeni ülkelerde milyonlarca insanı uygar bir yaşayışa götüren büyük burjuva devrimlerine derin bir saygı gösteremeyen insan marksist olamaz. Bir insan, Alman emperyalistleri tarafından Belçika'nın boğazlanması, ya da Avusturya'yı ve Türkiye'yi yağma için İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya emperyalistleri arasında imzalanan paktla ilgili olarak "vatan savunması"ndan sözeden Plekhanov ve Kautsky'nin ikiyüzlülüğüne karşı nefret duymayınca da marksist olamaz.

Sosyal şovenizmin başka bir "marksist" teorisi vardır ki, o da şöyledir: Sosyalizm, kapitalizmin hızla gelişmesine dayanır. Kapitalizmin ülkemde gelişmesi ve bunun sonucu sosyalizmin başlangıç dönemine girmesi, ülkemin zaferiyle çabuklaştırılacaktır. Ülkemin yenilgisi, onun ekonomik gelişmesini ve böylece de sosyalizmin başlangıcını geciktirecektir. Bu Struvist teori Rus-

* Garden'in Zhizn'de5, Marx'ın Avrupa uluslarına karşı başlayan devrimci *savaş için 1848'deki tutumunu "devrimci şovenizm"* —ama şovenizm— olarak niteliyor. Gerçekte bu uluslar, "özellikle Slavlar ve Ruslar", kendilerini karşı-devrimci olarak göstermişlerdir. Marx'a karşı bu sitem, bu "sol" sosyalist devrimcilerin oportünizmini (daha doğrusu mantıksızlığı) yansıtmış oluyor. Biz marksistler, daima karşı-devrimci uluslara karşı bir devrimci savaştan yana olmuşuzdur ve olmaktayız. Örneğin, sosyalizm 1920'de Amerika'da ve Avrupa'da, ya da diyelim ki Japonya'da ve Çin'de zafere ulaşırsa, o zaman onların Bismarck'ları bize karşı harekete geçerse —önce yalnız diplomatik alanda olsa bile— elbette biz onlara karşı saldırgan bir devrimci savaştan yana oluruz. Size garip geliyor değil mi, bay Gardenin? Ama siz, Ropshin tipinde bir devrimcisiniz.

ya'da Plekhanov, Almanya'da Lensch ve benzerleri tarafından geliştirilmiştir. Kautsky, bu ham teoriye, karşıçıkıyor; bunu açıktan açığa savunan Lensch'i, gizliden gizliye savunan Cunow'u reddediyor. Ama onun tüm amacı, daha ustalıklı ve daha düzenbaz bir şovenist teoriye dayanarak bütün ülkelerdeki sosyal şovenistlerin barıştırılmasıdır.

Bu ham teori üzerinde durma gereksiniminde değiliz. Struve'nin *Eleştirici Notlar*'ı 1894'te yayınlandı. Son yirmi yıl içinde Rus sosyal demokratları, aydın Rus burjuvasının devrimci özünden temizlenmiş bir "marksizm"in örtüsü altında düşünlerini geliştirme ve isteklerini savunma alışkanlığını iyice tanımışlardır. Struvizm, yalnız bir Rus akımı değil, son olayların açıkça gösterdiği gibi, marksizmi "kibarca" öldürmek, onu bağrına basarak tahrip etmek, "kışkırtıcı", "demagojik", "Blanquist - ütopik" yanı dışında, "gerçekten bilimsel" "bütün" yanlarını ve öğelerini alır gibi görünerek öldürmek için, burjuva teorisyenlerin uluslararası bir çabasıdır. Başka bir deyimle, reformlar için savaşım, sınıf savaşımı (proleter diktatörlüğü olmaksızın), "Sosyalist ideallerin genel olarak" tanınması ve kapitalizm yerine bir "yeni düzen" koyma ile birlikte, liberal burjuvazinin işine gelen her şeyi marksizmden alıyorlar. Marksizmin "yalnız" yaşayan ruhunu, "yalnız" devrimci özünü biryana atıyorlar.

Marksizm, proletaryanın kurtuluş hareketinin teorisidir. Bundan dolayı, sınıf bilincine varmış işçilerin marksizm yerine Struvizmin konulmasına karşı son derece dikkatli bulunmaları gerektiği açıktır. Bu işlemde itici güçler çok çeşitli ve değişiktir. Yalnızca üç temel gücü burada belirteceğiz: 1) Bilimin gelişmesi, Marx'ın haklı olduğunu tanıtlayan malzemeyi gittikçe geniş ölçüde sağlamaktadır. Bu da, ona karşı olanları ikiyüzlülükle savaşmaya zorluyor; marksizme açıkça karşıçıkılamıyor, ama onu safsatayla etkisiz hale getirerek ve burjuvazi için zararsız kutsal bir "ikon" biçimine sokarak, marksizm kabul ediliyormuş gibi davranılıyor. 2) Emperyalizmin tarihinde, dünya, bütün öteki ulusları ezen

ayrıcalıklı "büyük" uluslar arasında paylaşılmıştır. Ele geçen ganimetin parçaları, bu ayrıcalıkların ve baskının bir sonucu olarak, kuşkusuz küçük-burjuvazinin belli katlarının payına da, çalışan sınıf aristokrasisine ve bürokrasisine de düşer. Proletaryanın ve ezilen yığınların önemsiz bir azınlığını oluşturan bu tabakalar "Struvizm"e eğilimlidirler; çünkü bütün ulusların ezilen yığınlarına karşı "kendi" ulusal burjuvaları ile yaptıkları bağlaşma için onlara gerekçe sağlar. İleride, Enternasyonal'in çöküş nedenleriyle ilgili olarak, bu konu üzerinde durmak fırsatını bulacağız.

IV.

Sosyal şovenizmin en ham, bilimsel ve uluslararası bir görüşüne en ustalıkla sokulmuş teorisi, Kautsky tarafından geliştirilen "ultra-emperyalizm" teorisidir. Yazarın kendi sözleriyle, bu teorinin en belirgin, en açık ve en yeni tanımlaması aşağıdadır:

İngiltere'de himayeci hareketin ortaya çıkması; Amerika'da tarifelerin indirilmesi; silâhsızlanma eğiliminin görülmesi; savaştan hemen sonraki yıllarda Fransa ve Almanya'dan sermaye ihracının birden azalması; son olarak, malî sermaye klikleri arasında uluslararası ilişkilerin gittikçe çapraşık duruma gelmesi, bugünkü emperyalist politikanın yerini yeni, ultra-emperyalist bir politikanın alabileceğini düşünmeme yolaçmıştır. Bu yeni politika, ulusal malî sermayenin ortak rekabetleri yerine, uluslararası birleşik malî sermaye tarafından dünyanın ortaklaşa sömürülmesini getirecektir. Kapitalizmin böyle yeni bir dönemi her şeye karşın akla yakındır. Buna ulaşılabilir mi? Bu soruyu yanıtlamamızı sağlayacak daha birçok önermeler henüz ortada yoktur." (Die Neue Zeit, no. 5, 30 Nisan 1915, s. 144).

"Bugünkü savaşın yönü ve sonucu bu konuda önemli olabilir. Savaş, aynı zamanda malî kapitalistler arasında ulusal kinin en yüksek derecesine vararak, silâhlanma yarışını yoğunlaştırarak ve İkinci Dünya Savaşını kaçınılmaz hale getirerek ultra-emperyalizmin zayıf başlangıcını tamamen yokedebilir. Bu koşullar altında, **İktidar Yolu** adlı broşürümde öngördüğüm ve ileri sürdüğüm şey, her şeyi altüst ederek gerçekleşebilir. Sınıf çelişmeleri gittikçe sertleşebilir. Bununla birlikte, kapitalizmin ahlâkî düşüşü gelebilir. (Daha doğrusu, iflâs kendini gösterecektir.) (Şunu belirtmek gerekir ki, Kautsky bu gösterişçi sözlerle, "proletarya ve malî sermaye arasında bulunan ara tabakanın", yani "aydınların", küçük-burjuvanın, hattâ küçük kapitalistlerin sosyalizme karşı duyduğu "nefret"i kastediyor). Ama savaş başka

türlü bir sonuç verebilir. Ultra-emperyalizmin başlangıcında güçlenmesini sağlayabilir... Bunun verdiği dersler (buraya dik kat edin), barış koşulları altında uzun zaman beklememiz gereken gelişmeleri hızlandırabilir. Böyle bir sonuca varılır da uluslar arasında bir anlaşma olursa; silâhsızlanma ve sürekli bir barış gerçekleşirse, o zaman savaştan önce kapitalizmin gittikçe büyüyen ahlâkî çöküşüne götüren nedenlerin en kötüsü "ortadan kalkabalir." Yeni dönem kuşkusuz proletaryaya "yeni talihsizlikler", "belki daha kötü şeyler" getirecektir, ama "bir süre için" "ultra-emperyalizm, kapitalizmin çatısı altında yeni umutlar ve bekleyişler çağı yaratabilir" (s. 145).

Bu "teoriden" sosyal şovenizmin gerekçesi nasıl çıkabilir? Bir teorisyen için garip görünecek bir yoldan, yani şöyle: Almanya'daki sol kanat sosyal demokratlar, emperyalizmin ve onun doğurduğu savaşların rastlantı olmadığını, mali sermayenin üstünlüğünü gerçekleştirmiş kapitalizmin kaçınılmaz bir ürünü olduğunu söylüyorlar. Bundan dolayı oldukça barışçı olan gelişme dönemi sona erdiğinde devrimci yığın savaşımına geçmek gereklidir. "Sağ" kanat sosyal demokratlar şöyle arsızca bir açıklama yapıyorlar: Emperyalizm "gerekli" olduğundan, bizim de emperyalist olmamız gerekir. "Merkez" rolünde Kautsky, bu iki görüşü uzlaştırmaya çalışır.

Ulusal Devlet, Emperyalist Devlet ve Devletler Birliği (Nürenberg, 1915) adlı broşüründe şöyle yazıyor: "Aşırı sollar", sosyalizmi, kaçınılmaz emperyalizmle karşıkarşıya koyarlar: yani "yalnız yarım yüzyıldır kapitalist nüfuzun her biçimine karsı yürüttüğümüz sosyalizm propagandasını değil, aynı zamanda sosyalizmin en yeni başarılarını ileri sürmek isterler. Bu pek radikal görünür, ama sosyalizmin ilk pratik başarısına inanmayan herhangi bir kimseyi emperyalizm kampına itmekten başka bir şeye yaramaz" (s. 17).

Kautsky, sosyalizmin ilk başarısından sözederken, bir hileye başvuruyor. Çünkü Almanya'da, özellikle askerî sansür altında, devrimci eylemden sözedilememesi gerçeğini bir avantaj olarak kullanıyor. Kautsky, sol kanadın, partiden, "sosyalizmin en yakın pratik başarısını" değil, devrimci eylem yararına ve devrimci eylem hazırlığı için hemen propaganda yapılmasını istediğini çok iyi bilir.

Sol kanat, emperyalizmin gerekliliğinden, devrimci eylemin gerekliliği sonucunu çıkarır. Bunun yanında "ultra-emperyalizm teorisi", Kautsky için, oportünist-

leri haklı göstermek, bunların burjuvazinin üstüne yürümediği, sosyalizmin hemen geleceğine "inanmadıkları", yeni bir silâhsızlanma ve sürekli barış döneminin gelmesini umut ettikleri izlenimini uyandıracak gibi bir durum yaratma aracı olarak işe yarar. Bu "teori", ancak şöyle bir anlamsızlık gösterebilir: Kautsky, oportünistlerin ve resmi sosyal demokrat partilerin burjuvaziye yanaşmasını haklı göstermek, Basel kararının açık bildirilerine karşın, onların devrimci taktiklerini, yani proleter taktiklerini bugünkü fırtınalı dönemde reddetmelerini haklı çıkarmak için, kapitalizmin yeni bir barışçı dönemi umudunu sömürmektedir.

Kautsky, bu yeni dönemin gelmekte olduğunu da söylemiyor. Bazı kesin gereklilikler ve koşullar onu bundan alıkoyuyor. Tersine, bu yeni döneme ulaşılıp ulaşılmayacağına henüz karar veremeyeceğini açıkça belirtiyor. Gerçekten de, Kautsky tarafından belirtilen yeni dönemle ilgili "eğilimleri" gözden geçirmek gerekir. Yazarın, "silâhsızlanma yönündeki eğilimi" ekonomik gerçekler arasına sokması oldukça şaşırtıcıdır. Bu demektir ki, Kautsky, şairane olmayan masum konuşmanın ve boş emellerin ardında, çelişmelerin hafifletilmesi teorisiyle hiç uyuşmayan, su götürmez gerçeklerden saklanmaya çalışmaktadır. Kautsky'nin "ultra-emperyalizmi" —bu terim, yazarın söylemek istediklerinin hepsini de anlatmıyor— kapitalizmin çelişmelerini büyük ölçüde hafifletme anlamına gelir. İngiltere'de ve Amerika'da himayeciliğin yerleşmekte olduğunu bize söylüyor. Ama yeni döneme yönelmiş en ufak bir eğilim nerede? Amerika'da aşırı himayecilik yerleşiyor, ama İngiltere'nin yararına ayrıcalıklar, tercihli tarifeler bu ülkenin sömürgelerinde kaldığı gibi, himayecilik de kalıyor. Kapitalizmin bundan önceki "barışçı" döneminden şimdiki emperyalist döneme geçişinin neye dayandığını anımsayalım: serbest rekabet, tekelci kapitalist bileşikler oluşturdu ve dünya paylaşıldı. Bu iki gerçeğin (ve etkenin) dünya ölçüsünde önemi vardır. Sermaye hiçbir engelle karşılaşmadan sömürgeleri genişletebilecek ve Afrika'da sahipsiz araziyi ele geçirebilecek bir

durumda olduğu, sermaye birikimi zayıf kaldığı ve hiçbir tekelci tröst bulunmadığı, yani bütün sanayi dallarında egemenliği sağlayacak büyüklükte tröstler kurulmadığı sürece, serbest ticaret ve barışçı rekabet mümkün ve gerekliydi. Böyle tekelci tröstlerin ortaya çıkması ve büyümesi (İngiltere ve Amerika'da bu süreç durdu mu? Savaşın bu süreci çabuklaştırdığını ve yoğunlaştırdığını reddetme cesaretini Kautsky bile gösteremiyecek), geçmiş dönemlerin serbest rekabetini olanaksız hale getirmiştir. Dünyanın paylaşılması, kapitalistleri barışçı bir yayılmadan, sömürgelerin ve nüfuz alanlarının yeniden paylaşılması yolunda silâhlı savaşıma geçmeye zorladığı halde, onlar ayaklarının altındaki dalı kestiler. Bu iki ülkede himayeciliğin yerleşmesinin herhangi bir şeyi değiştirebileceğini düşünmek gülünçtür.

Şimdi bu iki ülkeden yapılan sermaye ihracında bir - iki yılda meydana gelen düşüşü inceleyelim. Herbirinin 1912 yılında Fransa ve Almanya'dan dış yatırımları, Harms istatistiklerine göre 35.000 mark (17.000 milyon ruble), yalnız İngiltere'ninse bunun iki misliydi*. Kapitalizm altında sermaye ihracı düzenli olarak artmamıştı. Zaten düzenli olarak artamazdı da. Kautsky, sermaye birikiminin azaldığını, ya da iç piyasa kapasitesinin önemli bir değişikliğe uğradığını, örneğin yığınların yaşam koşullarında büyük bir iyileşme olduğunu ileri sürmeye bile cesaret edemiyor. Bu koşullar altında, iki ülkeden yapılan sermaye ihracatındaki azalma birkaç yıl boyunca yeni bir dönemin başladığı anlamına gelmez.

"Malî sermaye klikleri arasındaki uluslararası giriftleşmenin artması", iki ülkede değil, kapitalist dünyanın tümünde son birkaç yıl içinde tam anlamıyla genel ve kesin bir eğilimdir. Peki neden bu eğilim, bundan böyle silâhlanma yolunda değil de, silâhsızlanma yolunda bir çaba doğursun? Dünyaca ünlü silâh yapımcılarından bi-

* Bak: Bernhard Harms, **Probleme der Weltwirtschaft**, Jena, 1912; George Paish, "Great Britain's Capital Investments in the Colonies, etc". **Journal of the Royal Statistical Society**, Vol. LXXIV. 1910-11, s. 167. Lloyd George, 1915 yılı başlarındaki bir konuşmasında, İngilizlerin dış ülkelerdeki sermaye yatırımının 4 milyar sterlin tahmin edildiğini söyledi.

rini, örneğin Armstrong'u ele alalım. İngiltere'de yayınlanan *Economist* (1 Mayıs 1915), bu firmanın kârının 1905 - 6'da 606.000 sterline, 1913'te 856.000 sterline ve 1914'te 940.000 sterline yükseldiğini gösteren rakamlar yayınladı. Burada, birbiriyle giriftleşmiş malî sermaye en belirgin bir haldedir ve artma yolundadır. Alman kapitalistlerinin İngiliz firmalarında "holdingleri" vardır. İngiliz firmaları Avusturya için denizaltılar yapar vb.. Sermaye, dünya ölçüsünde bir ilişki halinde silâhlanma ya ve savaşa yöneliyor. Her ülkedeki sermayenin uluslararası bir alanda birleştiği ve ilişkili bir hale girdiği gerçeğinin, silâhsızlanma yönünde bir eğilim doğurması zorunluluğu, aslında sınıf çelişmelerinin yoğunlaşması yerine, bu ilişkilerin hafiflemesi umudunu besleme anlamına gelir.

V.

Kautsky'nin savaşın verdiği "derslerden" sözetmesi, bu dersleri savaşın doğurduğu sefalete karşı duyulan nefretin ışığında sunması tamamen sevimsiz bir davranıştır. *The National State, etc.* başlıklı broşüründe şu savı ileri sürüyor:

"Evrensel barışa ve silâhsızlanmaya karşı büyük bir ilgi duyan halk tabakalarının varlığı kuşkusuzdur ve tanıtlama gerektirmez. Küçük-burjuvazi ve küçük köylüler, hattâ birçok kapitalistler ve aydınlar, savaşın ve silâhsızlanmanın bir sonucu olarak bu tabakaların gördüğü zarara yolaçacak kadar çıkarlarıyla emperylizme bağlı değildirler" (s. 21).

Bu, 1915 yılı şubatında yazılmıştır. Olaylar gösteriyor ki, mülkiyet sahibi bütün sınıflar, küçük-burjuvaya ve aydınlara ek, toptan, emperyalistlere katılmışlardır. Oysa Kautsky, Çekov gibi kalın bir eldivenle, olağanüstü ve kendini beğenmişlik havasıyla ve hoş deyimlerin yardımıyla gerçekleri biryana itiyor. Küçük - burjuvanın çıkarlarını, küçük-burjuvaların tutumuyla değil, onların belli sözleriyle yargılıyor; oysa bu sözler

her adımda eylemlerle yalanlanıyor. Genel olarak bu, burjuvazinin "çıkarlarını" onların tutumuyla değil, bugünkü sistemin hıristiyanlığın idealleriyle beslendiğini itiraf eden burjuva din adamlarının iyilikçi konuşmalarıyla yargılamaya benziyor. Kautsky, marksizmi, onun bütün kapsamını boşaltacak bir yolda uyguluyor. böylece geriye "çıkarlar" sözünden başka bir şey kalmıyor, ona bir tür doğaüstü, sanki başka bir dünya ile ilgiliymiş gibi bir anlam yüklüyor. Çünkü onu gerçek ekonomi olmaktan çıkarıyor, genel refah yolunda özel istekler durumuna sokuyor.

Marksizm, "çıkarları", günlük yaşamın milyonlarca olayında kendini gösteren sınıf çelişmelerine ve sınıf savaşımına göre değerlendirir. Oysa küçük-burjuvazi çelişmelerin azaldığı lâflarını eder, bunların sertleşmesinin "zararlı sonuçlara" götüreceğini ileri sürer. Emperyalizm, mülkiyet sahibi sınıfların bütün katlarının malî sermayeye bağlanması, dünyanın beş-altı "büyük" devlet arasında paylaşılması demektir. Bu devletlerin de çoğu şimdi ellerini savaşa bulaştırmışlardır. Dünyanın büyük devletler arasında paylaşılması, bunlardaki bütün mülk sahibi sınıfların, sömürge ve nüfuz alanı sahibi olmaya, başka ulusları ezmeye, "büyük" devlet ve sömürgen ulus olabilmenin doğurduğu az çok kazançlı mevkileri ve ayrıcalıkları güvence altına almaya karşı ilgi göstermesi anlamına gelir*.

Düzenli olarak gelişen ve yeni ülkelere doğru gitgide yayılan bir kapitalizmin oldukça sakin, kültürlü ve huzurlu koşulları içinde, yaşam eski biçimiyle sürüp

* E. Schultze, devlet ve belediye kredileri, ticaret ve imalât şirketlerinin vb. ipotekleri ve hisseleriyle birlikte, 1915'te tüm dünyada borç senetlerinin 732.000 milyon frank olduğunu belirtiyor. Bu meblâğdan İngiltere'nin payına 130.000 milyon, Birleşik Amerika'ya 115.000 milyon, Fransa'ya 100.000 milyon, Almanya'ya 75.000 milyon, yani dört büyük devletin payına 420.000 milyon frankla yarıdan fazlası düşüyor. Öteki ulusları ezerek ve yağma ederek onlardan üstün gelen büyük devletlerin elde ettiği avantajların ve ayrıcalıkların neler olduğu bundan kolayca anşılır (Dr. Ernest Schultze. Das französische Kapital in Russland in Finanz - Archiv, Berlin, 1915, 32. basım yılı, s. 127). Bir büyük devlet için "vatanı savunma", yabancı ülkeleri yağma etmeye katılma hakkını savunma demektir. Rusya'da, herkesin bildiği gibi, kapitalist emperyalizm, askeri-feodal emperyalizmden daha zayıftır.

gidemez. Yeni bir dönem başlamıştır. Malî sermaye, herhangi bir ülkeyi büyük devletler sırasından çıkarır, tamamen çıkarmak ister, onu bütün sömürgelerinden ve nüfuz alanlarından yoksun bırakır (İngiltere ile savaşa girişen Almanya böyle bir tehdit altındadır), küçük-burjuvaziyi de, güçlü ulus olma ayrıcalıklarından ve ek gelirden yoksun bırakır. Savaş bunu tanıtlamıştır. Bu, çoktandır herkesçe ve *İktidar Yolu* adlı broşüründe Kautsky tarafından da kabul edilen çelişmelerin sertleşmesinin bir sonucudur.

Büyük devlet ayrıcalıkları için silâhlı çatışmanın bir gerçek olması karşısında Kautsky, kapitalistleri ve küçük-burjuvayı savaşın korkunç bir şey olduğuna, ama silâhsızlanmanın yarar getireceğine inandırmak istiyor. Hıristiyan din adamları da vaaz kürsülerinden aynen böyle konuşuyorlar; insanın insanları sevmesinin tanrısal bir buyruk, aynı zamanda uygarlığın manevî bir özlemi ve ahlakî yasası olduğuna kapitalistleri inandıracaklarını sanıyorlar. Kautsky'nin "ultra-emperyalizm"e doğru ekonomik eğilim dediği şey, bankerleri kötü şeyler yapmaktan alıkoymak için küçük-burjuvazinin verdiği öğütten başka anlama gelmez.

Sermaye ihracı mı? Birleşik Amerika Devletleri gibi bağımsız ülkelere sömürgelerden daha çok sermaye ihraç ediliyor. Sömürge elde etme mi? Bütün sömürgeler elde edilmiş ve bunların nerdeyse hepsi özgürlük için bir çabaya koyulmuşlardır. "Hindistan bir İngiliz toprağı olmaktan kurtulabilir, ama bir tüm olarak imparatorluk, hiçbir zaman başka bir yabancı devletin buyruğu altına girmeyecektir" (aynı broşür, s. 49). "Herhangi bir sanayi kapitalisti devletin hammadde bakımından öteki ülkelere bağlı kalmamasına yetecek kadar büyük bir sömürge imparatorluğu kurma yolunda göstereceği her çaba, bütün öteki kapitalist devletlerin kendisine karşı birleşmesi ve hedefe hiç yaklaşmaksızın onu sonsuz ve yıpratıcı savaşlara sürüklemesi sonucunu doğurur. Böyle bir politika, sözkonusu devletin ekonomik durumunu tümüyle iflâsa doğru kesinlikle sürükleyecektir" (s. 72, 73).

Bu, bankerleri emperyalizmden vazgeçmeye razı etmek için boşuna bir çaba değil midir? İflâs olasılığı nedeniyle kapitalistleri korkutmaya çalışmak, bu yoldan birçok servetler kaybedildiğine bakarak, borsada hisse senetleri üzerinde spekülasyon yapılmaması için öğüt vermeye benzer. Rakip bir kapitalistin, ya da rakip bir ulusun iflâs etmesinden sermaye kazanç sağlar, çünkü bu yoldan sermaye daha da yoğunlaşır ve birikir. Bundan dolayı ekonomik rekabet ne kadar sert ve "sıkı" olursa, yani bir rakibin ekonomik durumu iflâs yönünde olursa, rakibi bu yönde sürüklemek için kapitalistler *askerî* baskıyı da öylesine artırmaya çalışırlar. Sermaye ihracının kazançlı sayıldığı sömürgeler ne kadar artar, ya da Türkiye gibi bağımsız devletler ne kadar azalırsa —çünkü böyle hallerde banker, Birleşik Amerika gibi özgür, bağımsız ve uygar bir ülkeye yaptığı sermaye ihracına göre üç misli kâr elde eder—, Türkiye ve Çin gibi ülkelerin bağımlı duruma sokulması ve bölüşülmesi yolundaki savaşım da öylesine sertleşir. Ekonomik teorinin malî sermaye ve emperyalizm dönemi üzerinde ortaya koyduğu budur. Gerçeklerin ortaya koyduğu budur. Oysa Kautsky, her şeyi, bayatlamış bir küçük-burjuva "ahlakı" ölçütüne vuruyor; zaten uzun süre elde tutulamayacaklarına ve ayrıca kapitalizmi barış içinde geliştirmek daha iyi olacağına göre, öfkelenmeye, Türkiye'nin bölüşülmesi, ya da Hindistan'ın ele geçirilmesi için savaşa girişmeye değmez... Elbette en iyisi, kapitalizmi geliştirmek ve ücretleri artırarak iç piyasayı genişletmektir. Bir kilise adamının bankerlere öğütler vermesi için bu çok uygun bir konudur ve oldukça da "inandırıcıdır"... Sömürgeler kısa zamanda nasıl olsa özgürlüklerini elde edeceklerine göre, iyi yürekli Kautsky, Alman bankerlerini, sömürgeler için İngiltere'ye karşı savaş açmamaya razı etme konusunda başarı göstermiştir.

1872 ve 1912 yılları arasında İngiltere'nin Mısır'la olan ihracat ve ithalâtı, genel İngiliz ithalât ve ihracatına uygun bir gelişme göstermemiştir. "Marksist" Kautsky bundan şu sonucu çıkarıyor: "İngiltere'nin Mısır'-

la ticaretinin, askerî işgal olmaksızın, sırf ekonomik etkenlerin işlemesinin bir sonucu olarak daha az geliştiğini kabul etmemizin bir nedeni yoktur" (s. 72). "Sermayenin yayılma dürtüsü en iyi, emperyalizmin zor yöntemleriyle değil, *barışçı demokrasi* ile teşvik edilebilir" (s. 70).

Ne kadar da ciddî, bilimsel ve "marksist" bir çözümleme! Kautsky, mantıksız tarihi şaşılacak derecede "düzeltmiştir". İngilizlerin Mısır'ı Fransızlardan almasına gereksinim bulunmadığını, Alman bankerlerinin savaşa girişmesinin, Türkiye kampanyasını düzenlemesinin ve İngilizleri Mısır'dan çıkartmak için başka önlemler almasının gerekmediğini "tanıtlamıştır". Bütün bunlar yalnızca bir yanılmadır. — Mısır'da zor yöntemlerini bırakmanın "en iyi" şey olduğunu ve "barışçı demokrasiyi" kabul etmek gerektiğini (böylece *Kautsky*'vari sermaye ihracatını artırmayı) İngilizler henüz anlayamamışlardır.

"Serbest ticaretin kapitalizmin doğurduğu ekonomik çelişmeleri tamamen ortadan kaldıracağını düşünmenin serbest burjuva tüccarları için bir hayal olduğu doğaldı. Bunları ne serbest ticaret, ne de demokrasi ortadan kaldırabilir. Biz her bakımdan, bu çelişmelerin yığınlar üzerine en az sıkıntı ve özverilik yükleyecek biçimde bir savaşımla ortadan kaldırılmasından yanayız" (s. 73).

Tanrı yardımcımız olsun, Tanrı bize acısın! "Nasıl bir boşluk bu?" Lassalle böyle sorar ve bunu tanınmış bir ozanın şu sözleriyle yanıtlar: "Bir boşluk her şeyin yararsızlığında anlam bulur, ama Tanrı korku ve umudu inayet buyurur."[6]

Kautsky, marksizmi eşi olmayan bir kötü iş derecesinde küçük düşürmüş ve tam bir kilise adamı kılığına bürünmüştür. Bu kilise adamı kapitalistleri barışçı demokrasiyi kabule razı etmeye çalışır ve buna da diyalektik der. Başlangıçta, diye ileri sürer, serbest ticaret var olmuşsa ve sonra tekellerle emperyalizm gelmişse, "ultra-emperyalizm" ve sonra tekrar serbest ticaret nede nolmasın? Kilise adamı, ultra-emperyalizmin ge-

tireceği iyilikleri betimleyerek ezilen yığınları yatıştırıyor, ama buna nasıl "ulaşılacağını" söylemek cesaretini bile gösteremiyor. Feuerbach, dini, insanları yatıştırdığı nedeniyle savunanları yanıtlarken, yatıştırmanın yobazlık yönünden önemini belirtmekte haklıydı: Köleliğe karşı kölenin ayaklanmasını sağlayacak yerde onu yatıştıran bir kimse, köle sahibine yardım ediyor demektir.

Bütün ezen sınıflar, egemenliklerini güvence altına almak için iki sosyal işleve gereksinim duyarlar: celladın ve papazın işlevi. Cellat, ezilenlerin protestolarını ve öfkesini bastırmak; papaz da ezileni yatıştırmak, onlara sıkıntıların ve özveriliklerin azalacağı umudunu vermek (bu umutların gerçekleşeceği güvencesini vermeden bunu yapmak özellikle kolaydır) için gereklidir. Böylece, sınıf egemenliği sürdürülürken, onların, sınıf egemenliğiyle uzlaşmasına, devrimci eylemden uzak tutulmasına, devrimci ruhun zayıflamasına ve devrim kararlılığının yıkılmasına çalışılır. Kautsky, marksizmi en gizli ve en saçma bir karşı-devrim teorisi, en bayağı bir klarikalizm biçimine sokmuştur.

1909'da, *İktidar Yolu* adlı yapıtında, kapitalizmde çelişmelerin su götürmez ve yadsınamaz biçimde yoğunlaştığı gerçeğini, savaşlar ve devrimler döneminin, yeni bir "devrimci dönemin" yaklaşmakta olduğunu kabul etmişti. "Vaktinden önce" devrim olamaz diyor ve kavga başlamadan önce yenilme olacağını yadsıma mümkün değilse bile, bir ayaklanmada zafer olasılığını hesaba katmayı reddetmenin "davamız için dolaysız bir ihanet olduğunu" söylüyordu.

Savaşın başlamasıyla, çelişmeler daha da sertleşti. Yığınların sıkıntıları alabildiğine büyüdü. Savaşın sonu görünmemekte ve düşmanlıklar gittikçe yayılmaktadır. Kautsky, broşür üstüne broşür yazmakta, sansür hükümlerine uyarak, toprak yağmacılığı, savaşın korkunçluğu, savaş müteahhitlerinin skandal yaratan kârları, silâh sanayilerinde çalışan işçilerin geçim güçlükleri ve düştükleri kölelikle ilgili gerçeklere dokunmaktan kaçınmaktadır. Bunun yerine, durmadan proletaryayı yatıştırıyor. Bunu, burjuvazinin devrimci ve ilerici savaşla-

rını örnek göstererek yapıyor. Bu konuda Marx'ın kendisinin de şu ya da bu burjuvazi için zaferi istediğini ileri sürüyor. Sömürge olmadan, başkalarını soymadan, savaşa ve silâhlanmaya başvurmadan da kapitalizmin mümkün olduğunu, "barışçı demokrasinin" yeğ tutulduğunu tanıtlamak için rakamları yanyana dizerek proletaryayı yatıştırıyor. Kautsky, yığınların sıkıntılarının gittikçe büyüdüğünü ve devrim durumunun gözlerimizin hemen önünde belirdiğini yadsımaya cesaret edemeyip burjuvazi ve oportünistler karşısında köleleşerek "daha az özverilik ve sıkıntı" isteyecek yeni bir dönemdeki savaşım biçimlerine olan umudu (ama bunun gerçekleşeceği güvencesini de vermiyor) ileri sürüyor... Bundan dolayı Franz Mehring ile Rosa Luxemburg Kautsky'yi bir sokak kızı (Maedchen für alle) diye adlandırırlarken tamamen haklıdırlar.

...

1905 Ağustos'unda Rusya'da bir devrim durumu vardı. Çar, ayaklanan yığınları "yatıştırmak" için Bulygin Duması'nı toplamaya söz verdi. Bankerlerin silâhlanmaktan vazgeçmelerine ve "sürekli barış"a rıza göstermelerine "ultra - emperyalizm" deniyorsa, danışmalı parlamento temsilciliğinin Bulygin rejimi de "ultra - otokrasi" olarak nitelenebilir. Yüzlerce büyük girişimde birbiriyle sarmaşdolaş olmuş dünyanın en büyük yüz bankerinin, savaştan sonra silâhsızlanmadan yana olacakları konusunda halka yarın söz vereceklerini bir an için kabul edelim (bu sanıyı sırf Kautsky'nin o basit ve saçma teorisinden politik sonuçlar çıkarmak üzere bir an için ileri sürüyoruz). Böyle bir şey olsa bile, bu, proletaryayı devrimci eylemden caydırma bakımından ona yapılmış bir ihanet demektir. Devrimci eylem olmazsa, bütün verilen sözler ve bütün derin umutlar bir serap olmaktan öteye gidemez.

Savaş, kapitalist sınıfa büyük kazançlar ve yeni yağmalar (Türkiye'nin, Çin'in vb. yağma edilmesi) için bü-

yük olanaklar sağlamakla kalmamış, milyarlar değerindeki yeni sözleşmeler ve yüksek faiz oranlarında yeni borçlar vermelerini sağlamıştır. Savaşın kapitalistlere durmadan yeni politik avantajlar sağlaması yüzünden, kapitalist sınıf proletaryayı parçalamış ve sömürmüştür. İşte, Kautsky bu sömürüyü teşvik etmektedir. "Kendi" ulusundan oportünistlerle, Südekum'larla *birlik adına,* militan proleterler arasındaki bu uluslararası parçalanmayı kutsallaştırmaktadır. Eski partilerin birlik sloganının herhangi bir ulusun proletaryasının o ulusun burjuvazisiyle "birliği" ve değişik ulusların proletaryası arasında bir parçalanma anlamına geldiğini anlayamayan insanlar da vardır...

VI.

Yukarıdaki satırlar, 28 Mayıs tarihli *Die Neue Zeit*'ta (no. 4) "sosyal demokrasinin çöküşü" üzerinde Kautsy'nin son savlarıyla birlikte yayınlandığı zaman henüz yazılmıştı (bu yanıtın 7 nci bölümü Cunow'adır). Kautsky bütün eski safsatalarını özetliyor ve sosyal şovenizmi savunurken şu yeni safsatayı ileri sürüyor:

"Savaşın yalnızca bir emperyalist savaş olduğunu, savaşın başgösterdiği anda emperyalizm ya da sosyalizm seçeneklerinden birinin bulunduğunu, Almanya, Fransa ve bazı yönlerden İngiltere'nin proleter yığınlarının düşünmeden ve sırf biravuç parlamenterin çağrısı üzerine kendilerini emperyalizmin kollarına attıklarını, sosyalizme ihanet ettiklerini ve bunun da tarihte eşi olmayan bir çöküntüye yolaçtığını söylemek gerçeğe açıkça aykırıdır."

Yeni bir safsata ve işçilerin yeniden caydırılması: bağışlarsanız, savaş "yalnızca" emperyalist bir şey değildir!

Kautsky, şimdiki savaşın niteliği ve önemi sorusu üzerinde şaşılacak bir kararsızlık gösteriyor. Bu parti lideri, bir hırsızın hırsızlık yaptığı yerden uzak kalmaya çalışması gibi, Basel ve Chemnitz kongrelerinin açık

ve kesin bildirilerinden kaçınıyor. 1915 Şubatında yazılan *The National State, etc.* adlı broşüründe Kautsky, "en son çözümlemeye göre" savaşın "emperyalist bir savaş" olduğunu kabul ediyordu (s. 64). Şimdiyse taze bir çekingenlikle, *yalnızca* emperyalist bir savaş değildir bu, diyor. Acaba başka ne olabilir?

Bunun aynı zamanda ulusal bir savaş olduğu beliriyor. Kautsky bu müthiş sonuca şu "Plekhanovist" sözde diyalektiğiyle ulaşıyor:

"Şimdiki savaş, yalnız emperyalizmin değil, aynı zamanda Rus devriminin bir çocuğudur." Kautsky, daha 1904'te, Rus devriminin panislavizmi yeni bir biçimde canlandıracağını, "demokratik Rusya'nın kaçınılmaz olarak Avusturya ve Türk Slavlarının ulusal bağımsızlık isteği duymasını büyük ölçüde sağlayacağını" ileri sürüyordu... "Sonra da Polonya sorunu suyüzüne çıkacaktı... Çarlığın çökmesiyle birlikte, şimdi merkezî öğeleri birleştiren demir bağ kopacağı için, Avusturya parçalanacaktı" (Kautsky bu sözleri de 1904 tarihli yazısından aktarıyor). "Rus devrimi, Asya'nın sorunlarını Avrupa'nınkilere katarak, Doğu'nun ulusal emellerine yeni ve güçlü bir hız verdi. *Bütün bu sorunlar, bugünkü* savaşta kendisini çok güçlü olarak duyurmakta, egemen sınıflar arasında emperyalist eğilimler üstün gelmekle birlikte, proleter yığınlarla birlikte *bütün halk* yığınlarının öfkesi bakımından çok önemli bir özellik kazanmaktadır" (s. 273).

Marksizmin kötüye kullanılmasının başka bir örneğidir bu. Bir "demokratik Rusya" Doğu Avrupa uluslarında özgürlük yönünde bir çaba uyandırıyorsa (bu, söz götürmez bir gerçektir), tek bir ulusu bile özgürlüğe kavuşturmayıp sonucu ne olursa olsun birçok ulusu köleleştirecek olan şimdiki savaş, "yalnızca" emperyalist bir savaş değilmiş. "Çarlığın yıkılışı" Avusturya'nın çözülmesi olacağına göre, demokratik olmayan ulusal yapısı yüzünden Avusturya'yı yağma eden ve buradaki uluslara gittikçe daha büyük baskı getiren, geçici olarak güçlenmiş ve karşı-devrimci Çarlık "bugünkü savaşa" yalnızca emperyalist bir nitelik değil, belli bir ölçüde,

ulusal bir nitelik veriyormuş. "Egemen sınıflar", akılsız küçük-burjuvayı ve yılgın köylüleri emperyalist savaşın ulusal eğilimlerinden sözeden masallarla kandırdıklarına göre, bir bilim adamı, "marksizm" konusunda bir otorite ve İkinci Enternasyonal'in temsilcisi, "halk" ve proleter yığınlar "ulusal" emellerini ortaya koyarlarken, egemen sınıfların emperyalist eğilimler gösterdiğini ileri süren bir "formül' yoluyla yığınları bu aldanışa yöneltmeye yetkilidir.

Diyalektik, en bayağı ve en aşağılık bir safsataya dönüyor.

Şimdiki savaşta ulusal öğe yalnızca Sırbistan'ın Avusturya'ya karşı yaptığı savaşla temsil ediliyor (bu, partimizin Bern konferansı kararında belirtilmiştir)[7]. Geçerli olan, milyonları, "halk yığınlarını" içine alan ulusal kurtuluş hareketini ancak Sırbistan'da, Sırplar arasında bulabiliriz. Bu yığın hareketi, Sırbistan'ın Avusturya'ya karşı savaşı, bir "sürekliliktir". Savaş yalıtılmış olsaydı, yani genel Avrupa savaşıyla, İngiltere'nin, Rusya'nın vb. bencil ve yağmacı amaçlarıyla ilişkili bulunmasaydı, Sırbistan burjuvazisinin başarısını dilemek bütün sosyalistlerin görevi olurdu. Şimdiki savaşta ulusal öğeden çıkarılabilecek doğru ve tamamen kaçınılmaz sonuç ancak bu olabilir. Bununla birlikte, şimdi Avusturya burjuvazisinin, din adamlarının ve militaristlerinin hizmetinde bulunan safsatacı Kautsky'nin çıkarmayı başaramadığı sonuç da budur.

Ayrıca marksist diyalektik, son söz olarak, bilimsel evrimci yöntemde bir konunun tekbaşına incelenmesini, yani tek yanlı ve adamakıllı tahrif edilmesini kabul etmez. Sırbistan - Avusturya savaşındaki ulusal öğe genel Avrupa savaşında ciddi bir önem taşımaz ve taşıyamaz. Almanya kazanırsa Belçika'yı, Polanya'nın bir parçasını daha, belki Fransa'nın da bir kısmını vb. yutacaktır. Rusya kazanırsa, Polonya'nın bir parçasını, Ermenistan'ı, Galiçya'yı vb. yutacaktır. Savaş "berabere" biterse, eski ulusal ezilme sürüp gidecektir. Sırbistan için, yani bu savaşa katılanların belki de yüzde-biri için, savaş, burjuva kurtuluş hareketi "politikasının bir uzan-

tısıdır". Geri kalan yüzde-doksandokuzu içinse, emperyalizmin, yani cançekişen burjuvazinin politikasının bir uzantısıdır. Bu politika, ulusları kurtarmaya değil, soymaya yarar. Sırbistan'ı "kurtarmakta olan" üçlü Antant, Sırbistan'ın özgürlüğünü, Avusturya'nın yağma edilmesinde yaptığı yardıma karşılık, İtalyan emperyalizmine satıyor.

Herkesçe bilinen bütün bu şeyler, oportünistleri haklı çıkarmak için Kautsky tarafından hayasızca tahrif edilmiştir. Ne doğada, ne de toplumda "saf" bir görünüş vardır, olamaz da. Marksist diyalektiğin bize öğrettiği budur. Çünkü diyalektik gösterir ki, saflık kavramı, belli bir darlık, bir konuyu tüm olarak, bütün ayrıntılarıyla kavrayamayan insan algısının tekyanlılığıdır. Dünyada "saf" kapitalizm yoktur, olamaz da.. Her zaman karşılaştığımız, feodalizmle, yobazlıkla, ya da daha başka bir şeyle karışmış olan bir kapitalizmdir. Bundan dolayı, birisi, bize "ulusal" edebiyatla su katılmamış soygunculuk amaçlarını bile bile gizleyen emperyalistlerce "halk yığınlarının" çirkin biçimde aldatılışını tartışırken, savaşın "saf" emperyalist bir şey olmadığını anımsatırsa, bu kişi ya alabildiğine ahmak bir bilgiç, ya da bir simsar ve hilebazdır. Tüm sorun, Kautsky'nin, egemen sınıflar için önemli etkenlerin "emperyalist eğilimler" (s. 273) olmasına karşılık, "proleter yığınlarla birlikte halk yığınları" için ulusal kurtuluş sorunlarının "önem taşıdığını" söylerken, bunu diyalektiği sözde "gerçeğin her türlüsüne" uygulayarak "pekiştirirken" (s. 273), halkın emperyalistler tarafından aldatılmasını desteklemesidir. Kuşkusuz gerçek alabildiğine çok yanlıdır. Bu tamamen doğrudur. Ama, aynı ölçüde kesindir ki, bu sonsuz çok yanlılık içinde iki temel ve asıl özellik vardır: savaşın nesnel özü, emperyalizm "politikasının bir uzantısı"ndan ibarettir; yani "büyük devletlerin" yıpranmış burjuvazisi (ve hükümetleri) tarafından başka ulusların soyulmasıdır. Buna karşılık, önde olan "öznel" ideoloji, yığınları aldatmak için yayılan "milliyetçilik" edebiyatından oluşur.

Kautsky'nin, "savaşın başgösterdiği anda", "solcu-

ların" durumu, emperyalizm ya da sosyalizm arasında bir seçenek olarak gördüğü savından ibaret olan ve sık sık yinelediği bilinen safsata üzerinde daha önce duruldu. Bu arsızca bir yalandır, çünkü solcuların değişik bir seçenek geliştirdiğini, yani ya partinin emperyalist bir soyguna ve kandırmaya katılacağını, ya da devrimci eylemi savunup hazırlayacağını söylediklerini Kautsky çok iyi bilir. Kautsky, Almanya'da solcuları, kendisinin Südekum'lara yaptığı uşaklıkla yayabildiği saçma masalı sergilemekten yalnızca sansürün alıkoyduğunu da bilir.

Kautsky, "proleter yığınlarla" biravuç parlamenter arasındaki ilişki" için çok eskimiş bir itiraz ileri sürüyor:

"Kendi adımıza konuşmuş olmamak için Almanları biryana bırakalım. Vaillant, Guesde, Hyndman ve Plekhanov gibi insanların hemencecik emperyalist olduğunu ve sosyalizme ihanet ettiğini kim ciddi olarak doğrulayabilir? Parlamenterleri ve önde gelen kuruluşları biryana bırakalım... (Açıkçası Kautsky, Rosa *Luxemburg ve Franz Mehring tarafından kurulan* ***Die Internationale*** dergisine değiniyor. Burada önde gelen kuruluşların politikası, yani Alman Sosyal Demokrat Partisinin resmi organlarının, yürütme kurulunun, parlamento grupunun vb. politikası lâyık olduğu nefretle işlenir) ... Biravuç parlemanterin koyduğu bir düzenin sınıf bilincine varmış dört milyon Alman proleterini, yirmidört saat içinde tam karşıya, eski amaçları yönüne döndürmeye yettiğini kim ileri sürmek cesaretini gösterir? Bu doğruysa, kuşkusuz müthiş bir çöküşün, yalnız partimizin değil, aynı zamanda yığınların çöküşünün belirtisi demektir. Yığınlar böylesine yüreksiz bir koyun sürüsüyse, yerin dibine batmaya hemen razı olalım" (s. 274).

Büyük bir otorite olan Karl Kautsky, politik ve bilimsel bakımdan, tutumu ve birsürü acınacak kaçamaklarıyla kendisini çoktan yerin dibine batırmıştır. Bunu anlayamayanlar, ya da hiç değilse duyamayanlar, sosyalizm bakımından umutsuzdurlar. *Die Internationale*'de Kautsky ve ortaklarını eleştirirken onları en bayağı yaratıklar haline sokan anlatım biçiminin Mehring, Rosa Luxemburg ve yandaşlarınca kullanılması, işte bu yüzden koşullara tam olarak uymaktadır.

Düşününüz; ne de olsa savaşa karşı davranışını açıklayabilecek durumda bulunan bütün insanlar (yani hemen yakalanıp barakalara tıkılmayacak, ya da hemen

vurulma tehlikesinden uzak kalabilecek), "biravuç parlemanter" (bunların oy verme, böyle davranabilme hakları vardır; karşı-oy da kullanabilirler. Rusya'da bile, hiçbiri bu yüzden dövülmemiş ya da tutuklanmamıştır), biravuç memur, gazeteci vb. oldu. Ama Kautsky, bu sosyal tabakayı ihanet ve yüreksizlikle suçluyor. Kendisi, bu tabakanın oportünizm taktiği ve ideolojisiyle olan bağları için yıllarca önce notunu vermişti. Genellikle bilimsel araştırmanın, özellikle marksist diyalektiğin ilk ve temel gereği, bir yazarın, sosyalist hareket içindeki eğilimlerin şimdiki savaşımıyla —ihanet üzerinde konuşma, bağırıp çağırma ve gürültü koparma eğilimiyle ihanet diye bir şey görmeme eğilimi arasında— uzun yıllardan buyana yapılan savaşım arasındaki bağı incelemesidir. Ama Kautsky, bunun üzerinde tek söz söylemiyor. Hattâ eğilimler ve istekler konusunda bile bir şey söylemiyor. Bugüne dek eğilimler vardı. Ama şimdi yok. Bugün yalnız birtakım köle ruhlu insanların adlarının yankısı vardır ortada. Bununla ilgili olarak, sözü başkasına getirmek ve bir kimsenin "kabahatlarını" dostça ortaya dökmek için kurala uygun en elverişli yol şudur: sen beni tut, ben de seni. Martov, Bern'de verdiği bir derste "buna nasıl oportünizm denebilir?" diye diretmişti (bak: no. 36, *Sotsial Demokrat*). "O sırada Guesde, Plekhanov ve Kautsky..." "Guesde gibi adamları oportünizmle suçlarken Axelord daha dikkatli olmalıyız" diye yazıyordu (*Golos* no. 86 ve 87). Kautsky, Berlin'de buna şöyle karşılık veriyordu: "Kendimi savunmayacağım, ama Vaillant, Guesde, Hyndman ve Plekhanov'u..." Herkesin beğendiği ne hoş bir topluluk!

Kautsky, yazılarında, Hyndman'ı okşamak ve onun henüz emperyalizm tarafına yamandığını ortaya koymak için çok bayağı bir çaba göstermişti. Şimdi de aynı *Neue Zeit* ve sosyal demokratların tüm dünyadaki gazeteleri Hyndman'ın emperyalizmi konusunda yıllardır yazıyorlar. Kautsky, adını andığı kişilerin politik biyografilerini incelemek zahmetine katlansaydı, bu biyografilerin, öyle bir gecede değil, uzun yıllar emperyalizme teslim olma yolunu açmış durumları ve olayları kapsa-

yıp kapsamadığını anımsardı. Vaillant'ın Jauresist'ler, Plekhanov'un Menşevikler ve bozguncular tarafından tutsak edilip edilmediğini; Guesdist eğilimin, herhangi bir önemli konuda bağımsız bir tavır almaya yeterli olmayan şu tipik cansız ve yavan Guesdist dergi *Le Socialisme*'de herkesin gözü önünde can verip vermediğini; Kautsky'nin kendisinin (bunu, Kautsky'yi Hyndman ile Plekhanov'un tam yanına koyanların yararına olsun diye ekliyoruz), Bernsteinism'e karşı savaşımın ilk aşamalarında, Millerandism sorununda kaygısız davranıp davranmadığını anlardı.

Ancak Kautsky, bu liderlerin biyografilerinin bilimsel incelemesine karşı en ufak bir ilgi bile göstermiyor. Hattâ bu liderlerin ortaya attıkları savları, ya da oportünistlerin ve burjuvazinin savlarını yineliyerek kendilerini savunup savunmadığını; bu liderlerin eyleminin, onların olağanüstü etkisi ya da kendilerinin askerî bir örgüte yani burjuva eğilimi tarafından desteklenen gerçekten "etkili" bir başka eğilime yamanmalarından dolayı ciddi bir politik önem kazanıp kazanmadığını anlamak için hiçbir çaba göstermiyor. Kautsky bu sorunu incelemeye başlamamıştır bile. Onun tüm kaygısı, yığınların gözlerine toz atmak, onları otoriter adlarla şaşırtmak, belirli bir dava ortaya koyup onu her yandan incelemelerini önlemektir*.

"... biravuç parlemanter tarafından ortaya konan bir düzen, sınıf bilincine varmış dört milyon proleteri tam karşıya döndürmeye yeterlidir..."

Söylenen her söz bir yalandır. Alman parti örgütünün dört milyon değil, bir milyon üyesi vardı. Her

* Kautsky'nin Vaillant, Guesde, Hyndman ve Plekhanov'a değinmesi, başka bir yönden de karakteristiktir. Lensch ve Haenisch türünden önde gelen emperyalistler (oportünistler biryana), kendi politikalarını haklı göstermek için Hyndman ve Plekhanov'a değinirler; böyle yapmaya hakları da vardır. Onlar, bir tek politika olduğunu söylerlerken gerçekten sözediyorlar. Ancak Kautsky, emperyalizme yönelmiş radikaller olan Lensch ve Haenisch'den iğrenerek sözeder. Bu günahkârlara benzemediği, onlarla aynı görüşte olmadığı ve bir devrimci olarak kaldığı için tanrıya şükreder (!). Gerçek şu ki, Kautsky'nın tutumu ötekilerin aynıdır. Duygusal deyimler kullanan ikiyüzlü şovenist Kautsky, David ve Heine, Lensch ve Haenisch gibi şoven alıklardan çok daha iğrençtir.

örgütte olduğu gibi, bu yığın örgütünün toplu istemi ancak birleşik politik merkeziyle, sosyalizme ihanet etmiş biravuç kişiyle ortaya çıkıyordu. Görüşünü söylemesi istenen bu biravuç kişiydi. Oy vermesi istenen bu biravuç kişiydi. Oy verebilecek durumda bulunan onlardı. Yazı yazabilecek durumda bulunan onlardı. Yığınlara bir şey danışılmamıştı. Onlar, yalnız oy kullanmaktan yoksun bırakılmakla kalmıyor, biravuç parlemanterin ve askerî otoritenin "emirleri"yle de ezilip perişan ediliyorlardı. Askerî bir örgüt vardı. Bu örgütün liderleri arasında ihanete rastlanmıyordu. Örgüt, "yığınları" kişi kişi çağırıyor, birer birer karşısına alıyordu; liderlerinin öğütlediği gibi, ya orduya katılırsın, ya da vurulursun. Yığınlar örgütlenmiş biçimde eylem gösteremiyordu, çünkü daha önce kurulmuş örgütler ve "biravuç" Legien'lerin, Kautsky'lerin ve Scheidemann'ların oluşturduğu bir örgüt onlara ihanet etmişti. Gerek eski, çürük ve işe yaramaz örgütü ortadan kaldırmaya karar vermek, gerekse bir yeni örgüt kurmak zamanı isterdi.

Kautsky, "yığınların" savaşa "misilleme" olarak, "yirmidört saat içinde" bir devrim yapacakları, emperyalizme karşıçıkıp "sosyalizmi" kuracakları, tersi durumda "korkaklık ve ihanet" gösterecekleri yollu saçma görüşü muhaliflerine, solculara yükleyerek onları yenmeye çalışıyor. Oysa bu, bilisiz burjuva yazarlarının ve polis broşürlerinin, devrimcileri "yenmek" için ötedenberi kullandıkları büsbütün saçma bir şeydir. Kautsky de karşımızda bununla gösteriş yapıyor. Kautsky'nin sol muhalifleri, bir devrim "yapılamayacağını", devrimlerin nesnel olarak (yani partilerin ve sınıfların istemlerinden bağımsız olarak) olgunlaşmış buhranlar yoluyla *geliştiğini* ve tarihe dönüştüğünü, örgütsüz durumdaki yığınların istem birliğinden yoksun kaldığını, merkezî bir devletin güçlü terörist askerî örgütüne karşı savaşımın güç ve uzun bir iş olduğunu çok iyi bilirler. Liderlerinin ihanetine uğrayan yığınlar, kritik anlarda bir şey *yapamazlar*. Çünkü o sırada "biravuç" lider çok iyi durumdadır ve görev gereği savaş kredilerine karşı

oy kullanırlar, "sınıf mütarekesine" ve savaşın haklı gösterilmesine karşıçıkarlar, kendi hükümetlerinin yenilmesi yönünde görüş ortaya atarlar, siperlerde kardeşlik yönünde propaganda yapılması amacıyla uluslararası bir örgüt kurarlar, devrimci eylemlere başlamanın gerekliliği konusunda yasa dışı yayınların* yapılmasını örgütlendirirler vb..

Alman "sollarının" tıpkı bu ve buna benzer eylemler düşündüğünü, askerî bir sansür altında böyle şeyleri doğrudan açıkça konuşamadıklarını Kautsky çok iyi bilir. Kautsky'nin, her şeye karşın oportünistleri savunma isteği, onu eşsiz bir alçaklığa götürmüştür; o, askerî sansürün perdesi arkasına girerek, kendisini sansürün açıkta kalmaktan koruyacağı inancı içinde, solculara bilinen saçmalıkları yüklüyor.

VII.

Kautsky'nin her tür hileye başvurarak, bu arada oportünistleri geniş ölçüde hoşnut ederek, bile bile kaçındığı ciddi bilimsel ve politik soru şudur: Nasıl oldu da, İkinci Enternasyonal'in en önde gelen temsilcileri sosyalizme ihanet ettiler?

Kuşkusuz bu soru, liderlerin biyoğrafileri açısından ele alınamaz. İleride onların biyoğrafilerini yazacak olanlar, sorunun bu açıdan da çözümlemesini yapacaklardır; ama bugün sosyalist hareketi ilgilendiren şey bu değil, sosyal şovenist akımın tarihsel kökenlerini, koşullarını, önemini ve gücünü incelemektir. 1) Sosyal şove-

* Burada şunu belirtelim ki, sınıf kini ve savaşını üzerine yazılmasını yasaklayan hükümet kararı karşısında, bütün sosyal-demokrat gazetelerin adlarını açıklamak hiç de gerekli değildi. Vorwaerts'in yaptığı gibi, bu konuda yazmamaya razı olmak hayağılık ve korkaklıktı. Vorwaerts bunu yapınca politik bakımdan öldü; Martov böyle söylerken haklıydı. Ancak, partisiz ve sosyal demokrat olmayan gazeteler bulunduğunu, bunların işçilerin bir bölümünün teknik gereksinimlerine hizmet ettiğini, yani bunların politika dışı gazeteler olduğunu açıklama işinde yasal gazeteleri de unutmamak gerekti. Sosyal-demokratların yeraltı yazını savaşın değerlendirilmesini konu alıyordu. Yasal işçi sınıfı yazını bundan yoksundu, neyin doğru olmadığını söylemeyen, gerçek karşısında susan bir yazını. Bu neden mümkün olmasındı? —

nizm nereden çıktı? 2) Ona güç veren neydi? 3) Onunla nasıl savaşım verilmeliydi? Soruna, ancak böyle bir yaklaşım ciddiye alınabilir. "Bireysel" açıdan bir yaklaşım pratikte bir kaçamak, bir parça safsatadır.

Birinci soruyu yanıtlamak için, önce sosyal şovenizmin ideolojik ve politik kapsamının sosyalizmde daha önce görülen eğilimlerle ilgili olup olmadığını; sonra da şimdiki politik bölünmeler açısından, sosyalistlerin bugün sosyal şovenizmi savunanlar ve ona muhalefet edenler diye ikiye bölünmesinin, daha önceki tarihsel bölünmelerle nasıl bir ilişkisi olduğunu anlamak gerekir.

Sosyal şovenizmle anlatmak istediğimiz bugünkü emperyalist savaşta vatan savunması düşününün kabul edilmesi, sosyalistlerle burjuvalar ve bunların ülkelerindeki hükümetler arasında bir bağlaşmanın haklı görülmesi, bir kimsenin "kendi" burjuvazisine karşı proleter devrimci eylemi savunmayı ve desleklemeyi reddetmesidir vb.. Sosyal şovenizmin temel ideolojik ve politik kapsamının, oportünizmin dayanaklarıyla tamamen uyuştuğu apaçıktır. Bunlar, bir tek eğilimdir. 1914 - 15'-in savaş koşulları içinde oportünizm, sosyal şovenizme götürür. Sınıflar arasında işbirliği düşünü, oportünizmin temel özelliğidir. Savaş bu düşünü mantıkî sonucuna götürdü, onun olağan etkenlerini ve dürtülerini olağanüstü etkenler ve dürtüler katarak çoğalttı. Özel işlemlerin ve baskının işlemesiyle, bilisiz ve bölük-pörçük yığınları burjuvaziyle işbirliğine zorladı. Koşullar doğal olarak oportünizm yandaşlarını iki katına çıkardı. Böylece dünün birçok radikallerinin neden bu kampa döndükleri derinliğine anlaşılıyor.

Oportünizm, yığınların temel çıkarlarını küçük bir işçi azınlığının geçici çıkarları uğruna feda etmek, ya da başka bir deyişle, işçilerin bir bölüğüyle burjuvazi arasında proletarya yığınının tümüne karşı bir bağlaşma demektir. Savaş, özellikle böyle bir bağlaşmayı önemli ve kaçınılmaz hale getirdi. Oportünizm, uzun yıllar boyunca, kapitalizmin gelişme döneminde özel durumlardan doğdu. Bu dönemde ayrıcalıklı bir işçi tabakasının oldukça huzurlu ve kültürlü yaşamı, onları "bur-

juvalaştırdı", kendi uluslarının kapitalistlerinin masasından onlara kırıntılar verdi; onları yoksullaşmış ve bitkin düşmüş yığınların sıkıntısından, sefaletinden ve devrimci ruhundan kopardı. Emperyalist savaş, bu türlü olayların doğrudan bir uzantısı ve en yüksek noktasına varmasıdır. Çünkü bu, büyük devletlerin ayrıcalıkları uğrunda, sömürgelerin yeniden bölüşülmesi ve öteki uluslar üzerinde egemenlik kurma yolunda girişilmiş bir savaştır. İşçi sınıfının küçük-burjuva "üst tabakası"nın, ya da aristokrasisinin (ve bürokrasisinin) ayrıcalıklı durumunu savunmak ve güçlendirmek için, küçük-burjuvazinin oportünist umutları ve buna uygun taktikleri savaş zamanında da sürdürülür. Bugünkü sosyal emperyalizmin ekonomik temeli budur*. Kuşkusuz alışkanlığın zorlaması, oldukça "barışçı" bir evrimin tekdüzeliği, ulusal önyargılar, hızlı dönüşlerden duyulan

* Emperyalistlerin ve burjuvazinin işçileri parçalama ve sosyalizmden ayırma aracı olarak "büyük devlet" olmanın önemine ve ulusal ayrıcalıklara ne kadar çok değer verdiklerini gösteren birçok örnekler vardır. İngiliz emperyalisti Lucas, Daha Büyük Roma ve Daha Büyük İngiltere (Oxford, 1912) başlıklı bir kitabında, bugünkü İngiliz İmparatorluğunda renkli derili insanların hukuki zayıflıklarını doğruluyor (s. 96, 97) ve "beyaz işçilerle renkli derili işçilerin yanyana bulunduğu imparatorluğumuzda... onlar aynı ölçüde çalışmıyorlar; beyaz insan daha çok renkli derili insanın gözcüsüdür" diyor. Sosyal-Demokratlara karşı Büyük Bağlaşmanın eski sekreterlerinden Erwin Belger, Savaştan Sonra Sosyal-Demokrasi (1915) başlıklı broşüründe, sosyal-demokratların tutumunu övüyor ve onların "uluslararası ütopik" ve "devrimci" düşünlerden uzak (s. 44), "saf bir işçi partisi" (s. 43), "ulusal", "bir Alman işçi partisi" olması gerektiğini açıklıyor. Alman emperyalisti Sartorius von Waltershausen, dış ülkelerde sermaye yatırımlarını konu alan bir kitabında (1907), sömürge elegeçirme demek olan "ulusal refahı" görmezlikten geldikleri için Alman sosyal-demokratlarını ayıplıyor; İngiliz işçilerinin "gerçekçiliğini" örneğin göçe karşı savaşımını övüyor. Alman diplomatı Ruedorffer, dünya politikasının ilkeleriyle ilgili bir kitabında, genellikle bilinen bir şeyi, sermayenin uluslararası nitelik kazanmasının ulusal kapitalistlerin iktidar ve nüfuz, "hisselerin büyük kısmı" için yaptığı yoğun savaşımı ortadan kaldırmadığını belirtiyor (s. 161). Yazar, bu yoğun savaşıma işçilerin karıştığını söylüyor (s. 175). Kitap Ekim 1913 tarihlidir ve yazar modern savaşların nedeni olarak "sermaye çıkarlarından" (s. 157) açıklıkla sözetmektedir. Yazar, 'ulusal eğilimin" sosyalizmin çomağı haline geldiğini (s. 176), hükümetlerin, Sosyal-Demokratların enternasyonalist manifestolarından korkması için bir neden bulunmadığını (s. 177), gerçekte bunların gittikçe ulusal eğilime yöneldiğini (s. 103, 110, 176) söylüyor. Uluslararası sosyalizm, işçileri ulusal etkiden ayırırsa, zafer kazanacaktır, çünkü yalnız zor kullanarak hiçbir şeye ulaşılamaz; ancak, ulusal duygular üstün gelirse, bundan sosyalizm zarar görecektir (s. 173, 174) diyor.

korku ve bunlara inançsızlık, hem oportünizmi, hem de oportünizmle ikiyüzlü ve alçakça bir uyuşmayı geliştiren başka koşullardır; bir süre için, yalnız olağanüstü nedenler ve dürtülerden dolayı ortaya çıkarlar. Savaş, uzun yıllardır beslenen bu oportünizmi değiştirdi, daha yüksek bir basamağa çıkardı; nüfuz alanlarını genişletti ve çeşitlendirdi, oportünizm yandaşlarının sayısını artırdı, savlarını birçok yeni safsatayla zenginleştirdi; denebilir ki, birçok yeni akımları ve akıntıları oportünizmin temel ırmağına kattı. Ama asıl akım gözden kaybolmadı. Tam tersi oldu.

Sosyal şovenizm, bu burjuva çıbanı, sosyalist partiler içinde sürekli olarak varolma olanağını yitirdiği ölçüde, olgunlaşmış bir oportünizmdir.

Sosyal şovenizmle oportünizm arasındaki sıkı ve kopmaz bağı görmeyi reddedenler, bireysel örneklere sarılırlar, şu ya da bu oportünistin artık enternasyonalci olduğunu, şu ya da bu radikalin şovenizme döndüğünü söylerler. Ama böylesi bir savın eğilimlerin gelişmesi bakımından hiçbir önemi yoktur. Birincisi, şovenizmle oportünizmin işçi hareketinde ekonomik temeli aynıdır: proletarya yığınlarına karşı, genellikle zahmet çeken ve ezilen yığınlara karşı, proletaryanın sayı bakımından küçük bir tabakasıyla ulusal sermayenin ayrıcalıklarından lokmalar alan küçük-burjuvazi arasındaki bağlaşma. İkincisi, iki eğilimin ideolojik ve politik kapsamı aynıdır. Üçüncüsü, sosyalistlerin oportünist ve devrimci eğilimler biçimindeki eski bölünüşü, İkinci Enternasyonal döneminin (1889 - 1914) özelliğiydi; ve, şovenist ve enternasyonalist biçimli şimdiki yeni bölünüşe tamamen uygundu.

Bu son anlatılanların doğruluğunu kavramak için, sosyal bilimin genel olarak (genellikle bilim gibi), tek tek olaylarla değil, bütün bir görünüşle uğraştığını unutmamak gerekir. On tane Avrupa ülkesini ele alalım: Almanya, İngiltere, Rusya, İtalya, Hollanda, İsveç, Bulgaristan, İsviçre, Fransa ve Belçika. İlk sekiz ülkede sosyalistlerin yeni bölünüşü (enternasyonalizme göre), eski bölünüşe (oportünizme göre) uyar: Almanya'da o-

portünizmin kalesi olan *Sozialistische Monatshefte*, şimdi şovenizmin kalesidir. Enternasyonalizm düşünleri aşırı solların desteğini gördü. İngiltere'de, İngiliz Sosyalist Partisinin aşağı-yukarı yedide-üçü enternasyonalist (en son sayımlarda görüldüğü üzere, enternasyonalist kararın lehine 66 oy, aleyhine 84 oy var), buna karşılık oportünist blokta (Fabian'lar, Bağımsız İşçi Partisi ile birlikte İşçi Partisi[8]) yedide-birden daha azı enternasyonalisttir*. Rusya'da, oportünistlerin dayanağı bozguncu *Nasha Zarya*, şimdi şovenizmin dayanağı oldu. Plekhanov ile Alexinsky daha çok gürültü yapıyorlar, ama beş yıllık deneyimimizden (1910 - 14) biliyoruz ki, Rusya'daki yığınlar arasında sistemli bir propaganda yürütmeye onların gücü yetmez. Rusya'da enternasyonalistlerin çekirdeğini "Pravdizm" ile 1912 Ocak ayında partiyi kuran ilerici işçilerin temsilcisi olarak Duma'daki Rus Sosyal Demokrat işçi grupu oluşturur.

İtalya'da saf oportünist olan Bissolati ve ortaklarının partisi şovenist oldu. Enternasyonalizm, işçilerin partisi tarafından temsil ediliyor. İşçi yığınları bu partiden yanadırlar. Oportünistler, parlemanterler ve küçük-burjuvazi şovenizmden yanadırlar. Birkaç ay içinde serbest bir seçim yapılabilirdi. Gerçekte İtalya'da bu seçim, rastgele değil, kayıtlı ve kayıtsız proleterlerle küçük-burjuva gruplarının sınıf farkına uygun olarak yapıldı.

Hollanda'da Troelstra'nın oportünist partisi genellikle şovenizmle uyuşma halindedir (Hollanda'da büyük burjuvazi gibi küçük-burjuvazinin de Almanya'ya özel bir kin beslemesine aldanmamalıdır, çünkü Almanya bunların hepsini kolayca yutabilir). Kararlı, yürekli sağlam ve inançlı enternasyonalistler çıkaran parti, Gorter ve Pannekoek'in marksist partisidir. İsveç'te oportünist lider Branting, ihanetle suçlanan Alman sosyalist-

* Bağımsız İşçi Partisi genellikle yalnızca İngiliz Sosyalist Partisi ile karşılaştırılır. Bu yanlıştır. Örgütlerin biçimleri değil, temel noktalar gözönüne alınmalıdır. Günlük gazeteleri ele alalım: Bunlardan ikisi sözkonusuydu. Birisi Daily Herald İngiliz Sosyalist Partisi'nin, öteki Daily Citizen oportünist blokun sözcüsü. Günlük gazeteler propaganda, kışkırtma ve örgütleme gibi asıl işi yapar.

lerine kızgındır; buna karşılık solun lideri Höglund, bunun Branting'in bazı yandaşlarının görüşü olduğunu açıkladı *(bak: Sotsial Demokrat* no. 36). Bulgaristan'da oportünizme muhalefet eden "Tesnyaki" kendi basınında *(Novo Vreme* gazetesi[9]) Alman sosyal demokratlarını "kirli bir iş yapmakla" suçladı. İsviçre'de oportünist Greulich'in yandaşları, Alman sosyal demokratlarını haklı görmeye eğilimlidirler (bak: organları *Zürich Volksrecht);* buna karşılık daha radikal olan R. Grimm'i destekliyenler *Berner Tagwacht*[10] gazetesini Alman solların organı haline soktular. Ancak iki ülke, Fransa ile Belçika bunun dışındadır. Ama buralarda da, dikkatli söylemek gerekirse, enternasyonalistlerin yokluğunu değil (kolayca anlaşılabilecek nedenlerin sonucu olarak), onların aşırı zayıflığını ve umutsuzluğunu görüyoruz. Vaillant'ın, *L'Humanite*'de[11], okuyucularından enternasyonalist nitelikte mektuplar aldığını yazarken bu mektuplardan bir tekini bile aynen yayınlamadığını unutmayalım.

Şimdi burada, akımları ve eğilimleri ele alırsak, sosyalizme ihanet edip şovenizme kayanın Avrupa sosyalizminin oportünist kanadı olduğunu kabul etmek zorundayız. Bunun gücünün, resmî partiler içinde sözde egemenliğinin kaynağı nedir? Tarih konularında, özellikle antik Roma'nın, ya da günümüzün sorunlarına dolaylı bir etkisi olmayan benzeri konularla ilgili olarak soru sormada becerikli olan Kautsky, ikiyüzlülük edip bunu anlayamamış gibi davranıyor. Ama bütün sorun apaçık ortadadır. Oportünistlerin ve şovenistlerin sonsuz gücü, burjuvaziyle, hükümetlerle ve genel kurmaylarla yaptığı bağlaşmadan geliyor. Oportünistlerin, sosyalist partilerin bir bölüğü olduğu, bu partiler içinde iki aşırı kanadın her zaman bulunduğu ve bulunacağı, birtakım kitaplardan kopya edilmiş buna benzer daha birçok şeyin var sanıldığı Rusya'da, çoğu zaman bu nokta gözden kaçırılıyor.

Gerçekte, işçi partilerinde oportünistlerin biçimsel üyeliği, onların, burjuvazininin politik bir parçası, burjuva nüfuzunun yerleştiricileri ve işçi hareketi içinde-

ki burjuva ajanları olduğunu hiçbir biçimde yalanlayamaz. Herostratus'unki gibi bir ün savında bulunan oportünist Südekum, bu sosyal ve sınıfsal gerçeği inandırıcı biçimde gösterdiğinde, birçok iyi yürekli insanın hayretten soluğu kesilir gibi oldu. Fransız sosyalistleri ve Plekhanov, Südekum'a karşı küçümseyici bir tavır takındılar. Oysa Vandervelde, Sembat ve Plekhanov aynaya baksalardı, orada ufak ulusal görünüş farklarıyla bir Südekum'dan başka bir şey görmeyeceklerdi. Şimdi Kautsky'yi öven ve Kautsky tarafından övülen Alman Yürütme Konseyi üyeleri, o zaman dikkatlice, dürüstçe ve namusluca (Südekum'un adını anmadan), Südekum'un tutumuyla "aynı görüşte olmadıklarını" açıklamakta acele etmişlerdir.

Bu gülünç bir şeydir; çünkü tehlikeli bir anda, Südekum tekbaşına Alman Demokrat Partisinin politikasında yüz tane Haase ve Kautsky'den güçlü olduğunu gösterdi *(Nasha Zarya*'nın tekbaşına, bu gazeteden kopmaktan korkan bütün Brüksel bloku[12] akımlarından daha güçlü olması gibi).

Bu neden böyledir? Çünkü Südekum'un arkasında burjuvazi, hükümet ve büyük bir devletin genel kurmayı vardır. Bunlar Südekum'un politikasını bin yoldan destekler, buna karşılık onun muhaliflerinin politikası, hapis ve askerî baskın gibi türlü yollardan başarısızlığa uğratılır. Südekum'un sesi burjuva gazetelerin milyonlarca nüshasıyla halka ulaşır (Vandervelde, Sembat ve Plekhanov'un sesleri de böyledir), ama muhaliflerinin sesleri askerî sansür yüzünden yasal basında duyulamaz.

Oportünizmin, bireyler yönünden bir şans işi, günah, yanlışlık ve ihanet değil, genellikle bir tüm olarak tarihin akışının sosyal bir ürünü olduğu kabul edilir. Bu gerçeğin önemi her zaman gerektiği gibi düşünülmemiştir. Oportünizmi yasallık beslemiştir. 1889 ve 1914 döneminin işçi partileri burjuva meşruiyetinin avantajından yararlanmışlardı. Buhran çıkınca, yasa dışı çalışma yöntemlerini kabul etmeleri gerekli oldu (bunu, çok sayıda hileyle birlikte, büyük bir enerji ve kararlılıkla

yapmaktan başka yol da yoktu). Yasa dışı yöntemlerin uygulanmasını önlemeye *bir tek* Südekum yeterliydi, çünkü kendisi, tarihsel-felsefi anlamda söylersek "eski dünyanın" hepsini arkasına almıştı; pratik politika anlamında söylersek, o, burjuvaziye sınıf düşmanlarının bütün askerî planlarını her zaman açıklamıştır ve açıklayacaktır.

Bir tüm olarak Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin (aynı şey Fransa ve öteki ülkelerin partileri için de sözkonusudur), Südekum'u hoşnut eden, ya da Südekum tarafından hoş görülecek şeyi yaptığı bir gerçektir. Yasal yoldan *başka hiçbir şey* yapılamaz. Alman Sosyal Demokrat Partisinde yapılan dürüst ve gerçekten sosyalistçe bir şey varsa, o da merkezdekilere muhalefettir. Bu da yeni bir partinin, yeni ve belirsiz merkezi yararına, Sosyal Demokrat Parti Yürütme Konseyini ve merkez organını atlatarak, örgüt disiplinini aşarak, anlaşmazlık çıkarıcı bir davranışla yapılmıştır. Örneğin, Alman sollarının o yılın 31 Mayıs günü *Berner Tagwacht* gazetesinde yayınlanan manifestosu için böyle olmuştur[13]. Gerçekte, yeni bir parti büyüyor, güç kazanıyor ve örgütleniyordu. Bu, Legien, Südekum, Kautsky, Haase, Scheidemann ve ortaklarının eski ve çürümüş ulusal liberal partisinden başka türlü, gerçek bir işçi partisi, gerçek bir devrimci sosyal demokrat partiydi*.

Bundan dolayı, oportünist "akıldanenin" tutucu *Preusische Jahrbucher*'de, bugünkü sosyal demokrasinin sağa kaymasının böyle bir durumda işçiler onu terkede-

* 4 Ağustostaki tarihsel oylamadan (savaş kredileri için) önce olanlar son derece karakteristiktir. Resmi parti, çoğunluğun karar verdiğini ve herkesin oybirliğiyle lehte oy kullandığını söyleyerek, bürokratik ikiyüzlülüğün bu olay karşısındaki maskesini düşürdü. Ama bu ikiyüzlülük, **Die Internationale** gazetesinde gerçeği söyleyen Ströbel tarafından ortaya kondu. Reichstag'ın syoasl-demokrat üyeleri iki grupa bölündüler. Bunların biri, bir ültimatomla, yani muhalif bir kararla, öteki parçalanmayı onaylayarak geldi. Bir grup, 30 kişi kadar olan oportünistler, koşullar ne olursa olsun, lehte oy kullanmayı kararlaştırdılar. Öteki 15 kişilik sol grup, daha zayıf bir kararlılıkla, aleyhte oy kullanma kararı aldı. Hiçbir zaman sağlam bir tutumu olmayan "merkez" ya da "batak", oportünistlerle oy kullanınca, sollar büyük yenilgiye uğradı ve teslim oldu. Alman sosyal-demokratlarının "birliğinden" sözetmek tam bir ikiyüzlülüktür ve solların oportünistlerin ültimatomuna kaçınılmaz teslimiyetini anlatır.

ceği için, oportünistler (yani burjuvazi) için kötü olacağını söylerken azğından kaçırmış olduğu çok büyük bir tarihsel gerçekti. Oportünistlerin (ve burjuvazinin) bugünkü gibi bir partiye, sağ ve sol kanatları birleştiren, resmî, pürüzsüz yasal, "tamamen marksist" deyimlerle dünyada her şeyi uzlaştırmasını bilen Kautsky'nin temsil ettiği gibi bir partiye gereksinimi vardır. Sözde sosyalizm, sözde halk ve işçiler için devrimci ruh, gerçekte Südekumizm ve ciddi bir buhranda burjuvaziye teslimiyet. Bir buhran diyoruz; çünkü yalnız savaş zamanında değil, ciddi bir politik grevde, "feodal" Almanya, "özgür ve parlemanter" İngiltere ya da Fransa, şu ya da bu ad altında hemen sıkıyönetim ilân edeceklerdir. Bu, hiçbir sağduyu ve yargı için kuşkuya yer bırakmaz.

Bunu, yukarıda sorulan, sosyal şovenizmle nasıl savaşım verilir sorusuna verilecek yanıt mantıkî olarak izliyor. Sosyal şovenizm, sosyal demokrat işçi partilerinin içinde böyle bir akımın bulunmasının hoş görülemiyeceği ölçüde olgunlaşmış, oldukça "barışçı" kapitalizmin uzun dönemi içinde böylesine güçlenmiş ve pişmiş, politik ideolojisi içinde böylesine belirli, burjuvazi ve hükümetlerle böylesine sıkısıkıya birleşmiş bir oportünizmdir. Hafif ve ince tabanlı ayakkabılar küçük bir kasabanın düzgün sokaklarında yürümeye elverişlidir, ama tepelere tırmanmak için ağır ve çivili çizmeler gereklidir. Avrupa'da sosyalizm, dar ve ulusal sınırlar içinde kalan oldukça huzurlu bir aşamadan doğdu, 1914 - 15 savaşının kopmasıyla devrimci eylem dönemine girdi. Oportünizmle bağı koparma ve onu işçilerin partilerinden çıkarma zamanının geldiğine kuşku yok.

Elbette ki, uluslararası gelişmenin bu yeni döneminin sosyalizm karşısına çıkardığı görevlerin bu tanımlaması, devrimci sosyal demokrat işçi partilerinin oportünist küçük-burjuva partilerinden ayrılma sürecinin çeşitli ülkelerde ne kadar süreceğini ve hangi belli biçimleri alacağını hemen ortaya koymaz. Ancak, böyle bir ayrılmanın kaçınılmaz olduğunu, işçi partilerinin politikasının tümünün bu açıdan yönetilmesi gerektiğini

bir gereksinim olarak açıkça belirtir. 1914 - 15 savaşı tarihte öyle büyük bir dönüşümdür ki, oportünizme karşı olan davranış hep aynı kalamaz. Olanlar da bir daha silinemez. Bir buhran anında, işçi partileri içinde burjuvaziye sığınmış öğelerin çekirdeğinin oportünistler olduğunu kendilerinin tanıtladığını işçilerin kafalarından, burjuvazinin deneyiminden ve genel olarak çağımızın politik dersleri arasından silmek mümkün değildir. Oportünizm, Avrupa ölçüsünde söylenirse, savaştan önceki haliyle delikanlılık dönemindeydi. Savaşın başgöstermesiyle erkeklik çağına erişti; "masumluğu" ve gençliği bir daha geri gelemez. Parlemanterlerden, gazetecilerden, işçi memurlardan, ayrıcalıklı büro personelinden ve proletaryanın belli bir tabakasından oluşan sosyal tabakaların tümü, bir sıçrama yaptı ve kendi ulusal burjuvazisiyle birleşik bir hale geldi. Burjuva da bunları kabule ve kendine uydurmaya yetenekli olduğunu iyice tanıtladı. Tarihin akışı geri çevrilemez ya da durdurulamaz. Hazırlık döneminde, oportünizmin pençesindeki yasal işçi sınıfı örgütlerinden hareket ederek, belli sınırlar içine hapsolmamasını bilen, oportünist ihanete karşı kendilerini koruyabilecek güçteki devrimci örgütlere doğru, bir "iktidar" savaşımına, burjuvaziyi yıkma savaşımına başlayan proletarya örgütlerine doğru korkmadan yürüyebiliriz ve yürümeliyiz.

İkinci Enternasyonal'in, Guesde, Plekhanov, Kautsky vb. gibi önde gelen kişileriyle ne yapılabileceği sorusunu ortaya atarak hem kendi kafalarını, hem de işçilerin kafalarını bulandıran kişilerin görüşlerinin ne kadar yanlış olduğunu bu da gösteriyor. Aslında ortada böyle bir soru yok. Bu kişiler yeni görevlerini anlayamadıkları takdirde, ya bir kenarda duracaklar, ya da bugünkü gibi kendilerini oportünizme kaptıracaklardır. Bu kişiler kendilerini "teslimiyetten" kurtarsalar bile, devrimcilerin kampına dönmede karşılaşacakları politik engelleri yenmeleri pek mümkün olamayacaktır. Ne olursa olsun, akımlar arasında savaşım ve işçi sınıfı hareketinde yeni dönem sorunu yerine, bireylerin rolü sorununu koymak saçmadır.

VIII.

İşçi sınıfının yasal yığın örgütleri, İkinci Enternasyonal döneminde, sosyalist partilerin belki de en önemli özelliğidir. Bunlar en çok Alman Partisinde güçlüydüler ve 1914 - 15 savaşı en ağır buhranını bu partide yarattı, konuyu en ciddi duruma getirdi. Devrimci eylemlerin başlaması, bu yasal örgütleri kesinlikle polis tarafından dağıtılma sonucuna götürecekti. Eski parti —Legien'den Kautsky'ye dek— proletaryanın devrimci hedeflerini mevcut yasal örgütlerin korunması uğruna feda etti. Bu, ne kadar yadsınırsa yadsınsın, bir gerçektir. Proletaryanın devrim yapma hakkı, şimdiki polis yasasının izin verdiği örgütlerden oluşmuş bir tabak çorbaya satıldı.

Alman sosyal demokrat sendikalarının lideri Karl Legien'in *"Parti İçinde Sendika Yetkilileri Neden Daha Etkin Bir Rol Almalı"* (Berlin, 1915) başlıklı broşürünü ele alalım. Bu, 27 Ocak 1915'te sendika yetkililerinin bir toplantısında, yazarı tarafından okunmuştur. Legien bu yazısında, askerî sansürden başka türlüsü geçmesi mümkün olmayan ilginç bir belge ortaya koydu. *Niederbarnim* (Berlin'de bir kenar mahalle) *Bölgesi Konuşmacıları İçin Notlar* adını taşıyan bu belge, sol kanat Alman sosyal demokratlarının görüşlerinin, partiye karşı protestolarının bir anlatımıdır. Bu belge diyor ki: devrimci sosyal demokratlar, belli bir etkeni önceden bilmedi. bilemedi; yani:

"Alman Sosyal Demokrat Partisinin ve sendikaların örgütlenmiş bütün gücünün *savaş hükümetinin* yanında yer alacağını. bütün bu gücün yığınların devrimci enerjisini ezme amacıyla kullanılacağını" (Legien'ın broşüründe s. 34) bilemedi.

Bu, kesin bir gerçektir. Aynı belgedeki şu sözler de gerçektir:

"4 Ağustos'ta Reichstag'da Sosyal Demokrat grupun oyu, değişik bir davranışın, yığınlara iyice kökleşmiş olsa bile, *denenmiş bir partinin liderliği altında kendini gösteremiyeceğini tanıtladı.* Bu ancak, önde gelen parti kuruluşlarının istemine aykırı olarak, partinin ve sendikaların direnmesini aşarak kendini gösterebilirdi."

Şu da kesin bir gerçektir:

"Sosyal Demokrat grup Reichstag'da 4 Ağustosta görevini

apsaydı, parti dış biçim bakımından belki yıkılırdı, ama asıl ruh, osyalizm Aleyhtarı Yasa zamanında partiye canlılık veren ve ütün güçlükleri yenmesine yardım eden ruh ayakta kalırdı" (ay- ı yerde).

Legien'in broşüründe, onun dersini dinlemek için biraraya gelmiş ve kendilerini sendikaların önde gelen retkilileri pozuna sokmuş "liderlerin", bunu duyunca güldükleri belirtilmiştir. Bir buhran anında (Sosyalizm Aleyhtarı Yasa zamanında olduğu gibi) yasa dışı devrim- i örgütlerin kurabileceğinin mümkün ve gerekli oldu- u düşünü onlara gülünç görünüyordu. Burjuvazinin n sadık köpeği olan Legien, elini göğsüne vurarak şu avda bulundu:

"Soruna yığınların çözüm getirmesi için bir örgütü yıkmak, paçık anarşist bir düşündür. Bunun anarşist bir düşün olduğu onusunda kafamda en ufak bir kuşku yok."

İşçi sınıfının sosyal demokrat örgütlerinin liderle- i pozuna bürünmüş burjuva uşaklarından koro halin- e "dinleyin!" sesleri geldi (aynı broşür, s. 37).

İbretli bir görünüm. İnsanlar burjuva yasallığı ta- afından öylesine bayağılaştırılmış ve aptallaştırılmış- ır ki, devrimci savaşımı yürütme amacıyla başka türen örgütlere, yasa dışı örgütlere gereksinim olduğuna anamıyorlar bile. İnsanlar öylesine düşmüş ki, yasal endikaların önemli kuruluşlar olarak korunması, buhan zamanı ne de olsa akla uygun sayıldığı halde, posin izniyle varolan bu sendikaların bir tür sığınak olduğunu düşünüyorlar. Oportünizmin canlı diyalektiği udur: Yasal sendikaların büyümesi, ahmak ama vicanlı darkafalıların kendilerini kitabına uydurma alışanlığı, bir buhran anında, bu darkafalıların hain ve ldatıcı olduklarını gösteren bir durum yaratmıştır. Bu ainler, yığınların devrimci enerjisini yatıştıracak. Oya, bu bir şans işi değildir. Devrimci bir örgütün kurulasına başlamak zorunludur. Yeni tarihsel durum, pro- ter devrimci eylem çağı, bunu istiyor. Ama bu çağ, anak, eski liderleri, devrimci enerjiyi boğanları, eski parnin liderlerini aşarak, partiyi yıkma yoluyla başlayailir.

Kuşkusuz, karşı-devrimci darkafalılar, oportünist duard David, Karl Liebnecht'i ihbar ederken nasıl "a-

narşizm!" diye bağırmışsa, onlar da öyle "anarşizm!" diye bağırırlar. Almanya'da, yalnızca oportünistlerin anarşistler diye küfrettiği liderlerin dürüst sosyalistler olarak kaldığı anlaşılıyor.

Bugünün ordusunu ele alalım. Örgütlenme konusunda iyi bir örnektir. Bu örgüt, ancak aynı anda milyonlarca insana bir tek istem sağladığı ve esnek olduğu için iyidir. Bugün bu milyonlar, ülkenin çeşitli bölgelerinde evlerinde yaşıyorlar. Yarın seferberlik emredilir, onlar da görev için başvururlar. Bugün onlar siperdedirler; bu durum aylarca sürebilir. Yarın başka bir emirle saldırıya geçerler. Bugün mermilerden ve şarapnellerden korunarak mucizeler yaratırlar, yarın yanyana dövüşerek mucizeler ortaya koyarlar. Bugün ordunun ileri birlikleri mayın döşerler; yarın başları üzerinde uçan havacıların kılavuzluğunda kilometrelerce yol alırlar. Milyonlar, bir tek amacın inancıyla ve bir tek istem halinde birleşmiş olarak, haberleşme biçimlerini ve davranışlarını etkinliklerin yerini ve biçimini araçlarını ve silâhlarını, savaşımın değişen koşullarına ve gereklerine göre değiştirirler. İşte bu, gerçek bir örgüttür.

Aynı şey, işçi sınıfının burjuvaziye karşı savaşımı için de doğrudur. Bugün bir devrim durumu yoktur. Yığınlar arasında huzursuzluk doğuracak ve onların etkinliklerini artıracak koşullar yoktur. Bugün elinize bir oy kâğıdı verirler, siz de bunu alırsınız; bu oy kâğıdını hapse tıkılmaktan korktuklarından parlamentodaki koltuklarına yapışmış kimselere bir iş sağlama aracı olarak değil de düşmana karşı bir silâh olarak kullanmak için, örgütlenmenin yolunu öğrenirsiniz. Yarın oy kâğıdı alınır, elinize bir tüfek, ya da son modaya göre hızla ateşlenen müthiş bir silâh verilir. Bu öldürücü silâhı alır ve savaştan korkan pis sümüklülerden hiç sakınmazsınız. İşçi sınıfının kurtuluşu için ateş ve kılıçla tahrip edilmesi gereken daha çok yer var dünyada. Yığınlar arasında öfke ve umutsuzluk artar ve bir devrim durumu ortaya çıkarsa, yeni örgütler kurmaya hazırlanır ve bunları yararlı duruma getirirsiniz.

Bu, elbette kolay değildir. Birçok hazırlıklar ve ağır özverilikler ister. Bu, örgütlemenin ve savaşımın öğrenilmesi gereken yeni bir biçimidir. Hatalara ve tersliklere uğramadan bu yolda bilgi kazanılamaz. Böyle bir sınıf savaşımı, manevra yapmak, yürümek ve siperlerde yatmakla ilgili olduğu kadar, bir kaleye saldırır gibi seçimlere katılmakla da ilgilidir. Böyle bir savaşımı tarih sık sık gerekli hale koymaz; ama bir gün gelir, onun da önemi anlaşılır. Bu savaşımın yapılabildiği ve yapılması gerekli günlerin sayısı öteki tarihsel çağlardakine eşittir.

Kautsky ile Legien'i karşılaştıralım. Kautsky şöyle yazıyor:

"Parti küçük olduğu, savaşa karşı her protesto cesur bir eylem olarak propaganda değeri taşıdığı sürece, Rus ve Sırp yoldaşların tutumu genel bir takdirle karşılandı. Bir parti ne kadar güçlenirse, propaganda kaygısı da öylesine büyür, pratik sonuçların hesaplanmasıyla ilgili olarak kararlarındaki nedenlerde kaygı gösterilir, her iki nedene aynı ölçüde değer vermek güçleşir. Oysa bunların hiçbirinin savsaklanmaması gerekir. Bundan dolayı, ne kadar güçlenirsek, her yeni ve karışık durumda aramızda ayrılıkların çıkması öylesine kolaylaşır" (Internationalism and the War, s. 30).

Kautsky'nin bu savları, Legien'in savlarından yalnızca ikiyüzlü ve korkakça olmaları bakımından ayrılıyor. Kautsky, Legien'in devrimci eylemleri alçakça terketmesini özü bakımından destekliyor ve haklı görüyor, ama bunu gizlice, üstükapalı bir biçimde yapıyor. Bazı örtülü anlatımlarla hileye sapıyor, hem Legien'e ve hem de Rusların devrimci davranışına karşı komplimanlarla çıkıyor. Ruslar, devrimcilere karşı böylesi bir davranışa yalnız liberaller arasında tanık olmuşlardır. Liberaller, devrimcilerin "cesaretini" her zaman kabule hazırdırlar, ama aynı zamanda ultra-oportünist taktiklerini hiçbir zaman terketmediler. Kendine güvenen devrimciler, Kautsky'nin "takdir sözlerini" kabul etmeyecekler ve konunun böyle konulmasını şiddetle reddedeceklerdir. Devrim durumu olmasaydı, devrimci eylemi yayma zorunluğu olmasaydı, Rusların ve Sırpların tutumu yanlış olurdu ve onların taktikleri elbette yanlış sayılırdı. Legien ve Kautsky gibi şövalye kişilerin inançla-

rında ancak cesaret vardır. Bırakalım bunu açıkça söylesinler.

Ama, Rus ve Sırp sosyalistlerinin taktikleri "takdire" değerse, "güçlü" partilerin, Alman, Fransız vb. partilerinin ters taktiklerini haklı göstermek yanlıştır ve suçtur. Kautsky, bilerek bulanıklaştırılan "pratik sonuçlar" deyimiyle, büyük ve güçlü partilerin, dağıtılacaklarından, paralarının haczedileceğinden ve liderlerinin polis tarafından tutuklanacağından korktukları gerçeğini gizliyor. Bu, Kautsky'nin, sosyalizme karşı ihaneti, devrimci taktiklerden sonra ortaya çıkacak cansıkıcı "pratik sonuçlar"a başvurarak, haklı görmesi anlamına gelir. Bu marksizmin kötüye kullanılması değil mi?

4 Ağustosta savaş kredileri lehine oy kullanan Sosyal Demokrat milletvekillerinden birinin, Berlin'de bir işçi toplantısında, "tutuklanacaktık" diye açıklamada bulunduğu ileri sürülür. Buna yanıt olarak işçiler, "bunun kötü olan nesi var!" diye bağırırlar.

Alman ve Fransız işçi yığınlarında devrimci duyguları ve devrimci eyleme hazırlık gereksinimini uyandıracak başka bir belirti olmasa bile, bir parlamento üyesinin yürekli bir konuşmasından dolayı tutuklanması, çeşitli ülkelerdeki proleterlerin devrimci eylemde birleşmelerine çağrı bakımından yararlı olabilirdi. Bu birliği sağlamak kolay değildir. Bu, herkesten önce de, sahip oldukları yüksek mevkileri insiyatifi ele almak bakımından politik alanın tümünün yoğun bir duruma gelmesini sağladığından, parlamento üyelerinin göreviydi.

Herhangi bir devrimci yığın eylemi dönemi biryana, yalnızca savaş zamanında değil, her politik durumda, en özgür burjuva ülkelerinin hükümetleri bile, yasal örgütleri dağıtma, onların mallarına elkoma, liderlerini tutuklama ve buna benzer "pratik sonuçlar"la tehdit etme davranışlarında bulunurlar. O zaman bizim ne yapmamız gerekir? Kautsky'nin yaptığı gibi, buna dayanarak oportünistleri haklı görmek mi? Ama bunun, sosyal demokrat partilerin ulusal-liberal işçi parti-

lerine dönüşümünü kutsallaştırmaktan başka bir anlamı yoktur.

Bir sosyalistin, bundan çıkarabileceği bir tek sonuç vardır: yasallık ilkesi, "Avrupa" partilerinin "her şeye karşın yasallık" ilkesi işe yaramaz hale gelmiş, emperyalizm öncesinde kapitalizmin gelişmesinin bir sonucu olarak, burjuva işçi politikasının temeli olmuştur. Yasal durumdan vazgeçmeksizin, yasa dışı bir temel atarak, yasa dışı bir örgüt, yasa dışı bir sosyal demokrat eylem yaratarak bunu genişletmelidir. Varolan bu yola girme isteği ve bunun gerekliliği düşüncesi sözkonusu olunca, bunun nasıl yapılacağını deneyimler gösterecektir. 1912-14'te, Rusya'nın devrimci sosyal demokratları bu sorunun çözümlenebileceğini gösterdiler. Mahkemede herkesten daha iyi davranan ve Sibirya'ya sürülen, Duma'daki işçi milletvekili Muranov, bu davranışıyla devrimci bir parlamentarizm olabileceğini ortaya koydu.

IX.

Özetleyelim.

İkinci Enternasyonalin çöküşü, Avrupa'nın resmi sosyal demokrat partilerinin çoğunluğu tarafından alınan Stuttgart ve Basel kararlarının inançlarına ve ciddiyetine karşı yaptıkları alçakça ihanette en belirgin biçimiyle göründü. Ama, oportünizmin büyük zaferi, sosyal demokrat partilerin ulusal-liberal işçi partilerine dönüşümünü ortaya koyan çöküş, yirminci yüzyılın başında ve ondokuzuncu yüzyılın sonunda, İkinci Enternasyonal'in tarihsel döneminin tümünün bir sonucudur. Bu dönemin dış koşulları —Batı Avrupa'da burjuva ve ulusal devrimlerin tamamlanmasından sosyal devrimlerin başlangıcına dek olan geçiş dönemi— oportünizmi doğurdu ve besledi. Bu dönem içinde, bazı Avrupa ülkelerinde, işçi sınıfında ve sosyalist harekette bir parçalanma görürüz. Esas olarak bu (İngiltere, İtalya, Hollanda, Bulgaristan ve Rusya'da), oportünizm çizgisi boyunca süren bir yarıktı. Öteki ülkelerdeyse (Almanya,

Fransa, Belçika, İsveç ve İsviçre'de), aynı çizgi boyunca akımların uzun ve çetin bir savaşımını görürüz. Büyük savaşın doğurduğu buhran bütün perdeleri kaldırdı, uzlaşmaları silip süpürdü, çoktandır kendini gösteren çıbanı açtı ve burjuvazinin bağlaşığı olarak oportünizmin gerçek rolünü ortaya koydu. Bu öğenin işçi partilerinden örgütsel olarak tamamen ayrılması zorunluydu. Emperyalizm dönemi, bir partide, hem devrimci proletaryanın, hem de işçi sınıfının, ulusun büyük devlet olma ayrıcalıklarından lokmalar alan ileri karakol niteliğindeki küçük-burjuva aristokrasisinin bulunmasına izin veremez. Oportünizmin bir partide "aşırı" nedir bilmeyen "meşru gölge" olduğu yolundaki eski teori, artık işçinin aldatılması ve işçi sınıfı hareketinin engellenmesi demektir. İşçi yığınlarını düpedüz reddeden açık oportünizm, bu teorinin parlaklığı kadar korkutucu ve yaralayıcı değildir. Bu teori, oportünist uygulamayı haklı çıkarmak için marksist deyimleri kullanır ve birsürü safsatayla devrimci eylemin henüz olgunlaşmadığını vb. tanıtlamaya çalışır. Bu teorinin en önde gelen sözcüsü ve aynı zamanda İkinci Enternasyonal'de ileri gelen bir otorite olan Kautsky, marksizmi kötüye kullanmada tam bir ikiyüzlü ve büyük bir usta olduğunu gösterdi. Almanların güçlü partisinin hepsi de dürüst, sınıf bilincine ermiş ve devrimci olan, milyonlarca üyesi, Südekum'lar ve Scheidemann'lar tarafından çok savunulan böyle bir "otoriteden" kızgınlıkla uzaklaştılar.

Proleter yığınlar —belki de bunlardan onda dokuzu ve eski liderleri burjuvaziye geçenler— bir şovenizm sağnağının ortasında, sıkıyönetim ve savaş sansürü altında kendilerini dağınık ve çaresiz buldular. Yayılan ve gelişen bir devrim durumu yaratmış olan savaş, kaçınılmaz olarak devrimci duygular uyandırdı. Sınıf bilincine en çok varmış bütün proleterleri coşturdu ve aydınlattı. Yığınların hareketinde anî değişme, mümkün olmakla kalmadı, bu, gittikçe büyüyen bir olasılık haline geldi. Bu değişme, "Gaponade"[14] ile ilgili olarak 1905 yılı başlarında Rusya'da görülene benziyordu. O zaman birkaç ay ve bazan birkaç hafta içinde, geri kalmış pro-

leter yığınlarından milyonluk bir ordu doğuyor, bunu proletaryanın devrimci öncülüğü izliyordu. Bu savaştan hemen sonra, ya da savaş sırasında, güçlü bir devrimci hareketin gelişip gelişmeyeceğini söyleyemeyiz. Ancak bu yöndeki bir çaba, sosyalist eylem sayılabilir. İç savaş sloganı bu çabayı yoğunlaştırır ve yöneltir, kendi hükümetine ve burjuvazisine karşı proletaryanın devrimci savaşımına yardım etmek isteyenlerin birleşmesine ve pekişmesine yardımcı olur.

Rusya'da, devrimci sosyal demokrat proleter öğelerin küçük-burjuva oportünist öğelerden tamamen kopması, işçi sınıfı hareketi tarihinin tümü boyunca hazırlandı. Bu tarihi hesaba katmayanlar, "bozgunculuk" aleyhtarlığı yaparak, Rusya'da oportünizmin birçok türüne karşı yıllarca süren bir savaşım içinde gelişmiş proleter partisinin gerçek sürecini anlamakta yetersizliğe düşenler, harekete en kötü hizmeti yapıyorlar. Şimdiki savaşa katılan bütün büyük devletler arasında Rusya, yakın zamanda bir devrim görmüş tek devlettir. Özü burjuva olan, ama proletaryanın önemli ölçüde rol oynadığı bu devrim, işçi sınıfı hareketinde burjuva ve proleter akımlar arasında bir parçalanıştan başka şeye götüremezdi. Rus sosyal demokrasisinin büyük işçi sınıfı hareketiyle örgütsel olarak bağıntılı bulunduğu yirmi yıllık dönemde (1894 - 1914), proleter devrimci eğilimle küçük-burjuva oportünist eğilimler arasında bir savaşım vardı. 1894 - 1902'nin ekonomizmi kuşkusuz bu sonuncu türden bir akımdı. Bu akımın savları ve ideolojik görüntüleri —marksizmin "Struvist" tahrifi, oportünizmi haklı göstermek için "yığınlar"a değinme ve benzerleri— şimdi Kautsky'nin, Cunow'un ve Plekhanov'un vb. marksizmi tahrif etmesine çok benziyor. Bugünkü kuşağa bunu anımsatmak büyük bir görevdir.

Son dönemin "menşevikliği" (1903 - 08), ideolojik ve örgütsel bakımdan, ekonomizmin izleyicisiydi; Rus devrimi sırasında, proletaryanın liberal burjuvaziye bağımlılığı anlamına gelen taktikler yürütüyor, küçük-burjuva ve oportünist eğilimler gösteriyordu. Daha sonraki dönemde (1908 - 14), menşevik eğilimin temel akımı boz-

gunculuk doğurunca, bu eğilimin sınıfsal önemi öyle apaçık hale geldi ki, menşevikliğin en iyi temsilcileri. *Nasha Zarya* grupunun politikasını sürekli olarak protesto ediyorlardı. İşte son beş - altı yıl içinde işçi sınıfının devrimci marksist partisine muhalefet olarak yığınlar arasında sistemli bir biçimde iş gören bu grup, 1914 - 15 savaşında sosyal şovenist olduğunu tanıtladı. Ve mutlakiyetin hâlâ varolduğu bu ülkede, burjuva devrimi tamamlanma noktasından uzaktır, halkın yüzde kırküçü Rus olmayan uluslardan oluşmuş bir çoğunluğu ezmektedir. Küçük-burjuvazinin belli tabakasının, özellikle aydınların ve işçi aristokrasisinin önemsiz bir bölüğünün "büyük devlette" kendi ulusunun ayrıcalıklarından pay aldığı "Avrupa" tipi gelişme Rusya'da bir benzerini bulmadan edemezdi.

Onların tüm tarihi, Rusya'nın işçi sınıfını ve işçilerin Sosyal Demokrat Partisini "enternasyonalist taktikler" için, yani tam ve gerçekten devrimci taktikler için hazırladı.

Not: Bu yazı, Kautsky, Haase ve Bernstein tarafından ortaklaşa hazırlanan manifesto basında çıktığı zaman, hazır bulunuyordu. Bu kişiler, yığınların sola kaydığını görerek, Südekum'larla "barışı" sürdürme pahasına, şimdi de sol kanatla "barış yapmaya" hazırlanıyorlar. Tam da, *sokak kadınları gibi!*

1915 yılında Mayıs'ın ikinci ve
Haziran'ın birinci yarısında yazıldı.
1915 yılında **Kommunist** gazetesinin
1. ve 2. sayılarında yayınlandı.
İmza: N. Lenin

OPORTÜNİZM VE İKİNCİ ENTERNASYONAL'İN ÇÖKÜŞÜ

I.

İKİNCİ ENTERNASYONAL gerçekten varlığını yitirdi mi? Onun en yetkili temsilcileri olan Kautsky ve Vandervelde gibi kimseler bunu inatla reddediyorlar. Onların görüşüne göre, ilişkilerin kesilmesi dışında bir şey olmamıştır. Her şey yolundadır.

İşin doğrusunu anlamak için, özellikle bugünkü emperyalist savaşa değinen ve dünyanın bütün sosyalist partilerince kabul edilen 1912 tarihli *Basel Kongresi Manifestosu*'nu ele alalım. Dikkat etmeli ki, hiçbir sosyalist, her savaşın belirli, tarihsel bir değerlendirmesini yapma gereğini teorik olarak reddedemez.

Şimdi savaş çıktığına göre, ne malûm oportünistler, ne de Kautsky'ler, Basel Manifestosu'nu tanımazlıktan gelmeye, ne de onun gereklerini sosyalist partilerin savaş sırasındaki tutumuyla karşılaştırmaya cesaret edebilirler. Neden? Çünkü, manifesto ikisini de gözler önüne seriyor.

Basel Manifestosu'nda, vatan savunması ya da bir saldırı savaşıyla savunma savaşı arasındaki ayrım üzerinde bir tek söz yoktur. Almanya'nın ve dörtlü paktın

oportünistlerinin ve Kautsky'lerinin* şimdi bütün kavşaklarda kulakları dolduran gürültüsünden bir tek söz yoktur [16]. Böyle kavramların kulanılmasından çıkacak kesin kurallar ortaya atmak gibi bir şey de yoktur. Manifesto, şimdiki savaşa yıllardır temel hazırlayan birçok politik ve ekonomik anlaşmazlıklara çok belirgin biçimde değiniyor. Sözü edilen anlaşmazlıklar 1912'de iyice ortaya çıktı ve 1914'te savaşa yolaçtı. Manifesto, "Balkanlar'da hegemonya" üzerinde Rusya - Avusturya anlaşmazlığına; "Önasya'daki fetih politikası" üzerinde İngiltere, Fransa ve Almanya arasındaki anlaşmazlıklara; Arnavutluk'ta "egemenlik çabası"yla ilgili Avusturya - İtalya anlaşmazlığına vb. değiniyor. Kısacası, manifesto bütün bunları, "kapitalist emperyalizmden" çıkan anlaşmazlıklar olarak niteliyor. Böylece, şimdiki savaşın yağmacı, gerici, köleleştirici, bir bakıma vatan savunması düşününü teorik bir saçmalık ve pratik bir gereksizlik haline getiren niteliğini açıkça tanıyor. Büyük dolandırıcılar, "vatanları" birbirlerinin elinden kapmak için dövüşmektedirler. Manifesto, kesin tarihsel gerçeklerden kaçınılmaz sonuçları çıkarıyor: savaş, "halkın yararına olduğu bahanesiyle asla haklı görülemez"; onu hazırlayan "kapitalistlerin kazanç istekleri ve hanedanların tutkularıdır." "İşçilerin birbirlerini vurmaları bir cinayet" sayılır. Manifestonun dediği budur.

Kapitalist emperyalizm çağı, kapitalizmin en olgun çağıdır; sosyalizme yolu açmaya yetecek kadar olgunlaşmıştır. Feodalizmin ve mutlakiyetin yıkıldığı, yabancı boyunduruğundan kurtulmanın tarihin gündemine girdiği 1789 ve 1871 yılları arasındaki dönem, ileri kapitalizm çağıydı. "Vatanın savunulması", yani baskıya karşı savunma, ancak bu temel üzerinde uygun görülürdü. Aynı terim bugün de, emperyalist büyük devletlere karşı bir savaş için uygulanabilir; ama onu emperyalist büyük devletler arasındaki bir savaşa, Balkan ülkelerinde, Önasya'da vb., parçanın en büyüğünü alma

* Burada sözkonusu olan, Almanya'da Kautsky'nin izleyicilerinin kişilikleri değil, oportünizm ile radikalizm arasında sallanan sözde marksist enternasyonal tiptir; ama gerçekte bu, oportünizm için önemsiz bir şeydir.

sonucuna varacak bir savaşa uygulamak saçma olur. Bundan dolayı, şimdiki savaşta "vatan savunmasını" ileri süren "sosyalistlerin", bir hırsızın suç işlediği yerden kaçışı gibi Basel Manifestosu'ndan kaçınmalarına şaşmamak gerek. Çünkü Manifesto, onların sosyal şovenist olduklarını tanıtlıyor; yani bunlar sözde sosyalist ama, gerçekte başka ülkeleri yağma etmek ve başka ulusları köleleştirmek için "kendi" burjuvazisine yardım eden şovenistlerdir. İşte şovenizmin özü, yapılanların amacı başka ulusların vatanlarını köleleştirme bile olsa, bir kimsenin "kendi" vatanını savunması noktasında toplanıyor.

Savaşın ulusal kurtuluş savaşı olarak kabul edilmesi bir taktik işidir; savaşın emperyalist bir savaş olduğunu kabul etmek başka bir şeydir. Manifesto, sonuncusuna açıkça değinir. Ve der ki: savaş "bir ekonomik ve politik buhran getirecektir". Bundan, buhranı azaltmak, vatanı savunmak için değil, tersine, yığınları harekete getirmek ve "kapitalist egemenliğin yıkılışını hızlandırmak" için "yararlanmalıdır". Onun için, tarihsel koşullar olgun değilse bir şeyi hızlandırma olanağı yoktur. Manifesto, sosyal devrimin *mümkün* olduğunu, koşulların *olgunlaştığını*, savaşla bağıntılı olarak bunun tam zamanında başlayacağını söyler. *Paris Komünü* ve *1905 Rus Devrimi* örneğine, yani toplu ayaklanma ve iç savaş örneklerine değinen Manifesto, "egemen sınıfların" bir proleter "devrimden" korktuklarını açıklar. Kautsky'nin yaptığı gibi, şimdiki savaşa karşı sosyalist tutumun ortaya çıkmadığını ileri sürmek tam bir yalandır. Basel'de konu hem tartışıldı, hem de devrimci proleter yığın savaşımı taktiklerinin neler olduğu kararlaştırıldı.

Basel Manifestosu'nu tamamen, ya da en önemli kısımlarıyla görmezlikten gelmek, bunun yerine liderlerin konuşmalarını, ya da bazı partilerin kararlarını ileri sürmek ikiyüzlülüktür. Bu konuşmalar ve kararlar; birkez, Basel Kongresi'nden öncedir; ikincisi, bütün dünya partilerince kabul edilmemiştir; üçüncüsü de, bazı olası savaşlar için sözkonusudur, ama şimdiki savaş için

hiçbir zaman... Burada önemli olan, büyük Avrupa devletleri arasındaki ulusal savaşlar çağından sonra, onlar arasında bir emperyalist savaşlar çağının gelmesi gerçeğini, Basel Manifestosu'nun ilk kez resmen tanımak zorunda kalmasıdır.

Basel Manifestosu'nu boş bir tehdit, birsürü yavan ve boş lâflar olarak görmek bir yanılma olur. Manifestonun ortaya serdiği kişiler, onu böyle anlamak isteyeceklerdir. Ama bu doğru değildir. Manifesto, tüm İkinci Enternasyonal dönemi boyunca yapılmış büyük bir propagandanın ürünü; sosyalistlerin yığınlar arasında binlerce konuşma, yazı ve türlü dillerde bildirilerle yaydıklarının toplamıdır. Bu manifesto, Jules Guesde'nin örneğin 1899'da, savaş konusunda sosyalistlerin yardımını yerdiği sırada yazdıklarını yineliyor; oysa Guesde, "kapitalist korsanların" kışkırttığı savaştan sözediyordu (s. 175). Manifesto, Kautsky'nin 1909'da *İktidar Yolu* adlı kitabında yazdıklarını yineliyor. Oysa Kautsky, "barış" döneminin geçtiğini, savaşlar ve devrimler döneminin başladığını yazıyordu. Basel Manifestosu'nu bir yanlışlık olarak görmek, ya da birtakım boş sözler yerine koymak, son yirmibeş yılda sosyalistlerin bütün yaptıklarını bir yanlıştan ve birtakım boş sözlerden başka bir şey saymamak olur. Oportünistler ve Kautsky'ler, bu manifesto ile onun uygulanmaması arasındaki uyuşmazlığı hiç hoş görmezler; oysa İkinci Enternasyonal'in bu yapıtındaki derin çelişmeler apaçık ortadadır. 1871 ve 1914 döneminin oldukça "barışçı" niteliği oportünizmi önce bir davranış, sonra bir akım olarak beslemiş; sonunda da bu, işçi bürokrasisi ve küçük-burjuva öğeler arasında bir grup ya da tabaka oluşturmuştur. Bu öğeler, devrimci hedeflere ve taktiklere sözde kalan bir bağlılık göstererek işçi hareketinin denetimini ele geçirmeyi başardılar. Bütün bu "barışçı" çalışmanın proleter devrimi hazırlamaya hizmet ettiğini ileri sürerek yığınların güvenini kazanmayı başardılar. Bu çelişme, patlaması gereken ve patlayan bir kazandı. Sorun şu: Kautsky ve ortaklarının yaptığı gibi, "birlik" uğruna bu cerahatın bedene geri akıtılması mı gerek-

liydi, yoksa işçi hareketi bedeninin tamamen iyileşmesini sağlamak için, yapılacak ameliyatın vereceği acı ne olursa olsun, cerahatı çabucak ve tamamen dışarı mı akıtmalıydı?

Savaş kredileri için oy verenler, kabinelere girenler ve 1914 - 15'te vatan savunması avukatlığı yapanlar açıkça sosyalizme ihanet ettiler. Bunu yalnız ikiyüzlüler yadsıyacaklardır. Bu ihaneti açıklamak gerekir.

II.

Sorunun tümünü bir kişiler konusu olarak görmek yanlış olur. Kautsky soruyor: Oportünizmin Plekhanov ve Guesde gibi kimselerle ne ilgisi var? *(Die Neue Zeit,* 28 Mayıs 1915). Dörtlü İttifak oportünistleri adına Axelrod yanıtlıyor: Oportünizmin Kautsky ile ne ilgisi var? *(Die Krise der Sozialdemokratie,* Zürich 1915, s. 21). Bu tam bir maskaralıktır. Hareketin buhranı bütünüyle açıklanacaksa, önce bugünkü politikanın ekonomik önemi, ikinci olarak bunun ana ilkeleri ve üçüncü olarak sosyalist harekette çeşitli eğilimlerin tarihi ile olan ilişkisi incelenmelidir.

1914 - 15 savaşında, savaş savunuculuğunun ekonomik özü nedir? Bütün büyük devletlerin burjuvazisi, dünyayı parçalayıp sömürmek, başka ulusları ezmek için savaştan yararlanıyorlar. Burjuvazinin büyük kazançlarından birkaç lokma, işçi bürokratlardan, işçi aristokratlardan ve küçük-burjuva yandaşlarından ufak bir grupa da düşebilir. Sosyal şovenizm ve oportünizm aynı sınıf temeline, yani ayrıcalıklı işçilerin küçük bir böliğünün işçi sınıfı yığınlarına karşı ulusal burjuva ile yaptığı bağlaşmaya dayanır. Burjuvazinin uşaklarıyla burjuvazi arasında işçi sınıfına karşı kurulan bağlaşmayı burjuvazi sömürür.

Oportünizm ile sosyal şovenizmin politik özü aynıdır, yani sınıfsal işbirliği, proletarya diktatörlüğünün tanınmaması, devrimci eylemin tanınmaması, burjuva yasallığının kayıtsız şartsız kabulü, burjuvaya güven ve

proletaryaya güvensizliktir. Sosyal şovenizm, doğrudan İngiliz liberal-işçi politikasının, Millerandism ve Bernsteinism'in bir uzantısı ve tamamlayıcısıdır.

İşçi hareketinde iki temel eğilim arasındaki, devrimci sosyalizm ile oportünist sosyalizm arasındaki savaşımı, 1889 - 1914 dönemini tamamen doldurur. Bugün bile her ülkede savaşa karşı tutum konusunda iki temel eğilim vardır. Kişilere ilişme yollu burjuva ve oportünist alışkanlığı biryana bırakalım. Bazı ülkelerdeki eğilimleri alalım. On Avrupa ülkesini sözkonusu edelim: Almanya, İngiltere, Rusya, İtalya, Hollanda, İsveç, Bulgaristan, İsviçre, Belçika ve Fransa. İlk sekizinde oportünist ve devrimci eğilimlere bölünme, sosyal şovenist ve enternasyonalist bölünmeye karşılık düşüyor. Almanya'da sosyal şovenizmin kalesi *Sozialistische Monatshefte* ve Legien ile ortakları; İngiltere'de Fabianlar ve İşçi Partisi (I.L.P. her zaman bunlarla bağlaşma kurmuş ve onların organını desteklemiştir, bu blokta her zaman sosyal şovenistlerden zayıf kalmıştır; buna karşılık İngiliz Sosyalist Partisi'nin yedide üçü enternasyonalisttir); Rusya'da bu eğilim *Nasha Zarya*, Örgüt Komitesi[17] ve Chkheidze liderliğindeki Duma grupu tarafından temsil edilir; İtalya'da Bissolati'nin liderliğindeki reformcular bunu temsil ederler; Hollanda'da Troelstra'nın partisi, İsveç'te Branting liderliğindeki partinin çoğunluğu; Bulgaristan'da Shiroki[18] sosyalistleri; İsviçre'de Greulich ve ortakları tarafından temsil edilir. Bütün bu ülkelerde sosyal şovenizme karşı az çok protestoda bulunanlar, devrimci sosyal demokratlar olmuşlardır. Fransa ve Belçika iki istisnadır. Burada da enternasyonalizm vardır, ama çok zayıftır.

Sosyal şovenizm, son biçimini almış bir oportünizmdir. Burjuvazi ve genel kurmaylarla açık ve çok bayağı bir bağlaşma için iyice olgunlaşmıştır. Ona büyük güç, yasal basın ve yığınları kandırma tekelini veren bu bağlaşmadır. Oportünizmi bir parti için görüntü olarak görme alışkanlığı saçmadır. Basel kararını, David, Legien, Hyndman, Plekhanov ve Webb ile birlikte düşünmek gülünçtür. Sosyal şovenistlerle birlik olmak, bir kim-

senin başka ulusları sömüren "kendi" burjuvazisiyle birlik olması demektir; uluslararası proletaryayı parçalamak demektir. Bu, oportünistlerle bağı koparmanın her yerde mümkün olduğu anlamına değil, yalnızca bu kopmanın çok yakın olduğu anlamına gelir. Bu kopma, proletaryanın devrimci savaşımı için gerekli ve kaçınılmaz değerdedir. Bizi "barışçı" kapitalizmden emperyalist kapitalizme götüren tarih, bu kopma için yolu açmıştır. Volentum ducun fata, nolentem trahunt*.

III.

Burjuvazinin kurnaz temsilcileri bunu çok iyi anlarlar. Başlarında "vatan savunucularının", yani emperyalist yağma savunucularının bulunduğu şimdiki sosyalist partileri göklere çıkarmaları bu yüzdendir. Sosyal şovenist liderlerin hükümetler tarafından bakanlık koltukları ile (Fransa ile İngiltere'de), ya da rahat bir yasal yaşama tekeli ile (Almanya ve Fransa'da) ödüllendirilmeleri bu yüzdendir. Sosyal Demokrat Partinin çok güçlü olduğu ve bu partinin ulusal-liberal karşı-devrimci işçi partisi haline dönüşünün en belirgin bulunduğu Almanya'da, işlerin "azınlık" ile "çoğunluk" arasındaki savaşımı savcının "sınıf kini uyandırma" diye nitelemesine dek gelişmesi bu yüzdendir. Ve, 1914 - 1915'te burjuvazinin birçok güzel dönüşler yaptığı eski partilerdeki "birliğin" yitirilmemesi konusunda akıllı oportünistlerin büyük kaygıya kapılmaları bu yüzdendir. Dünyanın bütün ülkelerinde bu oportünistlerin benimsediği görüşler, gerici *Preussiche Jahrbücher* dergisinde 1915 Nisanında yayınlanan "Monitor" (öğütçü) imzalı bir yazıda Alman sosyal demokratları tarafından övülmeye değer bir içtenlikle ortaya konmuştu. Bu akıldane, sosyal demokratların sürekli sağa kaymasının burjuvazi için çok tehlikeli olacağını düşünüyor. "Parti, sosyalist idealleri olan bir işçi partisi olarak niteliğini

* Alınyazısı isteme yol gösterir, istemsizliği sürükler.

korumalıdır. Zamanımız bunu, eski partinin reddettiği programı, daha radikal bir biçim vererek kabul edecek ve böylece ortaya çıkacak yeni bir partiye yüklüyor" (*Preusische Jahrbücher*, 1915, no. 4, s. 50, 51).

Akıldane çiviyi yerine çakmıştır. İngiliz liberallerinin ve Fransız radikallerinin istediği aynen budur: yığınları kandırmak ve onlarda Lloyd George'lara, Sembat'lara, Renaudel'lere, Legien'lere, Kautsky'lere, bir yağmacılık savaşında "vatan savunmasından" sözedebilen adamlara karşı güven uyandırmak için devrimci renkte tümceler bulmak...

Ama akıldane, oportünizmin yalnız bir türünü, apaçık sırıtan, ham ve gülünç olan türünü temsil ediyor Oysa ötekilerde gizlilik, kurnazlık ve "dürüstlük" vardır. Engels vaktiyle, "dürüst" oportünistlerin işçi sınıfı için en tehlikeli olduklarını söylemişti[19] Şu da ona bir örnek:

Kautsky, *Die Neue Zeit*'ta (26 Kasım 1915) şöyle yazıyordu: "Çoğunluğa karşı muhalefet büyüyor. Yığınlar bir muhalefet hareketi içindedirler... Savaştan sonra (yalnız savaştan sonra mı? N.L.) sınıf çelişmeleri öylesine sertleşecek ki, radikalizm yığınlar arasında en üstün yeri alacaktır... Savaştan sonra (yalnız savaştan sonra mı? N.L.) radikal öğelerin partiden ayrılması ve parlamento aleyhtarı bir yığın eylemi partisine girmesi tehlikesiyle karşılaşacağız... Böylece partimiz, birbiriyle hiç ilgisi olmayan iki aşırı kampa doğru parçalanmaktadır." Kautsky, birliği korumak için Reichstag'daki çoğunluğu, azınlığın birazcık radikal parlamento konuşmaları yapmasına izin verilmesi için razı etmeye çalışıyor. Bu demektir ki, Kautsky, devrimle hiçbir ilişkisi olmayan, uzun süre sendikaların liderliğini yapmış olan, şimdi de burjuvazi ve hükümetle olan sıkı bağlaşmaya dayanarak partinin liderliğini ele geçiren oportünistlerle devrimci yığınları barıştırmak için birazcık radikal parlamento konuşmalarından yararlanmak istiyor. Bununla akıldanenin "programı" arasında temelde ne gibi bir ayrım var? Marksizmi kötüye kullanan tatlı deyimler biryana, hiçbir ayrım yok.

Kautsky'cilerden Wurm, Reichstag grupunun 18 Mart 1915 tarihli toplantısında, "iplerin fazla gergin tutulmasına karşı" bir uyarıda bulundu. "İşçi yığınları arasında çoğunluk grupuna karşı muhalefet büyümektedir. Bunun için Marksist Merkezden ayrılmamak zorundayız" *Klassenkampf gegen den Krieg! Liebknecht olayına materyal**, s. 67). Böylece, bütün Kautsky'ciler (adına Merkez denmiş) lehine yığınların devrimci davranışının bir gerçek olarak kabul edildiğini daha 1915 Mayısında görüyoruz. Ama sekiz buçuk ay sonra Kautsky, militan yığınların karşı-devrimci oportünist partiyle barışması önerisiyle yeniden ortaya çıkıyor ve bunu biraz devrimci gibi görünen deyimlerle yapıyor.

Savaş, nelerin çürük ve işe yaramaz alışkılar olduğunu ortaya koymakta çoğunlukla yararlı oluyor.

İngiliz Fabianlarını Almanların Kautsky'cileri ile karşılaştıralım. Gerçek bir marksistin, Friedrich Engels'in 18 Ocak 1893'te Fabianlar için yazdıklarını görelim: "... Sosyal devrimin kaçınılmazlığını görecek kadar anlayışı olan, ama belki de bu büyük görevi yalnızca kaba proletaryaya emanet edemeyen bir kodamanlar topluluğu... Devrim korkusu, onların temel ilkesidir" *(Sorge'ye Mektuplar*, s. 390).

Engels, 11 Kasım 1893'te de şunları yazmıştı: "...bu kibirli burjuvalar, proletaryanın, böyle kaba ve eğitilmemiş bir topluluğun kendisini kurtaramayacağını, akıllı avukatlara, yazarlara ve duygulu yaşlı kadınlara özgü bir incelik olmadan hiçbir şeye ulaşamayacağını anladıktan sonra, onun tepeden inme bir hareketle kurtarılacağına inanmışlardır" (aynı yapıt, s. 401).

Kuramsal olarak Kautsky, Fabianlara, bir ikiyüzlünün zavallı bir günahkâr için duyduğu nefretle tepeden bakıyor; sözde bu günahkâr "marksizm" için yemin ediyor. Peki, gerçekte bu ikisi arasında ne fark var? Her ikisi de Basel Manifestosu'nu imzaladı; her ikisi de ona karşı, Wilhelm II'nin Belçika'nın tarafsızlığı konusunda davrandığı gibi yaptı. Ama Marx, işçilerin dev-

* Savaşa Karşı Sınıf Savaşımı, Liebknecht Olayına Materyal. Yalnız özel bir dağıtım için basılmıştır.

rimci ruhunu söndürmek yolunda çaba göstermiş kimseleri ömrü boyunca kötülemiştir.

Kautsky, devrimci marksistlere muhalefet olsun diye "ultra-emperyalizm" adlı yeni teorisini ortaya attı. Bununla, "ulusal mali sermaye rakiplerinin", "uluslararası malî sermaye tarafından dünyanın ortak sömürülmesinde" geride kalacağını kastediyor (*Die Neue Zeit*, 30 Nisan 1915). Ama sonra şunu ekliyor: "Kapitalizmin bu yeni aşamasının mümkün olup olmadığına karar vermemize yarayacak kadar bilgiye sahip değiliz." Bu "aşama" bulucusu, "mümkün" sözünü kesinlikle açıklamaya bile cesaret edemediği sırf "yeni bir aşama"nın sanısına dayanarak, şimdi bir buhran karşısında, ya da bir savaş aşaması ve sınıf çelişmelerinin alabildiğine önem kazanması karşısında, kendi devrimci açıklamalarını olduğu kadar, proletaryanın devrimci görevlerini ve taktiklerini de reddediyor. Bu, fabiancılığın en bayağısı değil midir?

Axelrod, Rus Kautsky'cilerinin lideri, diyor ki: "Proletaryanın kurtuluş hareketinin enternasyonalleşmesi sorununun asıl önemi, günlük uygulamanın enternasyonalleştirilmesi noktasında toplanıyor." Örneğin, "işçinin korunması ve sigorta mevzuatı, işçilerin uluslararası örgütünün ve eyleminin hedefi olmalıdır" (Axelrod, *The Crisis of Social Democracy*, Zürich, 1915, s. 39, 40). Böylesi bir "enternasyonalizm"e yalnız Leigen, David ve Webb değil, Lloyd George, Naumann, Briand ve Milyukov bile katılırlar. Axelrod, 1912'de olduğu gibi, geleceğin enternasyonali (savaş halindeki hükümetlere karşın) "ortaya çıkar ve bir devrim fırtınası koparırsa", çok uzak gelecekle ilgili en devrimci deyimleri söylemeye hazırdır. Ne cesaret! Ama şimdi, yığınlar arasındaki taze devrim mayasının desteklenmesi ve geliştirilmesine sıra gelince, Axelrod, devrimci toplu eylemin bu taktikleri için, "Rusya'da olduğu gibi, örneğin 1901'deki öğrenci gösterilerinin mutlakiyete karşı büyük bir savaşımın yaklaştığı haberini verişi biçiminde olduğu gibi, sosyal bir devrimin en yakın öngününde bulunuyorsak, bir dereceye dek haklı görülebilir" diyor. Ama şim-

dilik bunların hepsi ona göre "ütopya", "Bakuninism' vb.. Bu, tam anlamıyla Kolb, David, Südekum ve Legien zihniyetidir.

Sevimli ihtiyar Axelrod'un unuttuğu, 1901'de Rusya'da hiç kimsenin, ilk "büyük savaşın" dört yıl sonra evet tam dört yıl sonra olacağını ve bu savaşın "büyük" de olmayacağını bilmemesi, ya da bilememesidir. Bununla birlikte, yalnız biz devrimci marksistler o zaman haklıydık; hemen saldırıya geçilmesi çağrısında bulunan Kriçevsky'lerle ve Martynov'larla alay ettik. Biz, işçilere her yerde oportünistleri aralarından kovmalarını, gösterileri ve başka toplu devrimci eylemleri destekleyip sertleştirmelerini ve yaymalarını, bu konuda her çabayı göstermelerini salık verdik. Avrupa'daki bugünkü durum bunun tamamen aynısıdır. "Hemen" saldırı çağrısında bulunmak saçma olur. Ama bir insanın kendisine sosyal demokrat demesi ve işçilere oportünistlerden ayrılmalarını, başlangıç halindeki devrim hareketini ve gösterileri güçlendirmek, derinleştirmek, yaymak ve sertleştirmek için her çabayı harcamalarını salık vermemek utanılacak bir şeydir. Devrim gökten zembille inmez; devrim mayası köpürmeye başlayınca da, ne zaman ve nasıl gerçek bir devrime götüreceğini kimse bilemez. Kautsky ve Axelrod işçilere eski, modası geçmiş, karşı-devrimci bir öğütte bulunuyorlar. Kautsky ve Axelrod, yığınları, geleceğin enternasyonalinin mutlaka devrimci olacağı umutlarıyla doyuruyorlar; ama bunu sırf karşı-devrimci öğelerin, Legien'lerin, Davit'lerin, Vandervelde'lerin ve Hyandman'ların bugünkü etkisini korumak, örtmek ve güzelleştirmek amacıyla yapıyorlar. Legien ve ortaklarıyla "birlik", "geleceğin" devrimci enternasyonalini hazırlamak için ne iyi bir araç değil mi?

Alman oportünistlerinin lideri David, "dünyayı bir iç savaş alanına çevirmeye çalışmak aptallıktır", diyor *(Die Sozialdemokratie und der Weltkrieg,* 1915, s. 172). Bu onun, Partimizin 1 Kasım 1914 tarihli Merkez Komitesi bildirisine yanıtıdır. Bizim bildirimiz şöyle diyor:

"Bu değişim herhangi bir anda ne kadar güç görünürse görünsün, sosyalistler savaşın bir gerçek haline geldiği şu zamanda, bu yöndeki sistemli, sürekli ve şaşmaz hazırlık çalışmalarından kesinlikle vazgeçmiyeceklerdir."

(Bu pasaj David tarafından da sözkonusu edilir, s. 171). David'in kitabının yayınlanmasından bir ay önce, partimiz kararlarını yayınladı ve burada "sistemli hazırlık" şöyle tanımlandı: 1) krediler için oy kullanmamak, 2) sınıf mütarekesini sona erdirmek, 3) yasa dışı örgütler kurmak, 4) cephedekiler için dayanışma bildirilerinin desteklenmesi, 5) devrimci toplu eylemin desteklenmesi.

David, nerdeyse Axelrod kadar cesur. 1912'de, savaşı beklerken Paris Komünü'ne değinmenin bir "aptallık" olduğunu bile düşünmedi.

Antant ülkeleri sosyal şovenistlerinin tipik bir temsilcisi olan Plekhanov, devrimci taktiklerimiz konusunda David'in görüşünü benimsiyor. Bunları bir "hoş düş" diye niteliyor. Oysa açık konuşan oportünist Kolb şöyle yazıyordu: "Liebknecht yandaşlarının taktiklerinin sonucu Alman ulusu içindeki savaşımı patlama noktasına getirmek olabilir" *(Die Sozialdemokratie am Scheidewege, s. 50)*.

Peki, iç savaş olmazsa, savaşımı patlama noktasına getirecek olan nedir?

David, Plekhanov, Axelrod, Kautsky ve başkalarının ileri sürdükleri gibi, Zimmerwald solu[20] taktikleriyle geniş ölçüde uyuşan merkez komitemizin taktikleri "aptallık", "düş", "serüven", "Bakuninism" olsaydı, "bir ulus içinde savaşım" çıkmasına götürmez, bir savaşımın patlama noktasına gelmesine izin vermezdi. Dünyanın hiçbir yerinde anarşist sözler bir ulus içinde savaşıma götürmez. Ama gerçekler gösteriyor ki, 1915'te, savaşın doğurduğu buhranın sonucu olarak, yığınlar arasında devrim hareketi genişlemektedir. Rusya'da grevler ve politik gösteriler yayılmaktadır. İtalya ve İngiltere'de grevler vardır. Almanya'da açlık gösterileri ve politik gösteriler olmaktadır. Bütün bunlar, devrimci yığın ey-

lemlerinin başlangıçları değil midir?

Bu savaşta, sosyal demokrasinin pratik proğramının tamamı ve özü, devrimci yığın eylemini desteklemek, geliştirmek, yaymak, sertleştirmek ve yasa dışı örgütler kurmaktır. Çünkü bunlar olmadan "özgür" ülkelerde bile halk topluluklarına gerçeği söylemenin yolu yoktur. Bundan gerisi, oportünist ya da pasifist teorinin süslemelerinden başka bir şey değildir; ya yalandır, ya da gevezeliktir.*

Bu "Rus taktiklerinin" (David'in deyimi) Avrupa için uygun düşmediği bize söylendiği zaman, gerçekleri ortaya koyarak yanıtlıyoruz. 30 Ekimde Berlin'li kadın arkadaşlardan bir kurul Berlin'de parti prezidyumuna geldiler ve "artık büyük bir örgütümüz bulunduğuna göre, yasa dışı broşürler ve bildiriler dağıtmanın, 'yasaklanmış toplantılar' düzenlemenin *Sosyalizm Aleyhtarı Yasa* zamanında olduğundan daha kolaylaştığını... yolların ve araçların varolduğunu, ama bu konuda isteğin açıkça yokolduğunu" (*Berner Tagwacht*, 1915, no. 271) söylediler.

Bu kötü arkadaşları Rus "sekterleri" mi baştan çıkardı? Bunlar mı asıl yığınları temsil eden arkadaşlar, yoksa Legien ve Kautsky mi? 27 Ocak 1915'teki raporunda yeraltı örgütleri kurma yollu "anarşist" düşünceye karşı alevlenen Legien mi? 26 Kasımda, Berlin'deki 10.000 kişilik gösteriden dört gün önce sokak gösterilerini "serüven" olarak yerecek kadar karşı-devrimci hale gelen Kautsky mi?

Biz çok boş lâf, marksizmi Kautsky biçimi bozanları çok dinledik. İkinci Enternasyonal'in 25 yılından sonra, Basel Manifestosu'ndan sonra, işçiler artık nazik sözlere inanmayacaklardır. Oportünizm artık kokuşmuştur,

---

* 1915 yılı Mart ayında Bern'de toplanan Uluslararası Kadınlar Kongresinde, partimizin merkez komitesi temsilcileri yasadışı örgütler kurmanın mutlaka gerekli olduğunu ileri sürdüler. Bu öneri reddedildi. İngiliz kadınları bu öneriye güldüler ve İngiliz "özgürlüğünü" övdüler. Ama birkaç ay sonra, Labour Leader'ı gibi İngiliz gazeteleri, boş sütunlarla elimize geçti. Sonra da polis baskınları, broşürlerin toplatılması, tutuklama haberleri geldi. İngiltere'de barıştan, yalnızca barıştan sözeden arkadaşlara ağır cezalar verildi.

sosyal şovenizme dönüşmüş ve kesinlikle burjuva kampa kaymıştır. Örgütler yönünden de bağlarını koparacaktır. İşçiler, "yasa dışı" bildiriler ve "yasaklanmış" toplantılar istiyorlar, yani yığınsal devrim hareketini desteklemek için yeraltı örgütleri istiyorlar. "Savaşa karşı savaş" yalnız bu çizgiler üzerinde yürütüldüğü zaman boş söz olmaktan çıkar ve sosyal demokrat bir iş haline gelir. Güçlüklere, gecikmelere, yanlışlara, hilelere ve kösteklemelere karşın, bu iş insanlığı zaferle sonuçlanacak bir proleter devrimine götürecektir.

1916 yılı Ocak ayında Vorbote'nin birinci sayısında yayınlanmıştır.
İmza: N. Lenin

PROLETARYA DEVRİMİ VE DÖNEK KAUTSKY

GİRİŞ

KAUTSKY'NİN yakınlarda Viyana'da yayınlanan (Viyana 1918, Ignaz Brand, 63 sayfa) *Proletarya Diktatörlüğü* başlıklı broşürü, uzun zamandır bütün ülkelerdeki dürüst sosyalistlerin üzerinde konuştuğu İkinci Enternasyonal'in kesin ve kepazece iflâsının en belirgin bir örneğidir. Proleter devrimi artık birçok ülkede uygulama konusu haline gelmekte olduğundan, Kautsky'nin dönekçe saçmalıklarını ve marksizmi tamamen terkedişini incelemek önemlidir.

Ancak, her şeyden önce şunu belirtmek gerekir ki, bu broşürün yazarı, Kautsky'nin marksizmle ilgisini kestiğini savaşın başından beri birçok kez söylemiştir. 1914 - 1916 arasında yayınlanan birçok yazım bu konudadır. Bu yazılar sonradan biraraya getirilerek yayınlanmıştır. 1915'te Cenevre'de yayınlanan, aynı anda almancaya ve fransızcaya çevrilen bir broşürde, Kautskysm konusunda şöyle yazdım:

"İkinci Enternasyonal'in önde gelen otoritesi Kautsky, yanlış bir marksizm anlayışının, uygulamada onu nasıl Struvism'e ya da 'Brentanoism'e dönüşmeye götürdüğünün en tipik ve dikkate değer örneğidir (Brentanoism, proletaryanın devrimci olmayan "sınıf" sava-

şımını tanıyan burjuva-liberal bir teoridir; Rus yazarı Struve ve Alman ekonomisti Brentano tarafından en açık biçimde ortaya konmuştur). Maksizm, belli bir safsatacılık yoluyla canlı devrimci ruhundan uzaklaştırılır; savaşımın devrimci yöntemleri, bu yöntemlerin propagandası ve hazırlanması, yığınların bu yönde eğitimi *dışında* marksizmin *her şeyi* kabul edilir. Kautsky, sola verdiği diplomatik bir sözde ödünle —savaş kredileri için oy kullanmaması, sözde muhalefette olduğunu ileri sürmesi vb.— sosyal şovenizmin temel düşününü, bugünkü savaşta vatan savunmasının kabulünü görülmedik bir yoldan yutturmaya kalkıyor. 1909'da, yaklaşmakta olan devrimler çağı ve savaşla devrimin ilişkisi üzerine bir kitap yazan Kautsky, beklenen bir savaşın devrim yönünden önemini ele alan Basel Manifestosu'nu 1912'de imzalamış olan Kautsky, şimdi sosyal şovenizmi haklı gören ve güzelleştiren biri olarak ortaya çıkıyor; Plekhanov gibi, devrim düşünleriyle hemen girişilecek bir devrimci savaşım yönündeki adımlarla alay eden burjuvaziye katılıyor.

"Gevşekliğe, yüreksizliğe, oportünizm uşaklığına ve marksizm teorilerinin tahrif edilmesine karşı sert bir savaşım açmadıkça, işçi sınıfı devrimci rolünü oynayamaz. Kautskysm rastgele bir şey değildir; İkinci Enternasyonal içindeki çelişmelerin sosyal ürünü ve sözde marksizme bağlılığın, gerçekte oportünizme teslim olmanın bir karışımıdır" (G. Zinoviev ve N. Lenin, *Sosyalizm ve Savaş,* Cenevre, 1915, s. 13, 14).

1916'da yazılan ve 1917'de Petrograd'da yayınlanan *Kapitalizmin En Yüksek Aşaması Emperyalizm* adlı kitabımda da, Kautsky'nin emperyalizmle ilgili bütün savlarının teorik sakatlığını enine boyuna inceledim. Kautsky'nin emperyalizm tanımlamasını ele aldım: "Emperyalizm, çok gelişmiş sanayi kapitalizminin bir ürünüdür. Üzerinde hangi uluslar bulunursa bulunsun, bütün büyük *tarımsal* bölgeleri denetim altına alma, ya da elegeçirme yolunda her sanayileşmiş kapitalist ülkenin gösterdiği çabadan oluşur." Bu tanımlamanın ne büyük bir hata olduğunu, emperyalizmin en sivri çelişmeleri-

ni cilâlamak ve sonra da oportünizmle barıştırmak için nasıl "uydurulduğunu" gösterdim. Kendi emperyalizm tanımlamamı da verdim: "Emperyalizm, tekellerin ve malî sermayenin üstünlüğünün kurulduğu; sermaye ihracatının büyük önem kazandığı; dünyanın uluslararası tröstler arasında bölüşülmesinin başladığı; dünyanın bütün bölgelerinin en büyük kapitalist devletler arasında bölüşülmesinin tamamlandığı gelişme aşamasındaki kapitalizmdir." Kautsky'nin emperyalizm eleştirisinin, burjuvazinin sakat eleştirisinin bile altına düştüğünü gösterdim.

Son olarak, 1917 yılı Ağustos ve Eylül aylarında, yani Rusya'da proleter devrimden önce (25 Ekim '7 Kasım' 1917), *Devlet ve ihtilâl* başlıklı bir broşür yazdım (1918 yılı başında Petrograd'da yayınlandı): *Marksizmin, Devlet Öğretisi ve Proletaryanın Devrimdeki Görevleri".* Bu kitabın altıncı bölümünde (Oportünistler Tarafından Marksizmin Değerden Düşürülmesi başlığı altında) Kautsky'ye ayrı bir yer verdim: onun, Marx'ın görüşlerini oportünizme uydurmaya çalışarak tamamen değiştirdiğini ve devrimi sözde kabul ederken gerçekte reddettiğini gösterdim.

Aslında Kautsky'nin, proletarya diktatörlüğü ile ilgili broşüründe yaptığı teorik yanlışlık, Marx'ın devlet üzerine görüşlerinin oportünist biçimde bir tahrifidir. Onun bu tahriflerini *Devlet ve İhtilâl* adlı broşürümde genişliğine ortaya koydum.

Başlangıçta bu noktalara değinmek gerekliydi; çünkü bunlar, Bolşeviklerin iktidara geçmelerinden ve bu konuda Kautsky tarafından yerilmelerinden *çok önce.* Kautsky'nin bir dönek olduğu suçlamasını açıkça yaptığımı göstermektedir.

KAUTSKY, MARX'I NASIL BİR KÖTÜ LİBERAL YAPTI?

Kautsky'nin broşüründe sözkonusu ettiği temel sorun, proleter devrimin asıl özü, yani proletarya dikta-

törlüğüdür. Bu, özellikle içinde bulunduğumuz zamanda bütün ülkeler için, özellikle gelişmiş ülkeler, özellikle savaşa katılan ülkeler için, büyük önem taşır. Hiçbir biçimde abartma yapma korkusuna kapılmadan söylenebilir ki, bir tüm olarak proleter sınıf savaşımının anahtar sorunu budur. Öyleyse, bu soruna özel yer vermek gereklidir.

Kautsky, sorunu şöyle formüle ediyor: "İki sosyalist eğilim" (yani Bolşevikler ile Bolşevik olmayanlar) "arasındaki karşıtlık, iki değişik radikal yöntem arasındaki karşıtlıktır: *diktatörce ve demokratik yöntemler*" (s. 3).

Burada şunu belirtelim ki, Kautsky, Rusya'da Bolşevik olmayanları, yani Menşevikleri ve Sosyalist-Devrimcileri sosyalist olarak adlandırırken, onların *adlarından* hareket ediyordu. Oysa bu, onların proletarya ile burjuvazi arasındaki savaşımda aldıkları *yeri* göstermeyen, yalnızca birer sözden ibaretti. Marksizmin ne güzel bir anlayış ve uygulaması! İlerde bundan gene sözedeceğiz.

Şimdilik ana nokta üzerinde, yani Kautsky'nin büyük buluşu olan "demokratik ve diktatörce yöntemler" arasındaki "temel karşıtlık" üzerinde durmamız gerekiyor. Kautsky'nin broşürünün özü bu. Konunun asıl ağırlık merkezi burası. Bu öylesine çirkin bir teorik şaşkınlık ve marksizmin öylesine tam bir terkedilişidir ki, Kautsky bununla, itiraf etmelidir ki, Bernstein'i çok aşmıştır.

Proletarya diktatörlüğü sorunu, proletarya devletinin burjuva devletle, proletarya demokrasisinin burjuva demokrasisiyle ilişkisi sorunudur. Bunun apaçık bir şey olduğunu herkes düşünebilir. Ama Kautsky, yavan bir öğretmen gibi, tarihle ilgili hep aynı eski kitaplardan aktarmalar yapacak kadar, inatla sırtını yirminci yüzyıla çeviriyor, yüzünü de onsekizinci yüzyıla dönüyor ve birçok paragrafta yüzüncü kez burjuva demokrasinin mutlakiyet ve ortaçağ zihniyetiyle olan ilişkisi üzerinde hep aynı sakızı çiğniyor.

Tıpkı düşünde paçavra çiğneyen biri gibi!

Bu demektir ki o, neyin ne olduğunu anlamayı kesinlikle başaramıyor. "Demokrasinin küçük görülmesini" vaazeden insanların bulunduğunu anlatmak için Kautsky'nin gösterdiği çabaya insan gülümsemeden edemiyor. Konuyu bulandırmak ve karıştırmak için böylesine boş lâflar ediyor. *Burjuva* demokrasisinden değil, liberaller gibi genel olarak demokrasiden sözediyor. Hattâ bu açık sınıf terimini kullanmaktan kaçınıyor, onun yerine "sosyalizm öncesi" demokrasi sözünü kullanmaya çalışıyor. Bu gevezelik, nerdeyse broşürünün üçte birini, altmışüç sayfanın yirmisini dolduruyor: hep burjuvazinin kabul edebileceği şeyler söylüyor. Çünkü bunlar, burjuva demokrasisini süslemek ve proletarya devrimi sorununu bulanıklaştırmaktan başka bir şey değildir.

Ama her şeye karşın, Kautsky'nin broşürünün başlığı, *Proletarya Diktatörlüğü*'dür. Marx'ın doktrininin asıl *özünün* bu olduğunu herkes bilir. Kautsky, birsürü ters ve boş lâftan sonra, proletarya diktatörlüğü konusunda Marx'ın söylediklerini de aktarmak *zorunda* kalıyor.

Bakınız bunu *nasıl* bir yoldan yapıyor:

"Bu görüş" (Kautsky buna "demokrasiden nefret" adını takıyor) "Karl Marx'ın bir tek sözüne dayanır." Kautsky'nin 20. sayfada söyledikleri aynen böyle. 60. sayfada aynı şeyi şu biçimde yineliyor: "Onlar (Bolşevikler) Marx'ın 1875 yılında bir mektubunda bir kez kullandığı proletarya diktatörlüğü üzerine küçük bir sözü fırsat buldukça anımsadılar."

İşte Marx'ın bu "küçük sözü":

"Kapitalist toplumla komünist toplum arasında, kapitalist toplumdan komünist topluma devrimci dönüşümler dönemi yer alır. Buna, devletin proletaryanın devrimci diktatörlüğünden başka bir şey olamayacağı bir politik geçiş dönemi karşılık düşer."[22]

Her şeyden önce, Marx'ın bütün devrimci öğretisini özetleyen bu klasik yargıya "bir tek söz" hattâ "küçük bir söz" demek marksizmi aşağılama ve ondan tamamen caymadır. Şurasını unutmamak gerekir ki, Ka-

utsky, Marx'ı nerdeyse ezbere bilir; onun bütün yazdıklarını yorumlayabilir. Marx tarafından yazılanlardan en kıyıda-köşede kalanlar bile onun masasında ve kafasındadır; onun yazdıkları her zaman elinin altındadır. Kautsky, Marx ve Engels'in mektuplarında olsun, basılmış yapıtlarında olsun, Paris Komünü'nden önce ve özellikle sonra, proletarya diktatörlüğünden ikide-bir söz ettiklerini *bilmek zorundadır*. Kautsky, "proletarya diktatörlüğü" formülünün, burjuva devlet makinesinin "ezilmesi" yolunda proletaryanın görevinin, tarihsel bakımdan apaçık, bilimsel bakımdan kesin bir anlatımı olduğunu *bilmek zorundadır*. Bu devlet makinesi üzerinde Marx ve Engels, 1848 devrimi deneyimini, daha sonrakileri ve 1871 deneyimini özetliyerek, 1852 ve 1891 arasında *kırk yıl* konuştular.

Marksizmin, marksist bilgiç taslağı Kautsky tarafından böylesine gaddarca tahrifi nasıl açıklanabilir? Bu fenomenin felsefî kökleriyle ilgili olarak, eklektisizmin kullanılışına ve diyalektik yolunda safsatacılığa dek gidilebilir. Kautsky bu tür şeylerin eski bir ustasıdır. Pratik politika açısından bakılırsa, oportünistlere teslim olmaya dek gider ki, bu da burjuvaziye teslim olmak demektir. Kautsky, savaşın başından beri bu tür bir sözde marksist ve gerçekte burjuvaziye uşak olmada hızla gelişmeler göstermiş, sonunda da bu konuda tam bir usta olmuştur.

Kautsky'nin, Marx'ın proletarya diktatörlüğü üzerindeki "küçük sözünü" "yorumlama"daki dikkate değer yolunu inceleyince, bunu kolayca anlamak mümkündür. Şu sözlere bakın:

"Yazık ki Marx, bu diktatörlüğü nasıl anladığını bütün ayrıntılarıyla bize göstermeyi ihmal etti..." (Bu, bir döneğin apaçık yalanından başka bir şey değildir. Çünkü Marx ve Engels, bu konuda bize birçok noktaları çok ayrıntılı olarak vermişlerdir. Marksist bilgiç taslağı Kautsky, bunu bile bile görmezlikten geliyor.) "Sözcük" olarak alınınca, diktatörlük sözü, demokrasinin kaldırılması demektir. Ama kuşkusuz, gene sözcük olarak bu söz, bir tek kişinin hiçbir yasa tarafından sınırlanmamış bölünmez iktidarı anlamına da gelir. Bu bir otokrasidir; yalnız sürekli bir devlet kuruluşu anlamına gelmediği için despotizmden farklıdır, geçici bir olağanüstü önlem niteliğindedir.

"Bundan dolayı 'proletarya diktatörlüğü' terimi, bir tek ki-

şinin değil, bir sınıfın diktatörlüğüdür: ve aslında Marx'ın bununla ilgili olarak terimin sözcük anlamında bir diktatörlük düşündüğü olasılığını ortadan kaldırır.

"Marx burada bir **hükümet biçiminden değil**, proletaryanın politik güç kazandığı yerde ortaya çıkması zorunlu olan bir **durumdan** sözeder. Böylece, Marx'ın kafasında bir hükümet biçimi tasarlamadığını, İngiltere ve Amerika'da geçişin barışçı yoldan, yani demokratik biçimde olacağı görüşünü ileri sürmesi de tanıtlıyor." (s. 20).

"Teorisyen" Kautsky'nin kullandığı yöntemleri okuyucunun açıkça görebilmesi için bu savı özellikle böyle tam olarak aktardık.

Kautsky, konuya yaklaşmak için diktatörlük *"sözcüğünün"* bir tanımlamasıyla işe başlamak yolunu seçmiştir.

Pekâlâ, kuşkusuz her insanın bir soruna yaklaşma yolunu istediği gibi seçebilmesi kutsal bir haktır. Ama insan, ciddi ve dürüst bir yaklaşımı dürüst olmayandan ayırdetmek zorundadır. Soruna bu yoldan yaklaşmada ciddi olmak isteyen insan, "sözcük" için *kendi tanımlamasını* vermek zorundadır. O zaman konu güzelce ve genişliğine ortaya konabilir. Ama Kautsky bunu yapmıyor. "Sözcük olarak, diktatörlük sözü demokrasinin ortadan kaldırılması anlamına gelir" diye yazıyor.

Her şeyden önce, bu bir tanımlama değildir. Kautsky, diktatörlük kavramının bir tanımlamasını yapmaktan kaçınmak istediyse, soruna neden bu türlü bir yaklaşımı seçti?

İkincisi, bunun yanlış olduğu açıktır. Bir liberal için, "demokrasiden" genel olarak sözetmek doğaldır. Ama bir marksist şunu sormayı hiçbir zaman unutmaz: "hangi sınıf için?" Herkes bilir ki ("tarihçi" Kautsky de bilir) eski çağlarda çıkan köle ayaklanmaları, eski çağ devletinin aslında köle *sahiplerinin bir diktatörlüğü* olduğunu ortaya koyuyordu. Bu diktatörlük köle sahipleri *arasındaki* ve onlar *için* olan demokrasiyi ortadan kaldırdı mı? Kaldıramadığını herkes biliyor.

"Marksist" Kautsky, sınıf savaşımını, *unuttuğu* için bu büyük saçmalıkta ve yanlış bildirimde bulunmuştur.

Kautsky'nin liberal ve yanlış savını doğru bir

marksist sav haline çevirmek için, şöyle söylemek gerekir: diktatörlük, bunu öteki sınıflar üzerinde uygulayan sınıf için, demokrasinin ortadan kalkması anlamını mutlaka gerektirmez; ama dikta uygulamasına hedef olan sınıf için, demokrasinin kalkması (ya da çok sınırlandırılması ki, bu da onu kaldırmanın bir türüdür) anlamına gelir.

Ancak, bu sav ne derece doğru olsa da, diktatörlüğün bir tanımlamasını vermiyor.

Kautsky'nin bundan sonraki tümcesini inceliyelim:

"...Ama kuşkusuz, gene sözcük olarak, bu söz, bir tek kişinin hiçbir yasa tarafından sınırlanmamış bölünmez iktidarı anlamına da gelir..."

Kautsky, bir bu yönde, bir öteki yönde havayı rastgele koklayan kör bir köpek yavrusu gibi, kazara doğru *bir* düşüncenin üzerine (yani diktatörlüğün yasalarla sınırlanmamış iktidar olduğu düşüncesine) varıyor. *Bununla birlikte,* gene de diktatörlüğün *tanımlamasını vermiyor,* üstelik bir de diktatörlüğün tek bir kişinin iktidarı anlamına geldiğini ileri sürerek açık bir tarihsel yanılgıya düşüyor. Bu, gramer yönünden bile yanlıştır; çünkü diktatörlük biravuç insan, bir oligarşi, ya da bir sınıf vb. tarafından da uygulanabilir.

Daha sonra Kautsky, diktatörlükle despotizm arasındaki ayrımı belirtiyor. Ama söylediklerinin yanlışlığı açık olmakla birlikte, bizi ilgilendiren sorunla hiç ilgisi olmadığından üzerinde durmayacağız. Kautsky'nin yirminci yüzyıldan onsekizinci yüzyıla, onsekizinci yüzyıldan eski çağlara dönmeye eğilimli olduğunu herkes bilir. Umarız ki, Alman proletaryası diktatörlüğe eriştikten sonra, onun bu eğilimini unutmayacak ve onu belki de bir liseye eski çağ tarihi öğretmeni olarak atayacaktır. Despotizm üzerinde felsefe yaparak proletarya diktatörlüğü tanımlamasından kaçınmaya çalışmak ya ahmaklığın daniskası, ya da pek ahmakça bir hilekârlıktır.

Bunun sonucu, diktatörlüğü tartışmaya giriştiğimizde, Kautsky'nin epeyce yalan söylediğini görüyoruz. Ama bir tanımlama vermiyor. Zihin gücüne güvenece-

ği yerde, tüm belleğini Marx'ın diktatörlüğe ilişkin bütün örneklerini "raflarından" çıkarmak için kullanabilirdi. Böyle yapsaydı, mutlaka ya şu tanımlamaya ya da özde buna uyan başka bir tanımlamaya varacaktı:

Diktatörlük doğrudan zora dayanan, hiçbir yasanın sınırlamadığı bir yönetimdir.

Proletaryanın devrimci diktatörlüğü burjuvaziye karşı proletarya tarafından zor kullanılarak kazanılmış zor kullanılarak sürdürülen ve hiçbir yasanın sınırlamadığı bir yönetimdir.

Bu basit gerçek, sınıf bilincine varmış (kapitalistler tarafından rüşvetle kandırılmış, bütün ülkelerin sosyal emperyalistlerine benzeyen küçük-burjuva takımının üst tabakasını değil, halkı temsil eden) her işçi için apaçık olan bu gerçek, kurtuluş yolunda savaşan sömürülmüş sınıfların her temsilcisi için ortada olan bu gerçek, ve her marksist için tartışma götürmez bu gerçek, bilgiç Kautsky'ye "zorla itiraf ettirilmelidir." Bu nasıl açıklanabilir? Burjuvazinin hizmetinde alçak birer dalkavuk haline gelen İkinci Enternasyonal liderlerinin beslendiği köle ruhuyla...

Kautsky, diktatörlük sözcüğünün, sözcük anlamında, tek bir kişinin diktatörlüğü anlamına geldiği biçimindeki apaçık saçmalığı ortaya koyarak, önce bir el çabukluğu yapmış, sonra bundan aldığı güçle, Marx'ın sınıf diktatörlüğüne ilişkin sözlerinin "bu yüzden" sözcük anlamında *kullanılmadığını* (yalnız bir sözünde diktatörlüğün kullanıldığını, onun da devrimci zor kullanma anlamına değil, burjuva demokrasisi altında çoğunluğu "barışçı" yoldan kazanma anlamına geldiğini) söylemiştir.

Bağışlansın ama, bir insan bir "durum"la bir "hükümet biçimi" arasındaki ayrımı görebilmelidir. Hem de ne büyük bir iş yapmış olur değil mi! Bu, saçma düşünen bir adamın aptallık "durumu"yla onun aptallığının "biçimi" arasına bir ayırım çizgisi çekmeye benzer.

Kautsky, diktatörlüğü bir "egemenlik durumu" (onun kullandığı deyim harfiyen böyledir) olarak yorumlamayı *gerekli görüyor;* çünkü o zaman *devrimci zor*

kullanma ve *zora dayanan devrim* ortadan kalkıyor. "Egemenlik durumu" her çoğunluğun "demokrasi" altında bulunduğu bir durumdur. Bu hile sayesinde şükür *devrim ortadan kalkıyor.*

Ama bu hile çok kabadır ve Kautsky'yi kurtaramayacaktır. Diktatörlüğün, döneklerin kabul edemeyeceği, bir sınıfın öteki sınıfa karşı *devrimci zor* kullanma "durumunu" koşullandırdığı ve zorladığı gerçeğini hiç kimse gizleyemez. Bir "durum"la bir "hükümet biçimi" arasına bir ayrım çizgisi çekmek tamamen saçmadır. Bununla ilgili olarak, hükümet biçimlerinden sözetmek daha da saçmadır, çünkü her okul çocuğu monarşiyle cumhuriyetin değişik hükümet biçimleri olduğunu bilir. Kapitalizmdeki bütün geçici "hükümet biçimleri" gibi, bu iki biçimin *de burjuva devletin* yalnızca varyasyonları olduğunu, burjuva devletin de bir *burjuva diktatörlüğü* olduğunu bay Kautsky'ye anlatmak gerekiyor

Sonuç olarak, hükümet biçimlerinden sözetmek, bir ahmaklık olmakla kalmaz, hükümet biçimleri biryana, yalnız şu ya da bu *devlet* biçiminden açıkça sözeden Marx'ın çok kabaca tahrifi olur.

Burjuva devlet makinesini zorla tahrip etmeden ve onun yerine Engels'in sözleriyle, "sözcüğün olağan anlamında artık bir devlet olmayan"[23] *yenisini* koymadan, proletarya diktatörlüğü mümkün değildir.

Ama Kautsky, bir dönek olduğundan bütün bunları bulandıracak ve yalanlayacaktır.

Bakın ne kötü yalanlar kullanıyor!

Birinci yalan: "İngiltere ve Amerika'da geçişin barışçı yoldan, yani demokratik biçimde olabileceği görüşünü savunması, Marx'ın bu konuda bir hükümet biçimi düşünmediğini tanıtlar."

Hükûmet biçiminin bununla hiçbir ilgisi yoktur, çünkü burjuva *devlet* için tipik olmayan monarşiler vardır. Örneğin, monarşilerde askerî bir kliğin bulunmaması sözkonusudur. Ama bu konuda çok tipik olan cumhuriyetler vardır. Örneğin, bir askerî kliğin ve bir burakrasinin bunlarla birarada bulunması mümkündür. Bu, herkesçe bilinen tarihsel ve politik bir gerçektir, Ka-

utsky bunu yadsıyamaz.

Kautsky ciddi ve dürüst bir davranışla iddiada bulunmak isteseydi, kendikendine şöyle sorardı: Hiç istisna tanımayan, devrimle ilgili tarihsel yasalar var mıdır? Sonra bunu şöyle yanıtlayacaktı: Hayır, böyle yasalar yoktur. Böyle yasalar ancak Marx'ın vaktiyle "ideal" diye belirttiği, tipik, ortalama, normal kapitalizm için geçerlidir.

Sonra, yetmişlerde İngiltere ve Amerika'yı *Şimdi yaptığımız tartışma konusunda* istisna yapan bir şey var mıydı? Bu soru için ileri sürülmesi gereken tarihsel sorunlarla ilgili olarak, bilimin gereklerine yabancı kalmamış herkes için böyle bir nokta apaçıktır. Bunu yapamayanlar, elbette bilimi tahrif ederler ve safsataya kaçarlar. Kuşkusuz yukarıdaki soruya verilecek yanıt şu olabilir: proletaryanın devrimci diktatörlüğü burjuvaziye karşı zor kullanmaktır. Böyle bir zorun gerekliliği, Marx ve Engels'in tekrar tekrar ayrıntılarıyla açıkladıkları gibi (özellikle *Fransa'da İç Savaş* adlı yapıtta ve bunun önsözünde), *militarizm ve bürokrasinin varoluşundan* dolayı önemlidir. Ama yetmiş yıllarında Marx'ın gözlemlerini yaptığı İngiltere ve Amerika'da bu kurumlar kesinlikle *yoktu* (şimdi İngiltere ve Amerika'da bunlar *vardır).*

Kautsky, dönekliğini örtmek için, her adımda bir sözcük hilekârlığına başvurmak zorunda kalıyor.

"Barışçı, *yani demokratik bir yoldan*" diye yazarken nasıl istemeyerek ihanet etmiştir!

Kautsky, diktatörlüğü tanımlarken, bu anlayışın temel olayını, yani devrimci *zor* kullanmayı okuyucudan gizlemek için elinden geleni yapıyordu. Ama şimdi gerçek ortada; bu, *barışçı ve zora dayanan* devrimler arasındaki çelişme konusudur.

Sorunun özü şudur ki, Kautsky, bütün bu yalanlara, safsataya ve tahriflere, sırf kendisini *zora dayanan* devrimden bağışlamak ve ondan *caydığını, liberal* işçi politikasından yana, yani burjuvaya sığındığını gizlemek için başvurmak zorunda kalıyor. Sorunun özü buradadır.

"Tarihçi" Kautsky, tarihi öyle utanmazca tahrif ediyor ki, temel gerçeği, yetmiş yıllarında zirveye erişen tekel-öncesi kapitalizmin İngiltere ve Amerika'da ana *ekonomik* özellikleri bakımından en tipik anlatımını bulan, yumuşak bir deyişle, barış ve özgürlüğe en düşkün olma biçimiyle ortaya çıktığını unutuyor. Öte yandan, emperyalizm, yani ancak yirminci yüzyılda olgunlaşan tekelci kapitalizm, ana özellikleri bakımından barış ve özgürlüğe en az, militarizmin evrensel ve olabildiğince gelişmesine en fazla düşkün olmasıyla belirir. Barışçı ya da zora dayanan bir devrimin hangi ölçüde tipik ve olası olduğunu tartışırken, bunu "ayırdedememek" burjuvazinin en bayağı uşağı düzeyinde kalmak demektir.

İkinci yalan: Paris Komünü bir proletarya diktatörlüğüydü; ama *genel* oyla, yani burjuvaziyi ayrıcalıklarından yoksun bırakmadan, yani *"demokratik olarak"* seçilmişti. Kautsky, böbürlenerek diyor ki: "...Proleterya diktatörlüğü, Marx için" (ya da Marx'a göre), "proletaryanın çoğunluk oluşturması halinde, saf demokrasiyi zorunlu olarak izleyen bir durumdur" (s. 21).

Kautsky'nin bu savı öylesine eğlendirici ki, insan gerçekten bir *bolluğun sıkıntısını* (buna yapılabilecek itirazların çokluğundan gelen sıkıntıyı) çekiyor, nereden başlayacağını bilemiyor. Birkez, seçkinlerin, burjuvazinin yukarı katlarının Paris'ten Versailles'a kaçtığını herkes çok iyi bilir. Versailles'da "sosyalist" Louis Blanc vardı. Bu, sosyalizmin "bütün akımlarının" Paris Komünü'ne katıldığını söyleyen Kautsky'nin savının yanlışlığını tanıtlar. Paris halkını, biri "genel oya" sahip "saf demokrasi" olarak, öteki burjuvazinin tamamen militan ve politik alanda nüfuzlu bölümünü kapsayan iki kavgacı kampa bölünmüş halde temsil etmek gülünç değil midir?

İkincisi, Paris Komünü, burjuva hükümete karşı *Fransa*'nın işçi hükümeti olarak Versailles'la savaştı. Fransa'nın alınyazısını Paris saptarsa, "saf demokrasinin" ve "genel oyun" bununla ne ilgisi olur? Marx, tüm Fransanın olan[24] bankayı ele geçirmemekle Paris Ko-

münü'nün bir hata işlediği görüşünü ileri sürerken, "saf demokrasinin" ilkelerinden ve uygulamasından hareket etmedi mi?

Apaçık olan şu ki, Kautsky, polisin insanların kalabalık arasında gülmesini yasakladığı bir ülkede yazıyor. Yoksa alay edilmekten canı çıkardı.

Üçüncüsü, Marx ve Engels'ten tamamen uzak olan Kautsky'ye, Engels'in, Paris Komünü için "saf demokrasi" açısından söylediği şu övgüyü saygıyla anımsatmak isterim:

"Bu baylar" (otorite aleyhtarları) "hiç devrim görmüşler midir yaşamlarında? Elbette, devrim olanaklı olan en otoriter şeydir; nüfusun bir kısmının, tüfek, süngü ve top gibi, söz uygun düşerse, otoriter araçlar kullanarak, kendi istemini nüfusun öteki kısmına zorla kabul ettirdiği bir eylemdir. Yenen taraf, egemenliğini, silâhlarının gericilerde uyandırdığı korkuyla sürdürmek zorundadır. Paris Komünü, burjuvaziye karşı silâhlanmış bir halkın otoritesini kullanmasaydı, bir günden fazla tutunabilir miydi? Tersine, onu bu otoriteyi çok az kullanmış olmakla kınayamaz mıyız?"[25]

İşte size "saf demokrasi"! Engels, kaba küçük-burjuvazi ile, sınıflara ayrılmış bir toplumda "saf demokrasi"den konuşmak için onu başına geçirmiş olan "sosyal demokratlarla" (kırklarda Fransa anlamında ve 1914 - 18'de genel olarak Avrupa anlamında) kimbilir nasıl alay ederdi!

Bu kadarı yeter. Ortaya attığı her söz dipsiz bir döneklik çukuru olduğu için, Kautsky'nin bütün saçmalıklarını saymak mümkün değil.

Marx ve Engels, Paris Komünü'nü çok ayrıntılı olarak çözümlemiş, onun üstünlüğünün "kurulu devlet mekanizmasını" *parçalama* ve *kırma* çabasından geldiğini göstermiştir. Marx ve Engels bu sonucu öylesine önemli görmüşlerdir ki, 1872'de *Komünist Manifesto*'nun kısmen "modası geçmiş" programına *tek* değişiklik olarak bunu koymuşlardır.[26] Onlar, Paris Komünü'nün orduyu, bürokrasiyi, *parlamentarizmi* ortadan kaldırdığını, "parazit bir ura benzeyen devleti" yıktığını göster-

mişlerdir. Ama ağırbaşlı Kautsky, takkesini giyerek, liberal profesörlerin bin kez anlattığı "saf demokrasi"yle ilgili peri masalını yineleyip duruyor.

Rosa Luxemburg'un 4 Ağustos 1914'te, Alman sosyal demokrasisinin *kokmuş bir ceset* olduğunu söylemesine şaşmamalı.

Üçüncü yalan: "Diktatörlükten bir hükümet biçimi olarak sözederken, bir sınıfın diktatörlüğünden sözedemeyiz. Çünkü daha önce belirttiğimiz gibi, bir sınıf hükümet edemez, ancak egemen olabilir..." hükümet edenler "örgütler" ya da "partiler"dir.

Bu bir şaşkınlık, tiksindirici bir şaşkınlıktır, bay "Şaşkın Kafalı Akıldane!" Diktatörlük bir "hükümet biçimi" değildir. Bu gülünç bir saçmalıktır. Marx, "hükümet" biçiminden değil, *devlet* biçiminden ya da tipinden sözeder. Bu başka bir şeydir, tamamen başka bir şeydir. Bir *sınıfın,* hükümet edemeyeceğini söylemek de tamamen yanlıştır. Böyle bir saçmalık, burjuva parlamentolarından başka şey görmeyen ve "iktidar partilerinden" başka şey görmeyen "parlamento ahmağı"ndan başka bir kimsenin söyleyemeyeceği şeydir. Her Avrupa ülkesi, Kautsky'ye bir egemen *sınıf* hükümetiyle ilgili örnekler verebilir. Örneğin, yetersiz örgütüne karşın, Ortaçağda toprak sahiplerinin hükümeti böyle bir şeydir.

Özetlersek: Kautsky, proletarya diktatörlüğü kavramını eşsiz biçimde tahrif etmiş ve Marx'ı bayağı bir liberal haline sokmuştur. Yani kendisi, *burjuva* demokrasinin sınıf özünü süsleyip parlatarak, her şeyden önce de ezilen sınıfın *devrimci zor* kullanmasından çekinerek, "saf demokrasi" üzerinde kaba lâflar döktüren bir liberal düzeyine düşmüştür. "Proletaryanın devrimci diktatörlüğü" kavramını, ezilen sınıfın kendisini ezenlere karşı devrimci zora başvurmasını ortadan kaldıracak biçimde "yorumlamakla" Marx'ı liberal tahrif yolunda dünya rekoru kırmıştır. Dönek Bernstein, dönek Kautsky ile karşılaştırılınca yalnızca bir züppe olarak kalıyor.

Kautsky'nin utanmazca yüzüne gözüne bulaştırdığı sorunun aslı şöyle:

Sağduyuyu ve tarihi küçük görmüyorsak, değişik sınıflar varolduğu sürece, "saf demokrasi"den sözedeme yeceğimiz açıktır. Ancak *sınıf* demokrasisinden söz ede biliriz. ("Saf demokrasi"nin hem sınıf savaşımını, hem de devletin niteliğini kavrama eksikliği gösteren *bilisiz ce* bir deyim olmakla kalmadığını, aynı zamanda tama men boş bir söz olduğunu, çünkü komünist toplumda demokrasinin, değişme ve bir alışkanlık haline gelme süreci içinde *eriyeceğini,* ama hiçbir zaman "saf" de mokrasi olmayacağını burada söylemeliyiz.)

"Saf demokrasi" deyimi, işçileri kandırmak isteyen bir liberalin yalanıdır. Tarih, feodalizmin yerini alan burjuva demokrasiyi, burjuva demokrasinin yerini alan proleter demokrasiyi biliyor.

Kautsky, ortaçağa bakınca burjuva demokrasinin ilerici olduğunu, proletaryanın burjuva sınıfına karşı savaşımında bundan mutlaka yararlanması gerektiği gerçeğini "tanıtlamak" için düzinelerle sayfa ayırırken, aslında işçileri kandırmak amacıyla liberalce boş lâflar ediyor. Bu, hem eğitilmiş Almanya, hem de eğitilmemiş Rusya için bilinen bir şeydir. Kautsky, modern yani *kapitalist* demokrasinin *burjuva* özü üzerine söz söylemekten *kaçınmak için* Weitling ve Paraguay cezvitleri ve daha başka şeylerden çalımlı bir edayla konuşarak, işçilerin gözlerine "okumuşluk" tozu fırlatmaktan başka bir şey yapmıyor.

Kautsky, marksizmden, liberallerin, burjuvazinin kabul edebileceği şeyleri (ortaçağın eleştirilmesi, genellikle kapitalizmin ve özellikle kapitalist demokrasinin oynadığı ilerici tarihsel rolü) alıyor; ama marksizmdeki burjuvazinin *kabul edemeyeceği* ne varsa (burjuvazinin yıkılması için ona karşı proletaryanın devrimci zor kullanmasını) biryana bırakıyor, sessizce geçiştiriyor ve gizliyor. İşte bu yüzden, öznel inançları ne olursa olsun, nesnel tutumu dolayısıyla, burjuvazinin bir uşağı olduğunu kesinlikle ortaya koyuyor.

Burjuva demokrasi, ortaçağla karşılaştırılınca büyük bir tarihsel gelişmeyse de, daima sınırlı, güdük, sahte ve ikiyüzlü, zengin için cennet, yoksul ve sömürülen için bir tuzak ve aldatmacadır; demokrasi kapitalizmde böyle olmak zorundadır. Marx'ın öğretisinin en önemli kısımlarından birini oluşturan bu gerçek, "marksist" Kautsky'nin anlayamadığı şeydir. Kautsky, bu önemli konu üzerinde her burjuva demokrasisini bir zenginler demokrasisi yapan koşulların bilimsel eleştirisi yerine, burjuvazi için "tatlı şeyler" sunuyor.

Önce bu çok bilmiş Kautsky'ye (burjuvaziyi hoşnut etmek için), büyük bir aşağılıkla "unuttuğu" Marx ve Engels'in teorik önermelerini anımsatalım, sonra konuyu elden geldiğince herkesin anlayacağı gibi açıklayalım.

Yalnız eski çağ devleti ve feodal devlet değil, "modern devlet de, sermaye yoluyla gündelikçi işçiyi sömürmenin bir aletidir" (Engels'in devlet üzerine olan yapıtı).[27] "Devlet, proletaryanın, düşmanlarına karşı kuvvete dayanarak baskıyı örgütlemek için, savaşımda, devrimde kullanmak zorunda olduğu geçici bir kurumdan başka bir şey olmadığına göre, özgür halk devletinden sözetmek tam bir saçmalıktır. Proletarya devriminden sonra da devlete *gereksinim* duyacaksa, bunu özgürlük adına değil, düşmanlarını baskı altında tutmak için duyacaktır. Ve, özgürlükten sözetmenin olanaklı olduğu gün, devlet, devlet olarak varolmaktan çıkar" (Engels'in Bebel'e mektubu, 28 Mart 1875). "Ama gerçekte, devlet, bir sınıfın başka bir sınıf tarafından ezilmesi için bir makineden başka bir şey değildir ve monarşide olduğu kadar demokratik cumhuriyette de aynı şeydir" (Engels, Marx'ın *Fransa'da İç Savaş* adlı yapıtına önsöz).[28] Genel oy, "işçi sınıfının olgunluğunun ölçütüdür. *Bugünün devletinde başka bir şey olamaz ve olmayacaktır*" (Engels'in devlet üzerine söyledikleri.[29] Kautsky, bu önermenin, burjuvazi tarafından kabul edilebilecek ilk kısmındaki nokta üzerinde geviş getiriyor. Ama dönek Kautsky, altı çizili ve burjuvazinin kabul edemiyeceği ikinci kısmı sessizce geçiştiriveriyor). "Komün, bir

parlamento olarak değil, bir kurum olarak, hem bir yasa koyucu, hem de yürütme organı olarak çalışacaktı... Parlamentoda halkı egemen sınıfın hangi üyesinin temsil edeceğini ve ezeceğini (ver-und zertreten) üç ya da altı yılda bir kararlaştırmak yerine, komünler halinde örgütlenmiş halka —herhangi bir işverenin kişisel seçimi gibi—, bu işletmeler [komünler] için işçiler, sürveyanlar, muhasebeciler bulmaya yaramalıydı" (Marx, Paris Komünü ile ilgili *Fransa'da İç Savaş* adlı yapıtı).[30]

Bilgiç Kautsky'nin çok iyi bildiği bu önermelerin herbiri, onun yüzüne indirilen birer şamardır ve onun dönekliğini iyice ortaya koyar. Broşürünün hiçbir yerinde bu gerçekleri azıcık olsun anladığını göstermez. Onun broşürü, marksizmin tümüyle bir alayıdır.

Modern devletin temel yasalarını, yönetimini, toplanma özgürlüğünü, basın özgürlüğünü, ya da "yasa önünde herkesin eşit olduğu" ilkesini alın; her dürüst ve sınıf bilincine varmış işçinin yakından tanıdığı burjuva demokrasisinin ikiyüzlülüğünün kanıtını her adımda göreceksiniz. Demokratik olsa bile, anayasasında burjuvaya, işçilere karşı asker yollama, olağanüstü durum ilân etme, "düzeni bozucu" bir olay karşısında ya da sömürülen sınıfın kölelik durumunu değiştirmeye, köle değilmiş gibi davranmaya çaba gösterme durumu karşısında benzeri önlemler alma gibi şeyleri güvence altına almayan, bu konuda en ufak bir açık veren devlet yoktur. Kautsky, burjuva demokrasisini utanmadan süslüyor; örneğin, Amerika'da ve İsviçre'de en demokratik ve cumhuriyetçi burjuvazinin grev yapan işçilere nasıl davrandığını söylemeyi unutuyor.

Bilgiç ve akıllı Kautsky, bu konularda susuyor. Bu usta politikacı, bu konular üzerinde susmanın bir küçüklük olduğunu düşünmüyor. İşçilere, demokrasinin "azınlığı koruma" anlamına geldiğine benzer çocuk masallarını anlatmayı yeğ tutuyor. İnanılmayacak bir şey. ama böyle! Dünyanın bütün "demokrasilerinde" uluslararası azınlıkların (yani sosyalizme alçakça ihanet etmemiş, Renaudel ve Longuet, Scheidemann ve Kautsky. Henderson ve Webb gibi kimselerin yaptığını yapma-

mış) emperyalist dünya tarafından boğazlandığının ve boğulduğunun beşinci yılında, içinde bulunduğumuz 1918 yılında, bilgiç Kautsky tatlı tatlı "azınlıkların korunması" türküsünü söylüyor. Bununla ilgilenenler Kautsky'nin broşürünün 15. sayfasını okuyabilirler. Üstelik bu bilgiç adam, broşürünün 16. sayfasında, onsekizinci yüzyıl İngiltere'sinin Whing'lerinden ve Torry'lerinden sözediyor.

Ne yaman bir bilgiçlik! Ne güzel bir burjuva uşaklığı! Kapitalistler önünde nasıl da uygarca bir arzı endam ve çanak yalayıcılığı! Bir Krupp, Scheidemann, Clemenceau, ya da Renaudel olsaydım, Kautsky'e milyonlar öder, öpücükler yollar, işçiler karşısında onu över, onun gibi "onurlu" insanlarla kurulacak bir "sosyalist birlik" isterdim. Proletarya diktatörlüğüne karşı broşürler yazmak, onsekizinci yüzyıl İngiltere'sindeki Whing'ler ve Torry'ler üzerine konuşmak, demokrasi nin "azınlığı koruma" anlamına geldiği savında bulunmak ve "demokratik" Amerika cumhuriyetinde enternasyonalistlere karşı girişilen *katliamlar* için susmak, burjuvaziye uşaklık etmek değil midir?

Bilgiç Kautsky, "önemsiz bir noktayı", yani bir burjuva demokrasisinde iktidar partisi için azınlığın korunmasının ancak başka bir *burjuva* partisi için sözkonusu olduğunu, buna karşılık proletaryanın payına bütün *ciddi, önemli* ve *temel* konularda, "azınlığın korunması" yerine olağanüstü durum ilânı ve katliamlar düştüğünü unutmuş; belki de kazara unutmuş. *Bir demokrasi ne kadar çok gelişmişse, burjuvazi için tehlikeli büyük bir politik anlaşmazlıkla ilgili olarak, katliam ve iç savaş o kadar yakındır.* Bilgiç Kautsky, cumhuriyetçi Fransa'da Dreyfus olayı[31], demokratik Amerika cumhuriyetinde zencilerin ve enternasyonalistlerin linç edilmesi, demokratik İngiltere'de İrlanda ve Ulster olayı[32] demokratik Rus cumhuriyetinde 1917 Nisanında Bolşeviklere yapılan işkence ve katliamla ilgili olarak burjuva demokrasisinin bu "yasasını" inceleyebilirdi. Burada, yalnız savaş zamanında değil, barış zamanında geçmiş örnekler de seçtim. Ama tatlı yalanlar söyleyen

Kautsky, yirminci yüzyılın bu gerçeklerine karşı gözlerini kapamayı yeğ tutuyor. Bunun yerine işçilere, onsekizinci yüzyılın Whing'leri ve Torry'leri üzerine çok yeni, çok ilginç, saşılacak kadar temiz ve sonsuz derecede önemli şeyler anlatıyor.

Burjuva parlamentoyu ele alalım. Bilgiç Kautsky'nin, demokrasi *ne kadar ileri giderse,* burjuva parlamentoların, borsalarm ve bankerlerin çabalarına o *kadar* hedef olduğunu duymamış olması mümkün müdür? Bu, bizim burjuva parlamentoyu kullanmayacağımız anlamına gelmez (Bolşevikler onu belki dünyadaki bütün partilerden daha iyi kullandılar, çünkü 1912 - 14'te, Dördüncü Duma'da, işçi grupunun tümünü biz kazandık). Bunun anlamı, Kautsky'nin yaptığı gibi, burjuva parlamento sisteminin *tarihsel sınırlamalarını ve klasik niteliğini* ancak bir liberalin unutabilmesidir. En demokratik bir burjuva devletinde bile, ezilen insanlar, kapitalistlerin "demokrasisi" tarafından ilân edilmiş *biçimsel* eşitlikle proletaryayı *gündelik köleleri* yapan binlerce *belirgin* sınırlama ve kaçamak arasındaki apaçık çelişmeyi her adımda karşısında görür. Kapitalizmin çürümüşlüğüne, yalancılığına ve ikiyüzlülüğüne karşı insanların gözlerini açan asıl bu çelişmedir. Sosyalizm teşvikçilerinin ve propagandacılarının *halkı devrime hazırlamak için* durmadan gözler önüne serdikleri bu çelişmedir. Şimdi, devrim dönemi *başlayınca,* Kautsky ona sırtını dönüyor ve *cançekişen* burjuva demokrasisinin güzelliklerini övmeye başlıyor.

Sovyet hükümeti bir proleter demokrasi biçimidir. Bu demokrasi, halkın büyük çoğunluğu için, çalışan ve sömürülen insanlar için, demokrasinin dünyada eşi görülmedik biçimde gelişmesini ve yayılmasını sağlamıştır. Kautsky'nin yaptığı gibi demokrasi üzerine koca bir broşür yazmak ve bunda diktatörlüğe iki sayfa, "saf demokrasi"ye düzinelerce sayfa ayırmak, *bu gerçeği görememek,* konuyu tamamen liberal usulde tahrif etmek demektir.

Dış politikayı ele alalım. Burjuva devlette, en demokratik olanında bile, bu açıkça yürütülmez. Halk her

yerde kandırılır. Bu, demokratik Fransa'da, İsviçre'de, Amerika'da ve İngiltere'de, başka ülkelerde olduğundan çok daha geniş bir alanda ve çok daha ustalıkla yapılır. Sovyet hükümeti, devrimci bir davranışla dış politika üzerindeki bu sır perdesini kaldırmıştır. Kautsky bunu görmemiştir. Bu konuda susmaktadır. Oysa bu, yağma savaşları döneminde, "dünyayı nüfuz bölgelerine bölmek" için gizli anlaşmaların yapıldığı bir dönemde (kapitalist haydutlar için dünyanın bölüşülmesi amacıyla) *büyük* önem taşır.

Devletin yapısını ele alalım. Kautsky, önemsiz noktaları gözönüne getirerek, Sovyet anayasasında seçimlerin "dolaylı" olduğu savını ileri sürüyor; ama asıl sorunu gözden kaçırıyor. Devlet aygıtının, devlet makinesinin *sınıf* yapısını göremiyor. Burjuva demokrasisinde, kapitalistler, türlü oyunlarla —"saf demokrasi"nin geliştiği ölçüde daha ustalıklı ve etkili oyunlarla— halkı, yönetimin, basın özgürlüğünün, toplanma özgürlüğünün vb. *dışında tutarlar.* Sovyet hükümeti, halkı, özellikle *sömürülen* halkı, dünyada yönetim işine *katan ilk* devlettir (dar ölçüde alınca ikincidir, çünkü Paris Komünü aynı şeyi yapmaya başlamıştı). Çalışan insanların burjuva parlamentolarına katılması (burjuva demokrasisinde, borsaların ve bankaların kararlaştırdığı önemli sorunlar üzerinde onlar *karar veremezler)* binlerce engelle *kösteklenir.* İşçiler, burjuva parlamentoların kendilerine *yabancı* kuruluşlar, burjuvazinin işçileri *ezmesine yarayan* aletleri, düşman bir sınıfın, sömürücü bir azınlığın kurumları olduğunu bilir, sezer, görür ve kavrarlar.

Sovyetler, çalışan ve sömürülen insanların kendi örgütüdür, bu örgüt onlara kendi devletlerini kurmaları ve yönetmeleri için her bakımdan *yardım eder.* Çalışan ve sömürülen insanlar, kent proletaryası, bu örgütte ileri karakolunu kurar; büyük girişimler yoluyla en iyi biçimde birleşmeyi sağlar. Bununla, seçmek ve seçilenler üzerinde denetim kurmak her şeyden daha kolaydır. Sovyet biçimi örgüt, bütün çalışan ve sömürülen insanların, ileri karakol çevresinde, proletarya çevresinde

birleşmesine kendiliğinden *yardım eder*. Eski burjuva aygıtı —bürokrasi, zenginlik, burjuva eğitimi, sosyal ilişki ayrıcalıkları vb. (burjuva demokrasisi ne kadar gelişirse, bu gerçek ayrıcalıklar da öylesine çeşitlenir)— Sovyet biçimi örgütte tamamen yokolur. Basın özgürlüğü ikiyüzlülüğe son verir, çünkü basımevleri ve kâğıt stokları burjuvazinin elinden alınır. Aynı şey, en iyi binalar, saraylar, villâlar ve malikaneler için de sözkonusudur. Sovyet devleti binlerce güzel binayı bir anda sömürücülerin elinden aldı; böylece demokrasi için kaçınılmaz olan toplanma hakkını, halk için binlerce ve *milyonlarca kez daha* demokratik hale getirdi. Yerel olmayan Sovyetler için yapılan dolaylı seçimler, Sovyet kongrelerinin yapılmasını kolaylaştırır, aygıtın *tümünü* daha az masraflı, daha hareketli, işçiler ve köylüler için daha yakın hale getirir.

Proletarya demokrasisi, herhangi bir burjuva demokrasiden *milyon kez daha* demokratiktir. Sovyet devleti, en demokratik burjuva demokrasisinden milyon kez daha demokratiktir.

Bunu görmeyen insan, ya bilerek burjuvaziye hizmet etmektedir ya da burjuva kitaplarının tozlu sayfaları arasından gerçek yaşamı göremeyecek kadar politik bakımdan ölü, burjuva demokrasisinin önyargılarıyla iyice dolmuş ve bu yüzden kendini tamamen burjuva uşaklığına vermiştir.

Bunu göremeyen insan, *sorunu ezilen sınıflar açısından ortaya koymada* yetersizdir.

Dünyada, *ortalama* işçilerin, *tarım işçilerinin*, ya da *ortalama* yarı-proleter tabakanın (yani ezilenlerin, nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturanların), en güzel binalarda toplantı yapma *özgürlüğüne*, görüşlerini ortaya koymak ve çıkarlarını savunmak için en büyük basımevlerinden ve en büyük kâğıt stoklarından yararlanma *özgürlüğüne*, kendi sınıfının erkeklerini ve kadınlarını devletin yönetimine ve biçimlenmesine katılmaya teşvik *özgürlüğüne* eriştiği bir tek ülke, en demokratik burjuva ülkeleri de içinde, bir tek ülke var mıdır?

Kautsky'nin, bir ülkede, bunu kuşkulardan uzak ya-

nıtlayabilecek bir tek kişiyi, her şeyi anlamış bin tane işçi ya da çiftçi arasında bulabileceğini sanmak gülünçtür. Burjuva basınında gerçeğe değinen bazı kısımlardan anlaşılıyor ki, tüm dünyadaki işçilerin Sovyet Cumhuriyetine sevgisi vardır; bunun da nedeni onların bunu bir *proleter* demokrasisi, *yoksulun demokrasisi* olarak görmesi, burjuva demokrasisi, hatta bunların en iyisi olan zenginler demokrasisi yerine koymamasıdır.

Bizi, burjuva bürokratları, parlamentonun burjuva üyeleri, burjuva yargıçlar yönetir. En demokratik olanlarıyla birlikte ülkelerinde bütün ezilen sınıflardan yüzmilyonlarca insan bu basit, açık ve şaşmaz gerçeği kendi yaşantısından bilir, günlük yaşamda sezer ve duyar.

Ama Rusya'da bürokratik mekanizma tamamen parçalanmış, yerlebir edilmiştir. Eski yargıçların hepsi uzaklaştırılmış, burjuva parlamento dağıtılmış, işçi ve köylülere *daha kolay temsil etme hakkı verilmiştir. Onların* Sovyetleri, bürokratların yerini almış, ya da Sovyetler bürokratları denetim altına almış ve yargıç seçme hakkı Sovyetlere verilmiştir. Yalnız bu olay bile, Sovyet iktidarının, yani proletaryanın bu türden diktatörlüğünün, en demokratik bir burjuva cumhuriyetinden milyon kez daha demokratik olduğunun bütün ezilen sınıflar için anlaşılmasına yetebilir.

Her işçi için böylesine açık ve belirgin olan bu gerçeği Kautsky anlamıyor; çünkü o, şu soruyu ortaya koymayı "unutmuştur": *hangi sınıf için* demokrasi? Çünkü o, "saf" (sınırsız mı? yoksa sınıflarüstü mü?) demokrasi açısından diretiyor. Shylock[33] gibi diretiyor: Varsa da yoksa da "benim canım." Bütün yurttaşlar için eşitlik yoksa, demokrasi de yoktur.

Bilgiç, "marksist", "sosyalist" Kautsky'ye sormamız gerek:

Sömürülenle sömüren arasında eşitlik olabilir mi?

İkinci Enternasyonalin ideolojik lideri tarafından yazılmış bir kitabı tartışırken böyle bir sorunun ortaya atılması zorunluluğu korkunçtur ve inanılmayacak bir şeydir. Ama "elini sabana koydunsa, arkana bakma" derler ya, ben de Kautsky üzerine yazmaya girişince,

sömürenle sömürülen arasında neden eşitlik olamayacağını bu çok bilmiş adama anlatmak zorundayım.

SÖMÜRENLE SÖMÜRÜLEN ARASINDA EŞİTLİK OLABİLİR Mİ?

Kautsky'nin savı şu:

1) "Sömürenler her zaman nüfusun küçük bir azınlığını oluşturmuşlardır." (Kautsky'nin broşürü, s. 14).

Bu, her bakımdan doğru. Bunu hareket noktası alınca, nasıl bir sav ortaya çıkar? Birisi, marksist, sosyalist bir yoldan savda bulunabilir. O zaman sömürülenle sömürenler arasındaki ilişkiden hareket edilir. Ya da başka birisi, liberal, burjuva-demokratik bir yoldan savda bulunabilir. Bu durumda da, çoğunlukla azınlık arasındaki ilişkiden hareket edilir.

Marksist yoldan savda bulunursak, şöyle dememiz gerekir: sömürücüler, kaçınılmaz olarak, devleti (şimdi demokrasiden, yani devlet biçimlerinin birinden sözediyoruz) kendi sınıflarının bir aracı, sömürülenler üzerinde bir egemenlik aracı haline sokarlar. Bundan dolayı, çoğunluğa yani sömürülenlere egemen olan sömürücüler varolduğu sürece, demokratik devlet, sömürücüler için bir demokrasi olmak zorundadır. Sömürülenlerin devleti, böyle bir devletten temelden farklı olmalıdır. Bu devlet, sömürülen için bir demokrasi, *sömürenleri ezmek* için bir araç olmalıdır. Bir sınıfın baskı altında olması o sınıf için eşitsizlik, onun "demokrasi" dışı bırakılması demektir.

Liberal bir yoldan sav ileri sürersek, şöyle demek zorundayız: çoğunluk karar verir, azınlık kabul eder. Uymayanlar cezalandırılır. Hepsi bu kadar. Genellikle devletin, özellikle "saf demokrasinin" sınıfsal niteliği üzerine bir şey söylemeye gereksinim yoktur, çünkü konuya aykırı düşer. Çünkü çoğunluk çoğunluktur, azınlık azınlıktır. Bir kilo et bir kilo ettir, olup olacağı budur.

İşte Kautsky'nin savı aynen böyledir.

2) "Neden proletarya iktidarını, demokrasi ile uyuş-

mayacak bir biçim olarak kabul etmek gerekir?" (s. 21) diyor. Bunun ardından Marx'ın bir sözüne ve Paris Komünü'yle ilgili seçim rakamlarına dayanan, proletaryanın çoğunlukta olduğunu gösteren çok ayrıntılı ve gereksiz bir açıklama geliyor. Sonuç şu: "Böylesine halkın içine kökleşmiş bir rejimin demokrasiye saldırmasının ortada en ufak bir nedeni yoktur. Demokrasiyi ezmek için zorun kullanıldığı hallerde zor kullanmaktan vazgeçmenin de her zaman olanağı yoktur. Zor karşısına ancak zor çıkabilir. Ama halk tarafından desteklendiğini bilen bir rejim, zora ancak demokrasiyi korumak ve onu *yıkmamak* için başvurur. En güvenilecek temeli, yani genel oyu, bu geniş manevî otorite kaynağını terketmeye yeltenirse, bunun *intihardan* farkı yoktur." (s. 22).

Gördüğünüz gibi, Kautsky'nin savında sömürenle sömürülenler arasındaki ilişki kaybolmuştur. Geriye kalan, genel olarak çoğunluk ve genel olarak azınlık; demokrasi, daha önce tanıdığımız "saf demokrasi"dir.

Bütün bunlar, *Paris Komünü dolayısıyla* söyleniyor. Konuyu daha iyi belirlemek için, Marx ve Engels'in, *Paris Komünü dolayısıyla,* diktatörlük üzerine neler söylediğini göstermek amacıyla onlardan aktarmalar yapacağım:

Marx: "...İşçiler burjuvazinin direnişini kırmak için... burjuvazinin diktatörlüğü yerine kendi devrimci diktatörlüklerini koyarlarsa... devlete devrimci ve geçici bir biçim vermiş olurlar..."[34]

Engels: "...Yenen taraf" (bir devrimde) "egemenliğini, silâhların gericilerde uyandırdığı korkuyla sürdürmek zorundadır. Paris Komünü, burjuvaziye karşı, silâhlanmış bir halkın otoritesini kullanmasaydı, bir günden fazla tutunabilir miydi? Tersine, onu bu otoriteyi çok az kullanmış olmakla kınayamaz mıyız?"[35]

Engels: "...Devlet, düşmanlara karşı, kuvvete dayanarak baskıyı örgütlemek için, savaşımda, devrimde kullanmak zorunda olduğu geçici bir kurumdan başka bir şey olmadığına göre, özgür halk devletinden sözetmek tam bir saçmalıktır. Proletarya devrimden sonra

da devlete *gereksinim* duyacaksa, bunu özgürlük adına değil, düşmanlarını baskı altında tutmak için duyacaktır. Ve, özgürlükten sözetmenin olanaklı olduğu gün, devlet, devlet olarak varolmaktan çıkar..."[36]

Kautsky, liberal devrimin bir proleter devrimden gökyüzünün dünyadan uzak olduğu kadar, Marx ve Engels'ten uzaklaşmıştır. Saf demokrasi ve yalın "demokrasi", Kautsky'nin sözünü ettiği "özgür halkın devleti"yle ilgili bir yakıştırmadır, yani *tam bir saçmalıktır*. Kautsky, bilgiç geçinen bir avanağın çok bilmişliği, ya da on yaşındaki bir kız öğrencinin saflığıyla soruyor: Çoğunluk bizdeyse diktatörlüğe neden gereksinim duyalım? Marx ve Engels açıklıyorlar:

— burjuvazinin direnişini kırmak için;
— gericilere korku vermek için;
— silâhlanmış halkın burjuvaziye karşı otoritesini kurmak için;
— proletaryanın, düşmanlarına karşı, kuvvete dayanarak baskıyı örgütlemesi için.

Kautsky bu açıklamaları anlamıyor. Demokrasinin "saflığı"yla aklı çelinmiş, onun burjuva niteliğinden başka yanını görmez olmuş bir halde, durmadan şunu ileri sürüyor: çoğunluk, çoğunluk olduğundan, azınlığın "direnişini kırmak" ve "onu kuvvete dayanarak baskı altına almak gereksinimini" duymaz, demokrasiyi çiğneme *durumlarının* önüne geçmek yeterlidir. Demokrasinin "saflığı"yla aklı çelinen Kautsky, burjuva demokratların işlediği küçük hatayı *istemeyerek* işliyor; yani gerçek eşitliği değil, biçimsel eşitliği (kapitalizmde bir hile ve ikiyüzlülükten başka bir şey olmayan eşitliği) ele alıyor.

Sömürenle sömürülen eşit olamaz.

Bu gerçek, Kautsky'ye ne kadar çirkin görünürse görünsün, sosyalizm hiçbir zaman sömürenle sömürülenin eşitliğini kabul edemez.

Başka bir gerçek: bir sınıfın öteki sınıfı sömürmesinin bütün olasılıkları yokedilinceye dek gerçek eşitlik olamaz.

Sömürücüler, ortada başarılı bir ayaklanma, ya da

ortada bir başkaldırma durumunda bir çırpıda yenilgiye uğratılabilirler. Ama çok seyrek ve özel durumlar dışında, sömürücüler bir çırpıda yokedilemez. Büyük bir ülkenin bütün toprak sahiplerine ve kapitalistlerine bir çırpıda elkomanın olanağı yoktur. Ayrıca, yasal ve politik bir eylem olarak, yalnız elkoma da uzun erimde konuya çözüm getirmez; çünkü toprak sahiplerini ve kapitalistleri gerçekten *güçsüz düşürmek*, fabrikaların ve çiftliklerin yönetimini tamamen *değiştirmek*, bunların başına işçileri gerçekten getirmek gereklidir. Eğitim, zengin bir yaşamın koşulları ve alışkanlıklar sayesinde birçok kuşağı rahata kavuşmuş sömürücülerle, en ileri ve en demokratik burjuva cumhuriyetlerde bile, çoğunluğu ezilmiş, geri kalmış, ihmal edilmiş, yılmış ve parçalanmış olan sömürülenler arasında eşitlik olamaz. Sömürücüler bir devrimden sonra da, uzun zaman, mutlaka birçok pratik üstünlüklere sahip olma durumlarını sürdüreceklerdir. Paraları olacaktır (*çünkü* parayı birden ortadan kaldırmanın olanağı yoktur); çoğu zaman, bazı taşınabilir malları, bol sayıda bulunacaktır. Çeşitli ilişkileri, örgütleme ve yönetme alışkanlıkları olacaktır. Onlar bütün yönetim "sırlar"ını (görenekleri, yöntemleri, araçları ve olanakları) bilecektir. Eğitimde üstünlük onlarda olacaktır. Yüksek teknik personel (burjuvazi gibi yaşayan ve düşünenler) ile sıkı ilişkiler, savaş sanatının en büyük deneyimi (bu nokta çok önemlidir) vb., vb. hep onlarda bulunacaktır.

Sömürücüler yalnızca bir tek ülkede yenilgiye uğratılabilirse —kuşkusuz bu tipiktir, çünkü birçok ülkede bir anda kendiliğinden bir devrim olması çok az görülebilecek bir durumdur— sömürücülerin uluslararası ilişkileri geniş olduğundan, onlar sömürülenlerden *daha güçlü olacaklardır*. En geri kalmış ortahalli köylü, zanaatçı ve benzeri nüfus gruplarından bir bölüğünün sömürücülerin ardından gittiğini, Komün de içinde, (Versailles birlikleri arasında proleterler de vardı ve bilgiç Kautsky bunları unutmuş) *bütün* devrimler tanıtlamıştır.

Bu durum karşısında, tam anlamıyla derin ve cid-

dî bir devrimde, sonucu çoğunlukla azınlık arasındaki ilişkinin belirleyeceğini sanmak aptallığın zirvesi, bayağı bir liberalin en ahmakça önyargısı, insanları yerleşmiş bir tarihsel gerçekten uzaklaştırarak *aldatma çabasıdır*. Bu tarihsel gerçek, her derin devrimde, sömürülenler üzerinde yıllardır önemli pratik üstünlükler elde eden sömürücülerin *uzun, inatçı ve umutsuz* direnişinin *kural* olduğunu gösterir. Ahmak Kautsky'nin duygusal hayalleri dışında, sömürücüler, son umutsuz savaşta, ya da bir dizi savaşta üstünlüklerini kullanmaya girişmeksizin sömürülen çoğunluğun kararına hiçbir zaman kendilerini teslim etmeyeceklerdir.

Kapitalizmden komünizme geçiş, bir tarihsel dönemin tümünü kapsar. Bu dönem sona erinceye dek, sömürücüler eskiyi getirme *umudunu* terketmezler ve bu umut eskiyi getirme *çabalarına* dönüşür. İlk ciddî yenilgilerinden sonra, yenilgiyi hiç düşünmemiş olan, bunun olacağına hiç inanmamış, bunu aklından geçirmemiş olan yenik sömürücüler, on kat artan bir güçle, yüz kat büyüyen büyük bir hırs ve kinle, tatlı ve rahat bir yaşam süren, şimdi de "aşağılık bir sürü" tarafından mahvolmaya ve yoksulluğa (ya da "bayağı" işe...) mahkûm edilen aileleri adına yitirdikleri "cenneti" yeniden kurmak için savaşa atılırlar. Kapitalist sömürücülerin treninde küçük-burjuvazinin geniş bölükleri arkadan gelirler. Bütün ülkelerde kazanılan tarihsel deneyim gösterir ki, küçük-burjuvazi önce ne yapacağını bilemez, kararsız kalır, ama günün birinde proletaryanın arkasından yürür, ertesi gün gene devrimin güçlüklerinden korkmaya başlar. İşçilerin ilk yenilgilerinde ya da yarı -yenilgilerinde paniğe kapılır, iyice sinirlenir, şaşkın halde ortalıkta dolaşır, sümüklerini çeker, bizim Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler gibi, bir kamptan ötekine koşuşur.

Bu koşullar içinde, savaşın iyice kızıştığı bir dönemde, çok eski, bin yıl eski tarihsel ayrıcalıkların varolup olmaması sorununu ortaya çıkardığı bir zamanda, çoğunluk ve azınlıktan, saf demokrasiden sözetmek, diktatörlükten, sömürenle sömürülen arasında eşitlik oldu-

ğundan dem vurmak, böyle bir yola sapmak için, iyice ahmak ve alabildiğine bön olmak gerekir.

Ama 1871 ve 1914 arasındaki oldukça "barışçı" kapitalizm döneminde, oportünizme kendilerini adamış sosyalist partilerde saflığın kirleri, ahmaklığı ve dönekliği birikegelmiştir...

...

Okuyucu her halde farkına varmıştır ki, broşüründen yukarıya aktarılan bölümde Kautsky, genel oya elkoma çabasından sözediyor (genel oyu manevî otoritenin derin kaynağı olarak niteliyor; buna karşılık Engels, aynı Paris Komünü ve aynı diktatörlük sorunuyla ilgili olarak, silâhlı insanların burjuvaziye karşı otoritesinden sözediyordu. Burjuva görüşle devrimci görüş arasında "otorite" konusunda çok karakteristik bir ayrım...).

Kabul etmek gerekir ki, sömürücüleri ayrıcalıklarından yoksun bırakma konusu *yalnızca bir Rus* sorunudur ve genel olarak proletarya diktatörlüğünün bir sorunu değildir. Kautsky ikiyüzlülüğü biryana bırakarak, broşürünü *Bolşeviklere Karşı* diye adlandırsaydı, bu başlık broşürün içindekilere uygun düşerdi. Kendisi de o zaman ayrıcalıklardan açıkça konuşmakta haklı olurdu. Ama Kautsky önce bir "teorisyen" olarak ortaya çıkmak istemiştir. Broşürüne *genel olarak "Proletarya Diktatörlüğü"* adını vermiştir. Kendisi broşürünün altıncı paragrafla başlayan ikinci bölümünde özellikle Sovyetlerden ve Rusya'dan sözeder. Birinci kısımda (ben de buradan aktarma yaptım) *genel olarak demokrasi ve diktatörlük* konusu işleniyor. Kautsky, ayrıcalıklardan sözederken, *teoriye metelik değer vermeyen Bolşeviklerin* bir muhalifi olarak, kendikendine *ihanet* etmiştir. Çünkü teori, yani demokrasinin ve diktatörlüğün sınıf temellerinin genel olarak (özel olarak bir ulus için değil) usa vurulması, ayrıcalıklar gibi özel bir konunun değil, genel bir sorunun işlenmesi yo-

luyla yapılmalıdır. Yani *sömürücülerin* alaşağı edildiği ve onların devletinin yerini sömürülenlerin devletinin aldığı tarihsel dönemde, *zenginler için, sömürenler için demokrasinin korunup korunmayacağı* sorunu üzerinde durulmalıdır.

Bir teorisyen sorunu ancak bu yoldan sunabilir.

Paris Komünü örneğini biliyoruz, marksizmin kurucularının bununla ilgili olarak bütün söylediklerini biliyoruz. Bu malzemeye dayanarak, örneğin ben broşürümde demokrasi ve diktatörlük sorununu inceledim. *Devlet ve İhtilâl* Ekim Devrimi'nden önce yazılmıştır, oy hakkının sınırlanması konusunda *hiçbir şey söylemedim.* Şimdi söylemek gerekir ki, ayrıcalıkların sınırlanması, diktatörlüğün genel bir sorunu değil, tamamen ulusal bir sorundur. Ayrıcalıkların sınırlanması sorununa, Rus devriminin *özel koşulları* ve devrimin gelişmesinin *özel yolu* incelenerek yaklaşmak gerekir. Bu, ileride bu broşürde yapılacaktır. Ama ileride Avrupa'da çıkacak proleter devrimlerinin hepsinin, ya da çoğunluğunun mutlaka burjuvazinin ayrıcalıklarını sınırlandırmayı gerektireceğini şimdiden güvenceli görmek bir yanlışlık olur. Belki de sınırlandırma olabilir. Belki de savaştan sonra ve Rus devrimi deneyiminin ardından böyle olacaktır. Ama bu, diktatörlüğün uygulanması için *mutlaka gerekli değildir;* "diktatörlük" kavramının *kaçınılmaz* bir özelliği değildir, tarihsel ve sınıfsal "diktatörlük" kavramında *mutlaka* bulunması gereken bir koşul değildir.

Diktatörlüğün zorunlu özelliği, gerekli koşulu bir *sınıf* olarak sömürücülerin *zorla* baskı altına alınması, bunun sonucu olarak "saf demokrasi"nin, yani bu *sınıfla ilgili olarak,* eşitlik ve özgürlüğün bozulmasıdır.

Teorik olarak sorun ancak bu yoldan ortaya konulabilir. Kautsky, sorunu bu yoldan ortaya koymayı başaramayıp, Bolşeviklere yalnız bir teorisyen olarak değil, aynı zamanda oportünistlerin ve burjuvazinin bir dalkavuğu olarak karşı olduğunu göstermiştir.

Kapitalizmin ulusal özellikleri ne olursa olsun, sömürücülerin demokrasisinin şu ya da bu biçimde sınır-

landığı, (tamamen ya da kısmen) ortadan kaldırıldığı ülkelerde bu sorun, şu ya da bu kapitalizmin, şu ya da bu devrimin ulusal özellikleri sorunudur. Teorik sorun değişiktir: *sömürücü* sınıfa ilişkin *demokrasiyi ortadan kaldırmadan* proletaryanın diktatörlüğü mümkün müdür?

Kautsky'nin kaçındığı *asıl soru*, teorik bakımdan önemli ve en önde gelen soru budur. Kautsky, yukarıya aldığım ve bu soruya yanıt olan kısımlar *dışında*, Marx ve Engels'ten her tür bölümleri aktarmıştır.

Kautsky, hoşa giden her şeyden, liberallerin ve burjuva demokratların kabul edebileceği, onların düşüncelerinin çevresi dışına çıkmayan her şeyden söz eder. Ama asıl şey üzerinde, yani burjuvazinin *direnişini kırmadan, düşmanları zorla teslim almadan* proletaryanın zafere ulaşamayacağı, nerede "zora dayanan baskı" varsa orada "özgürlüğün", *demokrasinin bulunamayacağı gerçeği üzerinde konuşmuyor.*

Kautsky bunu anlamamıştır.

Şimdi Rus devrimi deneyimini, temsilci Sovyetlerle Kurucu Meclis[37] arasında başgösteren, Kurucu Meclisin dağılmasına ve burjuvaziden ayrıcalıklarının geri alınmasına götüren anlaşmazlığı inceliyeceğiz.

SOVYETLER DEVLET ÖRGÜTÜ OLMA YÜREKLİLİĞİNİ GÖSTERİYORLAR

Sovyetler, proletarya diktatörlüğünün Rus biçimidir. Proletarya diktatörlüğü üzerine bir kitap yazan marksist bir teorisyen, konuyu gerçekten incelemişse (Menşevik ağzında türkü söyleyen Kautsky'nin yaptığı gibi diktatörlüğe karşı küçük-burjuva ağıdını yinelemekten başka bir şey yapmışsa), önce diktatörlüğün genel bir tanımlamasını yapmalı, sonra da bunun özel bi-

çiminı, ulusal olanını, Sovyetleri incelemelidir. Proletarya diktatörlüğü biçimlerinden biri olarak bunlar üzerinde eleştirisini ortaya koymalıdır.

Marx'ın diktatörlük üzerine olan öğretisini liberal bir "yorumlamadan" geçirdiğine göre, Kautsky'den ciddi bir şey beklenemiyeceği açıkça anlaşılıyor. Ama onun, Sovyetlerin ne olduğu, bu konuyu nasıl ele aldıkları sorusuna yaklaşma biçimi çok karakteristiktir.

Kautsky, Sovyetlerin 1905'te ortaya çıkışlarına değinerek diyor ki: Sovyetler "proleter örgütlenmenin en kapsamlı biçimini oluşturmuşlardır, çünkü bu örgüt bütün gündelikçi işçileri içine alır" (s. 31). 1905'te Sovyetler bölgesel kuruluşlardır. 1917'de ulusal bir örgüt durumuna geldiler.

Kautsky şöyle sürdürüyor:

"Sovyet biçimi örgüt, ardında büyük ve parlak bir tarih bırakmıştır; önünde de daha büyük bir gelecek vardır. Yalnız Rusya'da değil, her yerde, Proletaryanın ekonomik ve politik savaşımının eski yöntemlerinin her yerde yetersiz (almanca "yetersiz" anlamına gelen **versagen** sözcüğü bazan "yetersiz,, anlamından daha güçlü; bazan da "güçsüz" anlamından daha zayıftır) kaldığı ortaya çıkıyor. Malî sermayenin emrindeki büyük ekonomik ve politik güçlerin üstesinden gelinemiyor. Bu eski yöntemler biryana atılamaz; bunlar normal zamanlar için mutlaka gereklidir. Ama zaman zaman bunların uygun düşmediği görevler ortaya çıkıyor. Bu görevler, ancak işçi sınıfının bütün politik ve ekonomik araçların biraraya getirilmesi sonucu, başarıyla çözümlenir" (s. 32).

Bunun ardından genel grev ve "sendika bürokrasisi" üzerine bir uslamlama geliyor ki, "zamanımızın bir özelliği haline gelmekte olan büyük toplu savaşımları yönetme bakımından yararsız" olacağı için sendikalar kadar gereksiz bir şey...

Kautsky sözünü şöyle bağlıyor:

"Böylece, Sovyet biçimi örgüt, zamanımızın en önemli görüntüsüdür. Sermaye ile işçi arasında yöneldiğimiz büyük savaşımlarda asıl önemini kazanacağı anlaşılıyor.

"Ama Sovyetlerden daha çok isteyebilir miyiz? Bolşevikler, 1917 Kasım Devriminden" (bizim usulümüze göre Ekim Devrimi) "sonra, Sol Sosyalist Devrimcilerle bağıntılı olarak Rus İşçi Temsilcileri Sovyetlerinde çoğunluk sağladılar ve Kurucu Meclisin dağılmasından sonra bunları **bir sınıfın savaşım örgütünden** bugün aldıkları biçime yani bir **devlet örgütü** durumuna sokmaya başladılar. Rus halkının "Mart" (yeni usule, bizim usulümüze göre Şubat) "Devriminde kazandığı demokrasiyi yıktılar. Bunu para

lel olarak Bolşevikler artık kendilerine **sosyal demokrat** demekten vazgeçtiler. Şimdi kendilerine komünist diyorlar" (s. 33).

Rus Menşevik yazınını tanıyanlar, Kautsky'nin Martov, Axelrod, Stein ve ortaklarını nasıl kölece taklit ettiğini hemen anlayacaklardır. Evet, "kölece"; çünkü Kautsky, Menşeviklerin önyargılarının çığırtkanlığını yapmak için gerçekleri gülünç biçimde tahrif ediyor. Örneğin, kendisine bilgi verenlere (Berlin'den Stein, Stockholm'den Axelrod), Bolşeviklerin adının ne zaman komüniste döndüğünü ve Sovyetlerin devlet örgütleri olarak öneminin önce *ne zaman* ortaya çıktığını sormak zahmetine katlanmamıştır. Kautsky bu basit soruşturmayı yapmış olsaydı, bu gülünç satırları kaleme almazdı; çünkü bu sorular Bolşevikler tarafından 1917 yılı *Nisanında*, örneğin benim 4 Nisan 1917'deki "tezlerimde",* yani Ekim 1917 Devriminden *çok önce* (kuşkusuz 5 Ocak 1918'de Kurucu Meclisin dağılmasından çok önce) ortaya atılmıştı.

Ama yukarıya aynen aktardığım Kautsky'nin savı Sovyetler sorununun tüm *özünü* ortaya koyuyor. Sorunun özü şu: Sovyetler devlet örgütleri olmak istememeli (1917 Nisanında Bolşevikler şu sloganı ortaya attılar: "Tüm iktidar Sovyetlere!" Aynı ay içinde yapılan Bolşevik Partisi toplantısında[38], burjuva parlamenter cumhuriyetle yetinmediklerini, Paris Komünü ve Sovyet tipi bir işçi ve köylü cumhuriyeti istediklerini açıkladılar), ya da Sovyetler bu yolda çaba göstermemeli, iktidarı kendi ellerine almaktan, devlet örgütleri olmaktan kaçınmalı ve bir "sınıfın savaşım örgütleri olarak kalmalı mıydılar" (Martov'un belirttiği gibi, Menşevik liderliği altında Sovyetlerin *işçilerin burjuvaziye teslim olması konusunda bir âlet olduğu* gerçeğini bu masum istekle süsleyerek)?

Kautsky, Martov'un sözlerini bir köle gibi yineliyor, Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki teorik zıtlaşma *kısımlarını* topluyor, bunları eleştirmeden, genel olarak teori ve genel olarak Avrupa alanına anlamsızca akta-

* Bkz. V. Lenin, üç ciltlik Seçme Eserler, Editions du Progrès, Moskova, c. 2, s. 33-39.

rıyor. Sonuç olarak, durum öylesine karmakarışıktır ki, Kautsky'nin bu savlarını okuyan sınıf bilincine ermiş her Rus işçisi kahkahalarla gülmekten kendini alamaz.

Hangi sorunun sözkonusu olduğunu açıklarsak, Avrupa'da her işçi (biravuç süreğen sosyal emperyalist biryana) Kautsky'yi aynı kahkahalarla karşılayacaktır.

Kautsky, Martov'un yanlışını apaçık bir saçmalığa büründürerek ona bayağı bir hizmette bulunmuştur. Kautsky'nin savının gerçekte nereye dek vardığını görelim:

Sovyetler bütün gündelikçi işçileri içine alıyor. Proletaryanın ekonomik ve politik savaşımının eski yöntemleri malî sermayeye karşı yetersizdir. Sovyetlerin, gelecekte Rusya'nın dışında da oynayacağı büyük rolleri vardır. Bunlar, Avrupa'da sermaye ile işçi arasındaki büyük savaşımlarda başrolü oynayacaklardır. İşte Kautsky'nin söyledikleri.

Çok güzel. Ama "sermaye ile işçi arasındaki büyük savaşımlar" iki sınıftan hangisinin iktidarı alacağını saptamayacak mı?

Böyle bir şey olmayacak! Allah saklasın!

Bütün gündelikçi işçileri içine alan Sovyetler, "büyük" savaşımlarda *devlet örgütleri olmasın!*

Peki, devlet nedir?

Devlet, bir sınıfın başka bir sınıf tarafından ezilmesi için bir araçtan başka bir şey değildir.

O halde, ezilen sınıf, modern toplumda bütün çalışan ve sömürülen insanların öncüsü olan insanlar "sermaye ile işçi arasındaki büyük savaşımlara" doğru çaba göstermeliler, ama sermayenin ezmesine araç olan makineye *dokunmamalıdırlar!* Bu makineyi *bozmamalıdırlar! Sömürücüleri ezmek için* geniş örgütünü *kullanmamalıdırlar!*

"'Biz' sınıf savaşımını bütün liberallerin baktığı açıdan, yani burjuvazinin devrilmesini istemeden kabul ediyoruz..." İşte buna diyecek yok bay Kautsky!

İşte burada Kautsky'nin marksizm ve sosyalizmle ilişkisini tamamen kestiği açıkça belli oluyor. Gerçekte bu, ezilen sınıfın örgütlerinin devlet örgütlerine dö-

nüşmesi dışında her şeyi kabul etmeye hazır burjuvazinin kampına girmektir. Kautsky, yalnızca deyimlerle her şeyi uyuşturma ve derin çelişmelerden kurtulma çabası uğrundaki davranışını uzun süre koruyamıyor.

Kautsky, ya iktidarın işçi sınıfının tümü tarafından devralınmasını reddediyor, ya da işçi sınıfının eski burjuva devlet mekanizmasını devralmasını kabul ediyor. Ama bu mekanizmanın ortadan kaldırılmasını ve yerine yeni bir proleter mekanizmanın konmasını asla kabul etmek istemiyor. Kautsky'nin savları hangi yoldan "yorumlanırsa yorumlansın", ya da "nasıl açıklanırsa açıklansın", onun marksizmden koptuğu ve burjuvaziye yanaştığı açıktır.

Marx zafere ulaşan işçi sınıfının nasıl bir devlete gereksinimi olduğunu anlatırken, *Komünist Manifesto*'da şöyle yazıyordu: devlet, yani proletarya egemen sınıf gibi örgütlenir.[39] Şimdi karşımızda, marksist olduğunu ileri süren, ama iyice örgütlenmiş ve sermayeye karşı "büyük savaşıma" girişmiş proletaryanın sınıf örgütünü bir devlet örgütü haline *getirmemesini* ileri süren biri var. Bu kişinin Engels'in 1891 tarihinde yazdığı gibi, Almanya'da "burjuvazinin, hattâ birçok işçinin, genel düşünce alanına sokulmuş hurafe devlet inancına sarılarak"[40] yaptığı ihanet burada toplanıyor. İşçiler, savaşın! —bizim eski kafalı bunu "kabul ediyor" (her burjuva gibi "kabul ediyor", çünkü işçiler hep aynı kavgayı yapıyorlar, kılıcın ucunu körletmek için yapılacak tek şey de bu)— savaşın, ama *kazanmayı göze almayın!* Burjuvazinin devlet makinesini yıkmayın, burjuva "devlet örgütü"nün yerine proleter "devlet örgütünü" koymayın!

Devletin bir sınıfın başka bir sınıf tarafından ezilmesi için bir araçtan başka şey olmadığı yolundaki marksist görüşe içtenlikle katılan, hiç değilse bu gerçek üzerinde düşünmüş olan herkes, malî sermayeyi yenebilecek güçte proleter örgütlerin, kendilerini devlet örgütleri haline dönüştürmesinin gerekmediği yolunda saçma bir sonuca asla varılamayacağını bilir. Küçük -burjuvazi, "bütün söylenenlere ve yapılanlara karşın"

devletin sınıflar-dışı, ya da sınıflar-üstü bir şey olduğuna inanarak bu noktada ihanet etmiştir. Evet, *"tek bir sınıf" olan* proletaryanın, *sermayeye* karşı; yalnız proletaryaya değil, tüm halka, tüm küçük-burjuvaziye, bütün köylülere egemen olan sermayeye karşı sürekli bir savaş yapmasına *"bu ,tek sınıfın"* örgütünü bir devlet örgütü haline sokmasına neden izin verilmez? Küçük -burjuvazi sınıf savaşımından *korkar* ve onu *mantıkî sonucuna, temel hedefine* götürmez de ondan...

Kautsky, her şeyi karmakarışık yapmış ve kendisini tamamen salıvermiş. Dikkat ediniz, Avrupa'nın sermaye ile işçi arasındaki büyük savaşımlara doğru gittiğini ve proletaryanın eski ekonomik ve politik savaşım yöntemlerinin yetersiz olduğunu kabul ediyor. Ama bu eski yöntemler *burjuva* demokrasinin yararlanması içindi. O halde arkasından ne gelecek?..

İşte Kautsky, bunu düşünmekten korkuyor.

...İşte bu yüzdendir ki, ancak bir gericinin, bir işçi sınıfı düşmanının, bir burjuvazi uşağının yaptığını yapıyor, işe yaramayan geçmişe yüzünü çeviriyor, burjuva demokrasinin çekiciliklerini allayıp pulluyor ve saf demokrasi gevezeliği yapıyor. Ortaçağla karşılaştırılınca burjuva demokrasi ileri *idi* ve ondan yararlanılırdı. Ama artık bu demokrasi işçi sınıfı için *yetersizdir*. Artık geriye değil, ileriye doğru, burjuva demokrasinin yerini *proleter* demokrasinin almasına yönelmek zorundayız. Burjuva-demokratik devlet *içinde* proleter devriminin hazırlık çalışması, proleter ordunun oluşturulması ve yetiştirilmesi mümkün (ve gerekli) olduğuna göre, şimdi "büyük savaşlar" dönemine eriştiğimiz bir sırada proletaryayı bu devlet çerçevesi içinde hapsetmek, ona ihanet etmek, döneklik etmek demektir.

Kautsky, Martov'un savını yineleyerek kendisini daha gülünç bir duruma sokmuş. Martov'un savının *başka* bir soruna dayandığını *görmemiştir*. Martov (Kautsky onu aynen yineliyor), Rusya'nın sosyalizm için henüz olgunlaşmadığını söylüyordu. Bunun mantıkî sonucu, Sovyetleri savaşım organlarından devlet organları haline getirmek için henüz vaktin çok erken olduğudur

(yani, Menşevik liderlerin yardımıyla Sovyetleri, işçilerin emperyalist burjuvaziye *teslim olması* için birer araç durumuna sokmanın zamanıdır). Ama Kautsky, Avrupa'nın sosyalizm için olgunlaşmadığını açıkça *söyleyemiyor*. 1909'da, kendisi henüz bir dönek değilken, *mevsimsiz* bir devrimden korkmak için ortada bir neden bulunmadığını, yenilme korkusundan dolayı devrimi kabul etmeyenin bir hain olacağını yazıyordu. Kautsky bunu *açıkça* reddetmeye cesaret edemiyor. Böylece, tam bir küçük-burjuva ahmaklığını ve korkaklığını ortaya koyan saçmalıkla karşıkarşıyayız: hem Avrupa sosyalizm için olgun değildir ve sermaye ile işçi arasındaki büyük savaşımlara doğru gitmektedir; hem de, *savaşım örgütünün* (yani savaşımda ortaya çıkan, gelişen ve güçlenen örgüt), proletaryanın örgütü, ileri karakol ve örgütleyici, ezilmişlerin lideri, bir devlet örgütü haline gelmesi *yasaktır*.

***

Pratik politika açısından bakınca, Sovyetlerin savaşım örgütleri olarak gerekli görüldüğü, ama devlet örgütleri haline sokulmaması gerektiği düşüncesi, teorik görüş açısından bakıldığından çok daha saçmadır. Bir devrim durumunun bulunmadığı barış zamanında bile, işçilerin kapitalistlere karşı yığın savaşımı —örneğin genel grev— her iki tarafta da büyük bir sertlik yaratır, savaşımda keskin bir isteklilik uyandırır, böylece burjuvazi "kendi evinin sahibi olarak" kalmak istediğini ısrarla ileri sürer. Politik yaşamın kaynama noktasına eriştiği devrim zamanında, Sovyetler gibi bir örgüt, sanayinin *bütün* dallarındaki *bütün* işçileri kapsadığı, *bütün* askerleri, köy nüfusunun *bütün* çalışan ve en yoksul kesimlerini içine aldığı için, savaşımın gelişmesiyle, saldırı ve savunmanın basit "mantığı" sonucu, kaçınılmaz bir biçimde sorunu *açıkça* ortaya koyacak duruma gelir. Bir orta yola girme ve proletarya ile burjuvaziyi "barıştırma" çabası, tam bir saçmalıktır ve ağır bir başa-

rısızlığa mahkûmdur. Martov'la öteki Menşeviklerin vaazlarının uğradığı sonuç budur; Sovyetler geniş bir alanda gelişmeyi, birleşmeye ve güçlenmeye götürmeyi başarınca, Almanya'da ve öteki ülkelerde kesinlikle olacak olan şey de budur. Sovyetlere, savaşın, ama devlet gücünün tümünü ele almayın, devlet örgütü olmayın demek, proletarya ile burjuvazi arasında sınıfsal işbirliği ve "sosyal barış" vaazında bulunmakla aynıdır. Böyle bir davranışın, sert bir savaşım ortasında rezilane bir le gülünçtür. Ama iki şeyi birden yapmak Kautsky'nin başarısızlıktan başka şey getirmeyeceğini imgelemek bisilinmez alınyazısıdır. Kendisi teori bakımından her konuda oportünistlerle uyuşmuyormuş gibi yapıyor, ama *uygulamada* onlarla her temel konuda (yani devrimle ilgili her şeyde) anlaşıyor.

KURUCU MECLİS VE SOVYET CUMHURİYETİ

Kurucu Meclis ve onun Bolşevikler tarafından dağıtılması, Kautsky'nin broşürünün ağırlık merkezidir. Durmadan buna değiniyor; İkinci Enternasyonal'in ideolojik liderinin bu edebî ürününün tümü, Bolşeviklerin "demokrasiyi" yıktığı yollu imalarla doludur (bak. yukarıda Kautsky'den aktarılan bir söz). Konu gerçekten ilginç ve önemlidir, çünkü burjuva demokrasiyle proleter demokrasi arasındaki ilişki, burada *pratik olarak* devrimle karşıkarşıya geliyor. Bizim "marksist teorisyen"in bu konuyu nasıl ele aldığını şimdi görelim.

Kautsky, benim tarafımdan yazılan ve 26 Aralık 1917 tarihli *Pravda*'da yayınlanan "Kurucu Meclis Üzerine Tezler"e değiniyor.[41] Belgelere dayanarak konuya yaklaşırken Kautsky'nin ciddiyetini bundan daha iyi gösterecek bir kanıtın bulunamayacağı düşünülebilir. Ama bakın o bunu *nasıl* yapıyor! Bu tezlerden ondokuz tane bulunduğunu söylemiyor. Bu tezlerde, Kurucu Meclise sahip rastgele bir burjuva cumhuriyetiyle bir Sovyet cumhuriyeti arasındaki ilişkinin, bunun yanın-

da Kurucu Meclis'le proletarya diktatörlüğü arasında devrimimizin gösterdiği çatışmanın *tarihinin* ele alındığını söylemiyor. Bütün bunları bilmezlikten geliyor ve okuyucuya yalnızca "bunların ikisinin" (tezlerin ikisinin) "özellikle önemli olduğunu" belirtiyor; birisinin, Kurucu Meclis seçimlerinden sonra Sosyalist Devrimciler arasında ortaya çıkan bir parçalanmayı ele aldığını, ama o zaman Meclisin henüz toplanmadığını (Kautsky bunun beşinci tez olduğunu belirtmiyor) söylüyor; ötekinin de, Sovyetler cumhuriyetinin genel olarak Kurucu Meclisten daha demokratik bir biçim olduğu noktasında toplandığını (Kautsky bunun üçüncü tez olduğunu belirtmiyor) ileri sürüyor.

Kautsky, yalnız bu üçüncü tezden aşağıdaki kısmı olduğu gibi aktarıyor:

"Sovyetler cumhuriyeti (Kurucu Meclisle taçlandırılmış *rastgele* bir burjuva cumhuriyetiyle karşılaştırıldığında) daha yüksek bir demokratik kurum tipi olmakla kalmıyor, aynı zamanda sosyalizme en acısız* geçişi sağlayabilecek biçim oluyor" (Kautsky "rastgele" sözünü ve tezin şu giriş kısmını atıyor: "Burjuva sistemden sosyalist sisteme geçiş, proletarya diktatörlüğü için").

Kautsky, bu sözleri aktardıktan sonra müthiş bir alayla şöyle bağırıyor:

"Bolşeviklerin ancak Kurucu Mecliste kendilerini azınlıkta gördükten sonra bu sonuca varılması açıklıdır. Ondan önce bunu Lenin'den daha gürültülü bir sesle isteyen yoktu."

Kautsky'nin kitabının 31. sayfasında söyledikleri aynen böyle.

Tam bir cevahir! Ancak bir burjuvazi dalkavuğu, bütün Bolşeviklerin sözünü ettiği daha yüksek bir devlet tipinin, onların kendilerini Kurucu Mecliste azınlıkta görüşünden *sonra* gün ışığına çıkmış bir uydurma ol-

* Yeri gelmişken söyleyelim ki, Kautsky açıkça alay etme çabası gösteriyor, "en acısız" geçiş deyimini sık sık aktarıyor. Ama ok yerine varmayınca, birkaç sayfa sonra hafif bir sahtecilik yapıyor ve "acısız" bir geçiş diye yanlış bir aktarışa kaçıyor. Kuşkusuz böyle bir yoldan, bir muhalifin sözüne saçmalık uydurmak kolaydır. Sahtecilik onun, sayın özünden, yani sosyalizme en acısız geçişin ancak bütün yoksullar tek bir insan (Sovyetler) halinde örgütlenince ve devlet iktidarının özü (proletarya) onların örgütlenmesine yardım edince mümkün olacağı gerçeğinden kaçınmasına da yardım ediyor.

duğu kanısını okuyucuya verecek biçimde yanlış bir yoldan sorunu ortaya koyabilir. Ancak kendisini burjuvaziye satmış bir alçağın ağzından böyle çirkin bir yalan çıkabilir. Ya da bunu yapanın, Axelrod'un söylediklerine kendini terketmiş ve bilgi aldığı kaynağı gizleyen bir kimseden farkı yoktur.

Çünkü herkes bilir ki, 4 Nisan 1917'de, Rusya'ya vardığım gün herkesin önünde tezimi okudum, burjuva parlemanter cumhuriyetine göre, Paris Komünü tipindeki devletin üstünlüğünü ilân ettim. Daha sonra da, örneğin politik partiler üzerine yazdığım, 1918 yılı Ocak ayında ingilizceye çevrilen ve New York'ta *Evening Post*[12] dergisinde yayınlanan bir broşürümde *yineledim*. Ayrıca, 1917 Nisan ayı sonunda yapılan Bolşevik Partisi toplantısında, proleter ve köylü cumhuriyetinin burjuva parlemanter cumhuriyetinden üstünlüğüne ilişkin ve partimizin burjuva parlemanter cumhuriyetle yetinemiyeceğini, parti programının buna göre değiştirilmesi gerektiğini belirten bir karar kabul edildi.

Bu gerçekler karşısında, benim Kurucu Meclisin toplanmasını coşkunlukla istediğime, Bolşeviklerin kendilerini bu Mecliste azınlıkta görmesinden sonra Kurucu Meclisin onurunu ve değerini "zedelemeye" başladığıma Alman okuyucularını inandırmak için Kautsky'nin yaptığı oyuna ne demeli? İnsan bu oyunu nasıl bağışlayabilir?* Kautsky'nin gerçekleri bilmediğini ileri sürerek mi? Eğer durum böyleyse, neden onlar üzerinde yazmaya girişti? Ya da Stein ve Axelrod'la ortakları gibi Menşeviklerin verdiği bilgiye dayanarak yazdığını neden namusluca açıklamadı? Nesnel davranıyormuş gibi yaparak, yenildikleri için öfkelenen Menşeviklerin uşağı olarak Kautsky, yüklendiği rolü gizlemek istiyor.

Ancak, daha sonra geleceklere bakınca bunlar bir şey değil.

Bolşeviklerin bir burjuva parlemanter demokratik cumhuriyetle yetinip yetinmedikleri konusunda aldıkları kararların ve çıkardıkları bildirilerin bir çevirisini

* Kautsky'nin broşüründe bu türden birçok Menşevik yalanı vardır. Bu, öfkeli bir Menşevik tarafından yazılmış bir hiciv olabilir.

Kautsky'nin, kendisine bilgi verenlerden sağlamadığını ya da sağlayamayacağını (?) kabul edelim. İnanılmayacak gibi olsa da böyle diyelim. Oysa Kautsky, kitabının 30. sayfasında 26 Aralık 1917 tarihli tezlerimi *doğrudan doğruya belirtiyor.*

Bu tezleri tam olarak bilmiyor mu, yoksa yalnız Stein, Axelrod ve ortakları tarafından kendisi için çevrilenleri mi biliyor? Kautsky, Kurucu Meclis seçimlerinden *önce* Bolşeviklerin, bir Sovyet cumhuriyetinin burjuva cumhuriyetine üstünlüğünü düşünmeleri ve bunu *halka* anlatmalarıyla ilgili *temel* sorun üzerine olan *üçüncü* tezi ele alıyor. *Ama ikinci tez üzerinde susuyor.*

İkinci tez şöyledir:

"Devrimci sosyal demokrasi, bir Kurucu Meclisin toplanmasını isterken, *bir Sovyetler cumhuriyetinin, Kurucu Meclise sahip rastgele bir burjuva cumhuriyetinden daha yüksek bir demokrasi biçimi olduğunu, 1917 Devrimi'nin başlangıcından buyana tekrar tekrar belirtmiştir.*"

Kautsky, Bolşevikleri ilkesiz insanlar ve "devrimci oportünistler" (Kautsky'nin kitabının bir yerinde kullandığı terim budur, hangi konu dolayısıyla olduğunu unuttum) olarak göstermek için, bu tezlerin doğrudan doğruya *"yinelenmiş"* bildirilere dayandığı gerçeğini *Alman okuyucularından saklamıştır.*

Kautsky'nin kullandığı zavallı, perişan ve aşağılık yöntemler bunlardır. *Teorik* sorundan kaçış yoludur bunlar.

Burjuva demokratik parlemanter cumhuriyetin, Paris Komün'ünden, ya da Sovyet tipi cumhuriyetten *daha aşağı* olduğu doğru mu, değil mi? İşte tüm sorun buradadır ve Kautsky bundan kaçınmıştır. Marx'ın Paris Komünü'nü çözümlerken söylediği bütün sözlerini "unutmuştur". Engels'in Bebel'e yolladığı 28 Mart 1875 tarihli mektubu da "unutmuştur". Bu mektupta. Marx'ın aynı düşüncesi çok daha açık ve kısa bir biçimde formüle edilir: "Komün, sözcüğün asıl anlamında bir devlet değildi artık."

Şimdi de İkinci Enternasyonal'in en önde gelen teorisyeninin, özellikle Rusya'yı ele alan *Proletarya Diktatörlüğü* üzerine yazılmış broşürüne bakalım. Broşürde, demokratik burjuva cumhuriyetinden daha yüksek bir devlet biçimi sorunu, asıl sorun biryana bırakılarak, doğrudan ve tekrar tekrar ortaya atılmıştır. *Aslında* bunun burjuva kampına sığınmaktan ne farkı var?

(Burada bir parantez açarak belirtelim ki, Kautsky bu konuda da Rus Menşeviklerinin ardından gitmekten başka bir şey yapmıyor. Menşevikler arasında birçok kimse Marx ve Engels'ten yapılan "bütün aktarmaları" bilir. Oysa, 1917 Nisanından Ekimine dek ve 1917 Ekiminden 1918 Ekimine dek, *tek bir* Menşevik, Paris Komünü tipi devlet sorununu incelemeye girişmemiştir. Plekhanov da bundan kaçınmıştır. *Her halde kaçınması gerekiyordu.)*

Kuşkusuz Kurucu Meclisin dağılmasını, kendilerine sosyalist ve marksist diyen, ama gerçekte *ana* sorun üzerinde, Paris Komünü devlet tipi konusu üzerinde burjuvaziye teslim olan kimselerle tartışmak, domuzun önüne inci dökmeye benzer. Bu kitaba ek olarak Kurucu Meclis üzerindeki tezlerimin tam metnini vermek yeterlidir. Okuyucu o zaman görecektir ki, konu, 26 Aralık 1917'de, teorinin, tarihin ve pratik politikanın ışığı altında sunulmuştur.

Kautsky bir teorisyen olarak marksizmi tamamen reddediyorsa, hiç değilse bir tarihçi olarak Sovyetlerin Kurucu Meclisle savaşımını incelemeliydi. Kautsky'nin birçok yapıtlarından bir marksist tarihçinin nasıl olacağını *bildiğini* öğreniyoruz. Yapıtlarının sürekli olarak proletaryanın malı olacağını (sonraki dönekliğine karşın) biliyoruz. Ama bu konuda bir tarihçi olarak bile, gerçeğe *sırt çeviriyor, herkesin bildiği* gerçekleri reddediyor ve bir dalkavuk gibi davranıyor. Bolşevikleri ilkesiz insanlar olarak göstermek *istiyor* okuyucularına. Kurucu Meclisle olan anlaşmazlığı Meclis dağılmadan önce, *yatıştırmaya* çalıştıklarını söylüyor. Bu konuda hiçbir yanlışlık yok ve bizim de geri alınacak hiçbir sözümüz yok. Tezleri tam olarak veriyorum. Burada her

şey olabildiğince açık söylenmiştir: Yalpalayan küçük -burjuvazinin Kurucu Mecliste pusuya yatmış bayları, ya proleter diktatörlüğüne kendilerini uydururlar, ya da onları "devrimci yollardan" yeneriz (18. ve 19. tezler).

Gerçekten devrimci bir proletarya her zaman böyle davranmıştır ve yalpalayan küçük-burjuvaziye karşı her zaman böyle davranacaktır.

Kautsky, Kurucu Meclis sorununa rastgele bir görüş uyduruyor. Benim tezim, devrimin çıkarlarının Kurucu Meclisin biçimsel haklarından daha yüksek olduğunu açıkça ve tekrar tekrar söylüyor (16. ve 17. tezler). Biçimsel demokratik görüş, proletaryanın ve proleter sınıf savaşımı çıkarlarının en üstün olduğunu kabule yanaşmayan bir *burjuva* demokratın görüşünün aynıdır. Bir tarihçi olarak Kautsky, burjuva parlamentoların şu ya da bu sınıfın organları olduğunu reddetmeyi becerememiş olabilirdi. Ama şimdi (devrimi reddetme gibi kirli bir amaç için) marksizmini unutmayı gerekli buluyor ve *soruyu sormaktan çekiniyor:* Rusya'nın Kurucu Meclisi hangi *sınıfın* organıydı? Kautsky ortaya çıkan koşulları incelemiyor, gerçeklerle karşıkarşıya gelmek istemiyor; tezlerin, yalnız burjuva demokrasinin sınırlı karakteri sorununu teorik olarak tanımlamadığını (1 - 3. tezler) 1917 Ekim ortasında partinin aday listeleriyle 1917 Aralık ayında başgösteren olayların gerçek durumu arasındaki çatışmayı belirleyen gerçek koşulların yalnız bir tanımlaması olmadığını (4 - 6. tezler), aynı zamanda 1917 Ekim - Aralık günlerindeki *sınıf savaşımının ve iç savaşın bir tarihi* sayıldığını (7 - 15. tezler) Alman okuyucularına tek sözcükle söylemiyor. Bu belirli tarihten şu sonucu çıkarıyoruz ki (14. tez), "Tüm iktidar Kurucu Meclisindir!" sloganı, *gerçekte* Kadet'lerin, Kaledin'lerin ve suç ortaklarının sloganı olmuştur.

Tarihçi Kautsky bunu göremiyor. Tarihçi Kautsky, genel oyun bazan küçük-burjuva, bazan gerici ve karşı -devrimci parlamentolar çıkardığını hiç işitmemiş. Marksist tarihçi Kautsky, seçimlerin biçiminin, demokrasinin biçiminin başka bir şey, bu kurumun sınıf özünün

başka bir şey olduğunu hiç işitmemiş. Benim tezimde Kurucu Meclisin sınıf özü sorunu doğrudan ortaya konmuş ve yanıtı verilmiştir. Yanıtım yanlış olabilir. Başka birinin bizim çözümlememizi marksist bir eleştiriden geçirmesi kadar hoş karşılayacağımız şey olamaz. Kautsky, Bolşevizmin eleştirisine karşıçıkan birisinden saçmasapan sözedeceği yerde (Kautsky'nin kitabında bunlardan çok vardır), böyle bir eleştiriye girişebilirdi. Ama kendisi eleştiri diye bir şey yapmıyor. Sovyetlerin sınıf çözümlemesi sorununu ve bunun yanında Kurucu Meclisin sınıf çözümlemesini *ortaya atmıyor*. Bundan dolayı Kautsky ile tartışmanın *olanağı yok*. Bizim bütün yapabileceğimiz, Kautsky'ye neden dönekten başka nel olarak devlet" (yani burjuva) kurumları arasında, bir şey denemeyeceğini okuyucuya *göstermektir*.

Sovyetlerle Kurucu Meclis arasındaki anlaşmazlığın, sınıf savaşımı görüşüne katılmayan bir tarihçinin bile görmezlikten gelemiyeceği bir tarihi vardır. Kautsky bu canlı tarihe *değinemez*. Kautsky Sovyetlerle "ge-Menşevikler iktidarı altında, yani 1917 Şubatından Ekimine dek de anlaşmazlık bulunduğu yolunda herkesçe bilinen gerçeği (ancak kötü Menşeviklerin şimdi gizlediği) Alman okuyucularından gizlemiştir. Gerçekte Kautsky, proletarya ile burjuvazi arasında barışma, uzlaşma ve işbirliği tavrı takınıyor. Bunu ne kadar kabul etmese de, broşürünün tümünden çıkan sonuç budur. Kurucu Meclisin dağılmaması gerektiğini söylemekle, burjuvaziye karşı savaşımın sonuna dek götürülmemesi gerektiğini, burjuvazinin devrilmemesi gerektiğini, ve proletaryanın onunla barış yapması gerektiğini söylemek aynı şeydir.

Menşeviklerin 1917 yılı Şubat ve Ekim ayları arasında bu utanç verici işe giriştikleri ve bir şey elde edemedikleri gerçeği üzerinde neden susuyor? Burjuvazi ile proletaryayı barıştırmanın olanağı vardıysa Menşevikler bunda neden başarılı olamadılar? Neden *Menşevikler* Sovyetlere "devrimci demokrasi" ve burjuvaziye "mülk sahibi öğeler" dediler?

Kautsky, iktidarları "döneminde" (1917 Şubat - E-

kim) Sovyetlere "devrimci demokrasi" *diyerek* onların bütün öteki kurumlardan daha üstün olduğunu kabul eden kimselerin Menşevikler olduğunu Alman okuyucularından gizlemiştir. Tarihçi Kautsky, yalnızca bu gerçeği saklayarak, Sovyetlerle burjuvazi arasındaki anlaşmazlığın bir tarihi olmadığı, bunun birden, bir nedene dayanmaksızın, kendiliğinden, Bolşeviklerin kötü davranışı yüzünden çıktığı kanısını yaymak istemiştir. Oysa gerçekte, Menşeviklerin uzlaşma, proletarya ile burjuvaziyi barıştırma yolundaki *altı ayı aşan* (devrim zamanında çok uzun bir dönem) deneyimidir ki, bu girişimlerin yararsızlığına halkı inandırmış ve proletaryayı Menşeviklerden uzaklaştırmıştır.

Kautsky, Sovyetlerin proletaryanın en iyi savaşım örgütleri olduğunu, büyük bir geleceğin onları beklediğini kabul ediyor. Ama durumun böyle olmasına karşın, proletarya ile burjuvazi arasındaki sürekli savaşımın önlenebileceğini söyleyince, Kautsky'nin tutumu kartondan bir şato gibi, ya da bir küçük-burjuvanın hayalleri gibi çöküveriyor. Çünkü devrim sürekli ve ayrıca tehlikeli bir savaşımdır ve *bütün* ezilenlerin öncüsü olan sınıf, proletarya, bütün ezilenlerin kurtuluş isteklerinin merkezi ve kaynaştığı noktadır. O halde, elbette ki Sovyetler, ezilen insanların savaşım organı olarak, bu insanların görüşlerindeki eğilimleri ve değişiklikleri öylesine çabuk, tam ve bütün öteki kurumlardan daha eksiksiz yansıtır ve ortaya koyarlar (Sovyet demokrasisinin en yüce demokrasi tipi olmasının nedenlerinden biri de budur).

28 Şubat (eski usulde) ile 25 Ekim 1917 arasındaki dönemde, çok sayıdaki yerel kongre, bucak, kasaba, il ve bölge kongreleri biryana, Rus halkının büyük çoğunluğunun, bütün işçilerin ve askerlerin, köylülerin yüzde 70-80'inin delegelerinden oluşan *iki* kongreyi, Tüm Rusya Kongresi'ni toplamak Sovyetlerin başardığı işlerdendi. Bu süre içinde burjuvazi, çoğunluğu temsil eden bir tek kuruluş düzenlemeyi beceremedi ("Demokratik Konferans"[43] denilen proletaryanın çok kızdığı, taklit ve uydurma şeyler dışında), Kurucu Meclis, Sovyetlerin

Birinci (Haziran) Tüm Rusya Kongresi'ndeki halkçı özelliği ve *aynı* politik gruplaşmayı yansıtıyordu. Zamanla Kurucu Meclis toplandı (Haziran 1917), İkinci (Ekim 1917) ve Üçüncü (Ocak 1918) Sovyet Kongreleri yapıldı. Bu kongrelerin hepsi de, halkın sola doğru bir eğilimde olduğunu, devrimci yönde değiştiğini, Menşeviklerden ve Sosyalist Devrimcilerden yüzçevirdiğini, Bolşeviklerden yana geçtiğini; *yani*, küçük-burjuvanın liderliğini kabul etmediğini, burjuvazi ile anlaşmanın mümkün olduğu hayalinden vazgeçtiğini ve burjuvaziyi devirmek için girişilen proleter devrimi savaşımına katıldığını alabildiğine *açıklıkla gösterdi.*

Böylece, Sovyetlerin dış görünüşünün *tarihi* de, Meclisin *gerici* bir organ olduğunu, dağılmasının kaçınılmaz hale geldiğini anlatıyor. Ama Kautsky, kendi "sloganına" sımsıkı sarılıyor: devrim mahvolsa da, burjuvazi proletaryayı yense de "saf demokrasi" başta gelsin! *Fiat justitia, pereat mundus!**

Rus devriminin tarihi içinde Sovyetlerin Tüm Rusya Kongrelerine ilişkin kısa rakamlar şöyle:

Sovyetlerin Tüm Rusya kongreleri	Delege sayısı	Bolşevik sayısı	Bolşeviklerin % oranı
Birinci (3 Haziran 1917)	790	103	13
İkinci (25 Ekim 1917)	675	343	51
Üçüncü (10 Ocak 1918)	710	434	61
Dördüncü (14 Mart 1918)	1232	795	64
Beşinci (4 Temmuz 1918)	1164	773	66

Kurucu Meclisi savunmanın ve Bolşeviklerin ardında halkın çoğunluğunun bulunmadığından sözetmenin (Kautsky gibi) Rusya'da neden gülünç olduğunu anlamak için bu rakamlara şöyle bir gözatmak yeter.

SOVYET ANAYASASI

Burjuvazinin, daha önce de belirttiğim gibi, ayrıcalıklarından yoksun bırakılması, proletarya diktatörlü-

* Dünya yok olsa da, adaleti yerine getirin!

günün zorunlu ve vazgeçilmez bir koşulu değildir. Rusya'da, Ekim Devrimi'nden çok önce, proletarya diktatörlüğü sloganını ortaya atan Bolşevikler, sömürücülerin ayrıcalıklarının alınması konusunda önceden bir şey söylemediler. Diktatörlüğün bu görünüşü, herhangi bir partinin "planı gereğince" kendini göstermedi; savaşım sırasında kendiliğinden ortaya *çıktı*. Kuşkusuz, tarihçi Kautsky bunu görememiştir. Hattâ Menşeviklerin (burjuvazi ile anlaşmış halde) Sovyetlere egemen olduğu sırada, burjuvazinin Sovyetlerle ilişkilerini kendiliğinden kestiğini, onları boykot ettiğini, onların karşısına muhalefet olarak çıktığını ve onlara karşı dalavere çevirdiğini bile anlamamıştır. Sovyetler bir anayasadan yoksun olarak ortaya çıktılar ve *bir yıldan fazla* (1917 baharından 1918 yazına dek) böyle varoldular. Burjuvazinin öfkesi, ezilenlerin bu bağımsız ve güçlü (çünkü herkesi içine alıyordu) örgütüne karşı yöneldi. Burjuvazi, haince, bencil ve çirkin kavgasını Sovyetlere karşı yürüttü. Sonunda, Kornilov başkaldırmasında"[44] burjuvazinin açıkça işe karışması (Kadet'lerden sağcı Sosyalist Devrimcilere, Milyukov'dan Kerensky'ye dek), bütün öteki olaylarla birlikte, burjuvazinin biçimsel olarak da Sovyetlerin dışında kalmasına götüren yolu gerçekleştirdi.

Kautsky, Kornilov başkaldırmasını duymuştur, ama tarihsel gerçekleri, diktatörlüğün *biçimini* saptayan savaşım yönünü ve biçimlerini hep küçük görür. Gerçekten, "saf" demokrasinin sözkonusu olduğu yerde asıl olaylara kim bakar? İşte bu yüzden, burjuvazinin ayrıcalıklarının alınması konusunda Kautsky'nin yaptığı "eleştiri", bir çocukta görüldüğü zaman üzücü olabilecek, ama henüz geri zekâlı olduğu resmen onaylanmamış bir kişide çirkin kaçan bir hoş saflık olarak beliriyor.

"...Eğer kapitalistler genel oy yoluyla küçük bir azınlık haline düştüklerini görürlerse, yazgılarına boyuneğmeye daha çok hazırdırlar" (s. 33)... Çok güzel değil mi? Akıllı Kautsky tarihte birçok olaylara rastlamış, genellikle de ezilmişlerin çoğunluğunun isteğini hesaba katarak toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin yaşamı üzerinde yaptığı gözlemlerden çok şeyler öğrenmiştir.

Akıllı Kautsky bir "muhalefeti", yani parlamento savaşımını inatla savunuyor. Aynen söylediği bu: "muhalefet" (s. 34 ve başka yerde).

Benim değerli, bilgiç tarihçim ve politikacım! "Muhalefet"in barışçı savaşıma ve yalnız parlemanter savaşıma ilişkin, yani devrimci olmayan duruma uygun, *devrimin yokluğuna* uyan bir kavram olduğunu bilmek sana bir zarar vermez. Biz, devrim sırasında ve iç savaşta müthiş bir düşmanla uğraşmak zorunda kaldık. Kautsky gibi, böyle bir savaştan korkan küçük-burjuvanın hiçbir gerici çığlığı gerçeği değiştirmeyecektir. Burjuvazinin her suçu işlemeye hazır olduğu —Versailles'ın adamları ve Bismarck'la bilmem nelere giriştikleri konusundaki örnek, tarihe Gogol'un Petruşka'sı[45] gibi bakmayan herkes için bir anlam taşımalıdır—, yabancı devletleri kendisine yardıma çağırdığı ve devrime karşı onlarla entrika çevirdiği bir zamanda, iç savaşın amansız sorunlarını "muhalefet" açısından incelemek gerçekten komiktir. Devrimci proletarya, "kafası karışık akıldane" Kautsky gibi, bir gece takkesi giyecek, Dutov, Krasnov ve karşı-devrimci Çek başkaldırıcılarını[46] örgütlerken, meşru bir "muhalefet" diye sabotörlere milyonlar ödeyen burjuvaziye saygı gösterecek. Oh, ne derin zekâ!

Kautsky, konunun yalnızca biçimsel ve hukuksal yanıyla ilgileniyor. Onun Sovyet anayasası üzerine olan incelemelerini okuyan kimse, istemeyerek Bebel'in şu sözlerini anımsar: Avukatlar safkan gericilerdir. Kautsky, "gerçekte" diye yazıyor, "kapitalistler tekbaşına ayrıcalıklarından yoksun bırakılamazlar. Sözcüğün hukuksal anlamında bir kapitalist nedir? Bir mülk sahibi mi? Proletaryanın çok büyük olduğu, Almanya gibi ekonomik alanda büyük gelişmelere ulaşmış bir ülkede bile, bir Sovyet cumhuriyetinin kurulması, büyük bir halk yığınının ayrıcalıklarından yoksun bırakılması olur. 1907 yılında Alman İmparatorluğunda üç büyük meslek grupundaki —tarım, sanayi ve ticaret— insanların sayısı, gündelikçi ve aylıklı çalışanlar grupu içinde, aileleriyle birlikte yuvarlak hesapla 35 milyona, bağımsız

grup içinde onyedi milyona ulaşıyordu. Bundan dolayı, bir parti, nüfusun tümünde bir azınlık sayılsa da, gündelikçiler arasında bir çoğunluğu rahatça sağlayabilir" (s. 33).

Bu, tam da Kautsky'ye uygun bir sav biçimidir. Bir burjuvanın karşı-devrimci sızlanması değil midir bu? Rus köylülerinin büyük çoğunluğunun ırgat çalıştırmadığını ve bu yüzden ayrıcalıklarını yitirmediğini çok iyi biliyorsanız, bütün "bağımsızları" neden ayrıcalıkları alınmışların kategorisine indiriyorsunuz, bay Kautsky? Bu bir tahrifat değil midir?

Siz çok bilmiş ekonomici, hiç de yabancısı olmadığınız ve çiftliklerin büyüklüklerine göre tarımdaki ırgatlar konusunda 1907 yılının Almanya'sına ilişkin istatistik rakamlarındaki aynı gerçekleri neden söylemediniz? *Sömürücülerin sayısının ne kadar* olduğunu, Alman istatistiklerinde gösterilen "çiftçi" toplam sayısıyla karşılaştırıldığında bunların sayısının ne kadar az olduğunu Alman işçilerinin, broşürünüzü okuyanların anlayabilmesi için gerçekleri neden aktarmadınız?

Dönekliğiniz sizi tam bir burjuvazi uşağı haline getirdiği için yapmadınız bunu.

Kautsky'nin savına göre, kapitalist terimi hukuksal yönden bulanık bir kavramdır. Kendisi Sovyet Anayasasının keyfî hareketine karşı birçok sayfalarda kükrüyor. Bu "ağırbaşlı bilgiçin", yeni (ortaçağ için yeni) bir burjuva anayasası hazırlamak ve geliştirmek için birkaç yüzyıl zaman isteyen, kendisinin bir parçası olan uşaklık biliminin temsilcisi İngiliz burjuvazisine hiçbir itirazı yok, ama bize, Rus işçi ve köylülerine hiç zaman bırakmıyor. Bizden, en son sözcüğüne dek birkaç ay içinde hazırlanması gereken bir anayasa istiyor...

... "Keyfî hareket"! Böyle bir sistemde, burjuvaziye nasıl iğrenç bir köleliğin ve ahmakça bir bilgiçliğin yattığını düşünmek gerek. Kapitalist ülkelerde tamamen burjuva ve çoğunlukla gerici avukatlar yüzyıllardan ya da uzun yıllardan beri işçileri *ezmek, yoksul* insanın elini kolunu bağlamak, bayağı işlerde çalışan insanların herhangi birinin karşısına binlerce engel ve güçlük çı-

karmak için en ayrıntılı hükümleri, kuralları saptadıkları, yüzlerce cilt yasa, yasa yorumu yazdıkları halde, burjuva liberaller ve Kautsky bunlarda "keyfî hareket" görmüyorlar. Bunlar "yasa" ve "düzen"dir. Yoksulların hangi yollardan "aşağı düzeyde" tutulabileceği düşünülmüş ve yazılmıştır. Binlerce burjuva avukat ve bürokrat (Kautsky, sırf Marx bürokratik mekanizmanın *yokedilmesine* büyük önem verdiği için bunlar üzerinde hiçbir şey söylemiyor) vardır ki, işçinin ve ortahalli köylünün yasaların dikenli telli karmaşıklığından hiçbir zaman kurtulmamasını sağlayacak biçimde bu yasaların nasıl yorumlanacağını bilirler. Bu burjuvaziden yana bir "keyfî hareket" değildir, halkın kanını emen çirkin ve bencil sömürücülerin diktatörlüğü değildir. Böyle bir şey yok. Bu, her gün biraz daha saflaşan "saf demokrasi"dir.

Ama şimdi, bu ezilen ve sömürülen sınıf, emperyalist savaş onları sınırların ötesindeki kardeşlerinden ayırdığı halde, tarihte ilk kez *kendi* Sovyetlerini kurmuş, burjuvazinin ezmeye, işkence etmeye ve şaşırtmaya alıştığı *insanları* politik kuruculuk işine çağırmış; *yeni*, proleter bir devleti kendikendine kurmaya, müthiş bir savaşımın ve iç savaşın ateşi içinde, *sömürücünün olmadığı* bir devletin *temel ilkelerini çizmeye* başlamıştır. Kautsky'nin saflarına katıldığı bütün burjuva alçakları, bütün bu kan emiciler buna "keyfî hareket" diyorlar. Acaba, bu bilgisiz insanlar, bu işçi ve köylüler, bu "kalabalık" kendi yasalarını nasıl yorumlayabilecekler? Bu bayağı işçiler, okumuş avukatların, burjuva yazarların, Kautsky'nin ve bilgiç yaşlı bürokratların akıldaneliği olmadan adalet anlayışını nasıl kazanabilirler?

Kautsky, 28 Nisan 1918 tarihinde yaptığım konuşmadan şu sözleri alıyor: "Seçimlerin usulünü ve zamanını halkın kendisi saptar." "Saf" demokrat Kautsky, bundan şunu çıkarıyor:

"...Böylece, her seçmen topluluğunun seçimlerin usulünü kendi isteğine göre saptayacağı anlamı ortaya çıkıyor. Keyfî hareket ve proletaryanın kendi saflarındaki istenmeyen muhalefetten kurtulma fırsatı en aşırı noktaya bu yüzden götürülebilir" (s. 37).

Peki, bir grev sırasında "çalışmaya istekli", çalışkan işçileri ezen insanlar için uluyan, kapitalistlerin parayla kiraladığı bir kimsenin konuşmasından bunun ne farkı var? "Saf" burjuva demokrasisinde seçim işleminin saptanmasıyla ilgili *burjuva* bürokratik yöntem neden keyfî hareket *değil?* Ne zamandır kendilerini sömürenlere karşı savaşmak için *ayaklanmış,* bu korkunç savaşımda *biravuç* bürokrattan, aydından ve avukattan daha önemsiz olmama yolunda eğitilen ve sertleştirilen *yığınlar arasında* adalet anlayışı neden burjuva *önyargıları* içinde geliştirilsin?

Kautsky gerçek bir sosyalisttir. Bu çok saygıdeğer aile babasının, bu çok dürüst yurttaşın içtenliğinden kuşkulanmaya kalkmayın sakın. İşçilerin, proleter devrimin zaferinin çabalı ve inanmış bir destekçisidir o. Kuşkusuz onun bütün istediği, yığınlar harekete geçmeden, sömürücülerle müthiş bir savaşa başlamadan ve bir iç savaş çıkmadan *önce,* tatlı dilli küçük-burjuva aydınların ve gece takkeli burjuvaların, *devrimin gelişmesi* için gerekli bir düzine ılımlı ve belirli *kurallar* hazırlamalarıdır...

Müthiş bir ahlâk ateşi içinde yanıp tutuşan, en bilgiç hain Golovyov'umuz, Alman işçilerine, Sovyetlerin tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesinin, 14 Haziran 1918'de sağcı Sosyalist Devrimci Partinin ve Menşeviklerin temsilcilerini Sovyetlerden çıkarma kararı verdiğini anlatıyor. Soylu bir ateşle yanan hain Kautsky, "bu önlem" diye yazıyor, "cezalandırılabilecek belli suçlar işlemiş belli kişilere karşı yöneltilmemiştir... Sovyet Cumhuriyetinin Anayasasında, Sovyet milletvekillerinin dokunulmazlığıyla ilgili bir tek söz yoktur. Sovyetler dışında bırakılan belli *kişiler* değil, belli *partilerdir*" (s. 37).

Evet, bu, saf demokrasiden gerçekten çirkin ve hoşgörülmez bir ayrılmadır. Bizim devrimci hain Kautsky, bu demokrasinin kurallarına göre devrim yapacaktır. Biz Rus Bolşeviklerinin önce Savinkov'larla ortaklarına, Lieberdan'lara,[47] ve Petresov'larla ("aktivistler") ortaklarına dokunulmazlığın güvencesini vermesi, sonra

da karşı-devrimci Çek savaşına, ya da kendi ülkemizin işçilerine karşı Ukrayna'da ve Gürcistan'da Alman emperyalistleriyle yapılacak bağlaşmaya katılmayı "cezalandırılacak suçlar" olarak ilân eden bir ceza yasası hazırlaması gerekir. Ancak bundan *sonra,* bu ceza yasasına dayanarak, "saf demokrasinin" ilkelerine uygun bir biçimde, "belli kişileri" Sovyetlerden çıkarmaya yetkili olabiliriz. Bunun ardından da, Ukraynalı ve Tiflisli Menşevikler yoluyla Almanlardan cephane alan Savinkov'ların, Potresov'ların, Lieberdan'ların ve Krasnov'ların aracılığı sayesinde (ya da kışkırtmalar sayesinde) İngiliz ve Fransız kapitalistlerinin para verdiği Çekler, sağlam bir ceza yasası hazırlama işini bitirdiğimiz güne dek sessizce oturup bekleyecekler ve kendilerine benzeyen bütün en saf demokratlar gibi kendilerini "muhalefet" görevine adayacaklar...

Sovyet Anayasasının "kazanç amacıyla, kiralanmış işçi çalıştıran" herkesi ayrıcalıklarından yoksun bırakması da, Kautsky'nin yüreğinde aynı ölçüde derin bir yara açmış. "Bir ev işçisi, ya da bir tek kalfa çalıştıran küçük bir usta," diye yazıyor Kautsky, "bir proleter gibi yaşayabilir ve olabilir, ama gene de oy hakkı yok" (s. 36).

"Saf demokrasi"den ne korkunç bir uzaklaşma! Ne adaletsizlik! Doğru. Şimdiye dek bütün marksistler, küçük ustaların kiralanmış işçinin en korkunç ve açgözlü sömürücüleri olduğunu düşünmüşler ve binlerce olay bunu tanıtlamıştır. Ama bizim hain Kautsky, küçük ustaları bir *sınıf* kabul etmiyor (bu zararlı sınıf savaşımı teorisini kim icat etti?), onları tek tek kişiler, "proleterler gibi yaşayan ve duyan" sömürücüler olarak görüyor. Kautsky'nin kaleminde çok önceleri ölen ünlü "tutumlu Agnes" yeniden canlanmıştır. "Tutumlu Agnes" Alman edebiyatına yıllarca önce "saf" demokrat burjuva Eugen Richter tarafından maledilmişti. Richter, proletarya diktatörlüğünden, sömürücülerin sermayesine elkonulmasından sonra gelecek felâketleri haber veriyor ve suçsuz bir tavırla, bir kapitalist, sözcüğün hukuksal anlamında nedir? diye soruyordu. Sonra da, kötü

"proleter diktatörlerin" son meteliğine dek soyduğu yoksul, tutumlu bir kadın terziyi ("tutumlu Agnes") örnek alıyordu. Bir zamanlar bütün Alman sosyal demokratları, saf demokrat Eugen Richter'in bu "tutumlu Agnes"-iyle alay ederlerdi. Ama bu, çok çok önceleriydi, partisinde birçok milliyetçi liberalin[48] bulunduğunu tam bir içtenlikle ve açıklıkla söyleyen Bebel'in yaşadığı günlerdeydi. Kautsky'nin henüz bir dönek olmadığı çok eski günlerde...

Şimdi bu "tutumlu Agnes", "yalnız bir tek kalfa çalıştıran, bir proleter gibi yaşayıp duyan küçük ustanın" kişiliğinde yeniden dünyaya geldi. Kötü yürekli Bolşevikler onun hakkını yiyorlar, onu oydan yoksun bırakıyorlar. Kautsky'nin söylediği gibi, Sovyet Cumhuriyetinde "her seçmen kurulunun", örneğin şu ya da bu fabrikayla bağıntısı olan, herhangi bir yoldan sömürücülüğe kaçmayan, *gerçekten* "bir proleter gibi yaşayan ve duyan" bir zavallı küçük ustayı saflarının en ilerisine dek kabul edebileceği doğrudur. Ama insan, yaşayarak elde edilen bilgiye, yazılı bir yasa olmadan hareket eden (ne kadar çirkin) rastgele işçilerin düzensiz fabrika toplantılarının adalet anlayışına güvenebilir mi? "Tutumlu Agnes" olasılığını ve işçiler tarafından kandırılan, "bir proleter gibi" yaşayıp duyan küçük ustanın riskini kabul etmektense, *bütün* sömürücülere, kiralık işçi çalıştıran *herkese* oy hakkı vermek çok daha iyi değil mi?

...

Burjuvazinin ve sosyal şovenistlerin* alkışları arasında, ayrıcalıklardan yoksun bırakılması yüzünden düşük döneklerin ve sömürücülerin Sovyet Anayasasını kötüye kullanmasına gözyumalım. İyi olur, çünkü Av-

* Frankfurter Zeitung'da[49] (No. 293, 22 Ekim 1918). Kautsky'nin broşürünün güzel bir özetini veren bir başyazıyı bugünlerde okudum. Borsanın bu organı çok hoşlanmış broşürden, buna şaşmamalı. Berlin'den bir arkadaş da Scheidemann'ların organı olan Vorwaetrs'in, Kautsky'nin diktördüğü her satıra katıldığını özel bir yazıda açıkladığını yazıyor. Candan kutlarız.

rupa'nın devrimci işçileriyle Scheidemann'lar, Kautsky'ler, Renaudel'ler, Longuet'ler, Henderson'lar, Ramsay MacDonald'lar, sosyalizmin eski liderleri ve eski hainleri arasındaki parçalanmanın çabuklaştırılmasını ve yaygınlaşmasını sağlar.

Ezilen sınıfların, sınıf bilincine varmış ve dürüst devrimci proleter öncülerin büyük yığınları *bizden* yana olacaklardır. Bu proleterleri ve insanları Sovyet Anayasasına yaklaştırmak ve onlara hemen şu sözü söyleyebilmek yeterlidir. "Bunlar gerçekten *bizim insanlarımızdır;* bu, gerçek bir işçi partisidir; bu, işçilerin gerçek hükümetidir; çünkü bu, *yukarıda adı geçen bütün liderlerin yaptığı* gibi reformlar üzerinde konuşarak işçileri kandırmaz, sömürücülere karşı tam bir ciddiyet içinde savaşım yürütür, tam bir ciddiyetle devrim yapar ve işçilerin kurtuluşu için gerçekten savaşır."

Bir yıllık deneyimden sonra Sovyetlerin, sömürücülerin ayrıcalıklardan yoksun bırakılması, gerçekte bunların, emperyalistlerin ve kendilerini burjuvaziye satmış sosyal pasifistlerin değil, ezilenlerin örgütleri olduğunu göstermiştir. Sovyetlerin, sömürücüleri ayrıcalıklardan yoksun bırakmaları, onların kapitalistlerle anlaşan küçük-burjuvazinin, parlemanter gevezeliğin (Kautsky'lerin, Longuet'lerin ve MacDonald'ların safında) değil, sömürücülere karşı bir ölüm kalım savaşımı veren gerçekten devrimci proletaryanın organları olduklarını gösteriyor.

Bundan birkaç gün önce (bugün 30 Ekim) iyi haber alan bir arkadaşım, Berlin'den bana "Kautsky'nin kitabından burada hemen hiç kimsenin haberi yok," diye yazıyordu. Bu "Avrupalı" emperyalist ve "çoktandır ölüsü kokmuş" reformcu sosyal demokrasinin çamurda ezilmesi için, bu kitaptan binlerce satın alarak sınıf bilincine varmış işçiler arasında *parasız dağıtmaktan* çekinmemelerini Almanya ve İsviçre'deki elçilerimize salık vermek isterim.

Kautsky, kitabının sonunda, 61 ve 63. sayfalarda, "yeni teorinin" (Marx'ın ve Engels'in Paris Komünü çözümlemesine değinmekten korkarak Bolşevizm dediği), "örneğin, İsviçre gibi eski demokrasilerde bile destek bulduğu" gerçeği karşısında büyük bir yas içinde. Ona göre, "bu teorinin Alman sosyal demokratları tarafından kabul edilmesi akıl almaz bir şeydir".

Hayır, pek akıl almaz şey değil bu. Çünkü savaşın verdiği ciddi derslerden sonra, devrimci yığınlar Scheidemann'lardan ve Kautsky'lerden rahatsız olmakta ve bıkmaktadırlar.

"Biz her zaman demokrasiden yana olduk," diye yazan Kautsky'nin, şimdi ansızın onu reddettiği sanılıyormuş.

Bundan çok önceleri, Kolb ve ortakları, "sosyal demokrasi oportünistleri olan bizler, her zaman proletarya diktatörlüğüne karşıçıktık," diye ilân ediyordu. Kautsky, bunu biliyor ve boş yere Bernstein'ların, Kolb'ların "sürüsüne katıldığı" gerçeğini okuyucularından saklayabileceğini umuyor.

"Biz" devrimci marksistler, "saf" (burjuva) demokrasiyi hiçbir zaman her şeyin üstünde tutmadık. Bilindiği gibi, 1903'te Plekhanov devrimci bir marksistti (sonradan onun mutsuz dönüşü kendisini bir Rus Scheidemann'ı durumuna götürmüştür). Plekhanov o yıl, partimizin kongresinde programına aldığı, proletaryanın devrimde gerekirse kapitalistlerin ayrıcalıklarını alacağı ve karşı-devrimci *herhangi bir parlamentoyu dağıtacağı* görüşünü ortaya koyuyordu. Marksizme uygun düşen tek görüşün bu olduğunu, Marx ve Engels'in yukarıya aktardığım sözlerinden de herkes anlayabilir. Marksizmin temel ilkelerinin tümünden ortaya çıkan da budur.

"Biz" devrimci marksistler, bütün ulusların Kautsky'cilerinin, burjuvazi önünde dalkavukluk ederek, kendilerini burjuva parlamento sistemine uydurarak, modern demokrasinin *burjuva* karakterine ses çıkarma-

yarak ve yalnız onun yayılmasını isteyerek, yalnız onun mantıkî sonuca götürülmesini dileyerek davranışta bulunma konusunda, halka karşı asla konuşmalar yapmadık.

"Biz" burjuvaya dedik ki: Siz sömürücüler ve ikiyüzlüler, *ezilen insanların* politikaya katılmasını önlemek için her adımda binlerce barikat kurarken, demokrasi üzerine konuşuyorsunuz. Sözünüze inanmıyoruz ve bu insanların çıkarı uğruna siz sömürücüleri devirmek için, *halkın devrime hazırlanması amacıyla* burjuva demokrasinizin yaygınlaşmasını istiyoruz. Siz sömürücüler proleter devrimimize karşı direnmeye kalkarsanız, sizi amansızca ezeceğiz. Bütün haklarınızdan sizi yoksun bırakacağız. Üstelik, size ekmek bile vermeyeceğiz; çünkü bizim proleter cumhuriyetimizde sömürücülerin hiçbir hakkı yoktur. Onlar yakacaktan ve sudan yoksun bırakılacaklardır. Çünkü biz sosyalistler gerçekten ciddiyiz ve Scheidemman ya da Kautsky cinsinden değiliz.

"Biz" devrimci marksistlerin söylediği ve söyleyeceği işte bunlar. Scheidemann'lar ve Kautsky'ler döneklerin pislik çukurlarına sürüklenirlerken ezilen insanlar bu yüzden bizi destekleyecekler ve bizimle birlikte olacaklardır.

ENTERNASYONALİZM NEDİR?

Kautsky, kendisinin bir enternasyonalist olduğuna kesinlikle inanmıştır ve kndisini böyle niteliyor. O, Schedemann'ları da "hükümet sosyalistleri" olarak adlandırıyor. Menşevikleri savunurken (onlarla olan dayanışmasını açıkça söylemiyor, ama onların görüşlerine sıkı-sıkıya bağlı kalıyor), kendisinin ne cinsten bir "enternasyonalizmden" yana olduğunu tam bir açıklıkla göstermiştir. Kendisi yalnız olmadığı, İkinci Enternasyonal'in ortamı içinde zorunlu olarak gelişen bir akımın sözcüsü olduğu için (Fransa'da Longuet, İtalya'da Turati, İsviçre'de Nobs ve Grimm, Graber ve Naine, İngiltere'de Ramsay MacDonald, vb.), Kautsky'nin "enternasyo-

nalizmi" üzerinde durmak bazı şeyler öğretecektir.

Kautsky, Menşeviklerin de Zimmerwald konferansına katıldıklarını belirttikten sonra (kuşkusuz bu da bir not, ama... olumsuz yönden), onların kendisinin de benimsediği görüşlerini şöyle ortaya koyuyor:

"...Menşevikler genel bir barış istiyorlardı. Bütün savaşçı devletlerin, 'toprak almak yok, tazminat yok' formülünü kabul etmelerini istiyorlardı. Sözkonusu görüş gereğince, böyle bir şeye ulaşıncaya dek Rus ordusu savaşa hazır halde bekleyecekti. Öte yandan, Bolşevikler, her şeye karşın, hemen bir barış yapılmasını istiyorlardı. Gerekirse, ayrı bir barış yapmaya hazırdılar. Aslında, kötü durumda bulunan ordunun perişanlığını artırarak bunun için zora başvurmaya çalışıyorlardı" (s. 27). Kautsky'ye göre, Bolşevikler iktidarı almamalı, Kurucu Meclisle yetinmeliydiler.

Böylece, Kautsky'nin ve Menşeviklerin enternasyonalizmi, emperyalist burjuva hükümetten reformlar istemeye, bir yandan da onu desteklemeye, "toprak almak yok, tazminat yok" formülünü savaşta herkes kabul edinceye dek, bu hükümetin yaptığı savaşı desteklemeye götürüyordu. Bu görüş, Turati ve Kautsky destekçilerinin (Haase ve başkaları), vatan savunmasından *yana* olduklarını açıklayan Longuet ve ortakları tarafından sık sık ileri sürülüyordu.

Teorik bakımdan, bir kimsenin sosyal şovenizmden kopmada tam yetersizliğini ve vatan savunması konusunda tam bir şaşkınlığı gösterir bu. Politik bakımdansa, enternasyonalizm yerine küçük-burjuva milliyetçiliğini koyma, reformistlerin safına katılma ve devrimi reddetme anlamına gelir.

Proletaryanın görüş açısından, "vatan savunması"nın kabul edilmesi, bugünkü savaşı haklı görmek ve onun meşruluğuna inanmak demektir. Bu bir emperyalist savaş olduğundan (monarşi rejiminde de, cumhuriyette de), belli bir zamanda düşman askerlerinin girdiği bir ülke, benim ya da başka birisinin ülkesi olmuş, buna bakmadan denebilir ki, vatan savunmasını kabul etmek, gerçekte emperyalist, yağmacı burjuvaziyi destekleme,

sosyalizme tam bir ihanet anlamına gelir. Rusya'da, Kerensky ya da burjuva demokratik cumhuriyet zamanında bile savaş emperyalist nitelikteydi; çünkü egemen bir sınıf olan burjuvazi tarafından yürütülüyordu (ve savaş "politikanın bir uzantısıdır"). Savaşın emperyalist karakterini gösteren başlıca belirtilerden biri, dünyanın bölüşülmesi ve öteki ülkelerin yağma edilmesi konusunda, Çarın o günlerde, İngiliz ve Fransız kapitalistleriyle yaptığı gizli anlaşmalardı.

Menşevikler, bu savaşın bir savunma, ya da devrimci bir savaş olduğunu söyleyerek, halkı en çirkin biçimde kandırıyorlardı. Kautsky de, Menşeviklerin politikasını onaylamakla, halkın kandırılmasını, işçilerin oyuna getirilmesinde ve emperyalistlerin savaş arabasına koşulmasında sermayeye yardım bakımından küçük-burjuvazinin oynadığı rolü onaylamış oluyordu. Durumu değiştiren *bir slogan ortaya atıyormuş* gibi yaparak (halkı saçma bir düşünceye inandırmaya çalışarak) karakteristik bir küçük-burjuva, bayağı bir burjuva politikası güdüyordu. Bu hayali, tüm burjuva demokrasisi tarihi yalanlamaktadır. Burjuva demokratlar, halkı aldatmak için, her zaman, her türlü "sloganlar" ortaya atmışlardır. Önemli olan, onların içtenliğini bir *sınavdan geçirmek, sözleriyle eylemlerini* karşılaştırmaktır; idealist ya da şarlatan *deyimleri* biryana atıp, *sınıf gerçeğine* inmektir. Emperyalist bir savaş, şarlatanların, lâf ebelerinin, küçük-burjuvaların duygusal "sloganlar" ortaya atmasıyla değil, ancak. emperyalist savaşı yürüten *sınıfın*, milyonlarca ekonomik iplikçiklerle (ve hattâ halatlarla) ona bağlı bulunan sınıfın gerçekten *yıkılması* ve devlet dümeninde gerçekten devrimci bir sınıfın (proletaryanın) onun yerini almasıyla emperyalist olmaktan çıkar. *Emperyalist bir savaştan, ya da emperyalist yağmacı bir barıştan kurtulmanın başka yolu yoktur.*

Kautsky, Menşeviklerin dış politikasını onaylamak ve bunun Enternasyonalist ve Zimmerwaldist olduğunu ilân etmek suretiyle, önce oportünist Zimmerwald çoğunluğunun tüm çürümüşlüğünü yansıtmış oluyor (biz *sol* Zimmerwaldistlerin böyle bir çoğunluktan hemen

ayrılışımıza şaşmamalı); sonradan —asıl önemlisi budur— proletaryanın tutumundan küçük-burjuvanın tutumuna, devrimci tutumdan reformcu tutuma geçiyor.

Proletarya, emperyalist burjuvayı yıkmak için devrimci bir yoldan savaşım yürütüyor. Küçük-burjuvazi, emperyalizmin reformcu yoldan "düzeltilmesi", kabul edilmesi için savaşıyor; bir yandan *ona teslim oluyor.* Kautsky, *İktidar Yolu* kitabını yazdığı 1909'da hâlâ bir marksistti. O zaman savaşın mutlaka *devrime* götüreceği görüşünü savunuyordu. *Devrimler döneminin* yaklaştığından sözediyordu. 1912 tarihli Basel Manifestosu, Alman ve İngiliz grupları arasında yaklaşmakta olan ve gerçekten 1914'te kopan emperyalist savaşla ilgili bir *proleter devrimlerden* açıkça ve kesinlikle sözeder. Ama 1918'de, savaşla ilgili olarak devrimler başlayınca, Kautsky, bunların kaçınılmaz olduğunu açıklayacağı yerde, *devrimci* taktikler, devrimi hazırlayacak yollar ve araçlar üzerinde düşüneceği ve bunları bulup ortaya çıkaracağı yerde, Menşeviklerin reformcu taktiklerini enternasyonalizm olarak tanımlamaya başladı. Bu döneklik değil midir?

Kautsky, ordunun savaş gücünün korunmasında ısrar ettikleri için Menşevikleri övüyor, aslında yeterince bozuk olan ordunun "bozukluğunu" artırdıkları için de Bolşevikleri yeriyor. Bu, reformculuğu övmek ve emperyalist burjuvaya teslim olmak, devrimi yermek ve reddetmektir. Çünkü, ordunun savaş gücünü Kerensky yönetiminde korumak, onun *burjuva* (ama cumhuriyetçi) kumanda altında kalması demekti. Herkes bilir ki ve olayların gelişmesi açıkça doğrulamıştır ki, bu cumhuriyetçi ordu *Kornilov* ruhunu korumuştur, çünkü subayları Kornilov'un adamlarıydı. Burjuva subaylar, Kornilov'un adamları olmaktan başka türlü yapamazlardı. Emperyalizme ve proletaryanın şiddetle ezilmesine kendilerini kaptırmadan edemezlerdi. Menşevik taktiklerinin uygulamada vardığı nokta, emperyalist savaşın ve *burjuva* diktatörlüğünün bütün kurumlarını olduğu gibi bırakmak, ayrıntıları onarmak ve birkaç önemsiz süslemede ("reformlar") bulunmaktı.

Öte yandan, bir tek büyük devrim bile yapılamazdı; ya da ordu "çözülmeden" yapılamazdı. Çünkü bu ordu, eski rejimi desteklemek için en katı alet, burjuva disiplininin en sağlam siperi, sermaye egemenliğinin payandası, çalışan insanlar arasında sermayeye teslimiyet ve boyuneğmeye ilişkin uşaklık ruhunun koruyucusu ve teşvikçisiydi. Karşı-devrim, silâhlı işçilerin ordu ile yanyana olmasını hiçbir zaman hoş görmemiştir ve göremez. Fransa'da işçiler her devrimden silâhlı olarak çıktılar, diye yazıyordu Engels: "bundan dolayı, devlet dümenini elinde tutan burjuvazinin ilk kumandası, işçilerin silâhsız hale getirilmesiydi."[50] Silâhlı işçiler *yeni* bir ordunun çekirdeğiydi, *yeni* bir sosyal düzenin örgütlenmiş özüydü. Burjuvazinin ilk kumandası, bu çekirdeği ezmek ve büyümesini önlemekti. Marx ve Engels'in sık sık belirttiği gibi, zafere ulaşan her devrimin ilk kumandası eski orduyu ortadan kaldırmak, dağıtmak ve yerine bir yenisini koymaktı.[51] Yeni bir sınıf iktidara gelirken, eski orduyu tamamen dağıtmadan iktidara ulaşamaz ve onu yerleştiremez (gerici ve iyice korkak burjuvalar "çözülme" sözüne çok kızarlar). Ancak çok güç ve acılı bir dönemin ordusuz aşılması (büyük Fransız devrimi de böyle acılı bir dönemden geçmişti), çetin bir iç savaşın ortasında yeni bir ordunun, yeni bir disiplinin, yeni bir sınıfın, yeni bir askerî örgütün yavaş yavaş kurulması, bunun dışındadır. Tarihçi Kautsky eskiden bunu anlıyordu. Ama şimdiki dönek Kautsky bunu da unuttu.

Kautsky, Rus devriminde Menşeviklerin taktiklerini *onaylıyorsa*, Scheidemann'lara "hükümet sosyalistleri" demeye ne hakkı var? Menşevikler Kerensky'yi desteklerlerken ve onun yönetimine katılırlarken de hükümet sosyalistleriydiler. Kautsky, soruyu emperyalist savaşı yürüten egemen sınıf konusunda ortaya atıyorsa, bu sonuca varmaktan kaçınamaz. Ama Kautsky, *egemen sınıfla* ilgili soruyu, böyle bir sorunun sorulması bile o kimsenin dönekliğini ele vereceği için, bir marksist bakımından zorunlu olan bu soruyu ortaya atmaktan kaçınıyor.

Almanya'da Kautsky'nin destekçileri, Fransa'da Longuet destekçileri, İtalya'da Turati ve ortakları da böyle savlarda bulunuyorlar: sosyalizm ulusların eşitliğini ve özgürlüğünü, kendi yazgılarını kendilerinin belirlemelerini zorunlu görür; *bundan dolayı* ülkemiz saldırıya uğrarsa, düşman birlikleri topraklarımızı işgal ederse, yurtlarını savunmak sosyalistlerin hakkı ve görevidir. Teorik yönden böyle bir sav sosyalizmle açıkça alay etmektir, ya da bayağı bir yalandır. Öte yandan, bu, pratik politika açısından bakınca, savaşın sosyal ve sınıfsal karakteri konusunda, gerici bir savaşta devrimci bir partinin görevleri konusunda bilgisi olmayan bilisizlerin savına uygun düşer.

Sosyalizm, uluslara karşı zor kullanılmasını kabul etmez. Buna diyecek yok. Ama sosyalizm, genel olarak insana karşı zor kullanılmasına karşıdır. Hıristiyan anarşistler ve Tolstoy'cular biryana, hiç kimse bundan, sosyalizmin *devrimci* zor kullanmaya karşı olduğu sonucunu çıkarmamıştır. O halde, devrimci zor kullanmayı gerici zor kullanmadan ayıran koşulları incelemeden, genel olarak "zor kullanmadan" sözetmek, devrimi reddeden bir burjuva olmak, ya da insanın kendini ve başkalarını safsatayla kandırması demektir.

Aynı şey, uluslara karşı zor kullanılması için de doğrudur. Her savaş, uluslara karşı bir zor kullanmadır; ama bu, sosyalistlerin devrimci bir savaştan *yana* olmasını önlemez. Bir sosyalistin (tabiî dönek değilse) karşılaştığı temel sorun budur. 1914 - 18 emperyalist savaşı, dünyanın ve ganimetlerin bölüşülmesi, küçük ve zayıf ulusların soyulması ve boğulması uğrunda, emperyalist burjuvanın iki grupu arasında bir savaştır. 1912'de Basel Manifestosunda, yaklaşan savaşın değerlendirmesi böyle yapılmıştı; gerçekler bunu doğruladı. Bu görüşten ayrılan insan sosyalist değildir.

Wilhelm zamanında bir Alman, Clemenceau zamanında bir Fransız, "düşman tarafından işgal edildiği zaman bir sosyalist olarak yurdumu savunmak benim hakkım ve görevimdir" derse, bir sosyalist gibi değil, bir enternasyonalist, bir devrimci proleter gibi değil,

küçük-burjuva milliyetçisi gibi davranıyor demektir. Çünkü bu sav, sermayeye karşı devrimci sınıf savaşımını, dünya burjuvazisinin ve dünya proletaryasının görüş açısından savaşın *bir tüm olarak* değerlendirilmesini, yani enternasyonalizmi hesaba katmıyor. Geriye zavallı bir dar milliyetçilikten başka bir şey kalmıyor. Benim yurdum zulüm görüyor, ben yalnız buna bakarım. İşte savın vardığı nokta burasıdır, küçük-burjuvanın milliyetçi darkafalılığının vardığı nokta burasıdır. Bir kimsenin, bireysel zor kullanma konusunda, bireye karşı zor kullanma konusunda, sosyalizmin zor kullanmaya karşı olduğunu ve bu yüzden hapse girmektense ihanet edeceğini ileri sürmesi de aynı şeydir.

"Sosyalizm uluslara karşı zor kullanmayı kabul etmez, *bu yüzden* yurdum işgal edilirse ben kendimi savunurum," diyen bir Fransız, bir Alman ve İtalyan sosyalizme ve enternasyonalizme *ihanet* eder; çünkü bu insan, *yalnız* kendi "ülkesini" görür, "kendi" *burjuvazisini* her şeyin üstüne çıkarır ve savaşı emperyalist yapan, *onun* burjuvazisini emperyalist soygun zincirinde bir halka haline getiren *uluslararası ilişkileri* hiç aklına getirmez.

Bütün bilisizler, bütün ahmaklar ve bilgisiz kimseler, dönek Kautsky destekçileri gibi, Longuet destekçileri, Turati ve ortakları gibi iddia ederler: "Düşman yurdumu işgal etti, başka hiçbir şey beni ilgilendirmez."*

Bir sosyalist, bir devrimci proleter, bir enternasyonalist başka türlü iddia eder. Der ki: "Savaşın karakteri" (ister gerici, ister devrimci olsun), saldırganın kim olduğuna, ya da "düşmanın" kimin yuduna yerleştiğine değil, savaşı *hangi sınıfın* yaptığına ve bu savaşın han-

* Sosyal şovenistler (Scheidemann'lar, Renaudel'ler, Henderson'lar, Gompers'ler ve ortakları), savaş sırasında "Enternasyonal" üzerinde konuşmayı hiç kabul etmezler. "Kendi" burjuvalarının düşmanlarını sosyalizme "ihanet edenler" diye görürler. Kendi burjuvalarının izlediği işgal politikasını desteklerler. Sosyal pasifistler (yani sözde sosyalist, uygulamada küçük-burjuva pasifitler), her türlü "enternasyonalist" duyguları ortaya döker, ilhakları vb. protesto eder, ama gerçekte kendi emperyalist burjuvalarını desteklemeyi sürdürürler. İki tip arasındaki fark önemsizdir. İki kapitalist arasındaki farka benzer; birisinin dudaklarında acı, ötekininkinde tatlı sözler, aynı şey söylenir.

gi politikanın uzantısı olduğuna bağlıdır. Savaş gerici ve emperyalistse, yani emperyalist, açgözlü soyguncu, gerici burjuvanın iki grupu arasında yapılıyorsa, her burjuvazi (en küçük ülkedeki bile) yağmaya katılır. O zaman, devrimci proletaryanın bir temsilcisi olarak benim görevim, bir dünya kasaplığının dehşetinden korunmanın *tek yolu* olduğu için, *dünya proleter devrimini* hazırlamaktır. Benim savım "ülkemin" açısından değil (çünkü bu, emperyalist burjuvazinin elinde oyuncaktan başka bir şey olmadığını düşünmeyen zavallı, ahmak, küçük-burjuva milliyetçisinin savıdır), dünya proleter devriminin hazırlanmasında, propagandasında ve çabuklaştırılmasında olan *payım* açısındandır."

Enternasyonalizmin anlamı budur; enternasyonalistin, devrimci işçinin, gerçek sosyalistin görevi budur. Dönek Kautsky'nin "unuttuğu" *alfabe* budur. Küçük-burjuva milliyetçilerin (Rusya'da Menşeviklerin, Fransa'da Longuet destekçilerinin, İtalya'da Turati'lerin, Almanya'da Haase ve ortaklarının) taktiklerini onayladıktan sonra, Bolşevik taktiklerinin eleştirisine geçerken, onun dönekliği daha iyi beliriyor. İşte onun eleştirisi:

"Bolşevik devrimi, genel bir Avrupa devriminin başlangıç noktası olacağı, Rusya'nın cesur inisiyatifinin bütün Avrupa'nın proleterlerini ayaklanmaya götüreceği sanısına dayanmıştı.

"Kuşkusuz bu sanıya dayanılarak, Rusya'nın nasıl bir ayrı barış yapacağı, Rus halkının hangi güçlüklere ve toprak kayıplarına uğrayacağı, ulusların kendi yazgısını belirlemesinin nasıl bir yoruma varacağı hiç önemli değildi. Bu durumda, Rusya'nın kendisini savunup savunamayacağı da önemli değildi. Böyle bir görüşe göre, bir Avrupa devrimi Rus devriminin korunması için en iyi yol olur; eski Rus topraklarında bulunan bütün halkların gerçekten kendi yazgılarını belirlemelerini aynen sağlayabilirdi.

"Orada sosyalizmi kuracak ve yerleştirecek bir Avrupa devrimi, ülkenin ekonomik geriliği karşısında sosyalist üretim sistemini kurma yolunda Rusya'da ortaya çıkabilecek engelleri ortadan kaldırma aracı da olabilirdi.

"Bütün bunlar çok mantıklı ve çok akla yakın. Yalnız asıl sanı, yani Rus devriminin bir Avrupa devrimini mutlaka boşandırması olasılığının gerçekleşmesiydi. Peki, bu olmazsa?

"Şimdiye dek bu sanının doğruluğu ortaya çıkmamıştır. Şimdi Avrupa'nın proleterleri, Rus devrimini terketmekle ve ona ihanet etmekle suçlanıyorlar. Bu suçlama bilinmeyen kişilere karşı yöneltiliyor. Peki, Avrupa proletaryasının davranışından kim sorumlu tutulacaktır?" (s. 28).

Daha sonra Kautsky Marx, Engels ve Bebel'in bek-

lenen devrimin başlangıcı konusunda birkaç kez yanıldıklarını, ama taktiklerini hiçbir zaman *"belli bir günde"* bekledikleri bir devrime göre ayarlamadıklarını (s. 29) uzun uzun anlatmaya çalışıyor; buna karşılık kendisi de, Bolşeviklerin "her şeyi bir tek koza, genel bir Avrupa devrimine bağladıklarını" söylüyor.

Yeri geldikçe marksizmi kullanarak, bayağı ve gerici görüşünü hileyle yutturmada Kautsky'nin gösterdiği "beceri"yi okurlarımızın gözü önüne sermek için, bu uzun bölümü özellikle aktardık.

Önce apaçık saçma bir düşünü bir muhalife yüklemek, sonra da bunu yalanlamak, fazla akıllı kimselerin hiçbiri tarafından oynanmayan bir oyundur. Bolşevikler taktiklerini başka ülkelerde *belli bir güne dek* beklenen bir devrime dayandırsalardı, reddedilmeyecek bir saçmalığa düşmüş olurlardı. Bolşevik Partisi hiçbir zaman böyle bir saçmalıkla suçlanmamıştır. Amerikan işçilerine yolladığım mektupta (20 Ağustos 1918), bir Amerikan devrimini hesapladığımızı, ama bunda belli bir tarihi esas almadığımızı söyleyerek, bu saçma düşünü açıkça reddettim. Sol Sosyalist Devrimciler ve "Sol Komünistler"[52] ile olan söyleşimde aynı düşün üzerinde birkaç kez genişliğine durdum (Ocak - Mart 1917). Kautsky, hafif, hem de pek hafif bir sahtecilik yapmış, aslında Bolşevizmi eleştirisini bu sahteciliğe dayandırmıştır. Kautsky belli bir tarihte olması beklenen bir Avrupa devrimine dayalı taktiklerle, belli bir tarihte değil, uzak ya da yakın gelecekte beklenen bir Avrupa devrimine dayalı taktikleri birbirine karıştırmıştır. Hafif, ama çok hafif bir sahtecilik.

Belli bir tarihte devrim çıkacağı umuduna dayalı taktikler saçmadır. Ama, belli olmayan tarihteki devrime dayalı taktikler bir marksist için *zorunludur;* her devrimci proleter ve enternasyonalist için *zorunludur.* Çünkü, bütün Avrupa ülkelerinde savaşın meydana getirdiği belirgin durumu tam marksist bir biçimde ancak bunlar hesaba katarlar ve ancak bunlar proletaryanın uluslararası görevlerine uygun hareket ederler.

Kautsky, Bolşevik devrimcilerin yapabilecekleri, a-

ma yapmadıkları bir yanlışlıkla ilgili ufak sorunu, genel olarak devrimci taktiklerin temelleriyle ilgili önemli sorunun yerine koyarak, bütün devrimci taktikleri maharetle yadsırlar.

Bu politika dönеği, teorik olarak devrimin gerektirdiği belli *koşulları ortaya koyamayacak* kadar yetersizdir.

Bu bizi, ikinci noktaya getiriyor.

İkinci nokta şudur: *devrim durumu* varsa, bir Avrupa devrimini hesaba katmak, bir marksist için zorunludur. Devrim durumunun olmasıyla olmaması hallerinde, sosyalist proletarya taktiklerinin aynı olmayacağı marksizmin alfabesidir.

Bir marksist için zorunlu olan bu soruyu Kautsky ortaya koymuş olsaydı, verilecek yanıtın mutlaka kendisine yönelmiş olacağını görecekti. Savaştan çok önce bütün marksistler, bütün sosyalistler, bir Avrupa savaşının devrim durumu yaratacağı üzerinde görüş birliğindeydiler. Kautsky de, dönek olmadan önce 1902'de bunu açıkça ve kesinlikle kabul etmişti (1902'de *Sosyal Devrim*, 1909'da *İktidar Yolu* adlı yapıtlarında). Basel Manifestosu'nda tüm İkinci Enternasyonal adına da kabul edilmişti bu. Bütün ülkelerin sosyal şovenistlerinin ve Kautsky yandaşlarının ("Merkezcilerin", yani devrimcilerle oportünistler arasında yalpa yapanların) bu konudaki Basel Manifestosu bildirilerinden, vebadan kaçar gibi kaçtıklarına şaşmamalı.

O halde, Avrupa'da bir devrim durumunun beklenişi, Bolşeviklerin sevdası değil, bütün marksistlerin *genel görüşüydü*. Kautsky, Bolşeviklerin "zor kullanma ve iradenin her zaman her şeyi yeneceğine inandıkları" yollu sözler kullanarak, bu tartışılmaz gerçekten kaçmaya çalışmasını ve devrim durumu sorununu ortaya atmayışını, bunu *örtmek* için giriştiği yaygara ve boş sözler açıkça yansıtıyor.

Biraz daha gidelim. Bugün için bir devrim durumu var mıdır, yok mudur? Kautsky bu soruyu ortaya atamadığını göstermiştir. Ekonomik gerçekler bunun yanıtını veriyor: Savaşın her yerde meydana getirdiği aç-

lık ve yıkım, bir devrim durumunun belirtisidir. Politik gerçekler de bunun yanıtını veriyor: 1915'ten buyana, *bütün* ülkelerde, eski ve çürümüş sosyalist partiler içinde bir parçalanma süreci kendini göstermektedir. Bu proletarya yığınının sosyal şovenist liderlerden ayrılıp sola geçişini, devrimci düşün ve duygulara, devrimci liderlere katılışını gösteren bir süreçtir.

Kautsky'nin 5 Ağustos 1918'de, broşürünü yazdığı sırada, bir insanın bu gerçekleri görememesi için devrimden korkması ve ona ihanet etmesi gerekirdi. Şimdi 1918 Ekiminin sonunda, *bazı* Avrupa ülkelerinde devrim gelişmekte, herkesin gözleri önünde büyümekte ve hızlanmaktadır. Hâlâ bir marksist sayılmasını isteyen "devrimci" Kautsky, Marx'ın alay ettiği 1847 yılının darkafalıları gibi, yaklaşan devrimi görememiş kısa görüşlü bir darkafalıdır.

Şimdi üçüncü nokta geliyor.

Üçüncü nokta şudur: Avrupa'da bir devrim durumu varsa, devrim taktiklerinin belli özellikleri neler olmalıdır? Kautsky bir dönek olduğundan, her marksist için zorunlu olan bu soruyu ortaya koymaktan korkmuştur. Kautsky, tipik bir küçük-burjuva, bir darkafalı, bilisiz bir köylü gibi iddia ediyor: "genel bir Avrupa devrimi" başladı mı, başlamadı mı? Başlamışsa, devrimci olmaya o *da* hazırdır. Ancak o zaman her alçak (şimdi muzaffer Bolşeviklere yanaşan bazı alçaklar gibi) devrimci olduğunu ilân edebilir.

Başlamamışsa, Kautsky, devrime sırtını dönecektir. Kautsky, bir devrimci marksisti küçük-burjuvadan ayıran şeyin, olgunlaşan devrimin gereğini eğitilmemiş yığınlara *anlatma*, bunun kaçınılmazlığını *tanıtlama*, yararlarını halka *açıklama*, proletaryayı, bütün çalışan ve sömürülen insanları ona *hazırlama* yeteneği olduğu gerçeğini hiç anlamamış gibidir.

Kautsky, Bolşeviklere bir saçmalık, yani onların bir tek koza, belli bir tarihte çıkacak bir Avrupa devrimine saplandıkları saçmalığını yüklüyor. Bu saçmalık Kautsky'nin kendisine yönelmiştir; çünkü bu savın mantıkî sonucu, Bolşevik taktiklerinin doğruluğunun 5 Ağus-

tos 1918'e dek bir Avrupa devriminin çıkmasına bağlı kalmasıdır. Broşürünü yazdığı sırada Kautsky'nin söylediği tarih budur. 5 Ağustostan birkaç hafta sonra, bazı Avrupa ülkelerinde devrimin gelmekte olduğu ortaya çıkınca, Kautsky'nin tüm dönekliği, marksizmi tahrifi ve devrimci biçimde düşünme, hattâ sorunları koyma yeteneksizliği olanca şatafatıyla belirdi.

Avrupa proleterleri ihanetle suçlanırken, Kautsky, bunun bilinmeyen kişilere yöneltilmiş bir suçlama olduğunu yazıyor.

Yanılıyorsunuz, bay Kautsky! Aynaya bakın, bu suçlamanın yöneltildiği "bilinmeyen kişileri" göreceksiniz. Kautsky, bir saflık haline bürünüyor, bu suçlamayı *kimin* yönelttiğini ve onun *anlamını* bilmezmiş gibi yapıyor. Ama gerçekte, bu suçlamanın Alman "solları", Spartaküs'çüler, Liebknecht ve dostları tarafından yapıldığını ve yapılmakta olduğunu Kautsky çok iyi bilir. Bu suçlama, Alman proletaryasının, Finlandiya, Ukrayna, Letonya ve Estonya'yı bastırdığı zaman Rus (ve dünya) devrimine ihanet ettiği gerçeğinin açıkça *değer* bulduğunu anlatır. Bu suçlama, ilk planda ve her şeyden önce, her zaman çiğnenen *yığınlara* değil, Scheidemann'lar ve Kautsky'ler gibi, devrim uyarıcılığı, devrim propagandası yapma, yığınların hareketsizliğini gidermek için onlar arasında devrimci çalışma yapma *görevini başaramamış*, buna karşılık ezilen sınıfın yığınları arasında her zaman tüm gücüyle varolan devrimci güdülere ve dürtülere *karşıçıkmış liderlere* yöneltilmiştir. Scheidemann'lar açıkça, kabaca ve alay ederek, bazı hallerde bencil nedenler yüzünden, proletaryaya ihanet ettiler ve burjuvazinin safına yamandılar, Kautsky ve Longuet yandaşları da aynı şeyi, kararsızlık ve çekingenlik içinde, o anda güçlü olanlara yan gözle korkakça bakarak yaptılar. Kautsky, savaş sırasındaki bütün yazılarında, devrimci ruhu geliştirecek ve alevlendirecek yerde *söndürmeye çalıştı*.

Avrupa proleterlerinin Rus devrimine ihanet ettiği "suçlamasının" sonsuz *teorik* önemini, hattâ uyarma ve propaganda önemini bile Kautsky'nin anlamaması, res-

mî Alman sosyal demokrasisinin "orta kalitede" liderinin şaşkınlığını gösteren, gerçekten tarihsel bir anıt olarak kalacaktır. Kautsky, Alman "İmparatorluğunda"daki sansür dolayısıyla, sosyalizme ihanet etmemiş Alman sosyalistlerinin (Liebknecht ve arkadaşları), Scheidemann'lar ve Kautsky'leri başından atmaları, böyle "liderleri" defetmeleri, onların aptallaştırıcı ve alçaltıcı propagandasından kurtulmaları, onlara *karşın, onlarsız* ayaklanmaları ve onları çiğneyerek *devrime doğru* yürümeleri için, *Alman işçilerine* dileklerini ulaştırmanın belki de tek yolunun bu olduğunu anlamıyor.

Kautsky bunu anlamıyor. Peki, Bolşeviklerin taktiklerini nasıl anlayabilir? Genel olarak devrimi reddeden bir insandan, en *"güç"* bir durumda devrimin gelişme koşullarını tartması ve değerlendirmesi beklenebilir mi?

Bolşeviklerin taktikleri yerindeydi. *Tek* enternasyonalist taktik bunlardı. Çünkü bu taktikler, dünya devriminden duyulan bayağı bir korkuya, bir darkafalının inançsızlığına değil, bir insanın "kendi" vatanını (kendi burjuvazisinin vatanını) savunmak isteyip başkalarının vatanları için "bir lânet sözü bile" söylememesi biçiminde beliren dar milliyetçiliğe değil, Avrupa'daki devrim durumunun (savaştan ve sosyal şovenistlerle sosyal pasifistlerin dönekliğinden önce genel olarak kabul edildiği gibi) *doğru değerlendirilmesine* dayanıyordu. Tek enternasyonalist taktik bunlardı. Çünkü *bütün ülkelerde*, devrimin uyandırılması, geliştirilmesi ve desteklenmesi *için* bir ülkede yapılabilecek her şeyi yaptı. Bu taktiklerin sağladığı büyük başarı, bu taktiklerin yerinde olduğunu tanıtladı. Çünkü Bolşevizm (Rus Bolşeviklerinin beceriklilikleri dolayısıyla değil, uygulamada devrimci olan taktiklere karşı her yerde, *insanların* duyduğu en derin sevgi dolayısıyla) *dünya* Bolşevizmi oldu; bir düşün, bir teori, bir program, sosyal şovenizmden ve sosyal pasifizmden uygulamada açıkça farklı taktikler oluşturdu. Bolşevizm artık, birbirinin ayağına basacak, "birlik" düşü görecek ve bir ölüyü diriltmeye çalışacak olan Scheidemann'ların, Kautsky'lerin, Rena-

udel'lerin, Longuet'lerin, Henderson'ların ve MacDonald'ların eski, kokuşmuş enternasyonaline bir *coup de grace** olmuştur. Bolşevizm, bir Üçüncü Enternasyonal döneminin, hem durgun, hem de *başlamış olan devrimler döneminin* kazanç ve deneyimlerini dikkate alacak, gerçekten proleter ve komünist bir enternasyonalin ideolojik ve taktik temellerini *yaratmıştır.*

Bolşevizm, "proletarya diktatörlüğü" düşününü tüm dünyada sevdirmiş, bu latince sözleri ilk kez rusçaya ve sonra da *tüm* dünya dillerine çevirmiş, *Sovyet hükümeti* örneğiyle, işçilerin ve yoksul köylülerin geri bir ülkede *bile,* en az deneyim, eğitim ve örgütlenme alışkanlıklarıyla bile, büyük güçlüklerin ve sömürücülere (*tüm* dünya burjuvazisi tarafından desteklenen sömürücülere) karşı yürütülen bir savaşımın ortasında, çalışan insanların iktidarını korumaya, dünyada daha önce kurulmuş bütün demokrasilerden sonsuz ölçüde daha yüksek ve geniş bir demokrasi yaratmaya, sosyalizmin kuruluşu yolunda onmilyonlarca işçi ve köylüyü yaratıcı işe *başlatmaya* yetenekli olmuştur.

Bolşevizm, bugüne dek, proleter devrimin gelişmesine Avrupa ve Amerika'da herhangi bir partinin bir ülkede başardığından çok daha fazla yardım etmiştir. Tüm dünyanın işçileri, Scheidemann'ların ve Kautsky'lerin taktiklerinin, kendilerini emperyalist savaştan ve emperyalist burjuvanın ücretli köleliğinden kurtarmadığını, bu taktiklerin bütün ülkeler için bir örnek olmadığını her gün biraz daha iyi görürlerken, bütün ülkelerdeki işçi yığınları, savaşın ve emperyalizmin dehşetinden kurtulma yolunu Bolşevizmin gösterdiğini, taktiklerinin *herkes için örnek taktikler* olarak hizmet ettiğini gittikçe daha iyi anlıyorlar.

Yalnız genel Avrupa devrimi değil, dünya proleter devrimi herkesin gözü önünde olgunlaşıyor ve proletaryanın Rusya'daki zaferinden yardım görüyor, onun tarafından itiliyor ve destekleniyor. Bütün bunlar, sosyalizmin tam zaferi için yeterli değil mi diyorsunuz?

* Cançekişen bir canlının acısını dindirmek için indirilen öldürücü vuruş.

Elbette değil. Ama bir ülke daha fazlasını yapamaz. Ama bir ülke, Sovyet hükümeti sayesinde, öyle çok şey yapmıştır ki, diyelim ki yarın, Alman ve İngiliz - Fransız emperyalizmi arasında bir anlaşmanın sonucu olarak, böylesine kötü bir olasılıkla, Rusya'da Sovyet hükümeti yıkılsa bile, Bolşevik taktiklerinin sosyalizme büyük yararlar sağladığı, henüz patlamamış dünya devriminin gelişmesine yardım ettiği anlaşılır.

"EKONOMİK ÇÖZÜMLEME" YOLUYLA BURJUVAZİYE HİZMET

Daha önce söylendiği gibi, Kautsky'nin kitabının başlığı, içindekileri aynen yansıtacaksa, bunun adı *Proletarya Diktatörlüğü* değil, *Bolşeviklere Burjuva Saldırılarının Bir Yinelenmesi* olmalıydı.

Rus devriminin burjuva karakteri konusundaki eski Menşevik "teoriler", yani marksizmin Menşevikler tarafından yapılan eski tahrifi (Kautsky'nin 1905'te *reddettiği)*, bizim teorisyen tarafından, şimdi bir daha yineleniyor. Rus marksistleri için can sıkıcı olacaksa da, bu konuyu ele almak zorundayız.

1905'ten önce Rusya'daki marksistlerin hepsi, Rus devriminin bir burjuva devrim olduğunu söylüyorlardı. Menşevikler, liberalizmi marksizmin yerine koyarak, bundan şu sonucu çıkarıyorlardı: o halde proletarya, burjuvazinin kabul edebileceğinden öteye gitmemeli, onlarla uyuşma politikası gütmelidirler. Bolşevikler de, bunun burjuva-liberal bir teori olduğunu söylüyorlardı. Burjuvazi, monarşiyi, toprak derebeyliği sistemini vb. koruyarak devrimci olmayan, burjuva *reformcu* davranışla, devlette bir reform yapmaya çalışıyordu. Proletarya, burjuvazinin reformizmine "bağlı" kalmaksızın, burjuva-demokratik devrimi sonuna dek götürmek zorundaydı. Bolşevikler, burjuva devrimine katılan *sınıf* güçlerini şöyle formüle ettiler: köylüleri kendine kazanan proletarya, liberal burjuvaziyi tarafsızlaştıracak, monarşiyi, ortaçağ zihniyetini ve toprak derebeyliği sis

temini temelden yıkacaktır.

Devrimin burjuva karakterini ortaya çıkaran, *genel olarak* proletarya ile köylüler arasındaki bağlaşmadır. Çünkü köylüler, genellikle mal üretimi üzerinde varlığını sürdüren küçük üreticilerdir. Bolşevikler, ayrıca şunu ekliyorlardı: proletarya, *yarı-proleterlerin tümünü* (bütün çalışan ve sömürülen insanları) kendinden yana kazanacak, orta halli köylüleri tarafsızlaştıracak ve burjuvaziyi *devirecektir*. Bu, burjuva-demokratik devrimden farklı, bir sosyalist devrim olacaktır. (Bak: *İki Taktik* adlı broşürüm.)

Kautsky, 1905'te bu tartışmaya dolaylı biçimde katıldı ve o zamanki Menşevik Plekhanov'un bir sorusuna yanıt olarak, Plekhanov'a temelden *karşı* olan ve zamanın Bolşevik basınında gülüşmelere yolaçan bir görüş ileri sürdü. Oysa şimdi, o günlerin tartışmaları konusunda (kendi sözlerinin onu ele vereceğinden korkarak) *bir tek söz söylemiyor*. Böylece, Alman okuyucusunun konunun özünü anlamasını *iyice olanaksız* duruma sokuyor. Kautsky, 1905'te işçilerin liberal burjuvaziyle değil, köylülerle bağlaşma yapması lehinde olduğunu, bu bağlaşma için hangi koşulları ileri sürdüğünü ve nasıl bir program taslağı çizdiğini 1918'de *söyleyemez*.

Eski tutumundan cayan Kautsky, şimdi "ekonomik çözümleme" kılığı altında ve "tarihsel materyalizm"den gururla sözederek, işçilerin burjuvaziye teslim olmasını savunuyor. Menşevik Maslov'dan aktardığı sözler yardımıyla Menşeviklerin eski liberal görüşleri üzerinde geviş getiriyor. Aktarılan sözler, Rusya'nın geriliğiyle ilgili yeni düşünüşü tanıtlamak için kullanılıyor. Ama, bu yeni düşünüşten çıkarılan sonuç gene eskisinin aynıdır, yani bir burjuva devriminde insanın burjuvaziden ileri gitmemesi gerektiği yolundadır. Marx ve Engels'in Fransa'da 1789 - 93 burjuva devrimini, Almanya'daki 1848 burjuva devrimiyle karşılaştırırken söylediklerine karşın, eski anlayıştan vazgeçmemiştir.[53]

Kautsky'nin asıl "savına" ve yaptığı "ekonomik çözümleme"nin özüne geçmeden önce, kullandığı ilk tümcelerin ilginç bir düşünce karmaşıklığını ya da yüzey-

selliğini yansıttığını belirtelim.

"Tarım, özellikle küçük çiftçilik," diyor bizim "teorisyen", "günümüzde Rusya'nın ekonomik yapısını temsil eder. Nüfusun beşte dördü, hattâ belki de altıda beşi bununla geçinir" (s. 45). Benim sayın teorisyenim, her şeyden önce, küçük üretici yığını arasında ne kadar sömürücü bulunduğunu düşündünüz mü? Toplamın onda birinden hiç de çok değil, kasabalarda belki daha da az. Çünkü buralarda geniş ölçüde üretim çok daha fazla gelişmiştir. Haydi inanılmayacak kadar yüksek bir rakam alalım; ayrıcalıklarından yoksun bırakılan sömürücülerin küçük üreticilerin onda biri olduğunu kabul edelim. Bu takdirde bile, Beşinci Sovyetler Kongresinde, Bolşeviklerin oyun yüzde 66'sını alması, *nüfusun çoğunluğunun* temsil edildiğini gösterir. Buna, Sovyet iktidarı lehinde olan Sol Sosyalist Devrimcilerin önemli bir kısmını da eklemek gerekir. 1918 Temmuzunda bunların bir bölüğü serüvenli bir ayaklanmaya girişti. Eski partiden iki parti meydana çıktı: "Narodnik Komünistleri" ve "Devrimci Komünistler"[54] (bunlar Sol Sosyalist Devrimcilerin önde gelenleriydi ve eski parti tarafından hükümetteki önemli yerlere atanmışlardı: birincilere örnek Zax, ikincilere de Kolegayev'dir). Kautsky, Bolşeviklerin bir halk azınlığı tarafından desteklendiği yollu gülünç masalı istemiyerek yalanlamış oluyor.

İkincisi, benim sayın *teorisyenim*, küçük-köylü üreticinin proletarya ile burjuvazi arasında *zorunlu olarak* duraksadığı gerçeğini hesaba kattınız mı? Kautsky, modern Avrupa tarihi boyunca doğrulanmış olan bu marksist gerçeği kolayca "unutmuştur". Çünkü bu, onun durmadan yinelediği Menşevik "teori"yi ortadan kaldırıyor. Kautsky bu gerçeği "unutmasaydı", küçük-köylü üreticinin üstün geldiği bir ülkede proletarya diktatörlüğüne olan gereksinimi yadsıyamazdı.

Bizim teorisyenin "ekonomik çözümlemesi"nin asıl özünü şimdi inceliyelim.

Kautsky, Sovyet iktidarının bir diktatörlük olduğu söz götürmez, "ama bir *proletarya* diktatörlüğü müdür

acaba?" diyor (s. 34).

"Sovyet Anayasasına göre, nüfusun çoğunluğunu oluşturan köylüler, yasa yapımına ve yönetime katılmaya yetkilidirler. Bize **proletarya** diktatörlüğü olarak sunulan şey —gerçekte başarılırsa; genel olarak, ancak bir parti tarafından uygulanabilecek bir diktatörlüğü, doğrudan doğruya bir sınıf uygulayabilirse— bir **köylü** diktatörlüğüdür" (s. 35).

Bu derin ve akıllıca savından çok gururlanan bizim iyi yürekli Kautsky, nükte yapmaya da yeltenip şöyle diyor: "Bunun sonucu, sosyalizme en acısız olarak varmanın, ancak onun köylülerin eline verilmesiyle kesinleşeceği ortaya çıkar" (s. 35).

Bizim teorisyen, çok geniş ayrıntılara girerek ve yarı-liberal Maslov'dan birsürü bilgiçce sözler aktararak, köylülerin yüksek hububat fiyatları, kent işçilerinin de düşük ücretler vb. vb. istediği yolunda yeni bir görüşü tanıtlamaya çalışıyor. Yazarımız bu yeni düşünlerini açıklamak için gösterdiği çaba ölçüsünde, savaş sonrası dönemin gerçekten yeni görünüşlerine, örneğin köylülerin hububat için para yerine mal istemeleri, çok parayla bile yeterince sağlanamayan tarımsal araç ve gereçlere sahip olamadıkları noktalarına dikkatini yöneltmemiştir. İleride bunu gene ele alacağız.

Böylece Kautsky, Bolşevikleri, proletaryanın partisini, diktatörlüğü, sosyalizme ulaşma işini, küçük-burjuva köylülere teslim etmekle suçluyor. Çok güzel, bay Kautsky! Peki, sizin parlak düşüncenize göre, proletarya partisinin küçük-burjuva köylülere karşı davranışı nasıl olmalı?

Bizim teorisyen, bu nokta üzerinde ses çıkarmamayı yeğ tutuyor ve belki de şu atasözüne uymak istiyor: "Söz gümüşse, sükût altındır." Ama aşağıdaki savıyla da kendini hemen ele veriyor:

"Sovyet Cumhuriyetinin başlangıcında, köylü Sovyetleri genellikle **köylülerin** örgütleriydi. Şimdi bu Cumhuriyet, Sovyetlerin, proleterler ile **yoksul** köylülerin örgütleri olduğunu ilân ediyor. Hali vakti yerinde köylüler Sovyet seçimlerinde oy hakkından yoksun bırakılıyorlar. Proletarya diktatörlüğünde, sosyalist tarım reformunun ortaya çıkardığı sürekli ve yığınsal ürün olarak yoksul köylü kabul ediliyor" (s. 48).

Ne korkunç bir bilisizlik! Rusya'da her burjuvadan gelecek ses de işte bu türlüdür: onlar, Sovyet Cumhuri-

yetinin yoksul köylülere yaşama hakkı tanımasıyla açıkça alay eder, eğlenirler. Sosyalizmi alaya alırlar. Onlara düşen budur. Ama dört yıl süren korkunç bir savaştan sonra, Rusya'da yoksul köylülerin varlığı (daha uzun zaman sürecek olan bu varoluş) konusuyla alay eden bir "sosyalist," ancak toptan bir ihanetin geçerlikte olduğu bir zamanda ortaya çıkabilir.

Kautsky, daha sonra şöyle diyor:

"...Sovyet Cumhuriyeti, zengin ve yoksul köylüler arasındaki ilişkilere karışıyor, ama bu sorunu, toprakları yeniden dağıtmak biçiminde ele almıyor. Kasabalardaki ekmek sıkıntısını azaltmak için, zengin köylüler fazla buğday stoklarını eritsinler diye, köylere silâhlı işçi birlikleri yolluyorlar. Bu stokların bir kısmı kent insanlarına, geri kalanı da daha yoksul köylülere veriliyor" (s. 48).

Elbette ki, sosyalist ve marksist Kautsky, bu önlemin büyük kentlerin kenar mahallelerinden daha uzak yerlere dek yaygınlaştırılması düşününe (bizse bunu tüm ülkeye yaydık) çok kızıyor. Sosyalist ve marksist Kautsky, bir darkafalının dikkate değer eşsiz soğukkanlılığıyla şöyle vaazediyor: "Varlıklı köylülerin mallarının kamulaştırılması, üretim sürecine yeni bir huzursuzluk ve iç savaş öğesi getiriyor"... (iç savaşın "üretim sürecine" girmesi doğaüstü bir şeymiş) ... "oysa bu sürecin yeniden canlanması için, huzura ve güvenliğe ivedi gereksinim var" (s. 49).

Öyledir, öyle! Marksist ve sosyalist Kautsky, fazla stoklar yapan, hububat tekeli yasasını baltalayan, kent insanlarını açlığa mahkûm eden hububat vurgunlarının ve sömürücülerin huzuru ve güvenliği için ağlamalı, gözyaşı dökmelidir. Kautsky'ler, Heinrich Weber'ler (Viyana), Longuet'ler (Paris), MacDonald'lar (Londra) vb. koro halinde, "bizler hep sosyalistiz, marksistiz, enternasyonalistiz," diye şarkı söylerler. "Hepimiz işçi sınıfı devriminden yanayız. Yalnız... yalnız biz, hububat vurgunlarının huzur ve güvenliğine zarar vermeyecek bir devrim istiyoruz. Biz, kapitalistlere böyle çirkin biçimde teslim olduğumuzu "üretim sürecine" marksist bir değinme yaparak gizleriz..." Marksizm buysa, acaba burjuvazi uşaklığı nasıl bir şeydir?

Bakın, bizim teorisyen nasıl bir sonuca varıyor. Bol-

şevikleri, köylü diktatörlüğünü proletarya diktatörlüğü olarak sunmakla suçluyor. Aynı zamanda bizi, köy bölgelerine iç savaşı sokmakla (bize göre bu bir *övgü* demektir); "proletarya ve yoksul köylü diktatörlüğünü" kurduklarını, yoksul köylülere yardım ettiklerini, vurguncuların ve zengin köylülerin hububat tekeli yasasına aykırı olarak yığdıkları buğday stoklarına el koyduklarını açıkça ilân eden silâhlı işçileri köylere yollamakla suçluyor.

Bizim marksist teorisyen, bir yandan saf demokrasiyi, yani çalışan ve sömürülen insanların öncüsü olan devrimci sınıfın, nüfusun çoğunluğuna (sömürücüler de içinde) boyuneğmesini istiyor; öte yandan, bize *karşı* yöneltilen bir sav olarak, devrimin burjuva karakterinin kaçınılmaz olduğunu, çünkü köylülerin yaşamının bir tüm olarak burjuva tipi sosyal ilişkilere dayandığını ileri sürüyor, aynı zamanda da proleter, sınıfsal marksist görüşten yanaymış gibi davranıyor.

Karşımızda "ekonomik çözümleme" değil, birinci sınıf bir gözboyacılığı var. Marksizm yerine, liberal doktrinlerden parçalarla burjuvalara ve kulaklara uşaklığın övgüsüyle karşıkarşıyayız.

Kautsky'nin karmakarışık ettiği bu sorun, Bolşevikler tarafından daha 1905'te açıklanmıştır. Evet, *köylülerle bir tüm olarak* yürüdüğümüz *sürece*, bizimki bir burjuva devrimidir. Bu sorun, bizim için çok açıktır. 1905'ten buyana biz bunu yüzlerce, binlerce kez söyledik. Tarihsel sürecin bu zorunlu aşamasını atlamaya, ya da hükümet kararlarıyla bunu ortadan kaldırmaya girişmedik. Kautsky'nin bu noktada bizi "ele verme" çabası, onun kendi düşün karmaşıklığını, henüz bir dönek olmadığı 1905 yılında yazdıklarını anımsamaktan korkusunu ortaya sermekten başka şeye yaramıyor.

Bununla birlikte, 1917 *Nisanından* buyana, yani Ekim Devrimi'nden çok önceleri, henüz iktidara gelmemize çok zaman varken, halka şunu açıkça ilân ettik: Devrim şimdi bu aşamada duramaz. Çünkü ülkemiz ileri doğru yürümüştür, kapitalizm ilerlemiştir, yıkım şaşılacak kadar büyümüştür ve bu (istense de istenmese

de) ileriye, *sosyalizme doğru yol almayı gerektirir.* Çünkü ilerlemenin, savaşın yıprattığı ülkeyi korumanın, çalışan ve sömürülen insanların acılarını *dindirmenin* başka yolu yoktur.

Olaylar bizim dediğimiz gibi gelişti. Devrimin aldığı yön, bizim düşünce biçimimizin doğru olduğunu gösterdi. *Önce,* köylülerin "tümü" ile monarşiye, toprak sahiplerine, ortaçağ düzenine karşıçıkış (bu aşamaya dek devrim burjuvadır, burjuva-demokratiktir), *sonra,* yoksul köylülerle, yarı-proleterlerle ve bütün sömürülenlerle birlikte, köy zenginlerini, kulakları, vurgunculara da içine alan *kapitalizme karşı* yürüyüş (burada artık *sosyalist* bir devrim sözkonusu). Birincisiyle ikincisi arasına bir tür Çin setti çekmeye kalkmak, proletaryanın hazırlık ve köylülerle birleşme derecesinden *başka* bir sınır koymak, marksizmi iyice tahrif etmek, işe yaramaz hale getirmek, onun yerine liberalizmi koymak demektir. Bu, burjuvazinin ilerici karakterini ortaçağ zihniyetiyle karşılaştırarak, sözde bilimsel değinmeler yoluyla, sosyalist proletaryaya karşı burjuvaziyi kaçamak yoldan ve gerici biçimde savunmak anlamına gelir.

Sovyetler, demokrasinin son derece yüksek bir biçimini ve tipini temsil ederler. Çünkü, *işçi ve köylü yığınlarını* birleştirip politik yaşama sokarak, "halka" en yakın (Marx'ın 1871'de gerçek bir halk devrimi diye sözünü ettiği anlamda), halkın politik yetişmesini ve gelişmesini, sınıf olgunluğunu en iyi gösteren bir ölçek hizmeti görürler. Sovyet Anayasası bir "plana" göre, bir incelemeye göre hazırlanmadı, çalışan insanlara burjuva avukatlar tarafından yutturulmadı. Hayır, bu Anayasa, *sınıf savaşımının* gelişmesi içinde *sınıf çelişmelerinin* olgunlaştığı oranda *gelişti.* Kautsky'nin de kabul ettiği kesin gerçekler bunu tanıtlar.

Sovyetler, önceleri köylüleri bir tüm olarak içine alıyordu. Yoksul köylülerin olgunlaşmamış olması, geriliği ve bilisizliği yüzünden, liderlik kulakların, zenginlerin, kapitalistlerin ve küçük-burjuva aydınların eline geçmişti. Bu, küçük-burjuvazinin, Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin (bunların herhangi birini ancak

Kautsky gibi dönekler ya da ahmaklar sosyalist kabul edebilir) egemen olduğu dönemdi. Küçük-burjuvazi, burjuvazinin diktatörlüğü (Kerensky, Kornilov, Savinkov) ile proletarya diktatörlüğü arasında kaçınılmaz olarak duraksıyordu. Küçük-burjuvazi, ekonomik durumunun temel özellikleri dolayısıyla, kendi başına bir şey yapabilecek yetenekte değildir. Kautsky, Rus devrimini çözümlerken, burjuvanın egemenliğini gizleme ve halkı aldatma aracı olarak, burjuvaziye hizmet eden hukukî ve biçimsel bir "demokrasi" kavramına kendini kaptırıp marksizmi tamamen reddediyor; uygulamada "demokrasi"nin bazan *burjuva diktatörlüğünü*, bazan da bu diktatörlüğe teslim olmuş küçük-burjuvazinin yetersiz bir reformculuğunu ayakta tuttuğunu *unutuyor*. Kautsky'ye göre, kapitalist bir ülkede burjuva partilerle çoğunluğa, yani proletarya yığınına öncülük eden bir proleter parti (Bolşevikler) vardı; ama küçük-burjuva partileri *yoktu*. Menşeviklerle Sosyalist Devrimcilerin *sınıfsal kökleri*, küçük-burjuva kökleri yoktu.

Küçük-burjuvazinin, Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin kararsızlıkları halkın aydınlanmasına, büyük çoğunluğun, "alt tabakaların" tümünün, bütün proleterlerin ve yarı-proleterlerin böylesi "liderleri" başlarından atmasına yardım etti. Bolşevikler Sovyetlerde üstünlüğü elde ettiler (Petrograd'da ve Moskova'da Ekim 1917'ye dek); Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin arasındaki parçalanma daha belirli hale geldi.

Bolşevik Devrim'in zaferi kararsızlığın sona ermesi demekti; monarşinin ve toprak ağalığı sisteminin (Ekim Devrimi'nden önce *yıkılmamış olan* sistemin) tamamen yıkılması demekti. Biz *Burjuva* devrimini *sonucuna* götürdük. Köylüler bizi bir *tüm* olarak desteklediler. Onların sosyalist proletarya ile olan çelişmesi birden kendini göstermedi. Sovyetler köylüleri *genellikle* birleştirdiler. Köylüler arasında sınıf bölünmeleri henüz olgunlaşmamış, açığa çıkmamıştı.

Bu süreç, 1918 yazında ve sonbaharında gerçekleşti. Çek karşı-devrim ayaklanması kulakları ayaklandırdı. Kulak ayaklanmaları dalgası tüm Rusya'yı sardı. Yok-

sul köylüler, kendi çıkarlarının, kulakların, zenginlerin, köy burjuvazisinin çıkarlarıyla adamakıllı çatıştığını kitaplardan ve gazetelerden değil, *yaşamın* kendisinden öğrendiler. "Sol Sosyalist Devrimciler", bütün öteki küçük-burjuva partileri gibi, halkın kararsızlığını yansıtıyordu. 1918 yazında parçalandılar. Bir bölüğü, Çeklerle birlik olan güçlere katıldı (Moskova'daki ayaklanma sırasında telgraf dairesini bir saat için ele geçiren Prosyan, Bolşeviklerin iktidardan düşürüldüğünü Rusya'ya ilân etti; daha sonra, Çeklerle savaşan ordunun Başkumandanı Muravyov ihanet etti). Daha önce sözü edilen öteki bölüğü de Bolşeviklerle birlik oldu.

Kasabalarda yiyecek kıtlığının büyümesi, hububat tekeli sorununun önemini artırıyordu (teorisyen Kautsky, on yıl önce Maslov'un yazılarından derlenmiş boş sözlerin yinelenmesinden başka bir şey olmayan ekonomik çözümlemesinde bunu tamamen "unutuyor").

Eski toprak sahipleri ve burjuvazinin, hattâ demokrat cumhuriyetçilerin devleti, köy bölgelerine silâhlı birlikler yollamıştı. Bunlar burjuvazinin köleleriydi. Kautsky bunu bilmez. Bunu "burjuvazinin diktatörlüğü" olarak görmez. Allah saklasın! Bu, özellikle bir burjuva parlamento tarafından onaylanmışsa, "saf demokrasi"-dir. Kautsky, 1917 yılı yazında ve sonbaharında, Avksentyev ve S. Maslov'un, Kerensky'ler, Çereteli'ler, öteki Menşevikler ve Sosyalist Devrimcilerle bir olup köylü komiteleri üyelerini tutukladıklarını da işitmemiştir. Bunlar üzerinde tek söz söylemez.

Tüm sorun, demokratik cumhuriyet yoluyla burjuva diktatörlüğünü uygulayan bir burjuva devletin, burjuvaya hizmet ettiğini halka itiraf edememesidir. Bu devlet, gerçeği söyleyemez, ikiyüzlü davranmak zorundadır.

Ama Paris Komünü tipindeki bir devlet, Sovyet devleti, halka *gerçeği* açıkça ve içtenlikle söyler; bunun, proletaryanın ve yoksul köylülerin diktatörlüğü olduğunu ilân eder. Bu doğruluğun yardımıyla, demokratik cumhuriyette ezilen, oysa Sovyetler tarafından politik yaşama, *demokrasiye*, devletin yönetimine sokulan ye-

ni yurttaşların sevgisini kazanır. Sovyet Cumhuriyeti, daha ilerici bir davranışla kentlerden köy bölgelerine silâhlı işçi birlikleri yolladı. Bu işçiler, sosyalizmi köylere götürüyorlar, yoksulları kazanıyorlar, onları örgütleyip aydınlatıyor ve *burjuva direnişini kırmaları* için onlara yardım ediyorlar.

Durumu yakından tanıyan ve köy bölgelerinde bulunmuş olan herkes, ancak şimdi, yani 1918 yazında ve sonbaharında, bu bölgelerin "Ekim (yani proleter) devrimi"ni geçirmekte olduğunu açıklıyorlar. Her şey değişmeye başlıyor. Kulak ayaklanmaları dalgası, yerini yoksulların ayaklanmasına, "yoksul köylü komiteleri"nin[55] gelişmesine bırakıyor. Orduda birlik pekişiyor ve ordu komiserleri, subayları ve kumandanları olan işçilerin sayısı artıyor. Darkafalı Kautsky'nin, Temmuz (1918) buhranından[56] ve burjuvazinin çığlıklarından korkarak, küçük bir horoz gibi onun peşinden koştuğu, Bolşeviklerin köylüler tarafından iktidardan düşürülmek üzere olduğu kanısını uyandırmak için koca bir broşür yazdığı bir sırada oluyor bunlar. Gene böyle bir zamanda, bu alık adam, *Sol Sosyalist Devrimcilerin* ayrılışını, Bolşevikleri destekleyen çevrenin "daralması" (s. 37) olarak görüyor. Oysa, Bolşevizmi destekleyenlerin *asıl* çevresi *büyük ölçüde genişliyor:* çünkü, kulakların ve köylü burjuvazinin vesayetinden ve nüfuzundan kendini kurtaran milyonlarca yoksul köylü, *bağımsız* bir politik yaşama doğru uyanmaktadır.

Sol Sosyalist Devrimcilerden, yüreksiz aydınlardan ve köylü kulaklardan yüzlerce kaybımız oldu. Ama milyonlarca yoksul insanı kazandık.*

Büyük kentlerdeki proleter devrimden bir yıl sonra, bunun etkisi ve yardımıyla, uzak köy bölgelerindeki proleter devrimi başladı. Sonunda, Sovyetlerin ve Bolşevizmin iktidarını yerleştirdi, ülkede ona dayanabilecek bir gücün bulunmadığını tanıtladı.

* Sovyetlerin Altıncı Kongresinde (6 - 9 Kasım 1918) oy sahibi 967 delege vardı. Bunların 950'si Bolşevikti. Söz hakkı olan, ama oy hakkı olmayan 351 delegenin 335'i, yani toplam delege sayısının yüzde 97'si Bolşevikti.

Rus proletaryası, bir tüm olarak köylülerle bağlaşma kurarak burjuva demokratik devrimi tamamladıktan sonra, köylü nüfusu bölümlere ayırmayı, köy proleterlerini ve yarı-proleterleri kendi safına kazanmayı, onları köy burjuvazisiyle birlikte tüm burjuvaziye ve kulaklara karşı birleştirmeyi başarınca sosyalist devrime geçti.

Büyük kentlerde ve geniş sanayi merkezlerinde bulunan Bolşevik proletarya, zengin köylülere karşı yoksul köylüleri çevresinde toplamayı başaramasaydı, gerçekten o zaman, Rusya'nın sosyalist devrim için henüz "olgunlaşmadığı" ortaya çıkmış olacaktı. O zaman köylüler "bölünmemiş, bir tüm" olarak, yani kulakların, zenginlerin ve burjuvazinin ekonomik, politik ve moral liderliği altında kalacaklar ve devrim de burjuva demokratik devrimin sınırlarını aşamayacaktı. (Parantez içinde söyleyelim ki, böyle olsaydı bile, proletaryanın iktidara geçmemesi gerektiği tanıtlanmış olmazdı; çünkü burjuva demokratik devrimini bu noktaya dek getiren, dünya proleter devrimini yaklaştırmak için gerçekten önemli bir iş yapan, Sovyet devletini yaratan, yalnız ve yalnız proletaryadır. Bu devlet, Paris Komünü'nden sonra, sosyalist devlet yolunda ikinci adımdır.)

Öte yandan, Bolşevik proletarya, Ekim - Kasım 1917'de köy bölgelerinde sınıf farklılaşmasını beklemeden, bunu *hazırlayacak,* gerçekleştirecek, köy bölgelerinde bir iç savaşı, ya da "sosyalizmin kabulünü" "emredecek" duruma gelmeden, birden işe girişseydi; genellikle köylülerle geçici bir blok oluşturmadan, ortahalli köylülere birçok ayrıcalıklar tanımadan, bu çabaya atılsaydı, marksizmi *Blanquist* bir tahrife uğratmış, *azınlığın* isteğini çoğunluğa zorla kabul ettirme girişimi göstermiş olurdu. Böyle bir şey, teorik bir saçmalık; genel bir köylü devriminin bir burjuva devrimi olduğunu, geri bir ülkede köylünün *birdizi geçişler, geçiş dönemleri* olmadan sosyalist devrime dönüştürülemeyeceğini anlamadaki yetersizliği yansıtmış olurdu.

Kautsky, bu çok önemli teorik ve politik sorunda *her şeyi* karıştırmış ve uygulama bakımından da prole-

tarya diktatörlüğüne karşı uluyan bir burjuva köpeğinden başka şey olmadığını tanıtlamıştır.

...

Kautsky, başka birçok ilginç ve önemli sorunda, daha büyük değilse bile, aynı ölçüde bir şaşkınlığa düşmüştür: Sovyet Cumhuriyetinin tarım reformu alanındaki *yasama* etkinliği —en güç ve en önemli sosyalist reform— sağlam ilkelere dayanıyor muydu ve bu ilkelere göre yürütüldü mü? Bizim politikamızı hiç değilse bellibaşlı belgeleri okuyarak *eleştiren* bir Batı Avrupalı marksiste sonsuz teşekkür duyarız. Çünkü bu yoldan bize sonsuz yardımı dokunur ve tüm dünyada olgunlaşmakta olan devrime de yardım etmiş olur. Ama Kautsky, eleştiri yerine, marksizmi liberalizme çeviren, uygulamada Bolşeviklere karşı birdizi anlamsız, çirkin ve saçma gülünçlükler sayılacak inanılmaz bir teorik karmaşıklık ortaya koyuyor. Bunu, okuyucunun kendi yargısına sunalım:

"Büyük topraklardan oluşan çiftlikler korunamazdı. Bu, devrimin bir sonucuydu. Bunu kolayca anlamak mümkün. Büyük çiftliklerin köylü nüfusuna devredilmesi kaçınılmaz hale geldi..." (Bu doğru değil, bay Kautsky. Siz kendiniz için "açık" olan şeyi, değişik *sınıfların* bu sorun karşısındaki davranışının yerine koyuyorsunuz. Devrimin tarihi göstermiştir ki, burjuva ile küçük-burjuvanın, Menşevikler ile Sosyalist Devrimcilerin koalisyon hükümeti, büyük toprakları koruma politikası gütmüştür. Özellikle S. Maslov'un yasa tasarısı ve Köylü Komiteleri üyelerinin tutuklanması[57] bunu tanıtladı. "Köylü nüfus," proletarya diktatörlüğü olmadan, kapitalistlerle birleşen toprak sahiplerinin hakkından gelemezdi.)

"... Bunun hangi biçimde gerçekleşeceği konusunda bir görüş birliği yoktu. Değişik çözüm yolları düşünülüyordu..." (Kautsky, kendisine kimin sosyalist dediğine bakmadan, "sosyalistlerin" birliği üzerinde her-

kesten çok kafa yoruyor. Kapitalist toplumda temel sınıfların değişik çözümlere varacağını unutuyor.) "...Sosyalist görüş açısından bakınca, akla en uygun çözüm, büyük çiftlikleri devlet malı haline getirmek, o zamana dek buralarda çalışan bütün köylülerin buraları kooperatifler halinde işletmesine izin vermek olabilirdi. Ancak böyle bir çözüm, bir tür tarım işçisinin bulunmasını gerektirir ki, Rusya'da da bu yoktur. Başka bir çözüm yolu da büyük çiftlikleri devlet malı haline getirmek, az toprağı olan köylülere kiraya vermek üzere küçük parçalara bölmek olabilirdi. Hiç değilse bu yapılsaydı, sosyalist bir uygulamaya varılmış olurdu..."

Kautsky, her zamanki gibi, şu ünlü saplantıda kalıyor: yapılamayacağını söylediği şeyi, öte yanda itiraf etmek zorunda kalıyor. Şu ya da bu *belirli* koşullar altında, kapitalizmden komünizme *geçiş aşamalarının* ne olacağını düşünmeden —tek gerçekçi ve marksist düşünme yolu— değişik çözümleri *yanyana* koyuyor. Rusya'da tarım işçileri vardır, ama çok değildir. Kautsky, toprağı kollektif ve kooperatif biçimde işlemeye geçiş yönteminin ne olacağı konusunda Sovyet hükümetinin *ortaya attığı* soruya hiç değinmemiştir. Ama en gülüncü, Kautsky'nin toprağı küçük parçalar halinde kiralamayı "sosyalist bir şey" olarak kabul etmesidir. Gerçekte bu, bir *küçük-burjuva* sloganıdır ve bunda "sosyalist" *hiçbir şey* yoktur. Toprağı kiraya veren "devlet" Paris Komünü tipinde bir devlet değil de, bir parlemanter burjuva cumhuriyetiyse (Kautsky'nin değişmeyen kanısı aynen budur), toprağın küçük parçalar halinde kiraya verilmesi tipik bir *liberal reformdur.*

Kautsky, Sovyet hükümetinin bütün toprakların özel mülkiyetini kaldırdığı konusunda bir şey söylemiyor. Daha kötüsü, inanılmayacak bir hileye başvurarak, Sovyet hükümetinin kararlarını, en önemli noktayı eksik bırakacak biçimde aktarıyor.

Kautsky, "küçük üreticiliğin üretim araçlarının tam özel mülkiyeti için çaba gösterdiğini", Kurucu Meclisin toprağın bölünmesini önleyebilecek "*tek* otorite"

olabileceğini belirtiyor (bu sav, köylüler ve işçiler tarafından Sovyetlerin otorite olarak tanındığını, Kurucu Meclisin Çeklerin ve toprak sahiplerinin sloganı haline geldiğini herkesin bildiği Rusya'da insanı ancak güldürür). Sözlerini şöyle sürdürüyor:

"Sovyet Hükümetinin kararlarından birinde şunlar açıklanmıştır: 1) Toprak mülkiyeti herhangi bir tazminat ödenmeden hemen kaldırılmıştır. 2) Saray, manastır ve kilise topraklarıyla birlikte bütün çiftlikler, içlerindeki hayvanlar, âletler, binalar ve başka ne varsa, Kurucu Meclis tarafından toprak sorununun çözümlenmesini beklemek üzere, köylü temsilcilerden oluşan uyezd Sovyetlerinin volost Toprak Komiteleri emrine verilecektir."

Kautsky, yalnız bu iki maddeyi aktararak şu sonuca varıyor:

"Kurucu Meclisle ilgili hüküm ölü olarak kalmıştır. Aslında, ayrı volost'lardaki köylüler toprağı istedikleri gibi kullanabiliyorlardı" (s. 47).

İşte size Kautsky'nin "eleştirisiyle" ilgili bir örnek. İşte size daha çok hilekârlığa benzeyen "bilimsel" bir iş. Alman okuyucu, Bolşeviklerin köylülerden önce davranıp özel toprak mülkiyeti sorununu ele aldıklarına, köylülerin ("değişik volostlarda") istedikleri gibi hareket etmelerine izin vermediklerine inanması için kandırılıyor.

Oysa gerçekte, Kautsky'nin aktardığı bu karar —ilkin 26 Ekim 1917'de (eski usûl) yayınlanacaktı— iki madde değil, beş maddedir *ve ayrıca* özellikle belirtildiği gibi "bir kılavuz olarak alınan" emirnamenin[58] sekiz maddesi buna eklenmiştir.

Kararnamenin üçüncü maddesi, çiftliklerin *"halka"* devredildiğini, "el konulan bütün malların tam envanterlerinin" hazırlanacağını ve malların "tam anlamıyla devrimci bir yoldan korunacağını" söyler. Emirname de "toprağın özel mülkiyetinin tamamen kaldırıldığını", "yüksek düzeyde teknik üretimin yapıldığı çiftliklerin" *"bölünmeyeceğini"*, "el konulan çiftliklerin bütün hayvanlarının ve tarım araçlarının, büyüklüğüne ve önemine göre yalnız devletin ya da bir komünün kullanışına bırakılacağını ve bunun için hiçbir tazminat ödenmeyeceğini, bütün toprakların millî toprak fonunun bir parçası haline geleceğini" bildirir.

Daha sonra, Kurucu Meclisin dağılmasıyla birlikte (5 Ocak 1918) Sovyetlerin Üçüncü Kongresi, Çalışan ve Sömürülen İnsanların Hakları Bildirisi'ni kabul etti. Şimdi bu bildiri, Sovyet Cumhuriyetinin Temel Yasasının bir kısmını oluşturur. Bu bildirinin 2. maddesinin 1. paragrafı, "toprağın özel mülkiyetinin kaldırıldığını" ve "örnek çiftliklerin ve tarımsal girişimlerin ulusun malı ilân edildiğini" belirtir.

O halde, Kurucu Meclisle ilgili kısım ölü olarak *kalmıyor*. Çünkü, ulusu temsil eden, köylülerin gözünde sonsuz yetkisi bulunan başka bir organ tarım sorununun çözümünü yüklenmiştir.

6 (19) Şubat 1918'de toprağın sosyalleştirilmesi yasası yayınlandı. Bu yasa, toprağın özel mülkiyetinin kaldırıldığını bir daha doğruladı; toprağı, *bütün özel* stokları ve âletleri Sovyet makamlarının emrine, *federal Sovyet hükümetinin denetimine* verdi. Yasa, toprağın yönetimiyle ilgili görevler arasında şu koşulu getiriyordu:

"İşçi ve üretim açısından bakınca bireysel tarımdan daha yararlı olan ortaklaşa tarımın, sosyalist tarıma geçiş amacıyla geliştirilmesi" (madde 11. paragraf e).

Aynı yasa, topraktan *eşit* yararlanma ilkesini koyarak, "toprağı kullanmaya kimin hakkı vardır?" temel sorusunu şöyle yanıtlıyor:

"Rus Sovyet Federatif Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan topraklar genel ve özel gereksinimler için kullanılabilir. A. Kültürel ve eğitim amaçları için: 1) Sovyet İktidarının organları (federal, bölgesel organlar, gubernialar, uyezdler, volostlar, ve köyler) tarafından temsil edilen devletçe ve 2) yasa organları tarafından (bölgesel Sovyet makamlarının denetimi altında ve onların izniyle); B. Tarımsal amaçlar için: 3) tarım komünleri tarafından, 4) tarım kooperatifleri tarafından, 5) köy toplulukları tarafından, 6) aileler ve kişiler tarafından..." (Madde 20).

Okuyucu görecektir ki, Kautsky gerçekleri tamamen tahrif etmiş, Rusya'daki proleter devletin tarım politikası ve tarım yasaları konusunda Alman okuyucusuna tamamen yanlış bilgi vermiştir.

Kautsky, teorik bakımdan önemli temel sorunları bile formüle edemediğini göstermiştir.

Bu sorunlar şunlardır:

1) Topraktan eşit yararlanma;

2) Toprağın millileştirilmesi.

Bu iki önlemin, sosyalizmle genel, kapitalizmden sosyalizme geçişle özel ilişkisi vardır.

3) Küçük parçalar halinde dağınık tarımdan geniş ölçüde ortaklaşa tarıma geçiş olarak, toplu tarım. Bu konunun Sovyet yasalarında ele alınış biçimi, sosyalizmin gereklerini karşılar mı?

Birinci nokta üzerinde, her şeyden önce şu iki temel gerçeğin ortaya konması gereklidir: a) Bolşevikler, 1905 deneyimini gözden geçirirken (örneğin burada, Birinci Rus Devrimi'nde tarım sorunuyla ilgili çalışmama değinebilirim), "topraktan eşit yararlanma" sloganının ileri demokratik ve demokratik devrimci anlamına değiniyorlar ve 1917'de, Ekim Devrimi'nden *önce*, bundan kesinlikle sözediyorlardı. b) Toprağın sosyalleştirilmesi yasasını yürürlüğe koyarken —bu da topraktan eşit yararlanmayı esas alır—, en açık biçimde ve kesin olarak şöyle diyorlardı: bu bizim düşünümüz değildir, bu slogana katılmıyoruz; ama köylülerin büyük çoğunluğunun isteği olduğu için bunu yürürlüğe koymanın görevimiz olduğunu düşünüyoruz. Çalışan insanların çoğunluğunun düşün ve istekleri, onların *kendiliğinden ortaya çıkardığı şeyler olmalıdır*. Bu istekler biryana itilemez, ya da görmezlikten gelinemez. Biz Bolşevikler, küçük-burjuva sloganlarını aşmaları, olabildiğince kısa zamanda bunlardan sosyalist sloganlara geçmeleri için köylülere *yardım edeceğiz*.

İşçi sınıfı devrimine bilimsel çözümlemeleriyle yardım etmek isteyen bir marksist teorisyen, şu soruları yanıtlamalıdır: Birincisi, topraktan eşit yararlanma düşününün, *burjuva* demokratik devrimi sonucuna götürme bakımından demokratik devrimci bir anlamı bulunduğu doğru mudur? İkincisi, Bolşevikler, küçük-burjuva tipi topraktan eşit yararlanma yasasının kabul edilmesine oylarıyla (çok dikkatli bir gözlemle) yardım ederlerken doğru hareket etmişler midir?

Kautsky, teorik bakımdan sorunun çekirdeği olan şeyi *görmeyi* bile başaramamıştır.

Kautsky, topraktan eşit yararlanma düşününün an-

cak burjuva demokratik devrimde ilerici ve devrimci bir değer taşıdığını hiçbir zaman yalanlayamayacaktır. Böyle bir devrim daha öteye gidemez. Bunun sınırına erişince, koşullar burjuva demokratik çözümlerin *yetersizliğini*, bunun sınırlarının ötesine gitmenin ve *sosyalizme* geçmenin gerekliliğini halka *en açık, en çabuk ve en kolay* biçimde gösterir.

Çarlığı ve büyük toprak sahiplerini alaşağı eden köylüler, topraktan eşit yararlanma isteği içindedirler. Birkez toprak ağalarından, *burjuva* parlemanter cumhuriyetçi devletten kendilerini kurtardıklarına göre, dünyada hiçbir güç köylüleri durduramaz. İşçiler köylülere diyorlar ki: "İdeal" kapitalizme erişmeniz için size yardım edeceğiz; çünkü topraktan eşit yararlanma küçük üreticinin kapitalizmi idealleştirmesidir. Aynı zamanda size, bunun yetersizliğini ve ortak çiftçiliğe geçişin gerekliliğini tanıtlayacağız.

Köylünün savaşımında proletaryanın yaptığı bu tür *bir öncülüğün* doğruluğunu çürütmek için, Kautsky'nin giriştiği çabayı görmek ilginçtir.

Ama Kautsky, konudan tamamen kaçınmayı yeğ görmüştür.

Kautsky, Sovyet hükümetinin toprak *yasasında* komünlere ve kooperatiflere *doğrudan* bir öncelik tanındığını Alman okuyucularından gizleyerek, onları bile bile aldatmıştır.

Bütün köylülerle birlikte burjuva demokratik devrimi aşacağız, köylülerin yoksul, proleter ve yarı-proleter bölümleriyle sosyalist devrime doğru ilerleyeceğiz! Bolşeviklerin politikası bu olmuştur ve tek marksist politika budur.

Ama Kautsky, her şeyi karıştırmış ve bir tek soruyu formüle edememiştir. Bir yandan, topraktan eşit yararlanma konusunda, işçilerin köylülerle ilgisini kesmesi gerektiğini söyleme *yürekliliğini gösteremiyor;* çünkü bunun saçma olacağını biliyor (ayrıca, 1905'te kendisi dönek değilken, devrimin zafere erişmesinin koşulu olarak, işçilerle köylüler arasında bir bağlaşmanın kurulmasını açıkça ve kesinlikle savunuyordu). Öte yan-

dan, Menşevik Maslov'un liberal saçmalıklarını sevgiyle ele alıyor. Maslov'un, küçük-burjuva tipi topraktan eşit yararlanma teorisinin *sosyalizm açısından* ütopya ve gericilik olduğunu sözde "tanıtlıyor", ama *burjuva demokratik devrim açısından* eşitlik ve eşit yararlanma yolundaki küçük-burjuva savaşımın ilerici ve devrimci karakterini örtbas ediyor.

Kautsky, umutsuz bir şaşkınlık içindedir: Rus devriminin burjuva karakteri üzerinde *diretiyor* (1918). İnatla diyor ki: Bu sınırların ötesine gitmeyin (1918)! İşte bu aynı Kautsky, küçük parçalar halindeki toprakların yoksul köylülere kiralanması (bu da topraktan eşit yararlanmaya yaklaşmadır) biçimindeki *küçük-burjuva* reformunda *"sosyalistçe* bir şey" (bir *burjuva* devrimi için) buluyor.

Anlayabilirseniz anlayın bakalım!

Bütün bunların yanında, bu düşünler, bir darkafalının belli bir partinin gerçek politikasını hesaba katmada da yetersizliğini ortaya koyuyor. Menşevik Maslov'un *boş sözlerini* aktarıyor; 1917'de Menşevik partisinin izlediği politikayı da *görmek istemiyor.* O zaman bu parti, toprak ağaları ve Kade'lerle "koalisyon" halindeydi; *liberal bir tarım reformunu ve toprak ağalarıyla uzlaşmasını savunuyordu* (Toprak Komiteleri üyelerinin tutuklanması ve P. Maslov'un önerdiği toprak yasası bunun kanıtıdır).

Kautsky, küçük-burjuva eşitliğinin gerici ve ütopik karakteri üzerindeki P. Maslov'un sözlerinin, toprak ağalarının köylüler tarafından *devrimle* alaşağı edilmesi yerine, köylülerle toprak ağaları arasında bir *uzlaşmayı* (köylüleri aldatıp toprak ağalarını destekleyerek) hedef alan Menşevik politikasını gizlemek için bir perde olduğunu görememiştir.

Ne de marksist bu Kautsky!

Burjuva demokratik devrimle sosyalist devrim arasındaki kesin çizgiyi belirten Bolşevikler olmuşlardır. Burjuva demokratik devrimi gerçekleştirerek, ikincisinin yolunu açmışlardır. Tek devrimci ve marksist politika budur.

Kautsky, şu işe yaramaz liberal nüktesini yinelemeseydi, biraz akıllıca hareket etmiş olurdu: "Şimdiye dek hiçbir yerde küçük köylüler, teorik inançların etkisi altında kollektif tarımı kabul etmemişlerdir" (s. 50).

Ne parlak söz!

Şimdiye dek hiçbir yerde, büyük bir ülkenin küçük-köylüleri bir proleter devletin etkisi altına girmemişlerdir.

Şimdiye dek hiçbir yerde yoksul köylüler, bir proleter devletin propaganda ve politika yönünden, iktisadî ve askerî yardım yönünden yoksullara sağladığı olanaklar sayesinde, zengin köylülerle bir iç savaş derecesine varan açık bir sınıf savaşımına girişmemişlerdir.

Şimdiye dek hiçbir yerde, köylü yığını iyice mahvolduğu halde, vurguncular ve zenginler savaşta böylesine büyük servet yapmamışlardır.

Kautsky, proletarya diktatörlüğünün yeni görevleri üzerinde düşünmekten bile korkarak, eski boş sözleri yineliyor ve eski bayat sakızı çiğniyor.

Peki ama, sayın Kautsky, köylülerin küçük ölçüde tarım için *gerekli araçları yoksa* ve proleter devlet kollektif tarım için gerekli makinelerin alınmasında onlara *yardım* ediyorsa, bu "teorik bir mahkûmiyet" midir?

Şimdi, toprakların millileştirilmesi sorununa geçelim. İçinde bütün Sol Sosyalist Devrimcilerin de bulunduğu bizim Narodnikler, uyguladığımız önlemin toprağın millileştirilmesi olduğunu yadsıyorlar. Teoride hataya düşüyorlar. Oysa, mal üretimi ve kapitalizm çerçevesi içinde kaldığımız sürece, toprakta özel mülkiyetin kaldırılması, toprağın millileştirilmesidir. "Millileştirme" terimi, yalnızca bir eğilimi, bir isteği, sosyalizme geçişe hazırlığı anlatır.

Toprağın millileştirilmesi konusunda marksistlerin davranışı ne olmalıdır?

Kautsky, bu noktada da teorik bakımdan soruyu formüle etmeyi bilemiyor, daha kötüsü, bundan bile bi-

le kaçınıyor. Oysa, Kautsky, Rus yazınında millileştirme, kamulaştırma (yani büyük arazilerin yerel hükümet makamlarına geçmesi) ve toprağın bölünmesi konusunda Rus marksistleri arasındaki eski anlaşmazlıkları bilir.

Büyük toprakların devlete geçmesinin ve az topraklı köylülere küçük parçalar halinde kiralanmasının "sosyalistçe bir şeye" götüreceği yolunda Kautsky'nin ileri sürdüğü sav, marksizmin açıkça alaya alınmasıdır. Bunda sosyalistçe bir şey bulunmadığını daha önce açıkladık. Ama, yalnız bu kadar değil; *burjuva demokratik* devrimin sonucuna götürülmesi de sözkonusu edilemezmiş. Kautsky'nin büyük talihsizliği, Menşeviklere güvenmesidir. Bundan dolayı, devrimimizin bir burjuva karakteri bulunduğu üzerinde direten ve sosyalizme geçmek için bunu göze almış bulunan Bolşeviklere yaklaşırken, *kendisi* sosyalizm kılığı altında liberal bir reform önermek gibi garip bir duruma düşüyor; ama bu *reformun* tarım ilişkilerinde ortaçağ kalıntılarının tamamen temizleneceği bir noktaya *dek götürülmesini* kabul etmiyor. Menşevik akıldaneleri gibi, Kautsky de savlarında, sürekli bir burjuva demokratik devrimin savunulması yerine, devrimden korkan liberal burjuvaziyi savunmaya yöneliyor.

Peki, neden bütün topraklar değil de, yalnız büyük çiftlikler devlet mülkiyetine geçmeli? Böylece liberal burjuvazi, eski koşulların en geniş ölçüde korunmasını (yani devrimin en kısa zamanda sona ermesini), eski koşullara dönüş için en geniş kolaylığı sağlayacaktır da ondan. *Toprakların millileştirilmesi* sloganını radikal burjuvazi, yani burjuva devrimi sonuna dek götürmek isteyen burjuvazi ortaya atar.

Uzak bir geçmişte, bundan yirmi yıl kadar önce, tarım sorunu üzerinde çok güzel bir marksist kitap yazmış olan Kautsky, toprağın millileştirilmesinin, gerçekte *burjuvazinin sürekli* bir sloganı olduğunu bilir. Marx'ın Rodbertus'la olan anlaşmazlığını, *Artı-Değer Teorileri*'nde Marx'ın bu konudaki dikkate değer sözlerini bilir. Burada toprağın millileştirilmesinin devrim-

sel önemi —burjuva demokratik anlamda— tam bir açıklıkla anlatılır.

Yazık ki, Kautsky'nin kendisine danışman olarak seçtiği Menşevik P. Maslov, Rus köylülerinin bütün toprakların (köylülerin kendi topraklarıyla birlikte) millileştirilmesini kabul edecekleri gerçeğini reddetmiştir. Maslov'un bu görüşü, bir bakıma onun "asıl" teorisiyle ilgili olabilir (bu teori Marx'ı eleştiren burjuva eleştiricilerin sözlerini taklit eder). Buna göre Maslov, mutlak iradı reddeder ve "azalan hasıla yasasını" (onun deyimiyle "gerçeğini") tanır.

Oysa, daha 1905 Devrimi, Rusya'da, köylülerin büyük çoğunluğunun, çiftliklerde çalışan köylüler olsun, köy topluluklarının üyeleri olsun, bütün toprakların millileştirilmesinden yana olduklarını göstermiştir. Bu, 1917 Devrimi'yle doğrulandı ve proletaryanın iktidarı almasından sonra da gerçekleştirildi. Bolşevikler marksizme bağlı kaldılar ve (hiçbir kanıtı olmadan bizi bununla suçlayan Kautsky'ye karşın) burjuva demokratik devrimi "atlamadılar". Bolşevikler, her şeyden önce, köylülerin en radikal, en devrimci burjuva demokrat ideologlarına, proletaryaya en yakın olanlara, yani Sol Sosyalist Devrimcilere, toprağın millileştirilmesi yolunda yardım ettiler. 26 Ekim 1917'de, proleter sosyalist devrimin daha ilk gününde, Rusya'da özel toprak mülkiyeti kaldırıldı.

Kapitalizmin gelişmesi açısından bakınca (Kautsky, Marx'la ilişkisini kesmeden bunu yalanlayamaz), en sağlam temel böylece atıldı ve aynı zamanda, sosyalizme geçiş açısından *en elverişli* tarım sistemi böylece yaratıldı. Burjuva demokratik açıdan bakınca, Rusya'da devrimci köylüler *daha ileri gidemezdi:* Bu görüşe göre, toprağın millileştirilmesinden ve eşit yararlanmadan "daha radikal" ve "daha ideal" *bir şey olamaz. Proleter* devrimin zafere ulaşması sayesinde, burjuva demokratik devrimin gerçekten sonuçlanmasında köylülere yardım etmiş olanlar, yalnız ve yalnız Bolşeviklerdi. Ancak bu yoldan, sosyalist devrime geçişin kolaylaşması ve hızlanması mümkündü ve onlar bunun için

ellerinden geleni yaptılar.

Bolşevikleri devrimin burjuva karakterini anlayamamakla suçlarken, Kautsky'nin okuyucularına sunduğu inanılmayacak saçmalık şimdi daha iyi anlaşılabilir. Oysa kendisi, toprakların millileştirilmesi konusunda hiçbir şey *söyleyemeyecek* kadar ve en az devrimci (burjuva görüş açısından) ve liberal bir tarım reformunu "sosyalistçe bir şey" diye sunacak kadar marksizmden uzaklaşıyor.

Şimdi, yukarıda formüle edilen üçüncü soruya geliyoruz: Rusya'da proletarya diktatörlüğü, ortaklaşa tarıma geçme gerekliliğini hangi ölçüde dikkate almıştır? Kautsky, burada da hilekârlık niteliği taşıyan bir şeye başvuruyor: ortaklaşa tarıma geçme görevinden sözeden bir Bolşevik'in "tezlerini" aktarmakla yetiniyor. Ve, bizim "teorisyen", bu tezlerden birini aktardıktan sonra gururla iddia ediyor:

"Ne yazık ki, görev diye belirtilen bir şey, buna karşın gerçekleşmemiştir. Şimdilik Rusya'da ortaklaşa tarım kâğıt üzerinde kalmaya mahkûmdur. Şimdiye dek hiçbir yerde, küçük köylüler, teorik inançların etkisi altında ortaklaşa tarımı kabul etmemişlerdir" (s. 50).

Şimdiye dek hiçbir yerde, Kautsky'nin yaptığına benzer bir söz dolandırıcılığı yapılmamıştır. Kautsky "tezleri" aktarıyor, ama Sovyet hükümetinin *yasası* üzerinde bir şey söylemiyor. "Teorik inançlardan" sözediyor, ama fabrikaları ve malları elinde tutan proletarya iktidarı için bir şey söylemiyor. Marksist Kautsky'nin 1899'da, *Tarım Sorunu* kitabında, küçük köylülerin giderek sosyalizme geçişini sağlamak için, proleter devletin emrinde bulunan araçlar üzerine yazdıklarının hepsi, 1918'de dönek Kautsky tarafından unutulmuştur.

Kuşkusuz, devletçe desteklenen birkaç yüz tarım komünü ve devlet çiftliği (işçi birlikleri tarafından devlet hesabına işletilen büyük çiftlikler) önemli sayılmaz. Ama Kautsky'nin bu gerçeği görmezlikten gelişine "eleştiri" denebilir mi?

Rusya'da proletarya diktatörlüğü tarafından gerçekleştirilen toprakların millileştirilmesi; zafer kazan-

ması halinde toprakların millileştirilmesinden toprak dağıtımına dönüş yapılmasına yolaçacak bir karşı-devrim olasılığına karşın, burjuva demokratik devrimin tamamlanmasıyla en iyi biçimde sağlanmıştır. (1905 Devrimi'nde marksistlerin tarım programı üzerine yazdığım broşürde bu olasılığı özellikle inceledim.) Ayrıca, toprakların millileştirilmesi, tarımda sosyalizme geçiş için, proleter devlete en büyük fırsatı vermiştir.

Özetlersek; teori ile ilgili olarak, Kautsky bize, marksizmin tümden reddi demek olan inanılmayacak laflar, pratikle ilgili olarak da burjuvaziye ve onun reformculuğuna uşaklık politikası sunmuştur. Gerçekten hoş bir eleştiri!

...

Kautsky, sanayi konusunda "ekonomik çözümleme"sine şu muhteşem savla giriyor:

Rusya'nın geniş bir kapitalist sanayisi vardır. Bu temel üzerinde bir sosyalist üretim sistemi kurulamaz mı? "Sosyalizm, değişik fabrikaların ve madenlerin ayrı ayrı üretim yapması için, işçilerin buraları kendi malı yapmaları' (yani bunların mülkiyetini kendi üzerlerine geçirmeleri) anlamına geliyorsa, böyle bir şey düşünülebilir" (s. 52). "Bu satırları yazdığım 5 Ağustos günü" diye ekliyor Kautsky, "Lenin'in 2 Ağustos'ta Moskova'da yaptığı bir konuşmanın haberi geldi. Haberde, Lenin'in şu açıklamayı yaptığı belirtiliyor: 'İşçiler fabrikaları ellerinde sımsıkı tutuyorlar, köylüler toprakları toprak ağalarına vermeyecekler.' Şimdiye dek, 'fabrikalar işçilere, topraklar köylülere' sloganı, anarşist-sendikalist sayılmış, sosyal demokratik bir slogan olmamıştır" (s. 52-53).

Daha önceleri Kautsky'ye saygı duyan Rus işçileri, burjuva kampa sığınmış bu kişi tarafından uygulanan yöntemlerin ne olduğunu tam olarak görebilsinler diye, bu satırları aynen aktardım.

Şunu düşünmeli ki, 5 Ağustos'ta, Rusya'da fabrika-

ların millileştirilmesiyle ilgili birçok kararname çıkıyor —ve bir tek fabrika bile işçiler tarafından "mülkleştirilmiyor", *hepsi* de Cumhuriyetin malı haline getiriliyor— ve 5 Ağustosta Kautsky, konuşmamdaki bir tek tümcenin ters yorumlanmasından aldığı güce dayanarak, Alman okuyucularına Rusya'da fabrikaların tek tek işçi gruplarına devredildiği inancını vermeye çalışıyor. Bunun ardından, gene enine boyuna durmadan, fabrikaların bireysel işçi gruplarına devredilmesinin yanlışlığı üzerindeki sakızı çiğniyor.

Bu eleştiri değildir. Bu, işçi devrimini iftiraya uğratmak için kapitalistlerin kiraladığı bir burjuva dalkavuğunun oyunudur.

Kautsky ikidebir, fabrikalar devlete, belediyelere, ya da tüketim kooperatiflerine devredilmeli diyor ve son olarak şunu ekliyor:

"İşte şimdi Rusya'da yapmaya çalıştıkları budur..." Peki, bunun anlamı ne? Neden Ağustosta? Kautsky, dostları Stein ve Axelrod'u, ya da Rus burjuvazisinden başka dostlarını, fabrikalarla ilgili kararnamelerden hiç değilse birini kendi diline çevirmeleri için görevlendiremez miydi?

"... Bu yönde ne kadar ileri gittiklerini şimdi söyleyemeyiz. Her şeye karşın, Sovyet Cumhuriyetinin bu etkinliği bizim için çok ilginçtir, ama birtürlü aydınlığa da çıkamamaktadır. Kararname yokluğu sözkonusu değil..." (İşte bu yüzden Kautsky, kararnamelerin **içindekilere** bakmıyor, ya da onları okuyucularından saklıyor). "Ama bu kararnamelerin sonucuyla ilgili güvenilir bilgi yok. Çok yanlı, ayrıntılı, güvenilir ve kolayca bilgi veren istatistikler olmazsa, sosyalist üretim mümkün değildir. Sovyet Cumhuriyeti belki de henüz bu türlü istatistikler sağlayamamıştır. Ekonomik etkinlikler konusunda öğrendiklerimiz birbiriyle çok çatışıyor ve hiçbir yoldan da doğrulanamıyor. Bu da, diktatörlüğün ve demokrasiyi baskı altına almanın bir sonucudur. Basın özgürlüğü, konuşma özgülüğü yoktur" (s. 53).

İşte, tarih böyle yazılıyor. Kautsky, fabrikaların işçilere teslim edildiği konusundaki bilgiyi kapitalistlerin "özgür" basınından ve Dutov'un adamlarından alabilir... Bu, sınıflar-üstü "ciddi bilgin"e diyecek yok doğrusu! Fabrikaların *yalnız* Cumhuriyete devredildiği, Sovyet devletinin bir organı olan Yüksek Ekonomik Konsey tarafından yönetildiği, konseyin esas olarak

sendikalar tarafından seçilmiş işçilerden oluştuğu konusunda sayısız bilgi varken, Kautsky bu noktada tek söz söylemek istemiyor. Boğazı sıkılmış bir insanın inatçılığıyla durmadan hep aynı şeyi yineliyor: iç savaşsız, diktatörlükten uzak, iyi istatistiklere sahip barışçı bir demokrasi isterim (Sovyet Cumhuriyeti, Rusyanın en iyi istatistikçilerinin çalıştığı bir istatistik dairesi kurdu, ama ideal istatistikler öyle çabucak elde edilemez). Kısacası, Kautsky'nin isteği, devrimsiz, savaşımsız ve zor kullanmaktan uzak bir devrimdir. Bu, işçilerin ve memurların coşmadığı bir grev istemeye benziyor. Bu tür bir "sosyalist" ile rastgele bir liberal arasındaki farkı bulmaya çalışın bakalım!

Kautsky, böyle "hazır malzemeye" dayanarak, yani sayısız gerçekleri bile bile küçülterek ve görmezlikten gelerek sözünü şöyle bağlıyor:

"Rus proletaryasının, Sovyet Cumhuriyetiyle, yalnız kararnameler değil, gerçek pratik kazançlar anlamında, bir Kurucu Meclisin verebileceğinden fazla bir şey kazandığı kuşkuludur. Kurucu Mecliste sosyalistler, Sovyetlerde olduğu gibi, değişik biçimde de olsa, egemendir" (s. 58).

Cevahir gibi lâf, değil mi? Bu söylenenleri, Rus işçileri arasında olabildiğince çok yaymalarını Kautsky'nin yandaşlarına salık veririz. Çünkü Kautsky, politik çöküşünün derinliğini bundan daha iyi ortaya koyacak malzeme bulamaz. İşçi arkadaşlar! Kerensky de bir "sosyalist"ti, yalnız "değişik renkte"ydi. Tarihçi Kautsky, sağcı Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin kendilerine "mal ettikleri" adla yetiniyor, bundan hoşnut kalıyor. Tarihçi Kautsky, Menşeviklerin ve sağcı Sosyalist Devrimcilerin, Kerensky zamanında, burjuvazinin emperyalist politikasını ve çapulculuklarını desteklediğini gösteren gerçekleri dinlemeyi bile reddediyor, Kurucu Mecliste çoğunluğun bu emperyalist ve burjuva diktatörlüğü şampiyonlarından oluştuğu konusunda hiç sesini çıkarmıyor. Sonra da buna "ekonomik çözümleme" deniyor.

Son olarak, bu "ekonomik çözümleme"den bir örnek daha vereyim:

"...Sovyet Cumhuriyeti, dokuz aylık varlığından sonra, ge-

nel refahı yaygınlaştıracak yerde, neden ortada genel bir yokluk bulunduğunu anlatma zorunluluğu duymuştur" s. 41)?

Biz Kade'lerin ağzından böyle savlar duymaya alışmışızdır. Rusya'da burjuvazinin bütün uşakları böyle iddia ederler: şu dokuz aydan sonra bize genel refahı gösterin! Dört yıllık müthiş bir savaştan sonra, Rusya'da yabancı sermayenin çok yanlı desteklediği burjuva baltalamalarından ve ayaklanmalardan sonra böyle derler. *Gerçekten*, Kautsky ile bir karşı-devrimci burjuva arasında en ufak bir fark bile kalmıyor. Onun "sosyalizm" kılığına bürünmüş süslü sözleri, Rusya'da Kornilov'un, Dutov'un ve Krasnov'un adamlarının açıkça, dosdoğru ve süslemesiz söylediklerinin bir yinelenmesidir.

...

Yukarıdaki satırlar 9 Kasım 1918'de yazıldı. Aynı gece Almanya'dan alınan haberlerde, muzaffer bir devrimin başladığı bildiriliyordu. İktidar önce Kiel'de, öteki kuzey kentlerinde ve limanlarında, İşçi ve Asker Temsilcileri Konseylerinin eline geçmiştir. Sonra Berlin'de de, iktidar, bir konsey tarafından ele geçirilmiştir.

Kautsky ve proletarya devrimi konusundaki bu broşürüm için yazılması gereken sonuç, artık gereksizdir.

10 Kasım 1918 N. Lenin

AÇIKLAYICI NOTLAR

1 **The International Socialist Bureau** (I.S.B.) — İkinci Enternasyonalin yürütme organıdır. 1900 yılında Paris Uluslararası Sosyalist Kongresinin kararıyla kurulmuştur. Lenin, 1905'ten sonra Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisinin delegesi olarak I.S.B. nin üyesiydi. I. Dünya Savaşı sırasında I.S.B. sosyal şovenist bir tutuma girdi ve sosyalist partilerdeki oportünistlerin toplanma merkezi oldu.

2 **Information Bulletin of the Bund Organisation Abroad** 1911 Haziranından 1916 Haziranına dek Cenevre'de yayınlandı (11 sayı çıktı) ve onun yerini **Information Bulletin of the Bund Committee Abroad** aldı (Eylül ve Aralık 1916'da iki sayı çıktı).

3 **Alman Sosyal Demokrat Partisinin Chemnitz Kongresi** (15-21 Eylül 1912) emperyalizm konusunda bir karar kabul etti. Bunda emperyalist devletlerin politikası bir "utanç verici yağma ve genişleme" olarak niteleniyordu. Kararda, partinin "olanca gücüyle emperyalizme karşı savaşım yürütmesi" isteniyordu.

4 **Nashe Slovo (Sözümüz)** — eski **Golos (Ses)** yerine Paris'te Ocak 1915 ve Eylül 1916 arasında yayınlanan bir Menşevik -Troçkist günlük gazete.

5 **Zhizn (Hayat)** — 1915 Martında kapanan **Mysl (Düşünce)** gazetesinin yerine, Mart 1915 ile Ocak 1916 arasında, önce Paris'te, sonra Cenevre'de yayınlanan sosyalist devrimci gazete.

6 Goethe'nin bir sözüdür.

7 R.S.D.İ.P.'nin (Rus Sosyal Dmokrat İşçi Partisi) Lenin'in çabası sonucu 27 Şubat ve Mart 1915 günlerinde İsviçre'de, Bern'de yaptığı toplantıyla ilgilidir. Bu, Bolşevik örgütlerin genel bir konferansıydı. Çünkü savaş koşulları altında bir Rus kongresi toplanamazdı. Konferansta yerel örgütlerden gelen raporlar, savaş ve partinin görevleri, partinin dışardaki örgütlerinin görevleri, merkez organının görevleri ve yeni bir gazetenin yayınlanması tartışıldı. Bolşevik dış örgütlerin komitesi seçildi. Konferansa Paris, Zürich, Cenevre, Bern ve Lozan'daki Bolşevik şubelerden delegeler katıldı. Lenin, Merkez Komitesini ve merkez organını (**Sotsial Demokrat**) temsil etti, konferans çalışmalarını yönetti. **Savaş ve Partinin Görevleri** adlı ana kararı kabul ettirdi.

8 Bu, **İngiliz İşçi Partisi** ile ilgilidir. Parti, 1900'de **İşçi Temsilciliği Komitesi** olarak kurulmuş ve kendisine bağlı sendikalara, sosyalist örgütlere ve gruplara dayanmıştır. 1906'da komite, İşçi Partisi olarak yeniden örgütlenmiştir. Parti, önce daha çok işçilerden oluşuyordu. Ama sonradan güçlü küçük-burjuva örgütleri de içine aldı. İdeoloji ve taktik yönünden her zaman oportünist olmuştur. Liderleri daha başlangıçtan buyana sınıfsal işbirliği politikası gütmüşlerdir. Birinci Dünya Savaşında sosyal şovenist bir tutum takınmışlardır. İşçi hükümetleri (1924, 1929, 1945 ve 1950), halkın çıkarlarına ters düşen dış ve iç politika izlemişlerdir.

9 **Novo Vreme (Yeni Zamanlar)** — 1897'de Blagoyev tarafından kurulan Bulgar Sosyal Demokrat İşçi Partisinin (Tesnyaki) devrimci kanadının bilimsel ve teorik aylık dergisi. 1923'te gerici Bulgar hükümeti tarafından kapatılmış, 1947'de Bulgar Komünist Partisi Merkez Komitesi tarafından yeniden yayınlanmaya başlamıştır.
Tesnyaki — Bulgaristan devrimci Sosyalist Demokrat İşçi Partisi. 1903'te Blagoyev tarafından, Sosyal Demokrat Partinin parçalanmasından sonra kurulmuştur. Tesnyaki, 1914-18 savaşına karşı olmuş, 1919'da Komünist Enternasyonale katılmış ve Bulgaristan Komünist Partisini kurmuştur.

10 **Berner Tagewacht (Bern Guardian)** — 1893'te Bern'de kurulan bir İsviçre sosyal demokrat gazetesi (tirajı 17.000). Birinci Dünya Savaşının ilk günlerinde Liebknecht, Mehring ve öteki sol sosyal demokratların yazılarını yayınlamıştır. 1917'de sosyal şovenizme kaymış ve şimdi belirgin bir antikomünist ve antisovyet organ olmuştur.

11 **L'Humanite** — Paris'te yayınlanan komünist günlük gazete. 1904'te Fransız Sosyalist Partisinin organı olarak Jean Jaurés tarafından kurulmuş ve Birinci Dünya Savaşında sosyal şovenist bir tutuma girdiğinde sosyalist sağ kanat tarafından denetim altına alınmıştır. 1920 Aralık ayında, Tours Kongresinde Sosyalist Partinin bölünmesinden sonra Komünist Parti kurulunca, bu partinin organı olmuştur.

12 **Brüksel bloku**, "Üçüncü Temmuz Bloku" olarak da bilinir ve 16-18 Temmuz 1914 tarihlerinde, Enternasyonalist Sosya-

list Büronun Yürütme Komitesi tarafından R.S.D.İ.P.'de (Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi) birliğin kurulması konusunda "birlik" için "görüş alış-verişi" yapmak üzere toplanan Brüksel Konferansı sırasında meydana gelmiştir. Konferansta temsil edilen kuruluşlar şunlardır: Partinin merkez komitesi (Bolşevikler) ve bağlı örgütleriyle (Kafkas Bölge Komitesi ve Troçkistler olarak bilinen **Borba** grupu) Düzenleme Komitesi (Menşevikler), Duma'daki sosyal demokrat grup (Menşevikler), Plekhanov'un **Yedinstvo** (birlik) grupu. **Vpervod grupu.** Bund, Letonya Sosyal Demokrat Partisi, Litvanya Sosyal Demokrat Partisi, Polonya Sosyal Demokrat Partisi, Polonya Sosyal Demokratik Muhalefeti, Polonya Sosyalist Partisi (sollar).
Konferansın görüş alış-verişi yapmak üzere toplanmasına ve bağlayıcı kararlar alacağının sanılmamasına karşın, partinin birliği konusunda Kautsky'nin sunduğu karar örneği oya konmuştur. Bolşeviklerle Letonya sosyal demokratları oya katılmayı reddetmişler, ama karar örneği çoğunlukla kabul edilmiştir.
İkinci Enternasyonal, "partide huzur" sağlamaya çalışıyormuş gibi davranarak, Bolşeviklerin bozguncuların uyuşma politikasını eleştirmekten vazgeçmesini istedi. Ama Bolşevikler uzlaşmayı reddettiler. Oportünist İkinci Enternasyonalin kararlarına bağlanmayı ve herhangi bir ödünde bulunmayı kabul etmediler.

13 Lenin, Liebknecht'in, **asıl düşman kendi ülkemizdedir** sözüne değiniyor.

14 **Gaponade** — Gapon adlı bir papazın adından alınmıştır. Bu papaz, 9 Ocak 1905'te, Çar'a bir dilekçe sunmak üzere, St. Petersburg işçilerinin Kışlık Saraya yaptığı yürüyüşü düzenlemiştir. Çar, işçilerin, karıları ve çocuklarıyla yaptıkları bu masum gösterisine karşı ateş açılması için askerlerine emir vermiştir. 1.000'den fazla insan ölmüş, 5.000 kişi yaralanmıştır.
Kanlı 9 Ocak olayı, işçilere durumlarını yalvarmayla değil, ancak devrimci bir savaşımla düzeltebileceklerini göstermiştir.

15 Bu yazı, Lenin tarafından almanca olarak yazılmış ve Ocak 1916'da Zimmerwald solunun teorik organı olan Vorbote'nin (haberci) ilk sayısında yayınlanmıştır. Daha önce Lenin, aynı başlık altında rusça bir yazı yazmıştı. Bu yazı ilkin 1924'te **Proletarskaya Revolutsia** dergisinde yayınlanmıştır; metni **Vorbote**'de yayınlanandan biraz farklıdır.

16 Müttefik devletlerle anlatılmak istenen 1915'te İtalya'nın üçlü ittifaktan (Almanya, Avusturya - Macaristan ve İtalya) çekilmesiyle ve antant devletlere katılmasıyla kurulan, İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya emperyalist ittifakıdır (üçlü ittifak daha 1907'de meydana gelmişti).

17 **Düzenleme Komitesi** — Menşevik merkez, 1912'de, parti aleyhtarı öteki bozguncu Menşevik grupların ve eğilimlerin Ağustos konferansını toplamıştır.

18 Bu, Bulgar Sosyal Demokrat Partisinin oportünist kanadıyla ilgilidir. Oportünist kanat, Tesnyaki denilen partinin devrimci kanadıyla çatışıyordu. Tesnyaki 1903'de "Şiroki" sosyalistlerinden ayrılmıştı.

19 F. Engels, **1891 tarihli Sosyal Demokrat Program Taslağının Elestirisi.**

20 **Zimmerwald sol grupu.** Eylül 1915'te Zimmerwald'da Uluslararası Sosyalist Konferansında Lenin'in çabalarıyla kurulmuştur. Grup, konferansa katılan sekiz delegeden oluşuyordu. Bu delgeler, Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisinin merkez komitesini, İsveç, Norveç, İsviçre ve Almanya'da bulunan sol sosyal demokratları, Polonya Sosyal Demokrat Muhalefetini ve Letonya sosyal demokratlarını temsil ediyorlardı. Bu grup, Lenin'in liderliğinde, konferansın merkezci çoğunluğuna karşı savaşım verdi. Savaşı yeren karar örnekleri ve bildiri taslağı, sosyal şovenistlerin ihanetini ortaya koyuyor, savaşa karşı etkin bir savaşım gereksinimini belirtiyordu. Bunlar, merkezci çoğunluk tarafından reddedildi. Ama Zimmerwald solları, bildiriyle birlikte, hazırladıkları karar örneğinin birçok önemli noktalarında başarı sağladılar. Empervalist savaşa karşı ilk adım olarak gördükleri bildiri için Zimmerwald solları lehte oy kullandılar, ama özel bir açıklama yaparak bunun yetersizliğine ve zayıflığına da değindiler. Aynı zamanda, Zimmerwald hareketinin bir üyesi olarak kalacaklarını, bunun yanında görüşlerini yaymayı sürdüreceklerini ve uluslararası alanda bağımsız bir çalışma yapacaklarını açıkladılar. Grup, Lenin, Zinoviev ve Radek'in de bulunduğu bir büro kurdu, kendi organı olarak **Vorbote**'yi (haberci) yayınladı. Bu organda Lenin'in birçok yazıları çıkıyordu.
Dürüst ve sürekli bir enternasyonalist tutum gösteren Bolşevikler, Zimmerwald grupunun öncü öğeleriydi. Grup, dünya sosyal demokrat hareketi içinde enternasyonalist öğelerin toplanma noktası oldu. 1916 Nisanında Kienthal'de (Bern yakınında bir köy) toplanan ikinci uluslararası konferansta, 43 delegenin 12 tanesi grupa katıldı, ve böylece, önerilerinin bir kısmı yarıya yakın oy topladı. Zimmerwald sol grupu tarafından birleştirilen sol sosyal demokratlar, önemli bir devrimci iş gördüler ve ülkelerinde komünist partilerin kurulmasında büyük rol oynadılar.

21 **Labour Leader** — 1891'den buyana yayınlanan, 1893'ten sonra İngiliz Bağımsız İşçi Partisinin organı olan haftalık gazete. Adı 1922'de **New Leader**'e, 1946'da **Socialist Leader**'e çevrilmiştir.

22 Marx, **Gotha Programının Eleştirisi** (Marx ve Engels, Seçme Eserleri, Cilt II, Moskova, 1962, s. 32-33).

23 Engels'in Bebel'e mektubu, 18-28 Mart 1875. Lenin bunu başka sayfalarda da sözkonusu ediyor.

24 Bu düşün Engels tarafından, Marx'ın **Fransa'da İç Savaş** adlı yapıtında yazdığı önsözde ortaya atılmıştır.

25 Marx ve Engels. **Seçme Eserleri**, cilt I. Moskova, 1962. s. 639.

26 Marx ve Engels, Seçme **Eserleri**, cilt I, Moskova, 1962, s. 22, 382.

27 Engels. **Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni.**

28 Karl Marx, **Fransa'da İç Savaş.**

29 Engels, **Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni.**

30 Marx ve Engels, **Seçme Eserleri**, cilt I, Moskova, 1962, s. 519, 520.21.

31 **Dreyfus olayı** — 1894'te, Fransız gerici militaristlerinin, Yahudi bir kurmay subay olan Dreyfus'a karşı, casusluk ve vatana ihanet suçlaması olarak düzenledikleri komplo davası. Dreyfus müebbet hapse mahkûm edildi. Davanın yeniden görülmesi için güçlü bir halk hareketi meydana gelince, cumhuriyetçilerle kralcılar arasında sert bir anlaşmazlık çıktı. Dreyfus 1906'da beraet etti. Lenin, Dreyfus davasını, "gerici militarist takımın binlerce yalancılık ve düzenbazlıklarından biri" olarak niteliyordu.

32 1916 paskalya yortusunda İrlanda'da patlak veren ayaklanmanın İngiliz burjuvazisi tarafından hunharca bastırılmasına değiniliyor. Lenin şöyle yazıyordu: "Avrupa'da... İrlanda'da bir ayaklanma vardı ve 'özgürlüğü seven İngilizler'... bunu idamlarla bastırdılar".
Ulster, İrlanda'nın, daha çok İngiliz nüfusun bulunduğu kuzeydoğu kısmıdır. Ulster birlikleri, İrlanda ayaklanmasını bastırırken İngiliz birliklerine katıldılar.

33 **Shylock**, Shakespeare'in **Venedikli Tüccar** adlı oyununda bir kişidir.

34 Marx, **Politik Kayıtsızlık.**

35 Marx ve Engels, Seçme Eserleri, cilt I. Moskova, 1962, s. 639.

36 Marx ve Engels, **Seçme Mektuplar**, Moskova, 1965, s. 294.

37 **Kurucu Meclis**, 5 Ocak 1918'de Sovyet Hükümeti tarafından toplandı. Bölgelerin çoğunda seçimler, iktidarın Menşevikler, Sosyalist Devrimciler ve Kade'ler elinde bulunduğu sıralarda, Ekim Devrimi'nden ve Meclisin geçmiş bir dönemi temsilinden önce yapılmıştı. Meclisin yapısı, halkın büyük çoğunluğunun duygularına ve iradesine yüzdeyüz ters düşüyordu. Çoğunluk, Sovyet İktidarının örgütünde, yeni Sovyet hükümetinin politikasında iradesini ortaya koymuştu. Sosyalist Devrimcilerden, Menşeviklerden ve Kade'lerden oluşan Meclis çoğunluğu, burjuvazinin ve kulakların sesiydi. Çalışan ve Sömürülen Halkın Hakları Üzerine Bolşevik Bildiriyi tartışmayı, Sovyetlerin İkinci Kongresinin barış, toprak ve iktidarın Sovyetlere devredilmesiyle ilgili kararnamelerini onaylamayı reddetti.
Bolşevik üyeler, tutumlarını açıkladıktan sonra, emekçi halkın çıkarlarına karşı düşmanlığını saklamayan Meclisi ter-

kettiler. Kurucu Meclis 7 Ocak 1918'de, Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesinin kararıyla dağıtıldı.

38 Bu, 7-12 Mayıs 1917'de (eski usul 24-29 Nisan) Petrograd'da toplanan Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisinin (Bolşevikler) Tüm Rusya Yedinci (Nisan) Kongresiyle ilgilidir.

39 Marx ve Engels, **Seçme Eserleri**, cilt I, Moskova, 1962, s. 53.

40 Lenin burada, Marx'ın **Fransa'da İç Savaş** adlı yapıtına Engels'in yazdığı önsöze değiniyor.

41 Tezler, **Proletarya Devrimi** ve **Dönek Kautsky** broşürüne ek olarak 1918'de basılmıştı.

42 15 Ocak 1918 tarihli **New York Evening Post**'ta basılan ve New York'ta ayrıca broşür olarak da yayınlanan **Rusya'da Politik Partiler ve Proletaryanın Görevleri**'ne değiniliyor. **The New York Evening Post**, 1801'de kurulmuş, uzun yıllar burjuva liberalizmin organlığını yapmış bir burjuva gazetedir. Ayrıca Morgan'ın çıkarlarını da benimseyerek, Amerikan emperyalizminin sözcüsü olmuştur. Şimdi **The New York Post** olarak yayınlanıyor.

43 **Tüm Rusya Demokratik Konferansı**, kabaran devrim dalgasını firenlemek çabasıyla Menşeviklerle Sosyalist Devrimciler tarafından düzenlenmiş, 27 Eylül — 5 Ekim 1917'de Petrograd'da toplanmıştır. Konferansa küçük-burjuva partilerin, işbirlikçi Sovyetlerin, sendikaların, Zemstvo'ların, ticaret ve sanayi çevrelerinin, askeri birliklerin temsilcileri katılmışlardır. Konferans, ülkeyi Sovyet devriminden burjuva anayasacı gelişmeye kaydırmayı umut eden Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin desteğiyle bir ön parlamento (Cumhuriyetin Geçici Konseyi) kurmuştur. Partinin merkez komitesi, ön parlamentoyu boykota karar verdi. Yalnız, proletaryayı ayaklanma hazırlığından döndürmek isteyen Kamenev ve Zinoviev gibi işbirlikçiler, katılma konusunda direttiler. Bolşevikler, ön parlamentonun ihanet çalışmalarını ortaya döktüler ve yığınları silâhlı ayaklanmaya hazırladılar.

44 Burada, Ağustos 1917'de, General Kornilov tarafından düzenlenen karşı-devrim ayaklanmasına değiniliyor. Kornilov'un arkasında toprak sahipleri, kapitalistler ve yüksek rütbeli ordu subayları vardı. Müttefik devletlerin tümü tarafından desteklenen başkaldırıcılarm amacı, devrimi bastırmak ve askerî monarşist bir diktatörlük kurmaktı. Bu suikastın düzenlenmesine Kerensky hükümeti, Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler yardım etmişlerdi. Kornilov ayaklanması, Bolşevik Partisi liderliğindeki işçiler ve devrimci askerler tarafından bastırıldı.

45 **Petruşka**, Gogol'un **Ölü Canlar** yapıtında bir kişidir. Her sözcüğü hiç anlamına inmeden yüksek sesle kitap okumayı seven bir köle ruhlu hizmetçidir. Kendisini ilgilendiren yalnız okuma işidir.

46 Burada değinilen, Çekoslovak birliklerinin karşı-devrimidir. İngiliz ve Fransız emperyalistleri tarafından düzenlenmiş, Menşeviklerle Sosyalist Devrimciler de buna katılmıştır. Çekoslovak birlikleri, savaş tutsaklarından oluşuyordu ve Alman ordusuna karşı harekete geçmek üzere 1917'de geçici hükümet tarafından örgütlendirilmişlerdi. Ekim Devrimi'nden sonra, Rus karşı-devrimcileri ile İngiliz ve Fransız emperyalistleri, Sovyet aleyhtarı bir ayaklanmayı harekete getirmek için, bu birliklerin karşı-devrimci subaylarını kullandılar. Ayaklanma Mayıs 1918'de Çelyabinsk'de başladı ve Çekoslovak birliklerinin yardımıyla karşı-devrimciler Ural'ların geri taraflarını, Volga bölgesini ve sonradan da Sibirya'yı ele geçirdiler. Menşeviklerle Sosyalist Devrimciler, Çekoslovak birliklerinin kanadı altında hareket ederek, Samara'da beyaz muhafızların ve Sosyalist Devrimcilerin hükümetini, Omsk'ta Sibirya beyaz muhafızlar hükümetini kurdular. Ekim 1918'de, Kızılordu Volga bölgesini kurtardı. Kolçak orduları kökünden kazınınca, karşı-devrimci Çekoslovak ayaklanması da, 1919 yılına yaklaşırken, kesin olarak bastırıldı.

47 **Lieberdan'lar** — Menşevik liderlerden Lieber ile Dan için uydurulmuş, takma bir addır. Demyan Bedny'nin Lieberdan'lar üzerine, Moskova'da 7 Eylül 1917 tarihli Bolşevik Sotsial Demokrat gazetesinde yayınlanan bir yazısına dayanılarak, onlara böyle denmiştir.

48 Lenin, burada, August Bebel'in 19 Ekim 1891'de Alman Sosyal Demokrat Partisinin Erfurt kongresinde yaptığı konuşmaya değiniyor.

49 **Frankfurter Zeitung**, Alman malî çıkarları adına konuşan, 1856'dan 1943'e dek yayınlanan bir burjuva günlük gazetedir.

50 Lenin, Marx'ın **Fransa'da İç Savaş** adlı yapıtına Engels'in yazdığı önsöze değiniyor.

51 Karl Marx, **Fransa'da İç Savaş**.

52 **"Sol Komünistler"**, Brest Barış Anlaşmasının tartışılması sırasında, 1918 yılının ilk aylarında ortaya çıkan parti aleyhtarı bir gruptur. Bu grup, sol literatürü ve "devrimci savaş" sözlerini kullanarak, o sıralarda savaş gücüne sahip bir orduya sahip olmayan ülkeyi, emperyalist Almanya ile savaşa sokabilecek ve Sovyet Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürecek serüvenli bir politikayı savunuyordu. Grupun liderleri Buharin, Radek ve Pyatakov'du. Savaşa devam gibi haince politikasını örtbas etmek için "Savaşa ve barışa hayır" yollu bulanık sloganı kullanan Troçki ile birlikte, "Sol Komünistler", Partiye, proletarya diktatörlüğünün yıkılması demek olan bir yön kabul ettirmeye çalıştılar. Lenin, "Sol Komünistleri", "emperyalist kışkırtıcılığın" âletleri olarak tanımladı. Troçki tarafından desteklenen "Sol Komünistler" partinin tutumuna karşı açık bir savaşıma giriştiler ve istifa tehditleriyle partiyi yıkmaya çalıştılar. Partinin

merkez komitesinde Lenin ve vandaşları, Almanya ile barış anlaşması yapılmasını ve böylece genç Sovyet Cumhuriyetinin korunmasını sağlamak için Troçki ile "Sol Komünistlere" karşı sert bir savaşım açmak zorunda kaldılar. Parti, Lenin'in önderliğinde, Troçki ile "Sol Komünistlerin" ihanet politikasını kesinlikle reddetti. "Sol Komünistler" yalıtılıp yenildiler.

53 Karl Marx, **Burjuvazi ve Karşı-Devrim** (Marx ve Engels, **Seçme Eserleri** cilt I, Moskova, 1962, s. 66-69).

54 İki yeni parti, **Narodnik Komünistleri** ve **Devrimci Komünistler**, Sol Sosyalist Devrimciler tarafından Alman Büyükelçisi Mirbach'ın kışkırtıcı biçimde öldürülmesinden ve 6-7 Temmuz 1918'de Sol Sosyalist Devrimcilerin darbesinden sonra, Sol Sosyalist Devrimci Partiden ayrılan grup tarafından kuruldular. Narodnik Komünistleri, Sol Sosyalist Devrimcilerin Sovyet aleyhtarı etkinliklerini yerdiler ve Eylül 1918'de toplanan bir konferansta kendi partilerini kurdular. Narodnik Komünistleri Kasım 1918 tarihindeki kongrelerinde örgütlerinin dağıtılmasına ve Komünist Partisi ile birleşmeye karar verdiler.
Devrimci Komünistler, 1920'ye dek küçük bir parti olarak kaldılar. Aynı yılın Ekim ayında Rus Komünist Partisinin merkez komitesi, eski Devrimci Komünistlerin Rus Komünist Partisine alınması için parti örgütlerine izin verdi.

55 **Yoksul Köylü Komiteleri**. Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesinin 11 Haziran 1918 tarihli, "Köy yoksullarının örgütlenmesi ve onlara buğday, temel gereksinim maddeleri ve tarımsal âletler sağlanması"yla ilgili kararı üzerine kuruldu. Kararda belirtildiği gibi, bu komitelerin işlevleri buğday, temel gereksinim maddeleri ve tarım âletleri dağıtımını, kulaklardan ve zenginlerden alınan fazla buğdayın dağıtımında yerel makamlara yardım edilmesini kapsıyordu. Karar, buğday ve âlet dağıtımında yoksul köylülere ayrıcalıklar tanıyordu. Komiteler, köylerde proletarya diktatörlüğünün güç noktalarıydı ve kulaklara karşı savaşımda, el konulan toprakların yeniden dağıtımında, işçi merkezlerine ve Kızılordu'ya yiyecek sağlanmasında çok önemli bir rol oynuyorlardı. Komitelerin kurulması, köylerde sosyalist devrimin yeni bir adımıydı. Bunlar, köylerde Sovyet egemenliğinin yerleşmesine yardım ettiler. Sovyet iktidarı için ortahalli köylülerin kazanılmasında çok önemli politik bir iş yaptılar. Sovyetlerin Tüm Rusya Altıncı Olağanüstü Kongresinin (Kasım 1918) kararıyla, Yoksul Köylü Komiteleri, görevlerini tamamen başarmış olarak, köy sovyetleriyle birleştiler.

56 Lenin burada, İngiliz-Fransız emperyalistlerinin direktifi ve mali desteğiyle, Sosyalist Devrimciler ve Beyaz Muhafızlar tarafından düzenlenen Temmuz 1918 tarihindeki karşı-devrimci kulak ayaklanmasına değiniyor.

57 Burada, Ekim 1917'de Sosyalist Devrimciler'in basınında kısmen yayınlanan, "topraktan yararlanmanın düzenlenmesi", "kira fonu" ve öteki konularla ilgili Sosyalist Devrimci-

ler'in yasa tasarısına değiniliyor. Lenin "Sosyalist Devrimciler Partisi Gene Köylüler Üzerinde Konuşuyor" başlıklı yazısında) şöyle diyor: "Gerçekten Maslov'un yasa tasarısı, toprak sahipleriyle anlaşma ve onları koruma gibi çok belirgin bir amacı hedef alan bir **toprak sahipleri** tasarısıdır." Toprak komitelerinin üyeleri, geçici hükümet tarafından, köylü ayaklanmalarına ve çiftlik topraklarının ele geçirilmesine karşı misilleme olarak tutuklandılar.

58 Burada çeşitli bölgeler için çıkarılmış 242 köylü emrinden oluşan ve 8 Kasım 1917 tarihinde İkinci Sovyetler Kongresi tarafından kabul edilmiş Toprak Kararnamesi için esas alınan **Toprak Konusunda Köylü Emirnamesine** değiniliyor.

bilim ve sosyalizm yayınları

Россійская Коммунистическая Партія (большевиковъ).

Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!

Н. Ленинъ (Вл. Ульяновъ).

ПРОЛЕТАРСКАЯ РЕВОЛЮЦІЯ

и РЕНЕГАТЪ КАУТСКІЙ.

Цѣна 3 руб.

Книгоиздательство „КОММУНИСТЪ".

МОСКВА: 1) Срѣтенка (ул. Рыбникова пер.), д. 6. Тел. 4-70-48; 3-15-00. 2) 2-ой домъ Совѣтовъ, Театр. пл.

ПЕТРОГРАДЪ: 1) Поварской пер., д. № 2, кв. 9 и 10. Тел. 2-27-42. 2) Литейный проспектъ, д. 48.

1918.

"Proleter Devrim ve Dönek Kautsky"nin 1918'de Moskova'da Rusça olarak yayınlanan orijinal baskısının —Lenin'in yeni bir baskı için üzerinde redaksiyon çalışması yaptığı nüshanın— kapağı.

FİYATI: 35.000.-TL